संकल्पसूर्योदयमु 7

శ్రీ కృష్ణ.

సంకల్ప సూర్యోదయము

అను

వేదాన్త నాటకము,

ఇది

రాజా

శ్రీ రాయడప్ప రంగారావు

బహాదరువారిచే, రచియింపఁబడి,

వారి ప్రపౌత్రులగు

మహారాజా సర్.

వేంకట శ్వేతాచలపతి రంగా

రావు బహాదరు,

కే. సి. ఐ. ఇ.

వారివలన

స్వీయ శ్రీరంగారాయవిలాస ముద్రాశాల

యందు ముద్రింపించి

ప్రకటింపంబడియె.

బొబ్బిలి.

1906.

శ్రీ కృష్ణా

ఉపోద్ఘాతము.

సంకల్పసూర్యోదయమను వేదాంత నాటకము సర్వ తంత్రస్వతంత్ర వేదాంతాచార్య బిరుదవిరాజమానులును విశ్వామిత్రగోత్రజులును నగు వేంకట నాథాచార్యులవారు పూర్వమాది భాషయందు రచించిరి.

పిమ్మట కొంతకాలమున కస్మత్ప్రపితామహులును బూఖ్యాలునునగు రాజా శ్రీ రాయడప్ప రంగారావు బహదరు వారు విశిష్టాద్వైతసిద్ధాన్త సారసముద్బోధకమైన యీగ్రంథము సంస్కృత భాషయందుండుటచే నెల్లరకుందెల్లంబుగఁ దెలియుటకై దీనిం దెనుగు భాషలోనికి మార్చుట యావశ్యకమని తలఁచి మృదుమధుర పదగుంభితంబును, సుమనోరంజకంబును నైన యీ తెనుగునాటకమును యథామూలముగ గద్య పద్యాత్మకంబుగ రచియించి యిష్టదైవమగు శ్రీ వేణుగోపాలస్వామి వారికిఁ గృతి సమర్పించిరి.

వీరు విద్యాపక్షపాతులును స్వయముగ విద్వాంసులును గావున సుప్రసిద్ధులగు విద్వాంసుల ననేక దేశములనుండి యనేకుల రప్పించి వారికందరికిం గుటుంబ పారంపర్యముగ జీవన పర్యాప్తములగు ననేకాగ్రహారంబుల నొసంగి సాంగ చతుర్వేదంబులును షట్ఛాస్త్రంబులును నింక నానావిధ సుప్రసిద్ధ విద్యలను స్వరాజధానియందును స్వరాష్ట్రంబునను

రుచియు వీరు మతవిషయములను బాగుగనేర్చి స్వీయ మతాచారములయందాసక్తి గలిగి యుండువారు. వీరిరువది యెనిమిది వత్సరములకాలము ప్రజలను దమ ప్రజలనువలెఁ బోషించి విశేష కీర్తి నొందిరి. వీరి చరిత్రము ననేక కవులు పెక్కు గ్రంథములయందు వర్ణించిరి.

ఇట్టి సుగుణమణి భూషణులగు మా ప్రపితామహులచే స్వయముగ రచింపఁబడి శ్రీ భాష్యాది బహుగ్రంథ సంవేద్యంబులగు మత విషయంబులను సులభముగ బోధించు నీ గ్రంథమును ముద్రింపించి ప్రకటించుట యావశ్యకమగుట నస్మత్సంస్థాన విద్వాంసులచేఁ దగురీతిని బరిశీలింపించి ప్రకటింపఁబడియె.

పూర్వమీ గ్రంథమున వ్రాయఁబడియున్న వంశపురుష చరిత్ర మితర గ్రంథములతోఁ బాటుగ సరిగ నుండకుండుటచే నిటీవల మాచేఁ బ్రకటింపఁ బడిన బొబ్బిలి సంస్థాన చరిత్రము ననుసరించి సంస్కరింపించి యందు వ్రాయింపఁబడియె.

వేం. శ్వే. రం.

బొబ్బిలి.

పురుషులు

కాముడు.

వసంతుడు.

వివేకుడు, రాజు.

వ్యవసాయుడు, వివేకుని సేనాపతి

సిద్ధాంతుడు. } గురు శిష్యులు.
వాదుడు.

వ్యావహారిక సత్యుడు మోహుని దూత

దేవ వైతాళికులు.

క్రోధుడు.

లోభుడు, మోహుని మంత్రి

దర్పుడు.

మిథ్యాచారుడు.

మోహుడు, రాజు

స్తంభుడు, ద్వారపాలకుడు.

తర్కుడు, వివేక సారథి.

సంస్కారుడు వివేకుని శిల్పి.

అభినివేశుడు లోభుని తమ్ముడు.

నారదుడు

తుంబురుడు.

సంకల్పసూర్యుండు.

పురుషులు

స్త్రీలు.

1 రతి- కామపత్ని.

2 సుమతి- వివేకపత్ని.

3 శ్రద్ధ.

4 విచారణ.

5 కుహన- లోభపత్ని.

6 ఈర్ష్యాసూయలు దంభపత్నులు.

7 దుర్మతి- మోహపత్ని.

8 దుర్వాసన- అభినివేశనిపత్ని.

9 విష్ణుభక్తి.

10 శ్రద్ధ.

సంకల్ప సూర్యోదయము.

శ్రీతనయాంకమందున వసించి మెఱంగు తెఱంగు జూ
పవి। ద్యోతితశార్ఙ్గమింద్ర ధనురున్నతిబూన మునీంద్రచా
తక। వ్రాతములం గృపాకలిత వర్షమున న్ముదమంద జేయుజీ।
వ[illegible]ంత సమానచారుతర మూర్తి ముకుందుడు మమ్ముబ్రోవు
తన్॥ చ॥ మురజదురస్స్థలస్థిత సముద్రమణిప్రతిబింబితాత్మసుం।
దరవదనంబుగన్గొని సుధాకరుడింపు దలిర్పగా సహో।దరిన
గనన్నుజూచుటకు దాజనుదెంచెనటంచు భర్తతో। నిర
వుగ దెల్పుదుగ్ధతటి నీశతనూభవ మమ్ము బ్రోవుతన్ ౪
ఉ। గాత్రము వార్షికాంబుదము కైవడి మేచకదీప్తులీనగా।
నేత్రములం బుజంబుల తృణీకరణంబొసరింపగా నిజ।స్తోత్రము
వైరి భీకరముగా హరిసేవ యొనర్చుచున్న దత్సూత్రవతీశ
వుండు పరిశుద్ధ చరిత్రుడు మమ్ము బ్రోవుతన్ ౪ ఉ ౪ వేలుపు రే
నికత్తికోక వెంట్రుకలంచ మొసంగి దిక్పతుల్। పేలవవృత్తి బూ
ని విలపింప సుధాకలశంబు దెచ్చి పా।తాళమునందు బెట్టి తన
తల్లికి దాస్యముబాపి శౌరికిన్। డాలగుచున్ జెలంగుఖగనాథు
ని గొల్తునభీష్టసిద్ధికిన్ ౫ ఉ ౫ రాక్షస ఘోరసైన్యతిమిరంబు
వాలంగగజేసి తద్వ్యథా।పీడుణ్ణాకైరవంబులకు వేండ్రిముజూ

సిశబ్దదరిద్రులుగాక కావ్యనాటక రచనాజలాబలవిడంబనము
లగ్రహియించు సత్ప్రబంధకవులతో వివాదపడినం బడవచ్చు
నుగాక శిగ్గుజెందక విహరించు దుష్కవివితానము చెంతకుబోన
వచ్చునె ౹౹ వ ౹౹ అని యిష్టదేవతా గురుజనవందనంబును కుక
విజన నిందనంబునుం గావించి సంకల్ప సూర్యోదయంబను వే
దాంత నాటకంబుం దెనిగింపంబూనియున్న సమయంబున నొ
క్క హరివాసరంబరుగుదెంచిన నుపవసించి పురాణగోష్ఠి నయ్యా
మినిజాగరణంబుం గావించి ద్వాదశీదినంబున షడ్రసోపేతంబు
గా సత్రప్రదేశంబున ననేక బ్రాహ్మణులకు సంతర్పణంబు గా
వించి తదనంతరంబున బంధుసమేతంబుగా భుజియించి హరికథా
శ్రవణంబు గావింపుచు దద్దివసంబు బుచ్చి యామినీసమయంబు
న సమున్నత చంద్రకాంత శిలాసంఘటిత సౌధోపరిభాగంబు
నం జెలంగు హంసతూలికా తల్పంబున రత్నదీపికాసహస్రంబు
లు లోచనగోచరంబుగావింప దత్తల్పంబున శయనించియు
న్న సమయంబున ౹౹ సీసపద్యము.—

జీమూతరుచుల వర్షించు గాత్రమువాడు తమ్ముల నేలు నే
త్రముల వాడు౹ జగములు నుతియింపదగు వినోదము వా
డు తలిరులబోలు పాదములవాడు౹ తరుణార్కరుచి గెల్వదగు
కిరీటమువాడు శమితభక్తాఘకూటములవాడు౹ మృగమ
దతిలక సమేత ఫాలమువాడు లలితసువర్ణ చేలములవాడు౹
చక్రశార్ఙ్గగదాశంఖ సహితబాహు౹ దండములవాడు మం
దస్మితంబువాడు౹ కౌస్తుభము లక్ష్మిరొమ్మున గలుగు వాడు౹
కరుణతో స్వప్నమునను సాక్షాత్కరించె ౹౹క౹౹ ఈరీతి హరిసా
క్షాత్కారంబయిన జలజలదగంభీర సమగ్రారావంబున నిట్లనె౹

గారుణ్యరసంబుకన్నుగవదళుకొత్తన్ ॥సీ॥ షడ్రసోపేతభోజన మందిరికిగల్లనిర్మించితివిసత్రనిలయశతము। కాశికాపురియాత్రగావించివచ్చిన బ్రాజలపై గుకతువురజతవృష్టి । త్రిమూర్తిదానముల్ జెలగి సంతతము సమర్పింతు వవనీసురాగ్రిణులకు। వైష్ణవప్రోత్తములకు వసుమతీదానముల్ గావించితివి నృపాగ్రిణులు మెత్స। విశదముగ ఋగ్యజుస్సామవేదశాఖ। తెలిమి భూదేవతాకుమారులకు దెల్పు। వేదవేత్తలకెల్లనువివిధధనము లిచ్చిపోషించితివి నిన్ను మెత్సదరమే॥మ॥ సుమనోదానముల శ్వదానములు వాసోదానముల్ హేమదానము లన్నోదక దానముల్ రజితదానంబుల్ మహాభూమిదానములకు దరిగృహాదిదానములు కన్యాదానముల్ జేసినిత్యముతత్ఫలముల సుబుద్ధినయి మాకర్పింతువత్యున్నతిన్ ॥సీ॥ కవులుద ప్పను పెద్దకాపులచే బాధపుట్టనీయవు తక్కినట్టిపరిజకు। పరులసొమ్ముల్ల వుపగారిహ్యాములు బుచ్చుకొననీయవధి్వ్రత జనుల నెపుడు। కొండెముల్ వినవు మాకొఱనినదురాత్ములనుండనీయవు భూమిమండలమున। దరివిణమర్థులకిచ్చెదవు న్యాయపద్ధతినార్జించెదవు ధనంబ గణితముగ। సవనిపాలించుతేవ సప్తాంగరక్షణంబు గావించుచేవసంతతమునీకు। నిజము లటంచు సకలజనంబుబాగడ। దనరితివిరాయడప్పభూధవపతం స॥ మ॥ భవదీయ ప్రబలప్రతాప రవిబింబస్ఫూర్తి నానారిభూధవ సేనాపతులక్కుభృద్గుహాల చెంతంజేర్పవారిందద్వాహవభేరీరవజప్రతిధ్వనుల రమ్మచుఱ రహింబిల్చు దద్వివరధ్వాంతములాతిథేయములరీతిన్ రంగరాయాగ్రణి॥ మ॥ శమితారిక్షితి భర్తవై సకలశాస్త్రంబుల్ విమర్శించినే। ర్భమరంగా

నిగమాంత మార్గముల మర్యాదల్ మదింబూనివిశ్వముగోని
వు తెనుంగు జేసెదుమహాసంకల్ప సూర్యోదయా। గమమిం
పొప్పగ మాకొసంగుము చమత్కారంబు దీపింపగ౬ ౪క౪అని
యానతిచ్చి మధుసూ। దనుడంతర్ధానమయ్యె దక్షిణామునమే
ల్కా నినిత్య కృత్యమొనరిచి। ధనము లనేకములు విప్రతతు
లకొసగుచు౬ ౪ మ ౪ సముదంచద్విధుకాంత భిత్తికలుసాతు
ద్విదురిమద్వారబంధము లత్యున్నత దర్పణంబులు సముద్య
త్కాంచన స్తంభసంఘముల తుద్రవితానముల్ గల సభాగా
రంబులో బద్మరాగమణి స్థాపితమైన పీఠము న వేట్క౬ సన్ని
విష్టుండనై౪ ము ౪ సుతులన్ మిత్రుల భృత్యులగ౬ సచివులం జు
ట్టంబులగ౬ సంతతాశ్రితులన్ బండితులగ౬ బురోహితులధాత్రీదే
వతాశ్రేష్టులన్। హితులగ౬ రమ్మనివారితోడ రమణీయమైతచ్చుభ
స్వప్న సంగతు లెల్లన్ వినుతింపగావిని సముత్కర్షణంబునం జెంను
చు౬ ౪ క ౪ వారందరు నాతో జెన్నారుచునిట్లనిరి కైటభారి వి
రాజత్కారుణ్యంబున సాక్షాత్కారంబయ్యెన్ మహాత్మకల
లోసికు౬ ౪ క ౪ ఏకాదసీవ్రతంబున। మీకున్ రుక్మాంగదుడు
సమీసామ్యముగా। లోకముననన్న దానము నీకరణింజేయు
మేదినిపతి గల డె౪ శా ౪ ఏమో కాలములందు సూరిజనమేయే
సత్క్రియల్ శ్రద్ధతో। జేయంగావలెనంచు సజ్జనులకు త్యేకంబు
తో చెల్పునో। యాయాకాలములందు శాస్త్రగతి నాహ్లాదం
బు రెట్టింపగా।నాయాన క్రియలెల్ల జేయుదువు విఖ్యాతిన్ హ
రిప్రీతిగ౬ ౪ గీ ౪ నీవు సేయుని సత్క్రియల్ లేవు తత్త। దుత్తమ
క్రియలకు మంత్రవిత్తతంత్ర। సముచితద్రవ్య ముఖ్య లోపములు
లేవు। రావుకులదీపారంగరాయావనీప ౪ క ౪ మీరిట్టివారలా!

టను। నారాయణమూర్తి దర్శనంబొసగెను మా। రారం
భించిన కృతి జగదారాధ్యుండయిన యతని కవీంప దగుఁ ౪
॥ శా ॥ మాపూర్వుల్ బహుపుణ్యవర్తనులు ధర్మిష్ఠుల్ స
మస్తారిధాత్రీపాలార్పిత కాంచనోపధులు పృథ్వీదేవతా భ
క్తుల।త్యాపన్నవ్రజ రక్షకుల్ వితరణోద్యత్కల్పకుల్ సర్వవి
ద్యాపారంగతులచ్యుతాంఘ్రికమలధ్యాన క్రియాతత్పరుల్
॥ శా ॥ దానాదిత్యమహీరుహుల్ సకల విద్వద్బృందసంరక్ష
కుల్। నానావైరివసుంధరారమణ సేనాకాననోద్యద్దవ్రహా
ద్భానుల్ దీనశరణ్యులు జ్వలగుణాధారుల్ మహీదేవతా।నూ
నాశీర్వచనానురక్తుల సమానుల్ శౌర్యధైర్యాన్వితుల్
తే॥ వంశపురుషులవరుసయీపయి నిసరిగ। నుండకుండుట చే
గడుయుక్తమగు వి। చారణముతోడ గ్రొత్తగ సరిగ మార్చి
వ్రాయబడియెను నీక్రిందివరుసగాను॥
॥ సీ ॥ ఈగ్రంథమునగాక యీవిధంబున మిత్రవిందాపరిణ
యమ్మునందున్బ్రిషు దనపారిజాత మందునను గూర్మక్షేత్ర
మహాత్మ్యమందును మరియును హరి। భక్తి దెల్పెడు హరిభక్తి
సుధోదయమనునట్టి గ్రంథమునందు రంగ।నాయక పాత్రి
డాంగ్లేయభాషను లిఖించిన బొబ్బిలి చరిత్రమున విశాఖ। పు
రిమండల చరిత్రమునను వంశపురుష నిర్ణయంబరయ ననే
కవిధము।లుగ నుంట జేసిపొందుగను దత్తద్గ్రంథములఁ గూర్చి
వానిలోపలనుగలుగు।వాని శోధించియే కోనవింశతిశతతమా
స క్రైస్తవాబ్దంబునందు। దత్కాలమునను సంస్థానమ్ము నేలు
చు వెలయు శ్రీ.వేంకట శ్వేత శైల। పతిరంగరాయ భూపతి వర్యుఁ
డింగ్లీషు భాషయందేర్పడ వ్రాసినట్టి। బొబ్బిలిచారిత్రమున

వ్రాయఁబడియున్న। వంశీయపురుషుల వరుసఁ బట్టి తక్కిన యట్టి గ్రంథములతో నీగ్రంథమును ముద్రితమ్ముగ నొనరుచుతరి।

వంశపురుష క్రమమ్ము తత్ప్రభుని దేశ। మునఁ దదాస్థాన కవియయి తనరు మండ। లేములకుల సీతారామభూమిసురుడు। మారుపు నొనర్చి వ్రాసెనీతీరుగాఁగ॥

తత్క్రమం బెట్లనిన-

॥సీ॥ అనపోత విభుఁడు మహాపరాక్రమ శాలిగావునఁ దన శౌర్యకలనఁ జేసి। యాజిరంగమునను రాజులనోడించి, కృష్ణానది వరకు గెలిచి దేశ।మునుదనకు నధీనముఁగ జేసికొనియె నింకొకపరిఁ బొసగిన యుద్ధమునను। దనమీద వచ్చిన ఘనులగు దొరలను, నూటిపై నొక్కని గీటడంచి ॥గీ॥ యేకవీరుండటంచును నెన్నికఁగనె। వేంకటగిరి కుటుంబపుఁ బృథివిపతుల।లోన నారవపురుషుఁడా మానఘనుడు। వెలమలకు నెల్లఁ గలిగించె విమలకీర్తి॥సీ॥సర్వజ్ఞసింగయ జనపతియెల్ల విద్యల నేర్చి, తన పేరు సార్థకముగఁ। బండితకోటిచేఁ బలుకవీందుల్ల చేతఁ బరివేష్టితుండయి ప్రౌఢిమెరయ। విద్యావినోదియై వెలసెను సింగభూపాలీయమను బేరఁ బరగు గ్రంథ। మురచించె సంస్కృతమునఁ బండితుండని కవివరుండనియును గాంచెఁగీర్తి॥ గీ॥ నతఁడు వేంకటగిరి వంశమందు నుదయ।మందిన వసుంధరావరులందు దశమ। పూరుషుండయి జనులెన్నఁ బేరువడసెఁ।దగ దెయాతని వర్ణింప జగతియందు॥ క॥ అలవేంకటగిరి పురరా। జులలోఁ బదునేనవ పురుషుండగుచు మహిన్। బొలిచెఁ బెదరాయఁడాతఁడె। వెలసెను నిర్వాణ రాయవిభుఁడను బేర॥

సీ॥ మొగలాయి ప్రభుల కైపూని షేర్షహా మదు ఖానుం

డ నిడుపేరు గలిగినట్టి । సరదారుడు మనదేశమును జయింపఁ గవచ్చె నాతనితోఁ దవచ్చినట్టి । ఇరువురు ప్రభులలోన నితఁడొ క్కరుఁడయియుండెఁ దత్కాలపు యుద్ధములను । బలుసాయ మొనరించి పాదుషావలన రాజాయనునట్టి సంస్థానము బ్రతి

గీ ॥ ఫలము గనునొందె, రెండవ ప్రభుపు విజయానగరరా జ్యము మొదటివాడుగ గణింపఁబడిన మాధవవర్మయను బు డమిరేఁడు। వీరిలోఁ బెద్దరాయ పృథ్వీపరునకు ॥ సీ ॥ సంస్థాన ము నొసంగు సమయంబునందె వంశక్రమంబుగను రాజా, బహాదరు। మొదలైన బిరుదులు ముఖ్యమౌ శ్రీల జెండా న వుబత్తును ఛకర యాంది। గలిగిన రాజచిహ్న లొసంగఁబడె నుత్తరపు సరకారులందపుడు పోరి। సంధిసేయఁగ నా జనపతి కూడవచ్చినయట్టి లింగప్పయను సుతునకుఁ। నసకు సమకొన్న యీరాజ్యమును నొసంగి। తండ్రితాతల నాటిదై తనరు వేంక టగిరి రాజ్యమ్మునకును దిగుగ జనియెను। బెద్దరాయ వసుంధ రా విభువరుండు ॥ చ ॥ జనకుడు సమ్మతమ్మున నొసంగిన రా జ్యమునొందె లింగపా। వనివిభుఁడుండఁ బర్వతపు ప్రాంతము లందుఁ బితూరిఁ జేయు దుర్జనులను గండడంచుటకు సాయ ముగమ్మని యస్మ దేశమే। లిసప్రభులప్పుడప్పుడల లింగమహీ తలనాథుఁ గోరగన్ ॥ ఉ ॥ అమ్మరు జేశ్వరుండు దనకాసస ధ మ్ముఁగ నీడనొక్క దుర్గమ్మును దానిచెంత నె పురంబును దార చియించి వానికిన్। సమ్మతి మేర్కహమ్మదను సాహేబు ప్రాప కుఁడౌట వానినామ మొనరించె భూజనులు మానుగ బెబ్బులి యంచుఁ బిల్వగన్ తే॥ ॥ గీ ॥ షేరనఁదు రక్షభాషను జెల

గునుబులి। పెద్దపులియను బదమయ్యె బెబ్బులియన। బెబ్బులి
యె నాఁడునాఁటికి బొబ్బిలియనఁ। బొలిచెనపురములు మా
ర్పుఁబొందనిప్పుడు ॥ క ॥ ఆలింగపరాయ మహీ। పాలుఁడు బ
స్తరు మొదలగు ప్రాంతములఁబితూ। రీలవలని యలజడి నిర్మూ
లించెఁగడింది క్రమము పూనిచలమునఁ దే॥ గీ॥ పేరుమ
హామహఖానుఁడా తీరునను శ్రీకాకుళంపు సర్లషక్కరు కార్య
భారమును వహింపుచునుండె నాతని సుతుండు। వేటకయి
యొక్క యడవికి వెడలెనప్పుడు ॥ ఉ॥ గంజము మండలంబున
ను గాలిపళాస సమీపభూమిలో। నంజెలువారు నొకర గ
హానంబున నుండును రంగవాకయుం। చుంజనులాడుచో టచ
టఁజొప్పుడియున్న పితూరి కాఁపులో। గొంజకయస్త్రరవక్కవి
భుకూరిమిఁ ఫుత్తుని బట్టైనుద్ధతిన్॥ ఉ। దిట్టముగా వెదుర్బొద
లు తీరిచికట్టిన యట్టిఁలొప్పచుం। జుట్టు నెసంగుచున్నయలచో
టు తురష్కులకైన గుజ్జిపుం। ఘట్టికలోనఁజొచ్చుటకుఁ దావు
నొసంగక యుంటనయ్యెడన్। బుట్టినవంతనయ్యె వనభూపతి
యేమియుఁదోఁచకయ్యెడన్॥ ఉ॥ సాయము గమ్మటంచు నల
సాహెబునేఁడఁ గ లింగపతుమా। నాయకుఁడెంతయున్ బల
మునన్ గడిచేరిన యాత్మసేనతో। నాయట విప్రదేశమున న
ప్పైనొప్పెడు రంగవాకకుం। బోయివిరోధులున్న యెడ ముట్ట
డిచేసి కలంచి యుద్ధతిన్॥ ఉ॥ ఒకట దినంబు యుద్ధమున ను
కహ రవానినిబట్టి వానిచేఁ। జిక్కినలంగినట్టి యల పేరు మహా
మ్మదుఖాను సూనునిన్। గ్రక్కున విడఁజేసి యలరాజవరేణ్యుఁ
డు చింత చేఁగడున్। సుక్కిన యానవాబునకు సూనునియప్పు

నచేసెఁజేసినన్॥ చ॥ క్షితిపతి యీగతిన్ దనకుఁజేసిన యప్ర
తిమోపకారమున్। మతిఁదలపోసి యయ్యాది జనంబులకెల్లను
మేలటంచుఁదా। బ్రతిభదలిర్పనంతయును వ్రాసెను సమ్మతిఁ
బాదుషాకునా। చతురుఁడు రాజవర్యునకుఁజాల సిఫారసుగాఁ
గనత్తరిన్॥ సీ॥ ఇటువ్రాయఁబాదుషా యెంతయు ముదమం
దిలింగపనరపాలపుంగవుండు। కనఁ మీఁదారిలోఁ దనరుచుండి
న యెన్నిగ్రామంబులకు నొకరాత్రియందుఁ। దోరణమ్ములు
సొంపుమీరఁ గట్టించునో శాశ్వతంబగు మొఖాసాగవాని! నను
భవించుటకునై యాజ్ఞనొసంగె నాగతిఁదోరణమ్ములు గట్ట
బడిన ॥ గీ॥ గ్రామములుపంద్రెండయి గణనకెక్కె। నవియె పో
టుగ్రామములను సార్థకంబుఁ। బేరఁబిలువంగఁబడి జమీ
దారిలోన। నొప్పమీరుచునున్నవి యిప్పటికిని॥ ఉ॥ అప్పడె
పాదుషావలననందెఁగుటుంబపరంపరాక్రమం। బొప్పఁగరంగ
రావనెడు నుజ్జ్వలమౌబిరుదాతఁడద్దియే। యప్పటినుండియీ
కులమునందు జనించినయట్టి పూరుషుల్। తప్పకవారినామము
తుదన్ గదియింతురు ముఖ్యచిహ్నగాన్॥ తే॥ రంగవాక వి
భుఁడు రణరంగమందు। గెలుపుకాఁడను సర్థముల్ దెలు
పురంగ। రాయబిరుదిది యేలెడురాజులకునె। కాఁకమగపేరు
లకు నెల్లఁగలదు తుదను। కం॥ ఆలింగపరంగమహీ। పాలుఁడె
హారమండలంబుఁ బాలించెడుఘా। పాలునిరణముఁ నమరి యొక
వేళను వధియించెననుచు వినఁబడుచుండున్॥ తే॥ ఆత్మజులు
లేమి, గొనియెను నతఁడు వేంక। టగిరిరాజులక్ష్మాలిరాయ తగఁబ్ర
సిద్ధుఁ। డైన మాధవరాయని సూనులందు। దత్తునిఁగను వెం

గలరాయధరణిపరుని॥ సీ॥ వెంగలరంగరాడ్విభుని బాల్యము
నందె లింగపనరపతిపుంగవుండు। కాలధర్మము నొందఁగాఁ
గన్నతండ్రి మాధవరావు గొన్నినాళ్లు వలఁబెద్ద। యన్నపద్మా
రావు గొన్నినాళ్ళను జిన్నయన్ననారపరావు గొన్నినాళ్ళు
సంస్థానకార్యముల్ సవరించిపిమ్మట యుక్తవయస్సునను నొప్పగిం
ప। గీ। నేరుపున రాజ్యతంత్రము నిర్వహించి। బ్రాహ్మణులకు
ను నగ్రహారములొసగి। చెఱువులను లోతు విరివియు మెర
యఁ వానిఁద్రవ్వఁజేసెను వెంగలరంగ విభుడు॥ తే। అవియె య
లరాజుయొక్కయు సతినిగన్న। పెంచినట్టి తండ్రిలయును బేర
నొప్పు। బద్మరావునారపరావు వ్యవహరించు। తలెనిజమ పేరఁ
దొప్పించి చెఱువులు॥ ఉ॥ వెంగలరంగరాయ విభువెక్క
సుతుండు మతాభిమానము। పుంగవు ధర్మశీలుఁడన వాసి
కినెక్కిన మేటిసొంపుమీ। రంగనునేలెరంగపతి రంగనరేంద్రు
డతండు గాంచె శ్రీ। రంగములోనుగాఁగల పురాతనమై తగు
క్షేత్రజాతముల్॥ క॥ ఆయవనీశుని తమ్ముం। డైయలరినయట్టి
పెదజనార్దనరంగా। రాయమణి కూర్చెఁ బ్రజబల్మి। రాయ
నలకపరపుఁకోట రాజ్యముఁ గూడన్॥

॥ క ॥ ఆరంగపతి నరేంద్రుని। గారాముతనూజుఁడగుచు ఘన
తవహించెన్। శ్రీ రాయడప్ప రంగ। క్ష్మారమణుండతని
బాల్యకాలమునందున్॥ తే ॥ రంగపతి రంగనరపతి పుంగవుం
డు। కాలధర్మమునొందఁ డత్కాలమందుఁ। బెదజనార్దనరం
గరాడ్విభుని జ్యేష్ఠ। సుతుఁడు లక్కవరపుఁగోట పతియునగు
చు ॥ క ॥ తనరిన వేంకటపతి రం। గ నరేంద్రుడు గొన్నినా

ల్లోఁ గడపట నారా। యనిసుతుఁడు జనార్దన రా। వును దీర్చిరి
రాజకార్యపుం దంత్రములన్॥ తే॥ అంతటను యుక్తవైనవ
యస్సునంది। రాయడపరంగరాయ ధరావరుఁడు। నేరుపుసమ
ర్థతయు సొంపుమీరుచుండఁ। బాలనముచేసె మహిం, బహు
వత్సరములు ॥ క ॥ ఆపుణ్యుఁడిట్లు రాజ్య। వ్యాపారముఁ దీర్చి
పుత్రవంతుఁడు గామిన్। గోపాలకృష్ణరంగ।క్ష్మాపాలకు దత్త
పుత్రుఁగా గాఁవించెన్ ॥ తే॥ అట్టిగోపాలకృష్ణ రంగావనీంద్రుఁ।
డలరుగోపాలరాయని యాత్మజుండయి। యమ్మహీపతి కనుజ
న్ముడై చెలంగె। రమ్యగుణపాళి వెంగళరాయమౌళి ॥ సీ ॥
శ్రీరావు గోపాలకృష్ణ రంగారాయవిభుఁడు రాజ్యము నేలు వే
ళయందు। విజయనగర రాజ్యవిభుఁడైన పెద్దవిజయ రామ
రాజను జనవిభుండు। పదునేడు నూఱులపయి నేబదెంటిమీద
నునేఁడవది యగు తనరుకైస్తు। వాబ్దంబునను బుస్సియను
ఫ్రెంచిసరదారుఁ దనకుఁ దోడ్పాటుగా నొనరుచుకొని ॥ గీ॥
బొబ్బిలీపురంబు కోటను ముట్టడించె। నప్పుడభిమాన రక్షకై
యమ్మహీశ। వరుడు ప్రాణంబుపయి నాస సరకుఁగొనక। చూ
పె సాహసధైర్యముల్ చోద్యముగను ॥ క ॥ పదియాఱు
నూటిపయి డెబ్బదిపై నెన్మిదవ శాలివాహన శకమై। పొద
లిన ధాత్రబ్దంబున। గదనము బొబ్బిలిని నడిచెఁ గడుసబ్బుర
మై ॥ తే ॥ ఘోరతరమైనయట్టి యాపోరివలన। రావువారికి
వారేలు రాజ్యమునకు। వారి కులమునఁ బుట్టినవారి కెల్లఁ గ
లిగెఁ బూర్వాధికంబగు ఖ్యాతి జగతి ॥ క ॥ నాటియల యు
ద్ధప్రంగథ। పాటలుఁ బద్యంబులగుచుఁ బలువిధములనే। చో

టులఁ బ్రసిద్ధి గనెనది। యేటికిపేరుగను జాటనీసమయముస‌ర్

॥ తే ॥ వసుధనిటు ఖ్యాతిఁగన్న గోపాలకృష్ణ। రంగరాయ మహీపతి పుంగవునకు। నాత్మసంభవుఁ డగుచు నీయవనిఖ్యాతి।నెనసె వేంకటరంగమహీవిభుండు ॥ సీ॥ తనతండ్రియేయుద్ధమునఁజంపఁబడియెనో కడుఘోరతరముగ నడిచినట్టి। బొబ్బిలియుద్ధమ్ముపొసగునప్పుడు కుటుంబము వారికెల్లను బాప్తమైన। గతినుండి తనతండ్రిగారి యభిప్రాయమునకును వ్యతిరేకముగను నొక్క। వృద్ధుని చే బహువిధములఁగా పాడఁబడిప్రాణరక్షను బడసి బ్రతికి। నట్టి వేంకటరంగరాయావనీంద్రుఁ। డెసగె గోపాలకృష్ణమహీకళత్రి। వర్యుని కుటుంబమునను జివరకునిలిచి। యున్నపూరుషవరుఁడయి యొప్పమీరి ॥ క ॥ అల వేంకటరంగమహీ। తలపతి - రాజామునందుఁదన బాల్యమునన్। నిలిచి కపటంపుఁ దలపునఁ। బిలిపింపఁగ జేరనరిగె విజయనగరమున్ ॥

తే ॥ అరిగియటవారు నిర్బంధ పరుపనిలిచి। వారి కపట ప్రయత్నముల్ నేరుపు మెయి। నెరిగి వేంకట రంగమహీవిభుండు। హైదరాబాదునకు నేగెననువుమీఱ ॥ సీ॥ హైదరాబాదునకల్లేగి వేంకట రంగమహీపాల పుఁగవుండు।నైజాము వారిదైన యనుగ్రహమునకుఁ బాత్రతనొందునప్పటికిదేశ మాంగ్లేయుల యధీనమయ్యె నప్పటివారియధికారి యీయన నధికగౌర। వమ్మున బిలిపించి సమ్మతిఁబిత్రార్జితా। మహులక్రమమ్మున మహితమైన। రాజ్యమునొసంగె మరలహారాజము నికి। రాజచిహ్నములన్ని యుఁబూజితముగనిచ్చి - యాభూమి

నాయకుండే లెనారు। నొక్క సంవత్సరము రాజ్యమున్నతముగ॥

సీ॥ హైదరాబాదున నటులుండి నైజామువారియనుజ్ఞను బ
డసి దేశ। మున కేగుదెంచునప్పుడు పొగడ్తను గన్న గుజ్జాంబు
డంకాను గోమకుమీగుల। వేంకటరంగ భూవిభునకా నైజా
ముహారొసంగిరి దయబహుమతిగను। నతడెయీపురమునం
దమును దుర్గమ్మును। నిర్మించె నెంతయు నేర్పుమీర॥

గీ॥ నదిమొసంగును గోశాల లశ్వశాల। లమరు ధాన్య
పుశాలలును నతి విశాలరమ్యసౌధంబులును విచిత్రగృహము
లును। గలిగి వైభవ సంపత్తి వెలుగుచుండి॥

సీ॥ అతివిశాలంబయి యతిసమున్నతమయి తనరారు నె
య్యాధిఘనతమీర। దారుమయంబులై తనరుగంబంబుల వ
రుసచే నెయ్యది వన్నెమీరు। ఉద్యోగులును రాష్ట్రీయులు
ను బల్ వెరగుల పరిజతెప్పడెచ్చట జలిసియుందురు। సంస్థాన
కార్యముల్ సకవిదీర్చుచు ప్రధానోద్యోగు లెచ్చట నొప్పు
చుందురు।

॥ గీ॥ హైదరాబాదునందు నొప్పుగుదివాను। ఖానలను
బోలునట్టి దివానుఖాన। నబ్బురంబుగ నిర్మించె బొబ్బిలీపు।
రంపుఁగోటను వేంకటరంగవిభుడు॥

తే॥ బొబ్బిలినిమున్ను జరిగినపోరివలన। నెంతయును శిథిలత్వం
బు నెనయు వెలమ। వారి మొదలింటి వైనయాచారములను
నిలిపెనెప్పటిరీతి నానృపవరుండు ॥

౹ సీ౹ తనకరాగ్రస్ఫుర త్కౌక్షేయకప్రభల । పరిపంథినృపు
లదగ్ధంబడంప । దనవితరణ సముద్భవ హేమవర్షంబుయాచ
కక్షామంబు నడపునుండ । దనదండ నీతిసంజనిత భానుచ్ఛవు
లన్యాయతిమిరసంహతినడంప । దనసమున్నత వసుధాపాల
నస్ఫూర్తి వర్ణాశ్రమోపద్రవమునడంప ౹

గీ॥ కవులు దప్పక మెప్పించి కరముగొనక । తగనిదండంబొ
నర్చక ధర్మమార్గ । మించుకేనియు విడువక యేలెరాజ్య । మం
గజాకృతి వేంకటరంగనృపతి ॥

సీ॥ వేంకట రంగరాడ్విభుని రాజ్యపుఁ గాలమారింటి
సై నొకయబ్దమైన । నంతలోనసె యాతడగ్రహారమ్ములనేక
మ్ములొసగె మహీసురులకు । ఫలవృక్షములనేకములు గల్గి వి
లసిల్లుతోటలు వేయించె నూటిమీఁదఁ । గొదలేకయే వేళను
దకపూరితములౌ చెరువులు చేయించె విరివి మెరయ । మరి
యు నీకీర్తి పెక్కు ధర్మములొనర్చె । నిలిపెనెప్పటి యట్లబొ
బ్బిలి పురంపు ౹ రాజ్యమును పెక్కుఁ బెరుగఁ । శ్రీమము నొం
ది ౹ రాజమాత్రుండె వేంకటరంగవిభుడు॥

తే॥ పుత్రవంతుఁడుగామి నా భూవరుండు ౹ బొబ్బిలి
కుటుంబ శాఖమైయొప్పులుచుపాల ౹ తేరుకాపురమగురా
వువారియింట । జనన మొందినఘనుఁ । దత్తత నయుఁ జేసె ౹ రా
యడపరంగ నరపాలుఁ రమ్యశీలు॥

తే॥ ఘనుఁడు శ్రీరాయడప్పరంగతుఁ మాతలేంద్రుఁడీ గ్రంథ
మును రచియించినిండు । భక్తితో శ్రీహరికి సమర్పణమొనర్చె ।
దాని సంపర్క మీపయిఁ గానఁబడును.

సంకల్ప సూర్యోదయము.

శ్రీ లక్ష్మీలాసీలా। బాలాలోలునకు గోపబాలునకు కృపాసీలునకు తిలకసంయుత। ఫాలునకు సమస్త లోకపరిపాలునకున్ ॥1॥ తామరస గర్భజనకు। తామిస్తుత సుగుణమణికి దావనజన చింతామణికిన్ వైకుంఠ। గామిమగ్రమణివ్యా దయకలితరమణికిన్ ॥2॥ శ్రీ వాసుదేవునకు బా। రావార సుతార్చితాంఘ్రి రాజీవునకాశావశనుత ప్రభావున। కావనధీకృతవిరించి పారభావునకున్ ॥3॥ వైకుంఠధామునకును। నాకోవిదవినుతనామునకు లక్ష్మీ కాంతా కామునకశుభతమో। రాశాసోమునకు జలధరశ్యామునకున్ ॥4॥ శ్రీధరునకు ధృతమందర। భూధరునకు దేహకాంతిపోషిత సజలాంభోధరునకు ప్రముదితగంగాధరునకు శంఖచక్ర ఖడ్గధరునకున్ ॥5॥ నందకధారాలికాలిబృందారక వైరిపాణి పీడితరంభా చందనగంధీ ప్రముఖపురందర వేశ్యాపయోధర ద్వితయునకున్ ॥వ॥ ॥6॥ అభ్యుదయ పరంపరాభి వృద్ధిగా నాయొనర్పంబూనిన సంకల్పసూర్యోదయంబను వేదాంతనాటకంబునకు గథాక్రమం బెట్టిదనిన ॥క॥ శ్రీ వేదాంతాచార్యేంద్ర వివిధ కవీంద్ర వినుతుడైతగు విలసచ్ఛ్రీవేంకట నాథార్యుని। భావింతుమదీయ హృదయ పద్మమునందున్ ॥క॥ కవితార్కిక సింహునకున్। వివిధసుగుణవంతునకును వేదాంతగురు। ప్రవరునకు వేంకటేశున। కవిర

ర। స్ఫూర్తి నేనెవ్వానివలన సాధించితినో। సతతముగా వింతు సము
న్నతిదద్వేదాంత గురువునకు వందనముల్ ॥క॥ రామానుజ
కరుణార్హుని। ధీమంతు విరక్తగుణనిధిం గవివరునిఁ। శ్రీమ
ద్వేంకటనాథుఁ। పేమారు మదిందలంతు వేదాంతగురుఁ ॥మ॥
స్థిరభక్తి ప్రచయాత్మమైన దివసాదింపృక్షుముంబై వపు।ధఁర
సంసార నిశాలిఁ యేవిభుని సత్సంకల్ప సూర్యోదయం।బు ర
హింబాపునో తత్వముల్ వశములై భూషాస్త్రి విస్ఫూర్తిఁ నే।
పరమాత్మఁ భజియించునో యతని నాపచ్ఛాంతికై కొల్చె
దఁ ॥ఉ॥ సారగుణాఢ్యులై పరగు సాత్త్వికు లేగురిబ్రహ్మగస్త్రి
మోం।కార ధనుర్బలంబు ననుగాడగ నేయుదురో ప్రసిద్ధినా।
ప్పారెడు కౌస్తుభాత్మ యురమందున నెవ్వని కొప్పునో సిరుల్
గౌరవ మొప్ప మాకొనగు గాత దదబ్ధిసుతావిభుండొగిన్ ॥వ॥
నాంద్యంతమున సూత్రధారుం డిట్లనియె ॥సీ॥ జంభారిముఖ్యాని
జరాశిరోమాణిక్య। బృందనీరాజితాంఘ్రి ద్వయుండు। శరణా
గతాశ్రితజనపరిత్రాణ మహాసప్తతంతుదీక్షాన్వితుండు। సంసా
రదావవైశ్వానర తాపని।ర్వాపణ సజలధారాధరుండు। వారా
శికన్యా కాపత్యోజలిప్త సుగంధాంకితోరు వక్షస్థలుండు। ప్ర
త్యహంబు వసించు శ్రీరంగ వృషభ।శైల యదుగిరిసింహాద్రి నీ
లశిఖరి పాండురంగ ప్రయాగాదిపరమ పుణ్య। వసుమతీ భాగ
ములనుత్సవములు జరుగ ॥వ॥ తదుత్సవ సందర్శన సముత్సా
హజనితగమనాగమన సముత్పన్న చరణన్యాస పవిత్రీకృతమ
హీభాగులును। విష్వక్సేనాధీన విహంగేన సమానులును। అ

దోషవిరహితులును। పండిత ప్రశంసీయ సదాచారులును। అ
నాది మాయా మహావర్త బంభ్రమ్యమాణబాహ్య కథిక
రంభావన మథన గంధ సింధు రంబులును। సంప్రాప్తముక్తి
మార్గులును। సకలజన శిరోమణులును। విలసదాప నిమద్ర
వాస్యోపదేశ సమర్థులును। నిఖిల కళాకలాపాలంకృతులు
ను'మహానుభావులునగుమీచేతద్రివర్గ సంచారులకు బ్రీతిగా
శాంతి ప్రధానంబగు నొక్కనాటకంబు నటియింపంజేయుమ
నియాజ్ఞాపింపంబడితి।భరతమతోపాధ్యాయుండును।సన్మార్గ
వర్ధన శిష్యుండును। సంతోషపాలక నామధేయుండు నగు
శైలూష చక్రవర్తికి తనూజుండనై ప్రతిభటస్తంబేరమసిం
హుండనై । వైకుంఠవినోదినై పరగు నేను భవదాజ్ఞా పరి
కారంబున దద్దివ్యనాటకంబు నటియింపంజేసెద సావధాను
లై చిత్తగింపందగునని మరియు నిట్లనియె ॥క॥ ఇలసవధా
రిత నాట్యాస్థలుల సమీచీనవిముఖ సరణులు శుభవా। క్సలలి
తుసేసభ్యులువాతిలుదురు భరతాగమాధి దేవతలగలి ॥
శా॥ జ్ఞానస్థాన ఫలప్రదాయిని మహాజ్ఞానాబ్ధికుంభోద్భవ। నా
నావేష పరిగ్రహ జగదనింద్య పాదభవోపేతల త్కీనాపేతర
భక్తియుక్తవిముఖ శ్రీవిష్ణుభక్తిప్రద। ధ్యానింతు స్మదినా
దిదేవతను పెద్దల్ మెచ్చమోహాబ్ధినై ॥ఉ॥ జ్ఞానదృగంజనం
బుశ్రుతిజల్పక మాదిమ సంధ్యరాత్రిక। దానవలోకభీకరము
దానమనోరథ దాయకంబువి। ద్యానిధి వాసుదేవవిపులాంశస
ముద్భవమై చెలంగువాహనన్నదై వతంబువ్యా దయాబ్జముసర

వనౌష్ణంబులని దివ్యదోషా।ద్వహాలు లెన్న నటియించు నేల్పున
కు హస్తంబుల్ మొగుడ్తున్నవాలు ।ర్మహలు రుత్పున్న తదీశభావ
ములకామోదంబుగా భావము। ల్మహిలో బూని చెలంగుతత్ప్రి
కృతి కుల్లాసంబుతో ।ద్రొముక్కెదనూ॥ వ॥ అని యచ్చోటము
హూర్త మాత్రమతడు ద్యత్ప్రీతి దద్దేవమూర్తిని జిత్తంబు
ననిల్పి నేనిపుడు స్వాధీనస్ఫురత్తత్త్వ।రత్న జెన్నా కస్వాంత
దేవతకృపన్ ।బ్రాజ్ఞుందనై తిన్ మహో। పనిమన్నాటకవృత్తి జూ
పరులదృక్పర్వంబుగా వించెదర్ ॥క॥ అని నేపథ్యాభిముఖుం। బన
ఘుండగుసూత్రధారుడ వలోకింపర్ ।వినుతగతిన్ నటి యచ్చటు।
కనుమతినే తెంచి పలికెనాతనితోడన్ ॥వ॥ ననుందలంచినప
నియేమి యనిన నతండిట్లనియె ॥క॥ నిగమాంత విహార ణ స్ఫు
హాదగుమతిచే మిగులసురచితంబై మహిని। పగునాటకంబు స
భ్యులు। పొగడగ దేవరొ వివేక పురుషానుమతిన్ ॥క॥ వినుసాల్వి
కులగునభ్యుల।కనుమతమగుభూమి కలు రయంబున దే నే।ర్చినన
టులెనటులుగావున। వనితానీవట్లు చేయవలెననిపలుకర్ ॥క॥ ఆ
నాతిసూత్రధారుని। తోనిట్ల నెనీవు।ప్రేమతో జెప్పినవి। ద్యానాట
కంబు దేగల।రెనటులది యెట్టిదనిన నిట్ల నెనతడు॥ గీ॥ అతివసం
కల్ప సూర్యోదయము వివేక। నాయకా స్వీతమైనట్టినాటకం
బు। నీవు నటియింప జేయు మనీషులైన। సభ్యులెల్లను మంతో
ష జలధి దేల ॥చ॥ వినుము పరాపరజ్ఞులగు వేద శిఖార్థవిదుల్
గుణజ్ఞులీ। శునినవసత్ప్రికారముల సొంపువహించు వివేక మో
హాహా। వనమలినాధి దేవతల వర్ణనముల్ నటియింపజేసినన్ ।

ఉ॥ అమితవివేకశౌర్య జనితాహవవీరరసంబు వార్ధిజా। రమణ
దయాతిశౌర్య రస రమ్యము సాత్త్విక జీవసంస్థితి। క్రమ ఘటి
తోరు శాంతిజనకంబు ముముక్షులకైన ధాత్రిమోదముజని
యింపజేయును గ్రామదుదీరిత నాటకంబోగిఁ ॥క॥ వినుతింప
పాంచజన్యంబునకుసమములైన శంఖములు లేనివిధంబున నీనా
టకమునకుం గనుగొన సమమైన నాటకము లేదుసుమీ॥శా॥
శ్రీవత్సాలయ దీప్తమై జలధి జాక్షేమంకరాదర్శమై। దేవేం
ద్రాది సమస్త దేవనుతమై దీపించు రత్నంబుతో। దీవిఁ నీవెన
రించు నాటకముతోఁ టీఁ సాటిరా నేరవే। త్రోవఁ జూచినతకిఁ గా
వట్టిమణిప్రఖ్యల్ నాటకశ్రేణులున్ ॥చ॥ నిగమశిఖావిశేష
రమణీయ చరిత్రుడు సత్కవీంద్రుడై। తగు కరుణాన్వితుండో
కడుదారగతిన్ రచియించె నుత్తమం। బగు బురుషార్థఁ వాం
ఛజలజాసన యీమహనీయ నాటకం। బగణిత వృత్తితోనిది
హితాహితముల్ దెలుపుఁ బుధాళికిన్॥గీ॥ అనిన నటసూత్ర
ధారుని యాననంబు। జూచి యిట్లనిపల్కె నోసూత్రధార। క
వులలో నెవ్వఁడీనాటకంబు జెప్పె। దెలుపవేయన నిట్లనిపలికె
నతడు ॥సీ॥ సకలస్తుతుండు విశ్వామిత్రగోత్ర భూషణుడు వి
శ్వోన్నత గుణయుతుండు। పరిబలవిద్యావిహారణ పుండరీకుం
డు పుండరీకాక్ష సుతుండనంత। గుణనిధి భవతమోహరుండగు
భదనంతసూరికి తనయుండు శౌరియాజ్ఞ। సంప్రాప్త వేదాంత
సంఘుడాచార్య శేఖరుడు సత్కవితార్కికమృగవిభుడు। ఛాత్ర
సంస్థాపితాఖిలా శాధ్వజుండు। సకలశాస్త్రవివాదప్రశమనశ

టకంబొనర్చె॥గీ॥ గౌడ వైదర్భి పాంచాల గతులనరు। వాణి
శారాన మెవ్వని వదనమయ్యె।నట్టి వేంకటనాథ మహాకవీంద్రు।
నన్నుతింపరె పండితుల్ జగతిలోన ॥సీ॥ భువనంబులన్యేంద్రము
లుగననిందర్భంబులుగ జేయజాలు నేర్పుగలవాడు।ధరవిశ్వజనని
నైతనరుగాయత్రిక సన్యాస్తోత్ర స్ఫూర్తినలరువాడు। రెండవజ
న్మమీతండని బుధులచే బుడమిలో వర్ణింప బడినవాడు। అమ
రారి సేనాభయంకరంబగుచు గంభీరుహాసన శరపూజ్య మగు
చుదసరువిష్ణునిఘంట యేతత్కవీంద్రు। రూపమువహించిజన్మిం
చె రూఢముగన। టంచు పెద్దలు బొగడజెన్నారు వాడు। తరు
ణి పొగడగవశమె తత్సురుషవరుని ॥గీ॥ నకలశాస్త్రంబులిరువ
దేండ్లకునుజదివె। జెప్పెముప్పది మారులు శిష్యులకును। భావ్య
మీనాటకము రంగభర్త మెచ్చ। జగతిగాంచె వేంకటాచా
ర్యవిభుడు ॥క॥ అనిసూత్రధారుడాదరమున జెప్పిన మాటలెల్ల
ముకముగదురగా। వినినటి యాతనితోని। ట్లనిపలికెన్ సభికులె
ల్ల నానందింపన్ ॥సీ॥ శతదేశాంత నిగమాంతయితని వాణి
ఖండనముసేయు సకలపాషండతతుల। మాధ్యశాల్పుల కేళివి
నోదమునకు। దగిననాటకమెట్లు మోదమునజేసె॥క॥అనినటివ
చనవినియి। ట్లనెనతడుసమస్తవిద్యలా వెంకటనా। థునకున్ నవ
శ్యములు వరిం। చెనుగవితాకన్యముఖముజెలగగ నతనిన్॥సీ॥
వ్యాస వాల్మీకిమను ముఖ్యవర్ణితంబు। మధురమీతని కవితన
మస్తజనుల। వసుధవలయించి తానెపావనులజేయు। బంగులసు
పావనుల జేయు గంగరీతి॥గీ॥గిరులు భేదించు గాక శంకరుని
మౌళి। కినిభరంబగుగాక శంకింపనేల। వసుధలోనున్న నరుల బ్రో

వనులజేయు। దేవనిర్మల ఝురులను దేవతటిని॥ క॥ అనినస్న
టియిట్లనెనా। తనితో నీపల్కులెల్ల దధ్యములయ్యెు। ననుసంగీతా
గమములు। ఘనతరమగు శాంతరసము గలదాయనిశా॥ సీ॥
సూత్రధారుడు నటిజూచియిట్లనె గీతశాస్త్రి పారంగతులె ల
గలిగలరు। తచ్ఛాస్త్రములకు శాంతరసంబు లేదని నిర్ణయిం
పగరాదు నీరజాక్షి। వేదాంతనాటక వీక్షణాతత్పరు లవనిలో
పలను లేరంమచేత। బూక్వలీనాటకంబు రచింపరైరని తో
చుచున్నది మదిదోయజాక్షి। ప్రాకృతులకెల్ల శృంగారరస
ముమధుర। మరసిచూడనివృత్తి తత్పరులకెల్ల। శాంతరసనా
టకంబులు సమ్మతములు। తక్కినరసంబు లల్పమోదప్రదము
లు॥ వ॥ అనిననటియిట్లనియె॥ చ॥ సనకసనందనప్రముఖ సం
యమివర్యులవంటి తత్వబో। ధనులకు గాకనీవు సముదంచిత
వృత్తిని దెన్మటంచు జెప్పిన ఘననాటకంబు నడపింపగ శక్య
మె మాకటంచుమా। నినివచియింప నాతడు మనీషులు మె
చ్చగ బల్కెనిగతిన్॥ ఉ॥ నీవిటువల్కరాదు తరుణీ నిగమాం
తవిశారదుండునా। నావిధ తత్వబోధనుడనందగు వేంకటకోవి
దుండుమల। శ్రీవర సత్కృపార్జిత విశేషకవిత్వ విభూతితత్వ
సంభావిత నాటకంబు మహిమన్ రచియించెను శాస్త్రపద్ధతిన్
క॥ ఆ వేంకటనాథుని వా। క్ప్రావీణ్యంబునను జెప్పబడు నాటక
ము। నీ వెంకటపదపజాలక్షి। వేవేగనటింపజేయవే నలినాక్షి॥ క॥
రంగుగ నేతన్నాటక। సంగతి నటియించపజేయు జతురతగల
రూ। రంగోపజీవులకు నెల్లంగలుగను। బ్రతుకుత్రోవ లలనధరి
త్రిన్॥ సీ॥ నాటకమునందు లలన కానంగరాని। వేదములు

వేదములుగావు వినుము విద్య। లెల్ల విద్యలుగావు నీవేలసం
శ।యంబు నొందెదవందఱలంబుగలదు ॥గీ॥ అనిన నాతనితో
డనిట్లనియెవనిత। గొప్పవని చెప్పితివి ప్రతికూలురైన। నటులు
తప్పులు బట్టి చప్పట్లు జరుతు। రోయటంచునువడి బెదరు
దునుమదిని॥ వ॥ అనిన సూత్రధారుండిట్లనియె॥గీ॥ సకలలక్షణస
హితంబు సరసహృద్య। మఖిలరసపూరితంబు వేదాంతసమ్మ। తం
బు శైలూష కావ్యవరిదంబు సంత।జాక్షి యీనాటకంబు నీ
వభినయింపు॥సీ॥ విద్యాధనుండు వివేకసంపన్నుడా వేంకటే
శుండు కవివరివరుడు। అభినయస్ఫూర్తి సిద్ధారంభ తంత్రంబు
వసుధమా మకపాత్రవర్గమెల్ల। అనఘమై ప్రఖ్యాతమై విని
హితపక్షపాతమై దగునీసభా భవనము। రామాదులకు నెల్లర
మణీయసల ధనరాశి గణింప నీరంగ భూమి। శాంతధనసి
ధి సత్వ విశాల మఖిలసాత్వికేతర నింద్యంబు సకల వాంఛి।తా
ర్థదంబు మనోహరంబంబుజాక్షి। యురుతరంబైన యీనాట
కోత్తమంబు॥గీ॥ కలికి యీనాటక ప్రయోగంబు జూడ్కి దివిరి
యే తెంచుజడులు నిందించిరేని। సంశయింపకు జగమనీశ్వరము
గాదు। కలుషసాధులు పదునల్గురెలమి మీర॥గీ॥ చంద్రసూ
ర్యులు భూతపంచకము పవలు।రాత్రి సంధ్యాద్వయంబు ధర్మం
బుయముడు। హృదయమీపదునల్గు రహీనవృత్తి। జనులచ
ర్యలగనుగొందు రనుదినంబు॥సీ॥ కోపమెన్నటికిని రాదు కో
విదులకు। వనిత యవిచారవిధమున వచ్చెనేని। బహుదినంబు
లుమదిలోన బాధకొనదు।తత్క్షణంబున మెరుపుచందమున
దొలగు॥గీ॥ మత్సరమున జలశపంచి మానవృత్తి। బూనిన

సుజ్ఞానుధురు గాక బుధ్ధు [illegible] ములై [illegible]
[illegible] మగుణ్యామధు బ్రహ్మా [illegible] గజ్జి [illegible] రంభు [illegible]
[illegible] వరాగత్వాళ [illegible] కథ వహిం [illegible]
[illegible] ధ్యానము| తప్పుబట్టలేదు తప్పు [illegible] గ్రాహ్యాగ్ర [illegible] నాలు [illegible]
[illegible] ఋగ్వేద [illegible] అవిచ్ఛిన్న [illegible] లోద నిట్టనినై [illegible]
[illegible] పై రుల్లుచ్ఛందమున [illegible] పై నిగూఢ [illegible]
[illegible] బట్టబూని| [illegible] మునకు ఋగ్వేద
[illegible] తప్పుబట్టిన [illegible]
[illegible] గలదియు
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] జనులకు [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] నిట్లని [illegible]
[illegible] ఋగ్వేద [illegible] వివేకి [illegible]

పొందు నిర్వాణ సంసిద్ధియందు శౌరి। యోగమందు భవ్య
డుర్ జేయు నాటకంబు పెఱుంపవలయు ముదంబుగదుర। క
వనాయుని యుతమైన బ్రియో। గముచే సత్ప్రథ మువిడువగాలేని
గరో। త్రీసముల తేమంబినరుచిచే। శమితంబగు తమమురీతి కమి
తేమగుజుమీ॥ క॥ అనిపలికి సూత్రధారుడు। తననటి చెవిచెంతకరి
గి ధవళాక్షి ప్రవృత్తినివృత్తి గతుల దనరెడు। ఘననాటక
మనమిప్పుడు గావింపదగు॥ క॥ దురితాత్ముఁడు పరివాధియు। వి
రసుండకు మోహునిన్ను వేకుడు నీతి। స్ఫురణాక బరిమార్చును
సంగరరంగమునందటంచు గడిమింబలికె॥ క॥ అపలుకు చెవు
లవిని సుమా। చాపుడు కోపంబుగదుర శైలూషుడురా। రావె
మహామోహునియవ। లేపముమహిలో సహింపలేవై తివిగా।
క॥ నరనా ఘోర కార్ముకము షట్పద సింజిని పుష్పబాణముల్ గు
రుచిర మీనకేతనము శోభిలలోకములెల్ల గెల్చుభీ। కరగతినొ
ప్పనేనువినగామదధీశుని మోహునిందిర। నేరు రణము జేయు
నాగితివిగంసహింతు నిమ్ముంగుశీలవ॥ క॥ నరనిర్జర దనుజముని। శ్వ
రచిత్రములేల జాలు శక్తిగలదురం। ధరుడు మహామోహు
నం। కరమునసుమి కేకూడతని గదియంగలవె॥ క॥ చతురులమగు
మేమూము। రతిపతియగు మోహునకును మంత్రులమనుస్వ
గతి చెలియక నీవు తిరస్కృతి జేసితివతని నేగ బెడదలచితివో
॥క॥ అనుచుంగాముడు పలికిన। విని శైలూషుండు భయముపి
వ్వాలతమనం। బున దొట్టుకొనగ యూవని। తనుగన్గొని ధీతి
తోడ దాపిటనిట్లనె॥ క॥ ఎవ్వండో కోపమునది। నివ్వాటి
లన్వాతిరక్తనేత్రుండై దా। దవ్వులఘటూన్న ఘటింపగ। నెవ్వ
గ బెట్టుకంపోలంగ నోటిబలమునన్॥ క॥ ఘోరూ యువివాతి

మతి। నై మోహునినేలమించనాఁడితిభృత్యా। స్తోమంబుగొలు
వనొక్క మహామహుఁడే తెంచెనతని యనుచరుని గతిన్॥ క॥
తమునీ మోహాస్యముగు । బుమహార్ణ ములందు జనమ
పురుషార్థదశా। స్ఫురణకధి నైనవాఁగు శంబరవైరి యటంచు
దోఁచబడె నామదికిన్॥ మ। ఇతఁడర్ధీకృతశూలి పౌరుషుఁడు
మా హిష్పముంను శృంగార సంయుతవేషుండు తృతీయవర్గజని
తోద్యోగ ప్రవీణుండు। జితనానామునిపుంగవుండు విజ
యశ్రీ భర్తరత్యన్వితుండతి రోషంబునవచ్చె గంటకిత బా
హాదండుఁడై మానిసీ। వ। కావున గాలోపపన్న కామోత్సవ
విహారదర్శన కుతూహల సమేతులగు జనులలో గుప్తవృత్తిం
గలసి యీసమయంబున వర్తింప వలయు। దదనంతరంబునం
జేయవలయు గార్యంబు లొనర్పనలయుననిన నట్టితద్వాక్యం
బులకు నెమ్మతించిన నయ్యిరువురు నిర్గమోన్ముఖులైరి తదనంత
రంబ। క। తనకరపల్లవము వసంతుని కరపల్లవమునక్షానుల
బాగడగ మెల్లన నిల్చిరతియుతుఁడై। చనుదెంచెను కాముఁడఖి
ల శౌర్యము చెలగన్॥
క॥ మోహభరత కులాధమ। సీరసమతి నీవు మోహునిసభను
దీర। స్కారము జేసితివిమహా। వీరుండగునతనితో వివేకుఁడను
ము జే॥ క॥ నమితభ్రూచాపంబులు। కమనీయ నిరీక్షణాశుగం
బులుగలవ। ద్రమముఖుల్ వసియించు నెడన్। సముదితమానేవివే
కసంపద క్షమతీ॥ వ॥ తదనంతరంబా వసంతుండిట్లనియె॥ మ॥ అ
నవగోత్సుకులైన యోగులసముద్యత్స్ఫూర్తిన్ నేనెప్పుడు।
న్నివకీతాధ్వమునంమజొన్పెదెరుప న్నేతుర్ణంరతిస్వామికిన్। గృ
హణాంబుదమ్ముంచునోయనుచు శంకింతు నదాఖండ తం। ద

పకీర్తిం బహుజాతునేవిభు నమర్త్యాదంభ్రమవతింతునే ॥క॥ అ
మహామోహాంతుడనుకాముని గనుగొని యిట్లని యెకునమ్మ కాత్మక
నేకుడ ॥ గెనుకజనింపక యున్నను। వెనుకొని బరిమాచర్చనే వివే
కాద్యరులన్ ॥ గీ॥ మోహానసన్మంగళము దూషణములు చివే
కునకును బెట్టిరతనిలయుడ శుకతుకంగ నేమొనచునాపమ్మ్హలు
నేపుణమిహానే। శేయువలదని మామభాషింప దేని॥ మ॥ అలక
భాగిజితచాయువాల్లకా భరవ్యాలంబరోలధబ వసుబ్రాంత్యలు జాం
బూనదభూషణోజ్జ్వలితగాత్రులిల్ క్రీడగా విలితుము। త్రిపులగంధిక
రయంత్రయంత్రాణ కళాతంత్రస్ఫురద్భస్త్రికా। ఖిలాసన్యాగదాదు
దాత్రివాశితలసద్వ్యాఖ్యల్ వివేకాదులై ॥క॥ అనిన వసుధాస్మృనిగ
నుగొని యుసుబోజెట్లని యమోహానుడంతుగిలవుడు పుష్మను
మించినవాడవు నీను వినుతింపగ వాసుమ్బభూజగవిభునకు నైన్యక ॥
గీ॥ భువనములు చోరాలోసుమాంచర్వ పూరితంబులు ప్రాయక్రియలకైరిపొం
గా మృతులైనరిలో గోచరాలు వివేకుడు దీనుదశని। పృత్తిమాలా
యించె మహిమాప్రభుస్ఫుడ సేసి॥ సీ॥ భవదురితస్వరంగార్థధా
ము ప్రదీపితకవేరపుత్రికాతీరభూములందు పూర్ణముగను
జెన్నొందు చూడమా పుణ్యభూమి విశేషంబులు వత్సను॥ త్రాష్ట్రి
తాంభోతపావాటికన్వరిత వహసిధ్యానదోద్ధోల్లాసద్రోష్టితస్సం
భృతసారణీశతకృతాంతు దాదిమానుప్రాంతభూజాతస్థలదుర్గా
రచోళ జలజాస్యాకేశవస్వాములీలాపతింగన్గొన మేపుదానిమిధు
నస్మృరన్గవేరాత్మజక ॥ క॥ అనితెరలతాపతిగవిని యిట్లనియొ నిద
త్యాలమధురమగు విషయసుఖంగాబసి వార్తలోయమ తోగమిధ।
మొనరింపడ కాదబుద్ధి సూపించిరపేరక॥ అనివాతితస్వా
మ్యుడు మోహమున కపెంతుండగు వివేకుడుమోహింపగ మోహము

వ.కపజరయు మాతసమేతను కొర్దించుసన్ని మదినివల్లద బదుమర్గ
॥వ॥ అనిన గామున్డిట్లనియె.॥క॥ అరులజయింపంజాలిన। గు
రుతర బల శౌర్య ముల నకుంఠి తుడగు బ్రో ట్రతినెమ్మాపమ్మా
దాతనికిం। బరిభవమేరీతిపచ్చు బంకజపయ్యనా ॥క॥ తరుణీమ
స్మద్వక్రమ। మొరిగి యొరిగి తద్వివేకు నెన్నెదవవనిక॥ సర్వస్విజము
ఖులకుజపల ॥ బ్బిర్షయగ స్వాభావికంబు లనుటనిజంబే॥గీ॥ చై
దకువిల్లుబట్టివిరిముకిచ్చి మట్పధ మారిర్విగూచిక్ష విక్రమమ్మున
నేను। చైతపియ్యాతరిభేయ్య తమ్ముమై ననాయమాజ్ఞ। మిమార్తలేక త్రిపు
రవైరిభయముగా॥ క॥ అనినతతిజూచిమధుడిట్లనె స్త్రీపత్రిపల్కు బ
ల్కులవస్తుతమ్ములట్లుగ్రచుమ్ము భావింపుము ఫాల్గుణుని కంజే
వివేకుడధికస్నూ ద్రుపద చెప్పుమమా॥ చ॥ అమరమహీజపుష్పకుసు
మాపుగబృందదళిన గర్భిద్యుతి॥ బ్రమదతి సుందరీమ్మణి ఫిరాత్తే
కాధ్మకుడైన వీమన్తోరమ్యుడు బుర్గాక్రమమోనన్నతి ధర్మాన్విమైమ్రా
ఘధ్వర్కొద్దిగె నుత్తమైనా యత్మ్యనుమ్మకసుందరీప్రళ్ల విభ్రానసమంచి
తక్షానమాతత్తభీయ॥ గీ॥ భిక్షవృత్తుణాంతమైరక్షగతి వెన్నదినీపు నస్త్ర
దాలతనమ్ముతో తీవ్రశౌర్యమహిమము కర్తతల్తమ్ముల కసుమాటిగ్గా
బధుస్మృతమాకన్నిభులన్యాలిత్తదు నాజ్ఞుజనిభ్ములను॥ సీ॥ వడస్వమ్ము
నెబూనె పరమేష్టి కానెస్మలైల్॥ తనయు కధ్యాలగ దీక్షయైన భవ
సత్కరుడు వాసుదేవుండు గోళ్ళకావత్యాడి పొల్యు। గలమైనమహి
తాను భృత్యులుగాని వారు॥ క॥ అనిస్వవసంభ్రమనిగ్రమునసా। నను
జూసిజడీట్లనియె దుంభిమాటలు స్త్రీ శ్రోతనుబలుకబుడి యె॥ గాలం
బునకనుగుణమైన వాక్యమునాలె వినవలదయ్యు॥ గీ॥ సుదతు
లకునైజములపద్యులుగజేతు। నీమైవండిన్ల సుపుశనాసక్తమ్ముల
గకాననిలిచగలడె ఫివేకులందు బలిమిపినార్థ సల్లలితా సద్గుణ

నపేక్ష్యము యుంకు ॥ క॥ అనినరతిభర్తతోఁ నిట్లనె నీవాక్య
ములు నిజములని మనకిందో। చినదోఁచుగాక జనియించుచు ధీ
యసాధ్యుఁడరివసుంధర ననుచుఁ। శా॥ వైరివ్రాతభయంక
రోజ్జ్వల మహావైరాగ్య దుర్గస్థుఁడై। ధీరత్వాది గుణస్ఫురచ్ఛ
మదమాదిప్రావృతుండై మహాసేనాగ్రేసరుఁడై వివేకుఁడలరుం
ద్విశ్వంబుఁ గందాగునో। దారుఁడాజి నిమ్ము గెల్చునని ఖేదంబుఁ దు
దున్న స్మరింపుఁ। క॥ అనినరతితోడ మరుఁడిట్లనె వైరిజనాప్త గా
రిసట్టివచనముల్। విని భయపడితివి యసహ్యఘ్న బలశౌర్యము
లు నీవు గనుగొనని గతిఁ॥ చ॥ విలసదపాంగ బాణపరివేష్టి
ముల్ శుభగత్వమాన్య పల్లలితములల్పమధ్యమ విలాసములై
తనరారు కామినీ। కలితశరీర చాపములు కాంత జగద్విజయోప
యోగముల్। కలగకు నమ్ము మీ రిపుల గర్వమణంచెద నొ
క్క ప్రేల్మ్రింపుఁ॥ ఉ॥ శీలమణంగు శాంతము నశించు విరక్తి కృశిం
చుఁ బుజ్జి। నిస్తులమగుఁ దయాదిగుణముల్ వెలికేగుఁ సు
క్రియంబులై। లీలఁ జెలంగు గాంతల బలిష్ఠ నమాఖ్యలు విన్న శా
రికిఁ। బాల మదాద్య చాపములు బాలికలంచు దలంచుచు న
మ్మరింపుఁ॥ క॥ అనిన వసంతుఁడు కాముని। గనుగొని యిట్లనియె
బాలికా దర్శనకీ। ర్తనములు తత్త్వదభిజ్ఞ్యులు। వినుటయు హే
తువులు చిత్తవిభ్రమములకున్॥ క॥ దూరీకృతమై పోవును।
వైరాగ్యము పూర్ణచంద్ర వదనాఖ్య వ్యాపారములు మది
నిదలఁచిన। వారలకు వివేకుఁ డెల్లు వతిఁ చంచు భువిఁ॥ గీ॥ దర
లపిన మాటవులయందు సంతతంబు। జనితమదమే దురంబ
యి సంచరించు। స్వాంతము మనల్ప శక్యమే స్వబలమునను
గజము బిసతంతువుల చేతఁగట్టఁ వడునె॥ చ॥ అనిసరతి పలికెఁగ

సుగాని యుట్లనియెను॥ క॥ స్థిరమతిసంసార స్వప్రవాహంబిపాంగా
ము జేసినట్టి పరమమునుల గాలయములను జేయగజాలిన। గురు
కార్యముగలదు నీకుగురుమాళిగాసా॥ వ, అనినంగాముంచు
ముచవాసంబు జేసియుట్లనియె॥ క॥ వనితాచాపల్యమునీకను
దమ్ములయుంచుచున్న గతిమానినచు।పున నున్నది తకీంచవ
గమనమున సంశయముమానినమా యికనైనకా॥ కా॥ వను
మత్వమునుచిరత్వముసరసత్వముగలిగినట్టి నరములయోగీశ్వ
రులనుదరులోయోగీశ్వరులనుగా విని నెడను విచారముడుగుమీ
॥ క॥ భువిలో వనితాపురుషుల। గవలిత దేహంబును జేయగల
దితడని మానవులు ననున్నుతియించుదురు। శివుడుశివాంగము
నగలయ జేయుకతమునను॥ క॥ అనిన నారతిపతితోని ట్లనెనీ
సామర్థ్యమహిమయంబధికమటంచును బుద్ధి నెరుంగుదునై॥ వ॥
నుబాహుడను భిలినామనంబున ననఘా॥ సీ॥ దీనుబుద్ధి బలుం
డు దేవతాదత్త ప్రసాదుండు సమగ్రైశ్వర్యయుతుడు। యు
వనిద మూసనధ్యానధారణ ముఖ్యమహానియమ।త్రి సమా
ధియుతుడు। మంత్రప్రభావ మహిత శక్తియుతుండు శమ
దమాదివహువాప సన్నుతుండు। వినుతభీకర పరాక్రమ భాస
మానుండు నరగౌరవ చాతుర్యచక్రవర్తి। ...యలక్ష్మీయు
తుండు వివేకవిద్యావేళనో దరముతో వచ్చె నేటి కుమార। నాడి
లోపలస్నానమొలుచునటంచువణికె। దనుమరుత్కల్పితంబైన యు
నటకేళి। గీ॥ అవనిలో ముక్తి పర్యంత మమిత పుష్కరంబుట
గాశిమలకు సాధనంబు వంపి।తానకు బ్రహ్మాబలంబని తోచుచుం
డు। గానుగ గుణిలించి నీవెరుంగనిది గలదె॥ గీ॥ దోషమిక్కితస్సి
తుండయి కనుమశరుడు। [illegible]

లక్షిత జనపక్షపాతుఁడై సర్వక్షేత్రజ్ఞముల । వాక్యమ్ములు వినులనువి
విన్న వాఁడగునె ।। గీ ।। సత్త్వమధుకర మార్గవనమ్మహిశాస్త్ర దురు
శిల్పిముఖమునకు దామరనయన । భువనమ్ములు లక్ష్యమ్ములక్షీం
చు బుద్ధినెరిగి । చపలగతిఫీలి జడనేల రిమ్ములగాలవ ।। గీ ।। నిమి
షమాత్రంబులో వల్లనిఖిలజనుల । [illegible] స్వయంగ నేర్చిన శ
క్తి నాకు । సంభవించెన్ను మోక్షంబు జగత్కోన । గలదేవాని
శేగల [illegible] లక్ష్మైన ।। క ।। ధీవరుమ్ముగల సాక్ష్యము
మ్మానసమ్ము గావరాదు మగువాఙ్మయమ్ము [illegible] ల్యమ్ము
గుద్దిలోన ప్రవేశించెనో విల్లోకింపఁగన్ ।। క ।। [illegible] ఱిత్తరమ
గేయము । కువలయనయనల స్వభావగుణ మ్మున్ను నస్త్ర
ములు వచించుటనేని । భువనంబును నిజ [illegible] జేయ్యబుద్ధి విసుస్థి ।
చు । గుసుకుచమత్సమానుడగ్గు । గోత్రధురుభోగుల నెల్లనాంధ్ర
స్మాగ్రరముసముచ్ఛివిస్మృతితగంజనియించగఁజేసి బుద్ధినై । ఖలుల
నణించి షాడ్గుణ్యగుణకానవశీమ్ము ళదోచి చుక్కప్పుడు ।। జోరబద్ధ
నేత్రివేశుడనసూయత్వారి మనోగృహంబులఁ ।। వ ।। కావున
శత్రుభయంకరమగు నస్మదీయవ్యూహంబు ప్రవేశింపవివేకా
త్ములగు శమదమాదులకు శక్యంబుగాదింతియె కాదధి
కారియగు మహామోహుండు దుర్జయుండును స్వప్రమత్తుం
డున్ను సురాసుర మకుట విన్యస్త వామపాదుండును వివేకుండెం
తనైమధుకుండైనను శార్దూలంబు క్షంత్రీరవంబు చెంతకుం
జనలేనిచందంబున యమ్మహామోహుని చెంతకుం జనలేడు ।
పరశుపురుషుడగ్గు జనార్దనుని పత్రిచాయుధంబులకు సమానం
బులగు మత్సుమపంచబాణంబులు వశ్యమ్ములగు శత్రువు
లం జయింపగ [illegible] దానినాశయముండను మహామునిసే

పంబుసేయ దత్తపంబు శకారిదులు చెరుపందలంచి దివిజకాం
తలంబంపిన తద్వృత్తాంతంబు దివ్యదృష్టిం దెలిసి తన యూరు
కాండంబున నొక్క జవ్వనిని సృజించి పాకారిప్రముఖులవంచిం
చు చందంబున భామినీ బాణంబుల బరమమునులనైన వంచిం
పంజాలుదు ననిన గామపత్ని కామునకిట్లనియె॥ క॥ నీవు పలికిన
పలుకులు నిజములరయ। నాప రాత్పర కీటపర్యంతమప్ర।తిహత
మైనగు నీబలాతిశయకార్య।మై భవనమ్మాత్రివర్ణింపవశమె మని
న్ను ॥గీ॥ అవని మోహాదులకు వివేకాదులకును। గరిమ్మ గేం
ద్రంబులకు బోలెననుమనైన। వైరముద్భవమౌటకు గారణం
బు। దెలుపుమని నను కాముడు పలికెనిట్లు॥ సీ॥ రమణిప్రిగుణా
నుయప్రవృత్తి సంయుక్తమై భోక్తృత్వమున సొంపు బూను నీ
వుడా జీవునకు నతిడైన తననుప్రవేశమ్మాత్రిజ పత్తింపు బుద్ధి
తత్త్వ దవనకనియుత మహత్త్వమున ప్రసిద్ధంబుగా విశ్వము
త్పత్తి జేసె। చెలి భోక్తయైనట్టి జీవునకుం భోగవిద్యేష్టమైనవి
వేకభవులు। మొదటనుసృజియింపితర్వాత మోహభవులు। సృ
జనసేసెవివేకుని భృత్యులెట్లు। సత్వమయులు రజస్తమశ్శక్తి
యుతులు। మోహభృత్యులు వినుము సంమోదమునను॥
గీ॥ రాగముఖ్యులకెల్లను రాజు మోహు। డింతి శమదమము
ఖ్యులకెల్ల నొడయుడా వివేకుండు వారిద్వర రయునమును। బ
లముననువ ప్రబంధన శాంతి ఘనమున॥ సీ॥ వినయుక్తన
ప్రతిష్ఠ వివేకపత్ని। సాధ్వి సుమతి సమాఖ్యచే జగతిబరగు।
మానుడనదోషదృష్టియా మోహుపత్ని। దుర్మతీసమాఖ్య
బరగును దోయజాక్షి॥ సీ॥ సత్యజనితులయిన శమదమాదు
లు వివేకుని సహాగ్రప్రవృత్తి గాలుతురెప్పుడు। రాగకోశముఖ్యరా

జసతామసుల్। చేరిమోహునిం భజింతురబల॥ గీ॥ చరమ
గుణ సంభవుండు సంసారచక్రవర్తియైనట్టి మోహుని వని
తశోక। ముఖ్యతామసులునురాగముఖ్యరాజసులుభజింతురుదీ
నికిగలతపడకు।గీ।దైత్యదానవులైక్యమై దగ రినట్లు। తామసులు
రాజసులుమిళితంబులైరి। వెలదిసాత్వికమైనవివేకకులము। ధర
ణిననహాయమై క్షీణదశవహించె।గీ। తరుణివారికిమోహమును ద
ల్లిదండ్రు లగుట సమ్మైననేమి మాయయందుబుద్ధి। జీవులకు
నేటివరకు విశేషమైన। కరుణగలదుసుమీ భోగకరుల మగు
టు॥ గీ॥ కరుణ మాయయందు మిక్కిలి గలుగుకతన। దుష్టులైన
వివేకాది ధూర్తజనులు। జనకభోగప్రదులమమ్ము సంహరింప
దలతురదికీడుతమకని దెలిసియుండి॥ గీ॥ జనకుసనకనాది భక్తి
మై తనరుప్రకృతి। యందు దోషంబుగల్పించి యతనిమదివిర
క్తిబుట్టించి మోక్షమార్గంబు జూపి। తిరిగి రాకుండునట్లు జే
తురులతాంగి॥ క॥ వినుసుగ్రీవవిభీషణు। లనుకపిరాక్షసులగ
లితపల్పమతుల్ మే। దినిలో స్వకులవినాశన। మొనరింపదలం
చెదరు సముజ్జ్వలవృత్తిన్॥ క॥ వినుమువివేకాదులుభా। మిని
మాకభిమాతులగుట మే మిపుడాదు। ర్జనులను సాభాత్రము
నొయ్యననిడిచి పథింతుమజుడు నద్దంబైనన్॥ చ॥ వనిత నివృ
త్తిపద్ధతిని వాడు ప్రవృత్తిపదంబునందు మే। మనవరతంబు ద్రిమ్మ
రుచు మాయురితాత్మల పౌరుషంబు హంసునిరుచి చెంతనింగ
లుచుచుల్ బలెమామక పౌరుషంబుచేతను నశియించు నట్లుగ
లుదస్వవిరోధముప్పుట్టె వారికిని॥ గీ॥ అవనిలోసన్నదమ్ములమై
నమాకు ప్రబలమై రోధ్భవంబు చిత్రంబుగాదు। కన్యపుసను తొ
వైన నాకు ననుపత్నులకు విరోధంబుపుట్టదేముకరవదన॥

వ॥ అనినరతియిట్లనియె॥ గీ॥ తంద్రిభోగంబు జెడగొట్టదలచి నట్టి। యవ్వివేకాదులకు మీాకు నరసిచూడ। బోరు పుట్టకయుండంగబుప్పచావ। సంధికార్యంబు వేవేగజరగదొక్కొ॥ క॥ అని సంగాముడుభార్యం। గనుగొనియిట్లనియె సంధికార్యము సడ నం। జనము ససత్త్వనకు ననత్త్వనకుం గణియింపసంధిదూరము గు జుమి॥ప్రతిజనవిభక్తతను బలప్రముఖభేద। యుతుల మగు మూకువారికి నొక్కచోట।సంధి పశముననుండుట సంభవించె। నేనినడిజావుచంపులు మానవబల॥ గీ॥ అర్థకామపరుల మగుమాకు నారాయ।ణోరుభక్తులైనవారలసను।భువిని మాట మాత్రమునకైన నమకూడ। దబలసంధికార్యమనిగ్రహించు। గీ॥ వైరులౌక వేళ సంధికివచ్చిరేని। సమ్మతించను మోహుండ సౌముడగుట।సమ్మతించను నేను దత్సామమునకు। దృణముభక్షించునే మృగాధీశ్వరుండు॥ వ॥ అనినరతియిట్లనియె॥ క॥ బల వంతులైన మిమ్మున। ఖలుడైన వివేకుడెట్లు కదనములోనం గెలువవలంచెను నిజముగ। దెలుపుము నాయాన నీవు దెలుపకయున్నన్॥ క॥ అనిసంగాముడు రతికిట్లనె చెప్పంబూడద తిరహాస్యము ధీమంతుని తోడనైన చందాస్యసతో।జెప్పంగవచ్చునాసలినాక్షి॥ క॥ అనిన రతిపతితోని। ట్లనియె వసంతునకు దప్పినట్లనుమిాత। ద్వినుతరహస్యము సంప్రీ। తినినాతో విశదముగను దెలుపకయున్నన్॥ క॥ అనినవసంతుడు కామునిగనుగొని యిట్లనియె దైవగతి దప్పింపం। జనదెవ్వరికిని వెలికిం। జననియ్యగవచ్చుశత్రుజనమంత్రగతుల్॥ సీ॥ మదుడువసంతుని మాటలు విని తనభార్యతో నిట్లనిపలికె రమణి।అజ్ఞకుల శ్రేష్ఠుడగువివేకుడె మూలము యకతృత్వ ముఖ్యంబునై

వ। విషమదృష్టులచేత వేవేగసహాకృతంబయి యస్మదీయకు
లాతిశయము। క్షీణింపమదిని గాంక్షింపుచు నుపనిషదూసర
క్షేత్రనివాసులగుచు। జెలగుమూఢులచే ననుష్ఠియ్య మా
న। మగుచు జగతినివృత్తిసమాఖ్యబరగు। నొక్కధర్మంబుల
ధర్మమున్వీలోన। నుత్తమమటందురన భిజ్ఞులుత్పలాక్షి॥క॥వ
నితనివృత్తిపయుండం। ఘునిగతిబధిరుని గతింజడునికీతిని మూ॥కు ని
కీతినిషండునికి॥తిని పరదోషాజ్ఞుడగుచు విరుగుధర్మశ్రేణి॥ గీ॥ధర
ణీమోక్షేచ్ఛగల్గిన నరునిబుద్ధి। వినుమునిష్ఫలమైన నివృత్తి
యందు। జొచ్చుదేహప్రవిష్టవిభ్రమితపిశాచ। మంముజొరబడు బె
హారికృతాంగిబుద్ధి॥ వ॥ కావుననస్మత్కులంబునందు నదీయ
నివృత్తిధర్మసంగమంబువలన। మదీయకులప్రద్వేష దూషి
తహృదయయు। బ్రశాంతమధురవేష ప్రఛన్నయు సంసారన
మంచత్సకలభోగ నిరోధకయు। బరభక్తినామభాస మాన
యు। బ్రవృత్తిగుణవినాశినియగునొక్క బ్రహ్మరాక్షసి జనింపగ
లదు। వినుమస్మత్కులంబునకు వివేకకులంబునకును జనకుండ
గు గూటస్థునకు భార్యయై పరతంత్రమైగుణత్రయ సముస్మేష
జనితానేక వికార విరాజమానయై విలసిల్లు బుద్ధి క్వచిత్కా
లంబునసతికూరిర ప్రశమవిధిదుర్మంత్ర ప్రవీణయు భయంక
రాకారయునగు బరభక్తింబుట్టించు బ్రవజ్యాదిగుణ సంయు
క్తయై పరమపురుషునియందు బాతివ్రత్యంబువహింపుచు। నిం
ద్రియాంబుల మదంబణంగించుచు ఘోరంబగు తపంబాచరింప
జనార్దనుని కరుణ॥తత్తపంబునకు మెచ్చి కైటభకోటిసన్నిభు
డగు నొక్క కింకరునిం బుట్టించు। సతనికి సంకల్ప సూర్యోదవ
యుండను నామంబుగలుగునని మదనుండూరకున్న వసంతుం

డప్పనితంజూచి తత్సంకల్పసూర్యుండు మోహునకు వినాశకుం
డని తెలియంబలికి సభయవిహ్వలమానసయై రక్షింపుమురక్షిం
పుమటంచు రతి కామునకుగాఢాలింగనసౌఖ్యంబు సంభవింపజే
సె మరియును॥ గీ॥ వలయములు బీటవారహారలతలురము।
జారగ దాపంబణంగ గంచుకము చిరుగ। గాఢరతి రతి కాము
నిగాగలింప। దనుయుగళమేకమైన విధంబుదోచె॥ సీ॥ అప్పు
డు రతితోననంగుడిట్లనె మహామోహుసైనిక జనముఖ్యము
లిం। నగునాకు భార్యవై యలరారు నీవిట్లు భయమున వగవంగ
బాడియౌనె। మదమిత్రులైన దుర్జనుజులీమాటలు కల్పించి
రదియె నిక్కంబటంచు। జడమతుల్ సంతోషపడుదురుగాని
తథ్యంబులుగావని తలచుమదిని। కౌక్షటంబగురతి నీచగ
తియటంచు। దెలిసి తెలిసియు శతమఘుండులుతదల్ప। రతులో
నచిరరి వినుముబిరక్తితోరివ। గోరరెవ్వరుమచ్ఛాపగుణారవ
మున॥ గీ॥ సకలసామర్థ్యములు గలసచివవరులు। మత్స
మానులు మోహునిమందిరమున। గలరుపెక్కండ్రువారిదో
గర్వమెన్న। దరమెఘణిపతికైన విధాతకైన ॥ క॥ మాహా
శక్తులకేమి మహామోహుని శక్తి వినుల తాంగి ప్రమదా। వ్యా
మోహాలస్య విషాదామర్ష ప్రముఖ బలసమన్వితుడు సుమీ॥ క
॥ జ్ఞానధనాపహరణ వి। ద్యానిధి నిద్రాది దుర్గుణాధారుసుకం
జానన మోహుండాతని। కీనాశేంద్రులకునైన గెలువగవశమె
గీ॥ అనిన రతిపతితోడ నిట్లనియె విధివశమున వింటిని విపరీ
తసరణితోలుత। బిదప మాంగళ్యకరమైన మృదువచనము।
వింటి ప్రమ్మర మోదమావిర్భవింప ॥క॥ అనిన వసంతుడు ర
తికిట్లనియెన్న దిభీతి విడువుమంగన మోహుం। డనురాజు ప్ర

తికియుండఁగ। మనుజులు పొందరు విరక్తిమార్గంబెప్పుడున్ ॥ సీ
॥ అనిననురతి మనోజునితోడ నిట్లనె భర్తనీవచనంబు పగిది
నీవ। సంతుని వచనంబు సత్యంబుగాదది యట్లన్న వినుపింతు
నింపుతోడ। విను వివేకునకు నాతనిమంత్రులకు వివేకము లేక
పామె నా కడిమి మీర। ప్రకృతిని బాపి విరక్తిం గోజ్ఞా నవిజీవు
ని మోహమునకు బంపినను దమకు। దమవిరోధులకంటెభూ
తలమునందు। గానవచ్చునె యించుకంతైన యతిశ। యంబు జ
డున్డైన గోరునేయాత్మహాని॥క॥ నేనెరుగక భయపడితిని। గాని
వివేకాదులిట్టి కార్యంబునకుం। బోనొల్ల రెంతమూఢుండైనను
తనహానికొప్పడని తోచుజుమి ॥క॥ విను పురుషుడుముక్తుండై।
నను మోహునకున్వివేకునకు దత్త్వద్వా। హీనలకు వ్రృతిసము
కూడును। కనపడదునుమీ విశేషగతివారియెడన్॥క॥ అనినం
గాముఁడురతి। కిట్లనిమె మది యొయ్యారుషై భవాతిశయంబుల్ ।
గనుగొనజాలక నుభయుల। కును మృతియగు పనులు సేయు
గోరుదురు సుమి ॥ వ ॥ ప్రజ్ఞా చక్షుండగు నొక్క పురు
షుండు సాక్షిగా నుభయకుల మూలనాలంకషంబుల గు
మాయలయందు నిప్పాపాత్ములుప్రవేశింపం బ్రయత్నంబుగా
వించెదరు వినుమా మూర్ఖులుగావించు బ్రయత్నంబులునుక
ర్మంబులుసఫలంబులుగానేరవు; దైవవశంబున దత్ప్రయత్నంబు
లుసఫలంబులైనను రణంబునంబడిన సుగ్రీవసైనికుల నమృత
వృష్టి బ్రతికించిన చందంబున గర్మశక్తి మోహాదులం బ్రతికిం
చునని పలికిన నేపథ్యాంతరంబున నొక్క మహాపురుషుండు
ప్రవేశించి కామవసంతులకు గర్ణకఠోరంబులుగానిట్లనిమెభ
గవదనుగ్రహికనియతికౌతుకులమగు మమ్మున పాపాత్ములన్

యాక్షేపింపుచు। గర్వంబునం బ్రవర్తించు వెవ్వండవు దుర్వినీత దురాచార తిరస్కృత కూటస్థులు నృశంస వ్యాపారులు నగు మిమ్మున నశియింపంజేసి పురుషునకు నిరస్తనిఖిల దుఃఖ నిరతిశయానందంబు సమకూర్చి తద్బుద్ధిప్రవేశంబున మత్కుల రక్షణంబు గావించుకొని। దనుజమథనదయాధీనవృత్తులమైని రాఘాటంబుగా బ్రవర్తించెదము వినుమింతియెకాదు స్వాధీనసంసారనాట్య నిరూఢ వర్తనంబును క్రీడానటనంబునుం గలపురుషునకు బ్రణతిభూమికాసంతుష్టుండగు భగవంతుం డుస్థిరచిహ్నాభేదంబగు సాహాస్యంబొసంగు రిపుమథన కృతంబగు విపులయశంబును జనకసంరక్షణ సమార్జితధర్మంబును వాంఛితప్రదాన జనితంబగు హర్షంబును మమ్మునం జెందునని పలికిన కాముండు భయవిహ్వలాయమానమానసుండగుచు రతితో నిట్లనియె॥

క॥ రమణీమోహావిపక్షుండు। సుమతి సమేతుండు సమస్తసుగుణుండు నపరాక్రముఁడు వివేకుండతి రోషమునం జనుదెంచె బాపహాసామర్థ్యమునన్॥ క॥ ధనవాంఛ విడిచి మోహుని। దునుముటకై యుపనిషద్రతుండై మోక్షేచ్ఛనుబూని వివేకుఁడు గుణాధనిమై యేకాంతభక్తి దనరారుజుమీ॥ గీ॥ గుప్తమంత్రుండు గీతార్థకోవిదుండు। శమదమదయార్జవప్రపాపవిముఖ సత్వ। గుణసభాశీనుడార్య భూషణుండనుమ్ము। కువలయదళాయదళాక్షి యీవివేకుండు మహిని॥ సీ॥ ఘనతర ప్రత్యక్సుఖస్ఫురత్సమతి ప్రభాపరిపాలన భారవహుండు। ప్రాప్తోదయుండు విభ్రాజమానామిత ప్రబలరాగబలధురంధరుండు। మానితాహంకార మయుతపారసారితసంహారణ క్రి

ముచకరివతీ౯। సంరక్షితాశ్రిత చక్రుండుభాస్వత్సమాఖ్యాన్వి
తుండ సమానయశుఁడు। వీరవరుఁడ పరిత్యక్తవిష్ణుపదుఁడు। వచ్చె
ను వివేకుఁడిచటికివానిచెంత। నుండశక్యమెయనుచుమారుఁడు
రతిస। సంతసంయుక్తుఁడగుచు నిష్క్రమింతుఁడయ్యె ॥క॥ సుమ
తి యుతుఁడై వివేకుఁడు। కమనీయ విలాసమొప్పఁగా సత్సంటి
కిన్। సుమతుల బెదిరింపుచు। మోదమునంజనుదెంచి పలికెత
న పేరియసితో ॥క॥ అనవధిక దురిత విపినమునను న్స్వాలమ
గుడర్పమున దిసగు మనో। జాని యాటోపంబిప్పుడు। గనుగొం
టివి నేను చెప్పగానేమిటికి౯ ॥గీ॥ పాపములనెల్ల భీతితో ప
రిహరించి। హరిభజన శేయుమమ్ము నసంగజుఁడు। సేయుపా
పాత్ములనుచు నాక్షేపణంబు। దురితమతులిట్లు బల్కుటబ్బు
రముగాదు ॥గీ॥ పరులయెడ దుర్గుణము తమపట్లగుణ
ము। గానరాకుండినను వెదకంగబడును। పాపకర్ములచేత జె
ప్పగవశెంబె। నలినదళనేత్రి మోహాంజనంబుమహిమ ॥క॥ అ
నిసపతితో సుగతియి। ట్లను దుర్మతులైన మనుజులాత్మానన
సం। జనితవికారంబులున। య్యాస నారోపణము జేతు రర్థమునం
దున్ ॥వ॥ అనిన వివేకుండు సుమతిం గనుంగొని యిట్లనియెను
గీ॥ అఖిలదోషరహితమై సమధిక పురు। షార్థఘటన చతుర
మై రసాపాలంబమై విలసదలంకార సహితమై కాంతదనరితిపి
సుకవితరీతి ॥సీ॥ రూఢిగా నిర్వికారుండైన పురుషుని పీడించద
లఁచినిభేదితతోడ। మానలోభక్రోధ మదకామ ముఖ్యులున
టియించెదరు పద్మనయనవినుము। మేముతత్పురుషుని ప్రేమ
తోనపవర్గ లక్ష్మితోఁగూర్పదలఁతు మెప్పుడు। సకలలోకాలయం
దు స్వాభావికంబైన ప్రేమగల్గిన కంసభేది సత్కృ।పావిలోకన

మనుజనంబావహిల్లు। నట్లుగానంచరించెదు నస్మద్వాదు। లను
కుటిల మార్గసంచారులనుచువారు। నిందగావింతు రెప్పుడు ని
ర్భయమున ॥క॥ లలనాయిప్పుడు మోహా। దులనిందించితినటం
చు నుర్బుద్ధినిగా। దలపకుమీ నిజము గుప। లులు బల్కిన వా
రు దూషకులు గారుసుమీ ॥క॥ పరికించి చూడు నీతో। ద
రుణి పరానుగ్రహ వ్రతము జేసెద నుం। దరి యీ వ్రత మ
హాత్మ్య స్ఫురణన్ శత్రువులు కృశత బొందుదురు సుమీ ॥
మ॥ తరుణీ యీ వ్రతశక్తి మాధవదయా దత్త ప్రభావుండనై
పరిహార్యుల్ నిఖిలాకులల్ నిలుపుదుం బ్రఖ్యాత యోగంబు
నన్। దురితచ్ఛేదము జేసి జీవుని మహాత్ముల్ మెచ్చగా నేనుగ్రా
మ్మర దజ్జీవుని బ్రహ్మచెంతను వసింపంజేతు నెక్కుమ్మడిన్॥ వ॥
అనిన వివేకునింజూచి సుమతి యిట్లనియె మహాత్మా నిత్యనిర్మ
ల మహానంద శాంత స్వప్రకాశ సర్వజనదర్శన యోగ్యస్వ
భావుండగు పురుషుండు మహామోహ మాన మద మత్సర
ప్రముఖ దురితాత్ములచేత దుర్వార గర్వ సంకులవృజిన మ
హాతరంగ సముదాయ భయంకరంబగు దుఃఖ సముద్రంబున
నెట్లు ద్రోయంబడియె। నెరింగింపవలయుననిన వివేకుండయ్యం
గనతో నిట్లనియె ॥గీ॥ నీవు సూక్ష్మ దర్శినివి జీవునకు దృష్ట
మైన ప్రకృతి బంధమనృతమగునె। లేవు బంధనములు జీవునక
నుచు వే। దాంతములు వచించుటనృతమగునె॥ ఉ॥ జీవుడు నై
జదీప్తి విలసిల్లును సంసృతి లేనివేళస్వా। భావికమైన దీప్తినె
డబాయును సంసృతినున్నవేళ నా। నావిధరత్న జాతి మలినత్వ
ము జెందిన యట్టి వేళ రా। జీవదళాక్షి వాస్తవరుచిం గనుప
ట్టునె వేయునేటికిన్ ॥క॥ దైవగతిన్ సంసారము। జీవునకు లభించు

విడుచు జీవునిమరలం। దైవానుగ్రహావశమున। దేవివాస్తవ మునీకు దెలిపితినిసుమీ ॥ వ॥ అనిసుమతి వివేకున కిట్లనియె॥ గీ॥ పరమకారుణికుండైన పద్మనాభు। డింతపర్యంతమును దుఃఖ హేతువైన। ఘోరసంసార వార్ధిలో గూలియున్న। జీవుని సముద్ధరణమేలజేయడనిన॥ వ॥ వివేకుండయ్యంగనతో నిట్లని యె। సనాది నిజకర్మరూపంబైన యవిద్యాప్రభావంబున కను గుణంబుగా బ్రవర్తించు జీవుండు పరమేశ్వరు చేత సంసారం బు బ్రవేశించు। గ్రమ్మర తత్పరమేశ్వరానుగ్రహంబున నుద్ధ రింపంబడు। గలహ కల్పనాజనిత విషమ వ్యాపారాది లీలల వలనను దయాపరిగ్రహణ జనిత కౌతుకాది లీలల వలనను పరవశ స్వభావుండగు పరమేశ్వరుండు స్వకృపాజనిత సుకృత లక్షణంబున గీటకృతలిపిన్యాయంబేర్పడ సమీపంబున బ్రవే శించుజీవుని రక్షించు బుద్ధిపూర్వకా బుద్ధిపూర్వకంబుల మర లింప వాటంబుగాక నియతక్రమంబునం బ్రవహించు సుఖ దుఃఖ వాహినీ ప్రవాహంబునం బడినజీవుల నుద్ధరించి యప్ప రమపురుషుండు మోదంబునం జెందుననిన సుమతి యిట్లని యె॥ గీ॥ క్షితిననాదియైన గతకాలమునను లే। నట్టిమోక్షగతి యనంతమైన। భావికాలమందు జీవునికేరీతి బరిణమించుదెలి యబలుకుమనిన ॥ గీ ॥ ఉవిద నిగమ శిఖాప్రమాణోక్తులకువి। రోధగతి నూహసేయు మర్త్యులవచోవి। శేషములరీతి నీవు వచించినట్టి। భాషణంబులు నాచెవిబడియె నిపుడు॥ గీ॥ వనిత కాలస్వభావ దైవ ప్రముఖము। లందు గారణ మెయ్యదో యనుచు దెలిసి। నట్టిమునులును జింతింతు రాత్మలందు। నిర్ణ యము సేయుటకును సందేహపడుచు॥ సీ॥ సతియవిద్యాకర్మ

చక్రమై ప్రతిజననాది చిత్ర ప్రవాహంబు నగుచు । బరగు కా
లమునందు బహువిధ కార్యముల్ మునుకొని పరిపక్వమున
ను జెందు । దత్పరిపాకలబ్ధస్వాపకాంశుడై గురుకృపాకర్షణాస్థా
రితుడగుచు। ముక్తిగైకొనును ముముక్షుడొక్కడు దశేం
ద్రియఖముఖాసన దితిజవరుడు। కూటసంసార జలనిధి గుప్త
మైన। లంకయను మేనులోనుంచి పొంకమణప। హనుమదా
చార్య కృపను జీవాత్మభూసు। తాత్మచందంబు గను మోద
మందకున్నె ॥గీ॥ బ్రహ్మనామపురము బహుదురితద్వార। యు
తము తత్పురాధిపతి ఖలేంద్రి। యాధికృతులమీద నఖిలంబు ని
ల్పితా। నూరకున్న జెరుతు రొగినివారు॥ వ। అనినవివేకుడనకుసు
మతి యిట్లనియె॥ గీ॥ దహన విహితమైన గృహములోనున్న
యార్తార్తి జెందుచున్న యాత్మ గర్త। మత్తుడగుచు ధీసమన్వితు
డై యేల। గామకొనడు తాజిగమిము బూని। క॥ అనినవివేకుడు
సుమతిం। గనుగొని యిట్లనెను నాదిగాదారాగాం। బునిధియు
డిదాటశక్యమె। వనితా యెవ్వరికినైన వసుమతిలోనన్॥
చ॥ స్థిరతరరత్నకుడ్యముగతిక్షరహిభిన్నముగానిజీవుడు। ద్వార
త్రిగుణోరుతూలికగరంబునబూనిన శౌరిశిల్పిచే। నరయ బ్రవేశ
పెట్టబడినట్టి చరస్థిరరూపభేదభా। సురతరచిత్రముం ద్రిరుచిశో
భితమై వహాయించునింపుగన్॥ క॥ అనినసుమతిపతితోని। ట్లనె
ను స్వస్థుడగు భర్తననుకూలగతిం జొనపక యేలయు పేక్షించె
ను బుద్ధివివేక తెలియజెప్పవె యనినన్॥ వ॥ అనినవివేకుండిట్లని
యె॥ గీ॥ తరుణిబుద్ధికి దెలియని ధర్మమార్గ। మించుకంతైన
లేదు మహీతలమున। బతికిమారాడరాదని ప్రతిదినంబు। ము
గుదగతినూరకుండు నప్పోదమునను॥ మ॥ పతిమార్గస్థితుమైన

దమ్మి వెతతుం౯సు ప్తమైనట్లును। ధ్ధతితో రాహువుపర్వకా
లమున భ౯ంబట్టినన్ రాత్రిని। ద్యుతిహీనమైనట్లు మనీషభ౯కు
హానాయోగార్తి చేగుందని। వ్య౯తియు౯ సుప్తయునైన చం
దమునదాసుంతుంబయో జానన్నాకయ్య అనినసుమతియిట్టులనె
వివేకునితోడ। బుద్ధియుక్తుడైన పురుషునకును। బంధమెట్లువ
చ్చెబంధపీడితునకు। జగతిమోక్షమెట్లు సంభవించు॥ క॥ అని
నవివేకుడు సుమతిం। గనుగొని యిట్లనియె నాది కారణముఖ
లం। బును దెలిసినట్టినీకున్।వినుపించెద వినుము కరుణ వెలయ
లతాంగీయ్య మ॥ అనిరుద్ధస్థితినొప్పు పాపపరిపాకా యాతసం
సారసం।జనితార్తింబడి గుందుజీవుడుసమంచద్భక్తిసంయుక్తు
డై। ననువత్సంసరణార్తిబాసి పరమానందంబునంజెందువిష్ణు
నినిహేతుక జాయమాన కరుణానూన ప్రభావంబున౯॥

వ॥ అనినవినిభక్తిప్రకారంబెరిగింపుమనిన। సుమతితోవి
వేకుండు క్రమ్మర నిట్లనియె॥ గీ॥ మానకామాది పీడితుండైనజ
నుడు। బహుపిశాచగృహీత శాబకునిరీతి। వేదసిద్ధనరోత్తమ
వీక్షణమున। నిపుణపద్ధతిగైకొను నీరజాక్షి ॥ గీ॥ మనుజునకు
విధివశంబున ననఘుడైన। సద్గురుని కృపవచ్చిన సమయము
నను। గొన్నమోక్షాంతమైన సద్గుణములెల్ల। బరిణతినిబొందు
సందేహపడగవలదు ॥ మ॥ స్వవశాన్యపతిపాతభీతి పరుషస్వ
ర్వాసదుర్వాసనా। నవపాశోదిత బంధనాతుర౯డయి దైన్యం
బందు జీవాత్మకు౯। భువిసిద్ధించు నిరంతరాయకరుణాంభోరా
శియైనట్టినా। ధపుపాదంబులయందు భాగ్యగతిచేత౯ భక్తివ
ద్ధాననా। గీ॥ శమదమాదులు యాజకశక్తిజూప। నాత్మను
బరాత్పునకుడు హవ్యంబుజేసి। నీవు పత్నిపిగాజేతునేను మఘు

ము। బద్ధుడగు జీవుడపవర్గపదవి జనగ॥ చ॥ అరయగనాత్మ
రక్షణభరార్పణ యోగమొనర్చు దేహికిం। గరుణనపూర్వసం
స్థితిదగందయచేసి జగత్ప్రవర్తన। స్ఫురమరు శక్తిగల్గినవిభుం
డు రమారమణుండు వేడ్కదద్దు। రితపరంపరల్ దొలగద్రో
యునిరంకురవృత్తిబూనగ॥ క॥అనినసుమతివివేకుని। గను
గొనియిట్లనియె ముక్తికాలంబి।జీవుని కెప్పుడుకాగలదో। య
నినందత్సుమతితో నతండిట్లనియెన్॥ గీ॥ దుస్సహానాదిసంసా
రదుఃఖజలధి। మగ్నుడైనట్టి జీవుండు మగువజగతి। నుద్ధరింప
గబడును దానెక్కకార। ణమున దెలిపెదదత్కారణంబు విను
ము॥ క॥ నిరపాయగురునిదర్శిత। హరిసురుచిర కరుణయను
మహానిశ్రేణిం। బురుషుడొగి నెక్కుచుండిన।బరిశుద్ధంబైనసత్వ
పదవిం జెందున్ ॥ గీ॥ జనులకీప్సితము లొసంగుచు స్వామిస్వ
చ్ఛందలీలశాంతి నొందజేయు। గరుణనిరవధికసుఖంబిచ్చుదత్కా
ల। మందునైనభావియందునైన ॥ సీ॥ సమధికసద్గుణచ్ఛాయాస
మేతంబు ప్రబలమాయాతపభంజనంబు పరిహృతాఖిలరజఃప
కసంపర్కంబు తాపత్రయవ్యథోత్తారణంబు। కైటభాసురవైరి
కరుణాస్వరూపంబు వివిధకంటకగణవిరహితంబు। నఖిలసం
యమి సమూహాన్వేషణీయంబు దివ్యంబునిగమాంత దీపితం
బు। మగువనేజెప్పినట్టిసన్మార్గ మొవ్వ। డైననాత్రోవముదము
ననరిగెనేని। రమ్యమైపునరావృత్తిరహితమైయ। ఖండమైయొ
ప్పుపురమునందుండుసుమ్ము॥ క॥ అనినసుమతి వివేకుని। గను
గొనియిట్లనియె దుఃఖకాసారనిమగ్నునకురయంబునసిద్ధించు
నె మోక్షముమరి సరణిబూపందగునే॥ గీ॥ అనినసతితో వివే
కుడిట్లనుమబలికె। ధరనబాధితమైన యర్థంబునందు। కొమ్మ

యాక్షేపణము సేయ గూడదనుచు । దెలియదానికుగలత నెం
దితివి మదిని ॥ గీ ॥ వివిధసంరక్షకంబగు వేదమునకు । సకలకా
రణమైన యైశ్వర్యమునకు । సేవకుల బ్రోతునని శౌరి చేసినట్టి ।
ప్రతిన కేలోకములయందు బాధగలదె ॥ గీ ॥ కలికిసీతోడుమ
ద్దైష్టికంబుతోడు । కఠినసంసారదుఃఖనిష్ఠాగ్రంధిగోరు । సరుసిర
క్షించునట్టి శ్రీధరునిమహిమ । మానినీ నీవుజూడుమిజ్ఞానదృష్టి ॥
శా ॥ కాతర్యాన్వితులైనదృప్తులయినన్ గర్విష్ఠులై నష్టహీం ।
దారిద్య్రుల్ శరణాగతుల్ చెలియ యీధర్మంబు సాధారణా
ఖ్యాతింజెన్నలరారె కౌశిక కపోతైత్యార్క రాధేయజీ మూ
తాభ్రాధ్వగమానినీ శిబులచే మున్నిట్టిచే జేపుచే ॥ చ ॥ అ
నిన వివేకునింగని తదంగన యిట్లనిపల్కెవల్లభా । మునుకో
ని బ్రహ్మముఖ్యుల ముముక్షులనేకులు గొల్చుచుండగా । స
నధిసుతాధినాథుడపవర్గ దుడన్యులు మోక్షమీయలే । రను
చు వచింతువీవు తెలియంబలుకందగు తత్ప్రకారముల్ ॥ క ॥
అనిన వివేకుడు సుమతిం । గనియిట్లనిపల్కె విశ్వకారణుడగు
విష్ణునిమాహాత్మ్యమునీ వెరు । గనిగతిబల్కెదవు తత్ప్రకారము
వినుమా ॥ చ ॥ అతివ పయోజగర్భ యవసానవశైమైన సమస్త
సృష్టిసం । స్థితులకు కారణుండయిన శ్రీపతియందు వసించుభ
క్తిసం । తతమువిపత్పరంపరల నాశమొనర్పు దదన్యులైన దే
వతల భజంపరాదు హిమనారి పిపాసనడంపజాలునే ॥ గీ ॥
తరుణిభిత్తి చిత్రితములైనబహురవి । మండలములచే తమంబు
పోదు । తక్కినట్టి దేవతాగణసంకల్ప । ములకు సంసరణవిము
క్తిగాదు ॥ గీ ॥ పురుషుని నిరంతరము నిద్రబుచ్చు త్రిగుణ । శ
క్తియను రాత్రి బొందనాశ సముక్తైట । ధారిసంకల్పసూర్యో

దయప్రభావ। వఱిమదేశవుబంకజపత్రనయన॥వ॥ అనిసవినిపి
కుని ఘూచిసుమతియిట్లనియె। దేవతలకైనను దేవమునులకైన
నుబరాపరవివేచనంబు సేయు నెడడోలాయమానంబై మానసం
బుచలింపుచుండు నని। పెద్దలవలన వినంబడియె నీ వెవ్విధంబున
దద్వివేచనంబు నిస్సందేహంబుగా గావించెదవనిన వివేకుండ
య్యంగనతో నిట్లనియె। నుపబృంహణ సమేతంబులగు వే
దాంతంబులవలన బరాపరవివేచనంబు ప్రసిద్ధంబై విలసిల్లు నిం
తియు కాదు వేదవిప్రకేశవుల కైకరాశ్యంబుగలదు తత్ప్రకా
రంబువివరించెద నాకర్ణింపుము ॥ గీ ॥ అగమములు ప్రి
మాణముల్ హరి ప్రమేయు। డవనిసురు ప్రమాతలీయైక్యరా
శ్య। మునకుదుర్భుధ్రులైన తర్కినత్పుణోప। మానులగు వారిప
లుకు ప్రమాణమగునే ॥ శా ॥ వేదంబుల్ పరికించి శాస్త్రము
లుకీవింజూచివేదాంత। మార్యాదల్ గన్గొనిబాహుదండము ను
మగ్రస్ఫూర్తితో నెత్తియా। వేదవ్యాసుడు పండితుల్ ముద
ముతోపేక్షింప నారాయణుం। డద్వైతబిదిసత్యమంచు పలు
కన్ జేయూను మాన్లంగనా ॥ మ ॥ తరుణీతర్కగతుల్ విరు
ద్ధములు వేదవ్యాహృతుల్ సంశయా। కరముల్ సన్మునివాక్య
ముల్ కలహాదీపాదకముల్ నూత్నము। ష్కరవాక్యంబుల
కేమి భీకరగుహా సంక్షిప్తనిక్షేపనై। ఖరిదత్వంబల రుస్మహాజ
నుల మార్గంబుత్తమంబేరికిన్ ॥ గీ ॥ శౌనకవ్యాసమను బృహ
స్పతి శుకాత్రి।వామలూరు భవాదులవర్తనంబు।లరసిపతిం
పగావచె నబలతద్వి। ధంబుదప్పకయుండ దత్వజ్ఞులెల్ల ॥ గీ ॥
మరణజన నాదిబాధలు పురుషులకును। గానరాకుండ జేసిన
ఘనుడు పరమ। పురుషతత్త్వజ్ఞుడగుప రాశరుడుమమ్ము। జెలగి

సంప్రీతి తోడ రక్షించుగాత॥

వ॥ అనివసుమతియిట్లనియె మహాత్మా ప్రత్యుత్తర బాధితంబు గాని వాక్యంబు లుపన్యసించితి విప్పుడు మదీయ ప్రార్థనంబు చిత్తగింపవలె। ననంతసాధననిగమాంత నిరూపణ విలంబంబుస హింపంజాలక త్వరమాణహృదయులగు చేతనుల రయంబున నుద్ధరణంబుగావించు సకలాగమసార వాక్యంబెరింగింపుమనిన వివేకుండిట్లనియె॥ మ॥ నిజసంకల్పసమాశ్రయ త్రివిధనిర్ణీ తావిదాత్మాకృతి। వ్రజుడై సర్వపుమర్థకారణ దశావచ్ఛిన్ను డై యొప్పంతో। యజనాభుండు నదీప్రవాహముల నయ్యంభోధి బోలెంభరిం। చు జగద్భద్రకరంబులైన నిగమస్తోమంబులంగో మలీ॥ వ॥ పరుడజ్ఞాతుడు తత్ప్రపత్తి పరమాప్తంబింతిసం సారసా। గరభీతిర్హరియించు దద్విభుని సంకల్పంబవిద్యాభిశా చరుజంబాపునుదత్ క్షణంబునని విజ్ఞానంబుబుట్టించు భా। మహ మంత్రంబున నాతడే మహి ముముక్షులకాశ్రితమై భాసిలు॥

వ॥ పరుడజ్ఞాతుడు తత్ప్రపత్తి పరమాప్తంబు గ్రసంసార సా। గరభీతిం దొలగించు దత్ప్రభుని సంకల్పంబ విద్యాభయం। క రభూతాళి నిద్రుంచు శీఘ్రముగ యోగ్యంబైన మంత్రంబుల। ద్వ రమంతో ప్రసన్నతి నుద్భవించు బరతత్వజ్ఞానమజ్ఞానమా॥ గీ॥ చెలి యజడబుద్ధులకున్నైన దెలివిబుట్ట। జేయజాలిన రీతి సంక్షిప్తము గను। బారమార్థిక ధర్మంబు పన్యసింప। బడియె నాచేత సంశయపడకుమదిని॥ క॥ శ్రుతినిగమకవచగూంథ। స్థితులైనసా గతుల నింద జేతురుమహిలో। వ తిహీనులు గొందరుమా। ని తవృత్తిర్శ్యాలికులను నిందించుగతిర్॥ గీ॥ కాంతనే జెప్పినట్టి సిద్ధాంతమునకు। బూర్వపక్షంబుకొందరుబుద్ధినూహ। చేసినను

నేనుసమ్మతించెదనువ్యాస ములుసమాసంబులిష్టంబులలఘులే
తున్న వ అనిన వివేకునింజూచిసుమతియిట్లనియె భవదుదీరి
తంబగు తత్వంబుసమాధానంబయ్యెనైననుమజ్జన శతంబు
లచేత దిరసత్కృతంబులగు నిగమాంతంబులు చోరాకృష్టపశు
ధనంబుల తెరంగున నన్యదర్శనా సహాయంబులై యుండునో
యని సందేహింతుననిన సుమతింగనుంగొనివివేకుండిట్లనియె
చ॥ అనఘజనాశ్రిత స్మృతిశతానుగుణంబగు మచ్ఛ్రుతింగనుం
గొనగల వేన్వభక్తి కనుకూలముగాని విపర్యయ స్మృతుల్ వి
నుముప్రపత్తి సాధనము విద్వదనింద్యములెక్కగు స్సమై దన
రుమదీరితస్మృతి కుతర్కశతంబులద్రుంచు వేరిల్లి డ్డి॥ వ॥ అని
యివ్విధంబున వివేకుండు సుమతితో సంభాషించు సమయం
బున॥ సీ॥ పృధివిమూలచ్ఛేదభీతి విసర్జించి పాపాత్ముడగు
మోహపార్థివుండు జీవునిసంసారసింధువులోనుంచె కంసుం
డుక్రూరసంకల్పుడగుచు దనతండ్రి నుగ్రసేనునికారలోనుంచు
కరణివివేకవిఖ్యాతచరిత ప్రబలోపకారపరాయణ కృష్ణుండు
కంసునిజంపి విక్రమము వెలయ కరుణతో నుగ్రసేనునిగాచి
నట్లు నీవు మోహుని వధియించి జీవునుద్ధరింపుమనుచునభో
వాణి ప్రీతిబలికె నెలమిదత్సభ్యులెల్ల వీనులవినంగ ౪ వ॥ వివే
కుండు తగ్గగనవాణి నాకర్ణించి సుమతింజూచిన యాసుమతి
యానందంబునంబొంది ప్రియునితో నిట్లనియె మహాత్మా దేవ
వాక్యంబులు వ్యర్థంబులుగానేరవు నీవు సులభంబుగా జయ
లక్ష్మింగీర్తినింగై కొందువనిన వివేకుండు సుమతితోనిట్లనియె
భవత్సహాయుండనగువాడు జయసిద్ధియుకీర్తిసిద్ధియు వ
తంబులై యుండునని మఱియునిట్లనియె॥ గీ॥ భీ ని ప్రపంచ

బుధపెంపులవనము। హరికృపావాహినీవర్ధితాత్మమగుచు। యు
తిగణాచరితమైనప్రయత్నకల్పకమున ఫలయుక్తముగ జేయు
కమలనయనా॥ గీ॥ ఇవ్విధమునవివేకుడాయింతిఁ గూడి। బలుకుచు
స్నాత్రవేళ సౌభాగ్యములర। దుందుభిధ్వని చౌలకువిందు సేయు।
సుమతి పతిజూచి యిట్లను మద్గానవచించె॥ చ॥ కులపతిమోతుణ
ప్రియుతకుంజనియించుమృదంగనాదమా। తలపరణాఘూర్ణైతచ
సుమదద్విరదంబులనాదమానభ। స్థలమునవీలనీరదపిశాలగ
భీరమహారవంబుజెన్నలరుననంగదజ్ఞలరుహాక్షినిజూచి వివేకుడి
ట్లనెన్॥ గీ॥ అమరులస్వజ్జయముగోరి రమణి దుందుభిధ్వనులి
ట్లుతిస్పందుప్రీతినాత్మ। పతుమింపయ్యెనభిమాతిపతుమణపా। గా
వనిసటంముపేట్కానిప్రాంతమున్నైరే॥ మ॥ కమలాకాంతశమముమా
జనపదయాగాంభీర్యధైర్యత్రపా। దమవైరాగ్యశుచిత్వసత్వ
సహనోత్సాహాభయజ్ఞానయు। క్షమనిస్వాంతనిశాంతరూపజిత
మాద్యచ్చైత్రసింహారరు। కస్మమనోబాణజయంతశత్రుభయకృ
ష్ణాంతాదినానాయుధాంక। శాంతసపవినుతకీర్తిల। తాంతాభా
వితసమస్తహరిదంతపటా। కాంతాసంతానసంతతయ। వంతరమా
కాంతరక్షితానిల శాంతా॥ మాలిని॥ సరిదధిపతిబాలాసన్న
తాంఘ్రిప్రవాళా। సురనుతసుణజాలాశోభితస్వర్ణచేలా। కరి
పరిబృఢపాలాఖండితాఘూఘుమూలా। స్మరదశశతలీలాసర్వ
లోకానుకూలా॥ గద్య॥ ఇది శ్రీ వేణుగోపాలకరుణాకటాక్ష
వీక్షణపరిలబ్ధసకలసామ్రాజ్య విరాజమానరావువంశపారా
వారపరిపూర్ణచంద్రసమాన నిఖిలశాస్త్రవాసనాసముదిత
విజ్ఞాన శ్రీ మన్మహారాజ రాజ శ్రీ వేంకటరంగారా
[illegible] గాయనాహ్వాయ దేశాభుజంగ సరంజాది

మహావిరుదాధేయ విదళితామిత్ర రాజాధిరాజ మహారాజ రాజతేజోనిధి మహారాజశ్రీ రాయడప్ప రంగారాయనామధేయ ప్రణీతంబైన సంకల్పసూర్యోదయంబను వేదాంత నాటకంబునందు బురుష మోచనోద్యోగ మనుప్రథమాశ్వాసము॥ శ్రీ రామచంద్రార్పణమస్తు॥ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

సంకల్ప సూర్యోదయము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ కామినీ మనోనాళీకాళి సమానశాహులే యాబ్జజకం! శేకాలస్థవనీయమాహాకీర్తిస్ఫూర్తి ధవళితాశాస్థానా॥
వ॥ అవధరింపుము॥ క॥ ఆతరువాతను సభ్యుల్! ప్రీతింగనుగొనగసుందరీమణియగు శ్రద్ధాతరుణి విచారణ విఖ్యాతింగాంచనంగవచ్చెనచ్చటికెలమిన్॥ వ॥ తదనంతరంబా విచారణ శ్రద్ధతోనిట్లనియె॥ గీ॥ వత్సదర్శనోత్సవంబునవిహరించు। గోవురీతిశాలియ నీవుగాన।బడదువానసమునబటుతరశ్రమవారి।కణములంగువారికణములట్లు॥ సీ॥ అనిసను శ్రద్ధ యిట్లను విచారణతోడనేకముముక్షుకృతానేకవేద।వేదాంతమార్గుడువివిధాన్యతత్వవిక్షేపణోపాయ భాసితయశుండు। వివిధుడై దనరువివేకుని భార్యయాచరిత సత్కార్య భాసురచరిత్ర। మంగళాచారసమన్విత సుమహస పార్శ్వస్థమణి శైల భాసమాన।యై జలంగెడు సుమతిరమాధినాథ।చరణకమలార్చనా హేమ కాంచనసరోరుహములు దెమ్మని నాతోడ నానతిచ్చె। సురనదికి నేనుజనియెద సుందరాంగి॥ మ॥ నికటభ్రాజితకల్పవృక్ష శిఖరాసీనస్ఫురన్మాధవీ।మకరందోజ్జ్వలవాసనాసహితశుంభన్నిర్ఝర క్రాంతలేఖికదంభాశ్రితతీరమైయెడగు నభఃకల్లోలినిస్ఫూర్తిమా।మకపాపంబులబారదోలెదనుభామా ప్రీతిరెట్టింపగన్॥ సీ॥ అనిసశ్రద్ధనుగనుంగొని విచారణయిట్లులనియె గమీపమందమరతటిని।సజ్జ

సహృదయంబుచందంబునను చల్లదనమున శోభిల్లంగదనరుచుం
డు। మందతరానిలబృందబలాందోళితామరశాఖనిర్వల్లతాంత।
గళితమరంద సద్గంధ బంధురమైన యీమాధవీ లతాగృహ
మునందు। ఖలవచన సూర్యకిరణ వికారజనిత। తీవ్రతాపము
శాంతిబొందించుటకును। విశ్రమింపుము పరమపవిత్రులైన। వి
బుధులు వసింతురీ లతావేశ్మమునను॥ శా॥ నానాషట్పదసే
వ్యమానమకరంద పారిభవ్యోపేతముల్। మానోల్లుంఛనమీ
నలాంఛనశితామ్లానా శుగవారితముల్। మేనాదిత్రిదశాంగ
నావిపులధమ్మిల్లస్రగహారంబులీ। సూనంబుల్ దివిజద్రుమచ్యుత
ములై శోభిల్లుధాత్రీస్థలిన్॥ క॥ అనినన్ శ్రద్ధ విచారణ। గనుగొ
నియిట్లనియె నీముఖవ్యాహృతి చొప్పున జరిగించెదనని మొల్ల
నలతికాగృహము లోపలంగూర్చుండెన్ ౪ వ ౪ శ్రద్ధాదేవి
యివ్విధంబునం గూర్చుండి విచారణతో నిట్లనియె నీవిచ్చటి
కి వచ్చుటకు గారణంబేమియనిన విచారణ యిట్లనియె నిప్పుడు
వ్యవసాయ సేనానాయక సమన్వితుండగు వివేక మహారాజు
గావించు సన్నాహంబు చారులవలన విని మహామోహుండు
బుద్ధులైన వముఖసిద్ధాంతస్థాపన ప్రవీణులగు విపరీతవాదులను
మరిజన సహాయసంపన్నులంజేసి పంపిన బురుషోత్తము పదప
ద్మనియమిత చిత్తుండగుబురుషునినుప సర్పించివారు చోరులు
హాళికునకుజంబుకంబునుంజూసి శార్దూలంబని జెప్పినచందం
బునన్యథాంతరప్రసంగంబులవలనవంచనగావించుటకుశీఘ్రం
బుగా జనుదెంతురనుచు పెద్దలవలనవిని సుమతి తద్వృత్తాంతం
బు వివేకునిసేనానాయకునకుం జెప్పనునిచ్చనతని నన్వేషిం
చుటకే తెంచితిననిన శ్రద్ధయిట్లనియె మహామోహుని ప్రయు

త్వంబునకు దుర్వాదులగు బుద్ధాదుల సన్నాహంబు పిశాచని వాహంబునందు గదల భగానంబు గతిరిగణిఘుంపదగు వారువ చ్చినసేమియగు బరసిద్ధాంతనిర్మూలనంబునలసుండై వివేకుం డుగావింపంగలండనిన విచారణయిట్లనియె। దేవి దేవగురుప్ర ముఖప్రతిష్ఠిత ప్రబలానేక ప్రతిపక్ష సమూహంబొక్క వివేకు నిచే నెట్లు జయింపంబడునని జెప్పెదవనిన శ్రద్ధ యిట్లనియె। సత్యపదార్థంబు నిత్యంబగు మిథ్యాపదార్థంబుతత్కాలం బునను యసత్యంబగునని జనవాక్యంబుగలదది నీవెరుంగవే మ దీయవాక్సత్యత్వంబు నీకుంచెలియదా। దృశ్యమానుండగు చ డభానుండు ప్రబలాంధకారంబునుంబోలె పావకుండు వింధ్యా టవినింబోలె ఝంఝానిలుండు తూలరాశినింబోలె। నిర్మలబు ద్ధ్యతులమతంబులు వివేకుండు భేదింపంగలండు। వినుమట్లగు ట వివేకవిజయకాముడగు మహామోహుండు సముద్రంబీద నుమ్మోక్యుండగువాడు పలసంగ్రహంబుశేయు చందంబునబు ద్ధజైనాదికుమతి సంగ్రహంబుగావించె। నింతమాత్రంబునకు శం కింపంబనిలేదని శ్రద్ధవచియింప విచారణ సంతోషసాగరమగ్న మానసయై రాజగృహంబునకుంజనియె శ్రద్ధాదేవి కినకకమ లాపచయార్థంబు మందాకినికిం జనియె నంతట వివేకుండు సే నాపతిన్మైన వ్యవసాయుండునుం జనుదెంచిరి తత్సమయంబున వివేకుండు నిజసేనాపతింజూచి యిట్లనియె॥ సీ॥ కరినతరోదగ్ర కర్ణపాశవ్రాతబద్ధయంత్రితమహాపత్కరోగ్ర। ముష్కరవ్యా పార మోహముహ్యమానచేత నమోక్షణ ప్రవితతత్పరుండ। నైన త్సమార్గంబులాలోచనము జేసి బూనినవాకో క్కపొల్లుబోవ। బడిపూరితంబైన జగతిలో [illegible]

క। కలహములకును నెలవగు కార్యములకు। కారణములైన శా
స్త్రసంఘము రచించి। జనులకుపదేశ మొనరించెను దినంబు।
వారినేరీతి గెలువంగవచ్చునఘ॥ క॥ వ్యామోహజనకములు
విని। ధామసకారణకారణంబులగు శాస్త్రంబుల్। పేర్మిమన్ జెప్పు
లుపకరింపగ। నీమహిసధ్యాత్మతత్త్వ మొప్పునసింపన్॥ గీ॥ అను
చు శాంతశేపునాత్మనుజింతించి। మోహమోహ పదార్థ మనా
దృగ్గోచరములగు జెరించుజనుల మోహముసెట్లు దీర్చెదవు। ఫలము లే
దు నీనివలననీమ॥ వ॥ అని మోహమునినిందించి విసుజెయునిట్లనె॥

క॥ కరవీరాదులనువసు। ధంగని నెను గాని తత్పదార్థం
బులలో। నరయగమృతసంజీవని। సురుచిరమగు పృథ్వి గాను
జూపునరులకున్॥ క॥ ఏతదుపద్రవశాంతికి। నైతేయకు విఘ్న
.. న దాశాపహున్ నిసం। శ్రీభాగ్యంతు భక వాల్గంబులకత
నం వాసవద్రుమమునుమీ॥ మ॥ స్ఫటికావర్ణ సనాతన దే
హుడ మృతాంచత్కాంతి శుభ్రీకృతో।త్కట లోకుండు స్వాతస్స
ముద్భవుడ సంతఖ్యాత వేదాంతలం। పటహేంపానినదుండు ని
ర్మలిన సౌభాగ్యుండనింద్యప్రభా। పటలుండైన హయాస్యునిన్
మనములో భావింతు నెల్లప్పుడున్॥ గీ॥ ఋగ్యజు స్సామభ
వ మజేంద్రనుతము। విఘ్నవిచ్ఛేదకంబు పవిత్రమగుచు। సరలు
హయముఖహేషారవంబు మాను। శాంతరంగతమిగ్రసంబు బుద
నుగాత॥ క॥ అనిసవివేకునితోనా। తనిసేనానాయకుండు ము
దంబలరగని। ట్లనెయనరణ్యాచిచంతం। బున నైరిని నీవు గెలు
వబూనితివరయన్॥ గీ॥ నీవుపురుషుని వేదాంతనిపుణమున ని
జేసితివిగాని మాతని చెంత శ్రద్ధ। సంతతముని ల్పనైతివి శ్రద్ధలేని
వారికిలభించునేయపవర్గసుఖము॥ వ॥ అనిసవివేకుండు నిజ

సేనాపతింజూచి యిట్లనియె ॥ గీ ॥ మహితచరితుండవైన నీ
మాటవలన । శత్రుజయకారణంబైన సాధనంబు । తెలియబడి
యెను నీవు బోధించినట్లు । నిలుపుదును శ్రద్ధనతని సన్నిధిమ
హాత్మా ॥ క ॥ శమదమసత్యముఖ్య విలసత్సచివాగ్రణులింపు
మీర నా।సముఖమునన్వసింపుచునుశత్రుకులంగెలువంగజాలు
మా।ర్గ మిరహీనీవుజెప్పిన తెరంగున జెప్పగ నేరరైరి నీసుముఖ
తమంత్రవైభవముసూత్రవతీపతికైనగల్గునే ॥ వ ॥ అనిన సేనా
పతి వివేకునితో నిట్లనియె ॥ క ॥ నీకస్త్రపాళియుడను వి।వేకా
సన్నిప్పుడేల వినుతించెదవీ।లోకంబున బరతంత్రులు । పాళికట
ము నాసన్నుతింపబడుదురె చెపుమా ॥ చ ॥ అరయ నిరంతరాయ
నిగమాంతరహస్యసమార్జితోజ్వల ।స్థిరతస్వతంత్ర వి।క్రమవి
శేషముగల్గి జలంగునీకు ని।ర్ధరప్రతిబింబ వైఖరిని దాల్చినవాం
డను నేనటంచు నీ।వరసిస్మృతి ప్రవాహవిభవాకృతి సన్నుతి శే
య బాడియె ॥ క ॥ మీ నాకృతులము సుమతియు । నేను నుస
లిలాకృతివిగణింపగ నీవ్పుర్వీనాథ నిన్ను బాశిన । మానప్రాణ
ములు జెడును మాకిర్వురకున్ ॥ క ॥ అనినవివేకుడు వ్యవసా
యునితో నిట్లనియె జడసముత్సుకములు దు।ర్జనకృతశాస్త్ర
ములుచరిం।చును తిమిరములినుడు లేనిచో దిరుగుగతిన్ ॥

వ ॥ వినుమీ వాచాటకులైన దుర్మతసిద్ధాంతి ప్రవర్త
కులు।మధుమథన భుజబలపరిభ్రమితమందర మహీధరమథ్య
మానమహార్ణవని ఘోషణ సన్నిభనిరర్గళనిరవధిక నానా
విధ వాగ్వాదంబుల వాచస్పతినైనను నోరెత్తకుండం జేయం
జాలుమరవ్విధంబున వితండవాదంబుగా వింపుచు సన్మార్గరం
భావనసంహర్షణోద్యుక్తులై విహరించు వితండవాదులను వేద

డంబులనునిశ్చలచిత్తప్రయుక్తారంభ విధానసమూహంబును।ప్రక
టీకృతస్వపక్షసంస్థాపన పరపక్షనిరాకరణ సమర్థసంస్థా)యు
గళవిరాజితంబును।ఆత్మాశ్రయాన్యోన్యాశ్రయచక్రకాశ్రయా
నవస్థాతిప్రసంగనామవిలసితతర్క పంచక నతిరభయంకరంబు
ను।వేదాంతారణ్యప్రవర్తనతత్పరంబును సిద్ధాంతపరాక్రమధా
సమూహంబును। నగుబ్రహ్మాణాకంఠీరవంబు సంహరింపంగలదని
సేనాపతి యిట్లనియె దేవా ప్రతిమత నిర్మూలనార్థంబుభవత్ప్రే
షితంబైన వేదాంత సిద్ధాంతంబు వాదసహితంబై కథాసంగ్రా
మరంగంబునం బ్రవర్తింపుచుండెనని విన్నవించుసమయంబు
న సిద్ధాంతవాదంబులు గురుశిష్యవేషంబులు వహించియప్పో
టకేంజెనుంచి సమాసీనులై యున్నయెడ శిష్యునితో గురువి
ట్లనియె। నభ్యసితపరమార్థుండవై ప్రతివాది లంకానిశాచ
రాంజనేయుండవై దసరునీచేత సంచాలితంబును నిష్కంపంబు
నునైన యధ్యాత్మతత్వంబు పొందనిశ్చయించితివని శిష్యుం
డువినయపూర్వకంబుగా దివ్యంబగు యతివేషంబున దత్తాత్రే
యునింబోలు గురునకు నమస్కరించి యిట్లనియె ॥ గీ॥ ఆదిని
త్రిదండధారిమైనట్టి కైటభారిచేతను రక్షితంబైన వేదవిద్య
పాషండశాక్తాది వివిధమున్ పండితులచేత తోషింపబడియెని
పుడూ ॥ క॥ అనినగురుడిట్లనె శిష్యునితో నిటువంటివాలసు
లనెల్ల జనార్దనరూపము ముదమునగై కొనిగెలుతును నేను
నేట్కకొనసాగంగ ॥ గీ॥ అనినగురువును జూచియిట్లనియె
శిష్యుడనఘ నారాయణస్వరూపునిగ నిన్ను। మదినిభావనజేసి
నమస్కరింతు। నన్ను తరియింపజేయు సన్యాసివర్యా॥ గీ॥ ఊర
ధ్వపుండ్రధరునిను పైతిసత్కృతి గ్రాదండహస్తునిన్ స్వతంత్ర

F

చరితుఁ భక్తవత్సలుని గృపాయుక్తునిఁ శిఖాపింఛునిన్నునన్ భజింతు నెపుడూ॥ క॥ అనినగురుడు శిష్యునకిట్లనియె బ్రశస్తితమ హాగమాంతుడవై దుర్జన మతభయనుడవై బుధజననుతి దగునీకు శుభముసమకూరును జుమీ ॥ వ॥ అనిగురుండు దివ్యంబైన పవిత్రంబొసంగిన దర్భపవిత్రంబు వినయ పూర్వకంబుగా దక్షిణహస్తంబునం బుచ్చుకొని మూర్ధంబున నిడుకొని శిష్యుండు దక్షిణహస్తవిలసదనామికం ధరించిన సతనింజూచి గురుండిట్లనియె॥ మ॥ సనకాది ప్రబలర్షి శ్రేష్ఠములతి శ్రద్ధాళతోత్పన్నముల్ । వినుతక్షౌద్రపవిత్రమోహవిమోచన సమాధివిఖ్యాత సాకర్తతుల్యనిజాంచద్గుణమేళనస్ఫురితదివ్యానంద సౌఖ్యంబు లెల్లనునీకుం లభియించు నీహృదయ ముల్లాసంబునుం జెందగన్ ॥ గీ॥ అనిన శిష్యుడిట్టుల నెదేశికులతోడ । శ్రీనివాసనముకన్నైనని యు । మోక్షుపచన రచనమునివరసిద్ధించె । మానసంబు విమలమహిమంబూనె । వ॥ ఇంతియె కాదు కొన్నికొన్నిరహస్యంబులు మిమ్ములనడిగెద సదుత్తరంబులను గ్రహింపవలయునని గురుండిట్లనియె ప్రియశిష్యుండవగు నీవడిగిన రహస్యంబులకు బ్రత్యుత్తరంబులొసంగెదునని గురునకు సాష్టాంగ వందనంబులు గావించి శిష్యుండిట్లనియె । క॥ ఇలలో బ్రాహ్మణులను కే । వల విద్యాబలమువలన వందింపనవా । రలు వృక్షములై పుట్టం । గలరని పండితులు చెప్పగా వింటిఁ బుమీ ॥ క ॥ గావున విపక్షులగుధా । త్రీవిబుధులతో వివాదరీతికిఁ బోరా । దావిప్రులవాదింపక । నేవిధమున గెలువవచ్చు నెరిగింపగదే॥ క॥ అనిన గురుడిట్లనె శి । ష్యునితో బ్రాహ్మణులి విద్యనోడింపినదు । జనుడు విషవృక్షమై [illegible] జాతిగో

శ్రోత్రప్రవరశీలచరణాదేశ। కాలవర్ణాశ్రమ ప్రముఖప్రసిద్ధ విష
యభేదవ్యవస్థితవిధినిషేధ। వర్ధతులు వేదములఁ జెప్పబడుటవి
నవే ॥ గీ ॥ విధినిషేధప్రవర్తన విడిచిపెట్టి। విషయ సుఖము
లనుభవింప విధముబూని। యనుభవించు దురాత్ములనవనిలో
న। వంచనము సేయనట్టి వివాదంబుల౯ ౪
॥ గీ ॥ వేదమతములైన విధినిషేధంబులు। దప్పితిరుగునట్టి వ
సుజనములు। నీనహో యమునను నిర్జింతురాముని। గూర్చుకొన్న
కుశికకొమనుబోలె ॥ గీ ॥ ధరణిజల్ప వితండవాదములు మాని
తత్త్వసంయుక్తమైన వాదంబువలన। దెలివిలేనట్టికుజనుల గెలు
వవలయు। సందియమునుమాను దురితంబు జెందదనఘా ॥ క ॥
నిగమేశ్వరమునిదూషకు। లగుకుజనుల మహాబలాబలాఖ్యుల
చేదె। న్నగ గెలిచిన రామునిగతి। నాగిజల్పవితండ వృత్తి
నోడింపదగు౯ ॥ గీ ॥ అనిన గురుని తోడనతడిట్లు నెన్మహా।
పురుషవాదపటిమ బూనినేను। ప్రబలులైన పరుల బరిభవించ
గలను। ననిన గురువుపలికె నతనితోడ౯ ॥ మ ॥ ధరసన్నోక్తిసత్శ్రు
తసమ్మతంబులగు సిద్ధాంతంబుల౯ మేటివై। పరులైనట్టి య
నేకశిష్యులు గణింప౯ వేట్కనున్నారుసి। వరయ౯ వాదలకం
కుబుద్ధి బలవిద్యాశాలి వస్తాట। నెవ్వడు నీముందరనిల్వనోపు
డుతు సంవాదప్రమేయంబుల౯ ॥ క ॥ అనిన౯ శిష్యుండిట్ల
నె। ననఘా కథనమంపుటకు కయుంబున నేనే। ఘనసిద్ధాంతము లో
తోలు। తనువాదము పక్రమింతు దానివెలుపవే ॥ వ ॥ అనిన
గురుండుశిష్యున కిట్లనియె సమానకలహంబులయందు సాధా
రణ శాస్త్రంబు ప్రసంగింపవలయును। కేవలవిపక్షులు విరుద్ధా
ర్థంబు లుపన్యసించునెడ పరాశరపారాశర్య శుకశౌనకభా

ధాయన ప్రభృతిమహామునిపరిచితంబులైన వేదాంతసిద్ధాం
తంబులభ్యసించి పరమపదమార్గంబు నిరీక్షింపుచుండనగు
మద్గురుకటాక్షంబున లబ్ధంబైనవిజ్ఞానబలంబుననేను రచించిన
పంచపద్గ్రంథంబులు భవదభ్యస్తంబులు గావున నప్రమత్తుండ
వైతత్ప్రసంగంబులు గావింపవలయుననిన గురునితో శిష్యుం
డిట్లనియె భవదనుగ్రహాతిశయంబునం బ్రహూనంబు నేని యు
డంజెందను భవత్కటాక్షసంప్రాప్తసకలసుగుణ సంపూర్ణుండ
గుమన్మానసంబునందోచు వేదాంతోక్తులు పూర్వపక్షంబులు
గానేరవు ప్రబలుండగువిరోధి పూర్వపక్షంబు కపోలబలంబున
నొక్కటియడంగావించిన దత్పూర్వపక్షంబు సభికులకును హాసం
బుగాకతనంతనె నశించుననిన శిష్యునకుగురుం డిట్లనియె। గీ॥ వ
సుధజల్పవితండాదివాదులైన। కొంకె దురుబుద్ధ చార్వాకకం
కలకును। గామినీహృదయంబులకరణికఠినములుతదుక్తి మ
ర్యాదమెలగుకతనః॥ వ॥ అక్లాట మనంబున సందేహింతు ని
గురుండుపల్కిన శిష్యుండిట్లనియె॥ గీ॥ యిలనుశాస్త్రంబు తె
ల్లనీవలన నభ్య। సించినీయాజ్ఞ చొప్పున సంచరింపు। చున్నన
న్నన్యులైన విప్పన్నుడెట్లు। గెలువనేర్చు బ్రసంగాధ్వములను
సభలా॥ వ॥ అనిన గురుండిట్లనియె నిప్పుడునీవుపల్కిన పల్కు
లు మన్నింపందగినవనిన శిష్యుండిట్లనియె తమరనుగ్రహింపవల
యుననిన గురుం డక్రమ్మరశిష్యునింగనుంగొని యిట్లనియె॥ మ॥
వినుసంక్షిప్తము విస్తృతంబుసరళాన్వేష్యంబు ప్రాధాన్యసం
జనితంబాగమవిత్ప్రియంబు పరభాష్యఘ్నమ్మాచార్యపా
వనకారుణ్యసముద్భవంబు హరిభావజ్ఞాగమస్తోమశిరో। ఘనర
త్నంబు మదీయభాషణము సౌభాగ్యశ్రావ్యమై భాసిలున్॥

॥ వ ॥ అని శిష్యుండు [illegible] మహాత్మా [illegible] బులు [illegible]
వ(త్వా)ము [illegible] బై [illegible] మని [illegible] ॥ వ ॥ అనవర
తానపాయముయుక్తమై తగుస్నేహముగం [illegible] ఘాన [illegible] ము
దు విశ్వాసమును భావిత్వమై [illegible] ముగం [illegible]
స్మృతిసముత్పన్న [illegible] నికి [illegible] గు మది [illegible]
[illegible] లు [illegible] ॥ మ ॥ భావిత్వజ్ఞానము [illegible]
రకృశం [illegible] పే హాత్రై [illegible] వి [illegible]
మొ [illegible] బాప [illegible] బు [illegible] నా। [illegible] మూర్ధం [illegible] భవత్క-
థిత శాస్త్రంబేక వాగంబు మా। సవ్య [illegible] జెవిన్నినసం
తర్వాణి లోకోత్తమా॥ గీ॥ నేను పంచల మతి [illegible] పూర్వ
ము మ చెప్పిన శాస్త్రరహస్య మొకటి। మర [illegible] ర్థం [illegible]
క్రమ్మరను మిమ్ము నడిగెదను దెల్పుమనిన నిట్లని [illegible] ॥ వ ॥
శిష్యంగనుంగొని తద్రహస్యంబనుగుమనిన। శిష్యం [illegible] గురున
కిట్లనియె శ్రుతిస్మృతులు మహాజ్ఞలు తత్త్వముక్త [illegible] లయొంను
ప్రవర్తింపని వాడును। దత్తమృక్త నిషేధంబులం బ్రవర్తించిన
వాడును నరకంబునకు బడునని పలుకనాజ్ఞాపించి క్రమ్మరనన్య
ధానియమంబులం బ్రవర్తించవం జేసిన నెవ్విధంబున నవ్వాక్యం
బాప్తంబగు। పూర్వవాసనాసమాగతంబులగు పాపంబులు మ
ని [illegible] వారంబులని తెలియంజేసి నిషేధమార్గంబులు మానవ
లయుననిపలికిన పలుకెవ్విధంబున నాప్తంబగు। చేతనాచేతన
వ్యాపారంబు కలీశ్వరేచ్ఛాధీనంబని చెప్పి క్రమ్మర పాపకర్ములకు
నరకంబని పల్కిన పలుకు వెవ్విధంబున విశ్వసనీయంబులగున
నిపలికెనగురుండిట్లనియె। శ్రుతిస్మృతిప్రోక్త విధినిషేధోల్లంఘన
సంచరణంబులు నరకహేతువులని నిర్ణీతంబు లయ్యెంగానిత

త్వత్ప్రవర్తనాప్రవర్తనంబులుకర్మాధీనంబులై వర్తింపను కేవలే
శ్వరేచ్ఛాధీనంబులుగావీశ్వరుండుకర్మసాక్షియైయుండునట్లగు
టనన్యథాయనుసంబుకమ వశంబునంజనును । బాపకమ
బలంబున బాపంబొనర్చువాడు పాపనిర్మోచనంబొనర్చ కోను
టనెట్లనమన్యుండనుని సందేహింపకు । కర్మంబునిరవధికంబు
గాదుగావున । భోగప్రాయశ్చిత్తంబులవలనను । నివృత్తంబగు
నీశ్వరేచ్ఛాశక్తిబాపంబొనర్చువానికిదండంబేమి నిమిత్తంబని
సందేహింపకు । నీశ్వరేచ్ఛాశక్తికర్మానుగుణ్యంబుగాబుట్టపా
పంబులు జేయింపుచు దత్ఫలంబులనుభవింపజేయుగాని స్వతం
త్రంబుగానొనర్ప దనినగురునకు శిష్యుండిట్లనియె॥క॥ పరిమితవి
పులగభీరస్ఫురితంబగు నీవచనము పురుషోత్తమసత్పురుషుల
కెల్లను దెలిపెడు। గమనింపుము నన్ను వేట్కగారుణికమణీ ॥

చ॥ ఇల బ్రథమోచ్ఛవత్కమతిబృంద భయంకరముల్
మృషామతానలపరితప్తజీవభయనాశన భేషజముల్ త్రయీ
శిఖావిలసితముల్ నివృత్తిపదవీప్రథముల్ యతిరాజశేఖరో
జ్జ్వలవచనంబు లకుంఠదశలంభియింపగ జేయుద్రేల్మిడిక ।

శా॥ చింతాస్విత నిరర్థకాల్పవచనోత్సేకాన్యనిస్సారసి
ద్ధాంతంబుల్ యతిరాజవాఙ్నితసిద్ధాంతాను సంధాయిశా
త్యంతాచ్ఛాభనదీధరుండయిన యార్యాభర్త కుంభేకసం
క్రాంతాల్పోదకతుల్య లట్లక్రియముల్ గానేర్చునే మేదిక ॥

గీ॥ అల్పమైనట్టి యూశాస్త్రిమపరిమితములైన పరశా
స్త్రిములతోసమానములగునె। యనుమనగుదురు పాటిమదాను
చరులు । వారితో డక్రసంగింపవలెనటంచూ ॥వ॥ వారలకభి
ముఖులై కవులిట్లప్రతి బహుగ్రంథలగ్న హృదయులగు

వీూపంటిజడులయ్యతీంద్ర కృతగ్రంథంబుల్బుంబసి భాషింతురు। విశ్వంభరుండగు విష్ణునివక్షస్థలంబున భాసిల్లు కౌస్తుభమాణి క్యంబతులపర్వతంబుతో దులదూగంజాలదని నిందింపవచ్చు నే। వేదవేదాంతసమూహోను గుణ్యంబైనయతీంద్రగ్రంథంబు కుమతి గ్రంథపరిగ్రహణ విహ్వలాంతఃకరణులు తిరస్కరిం చినను దిరస్కరింపకున్నను కాశ్యంబుసంజెందదు లవణాంభోక్ స్సమూహంబు నిజపరిమళాక్రాంత దిగంతంబులైన కస్తూరీ రా సుల వ్యవహారంబు శేయంజూచునే మదీయమతంబు నవీనం బని శంకింపందగదు వినుడొక్కమతంబుచేత వేరొక్కమతం బు తిరస్కరింపంబడు। నొక్కసమయంబున తిరస్కృతంబగు మతంబే తిరస్కరించిన మతంబుందిరస్కరించు। నన్లాటకొం దరొక్కమతంబునంగోదురు రెండవ మతంబునంబ్రవేశింతు రు మరికొందరుప్రమత్తులీరెండు మతంబులుత్తమంబులని వ చింపరు। వినుమన్యోన్యతిరస్కృతంబులైన యీరెండుమతం బులు విశ్వసనీయంబులుగావు గావునపరమార్థబంధురంబై యప్రతిహతవైభవంబునందగు గ్రంథంబు నవీనంబైన నను విశ్వ సింపవలయు। సర్వగ్రంథంబులు రచియించుకాలంబున నవీన ప్రాజ్ఞంబులగు కొంతకాలంబుచనిన ప్రాచీనప్రాజ్ఞంబుర గావు న నేతత్స్వజ్ఞామాత్రంబున ప్రాచీనంబులయెడ గుణంబులును నవీనంబులయెడ దోషంబులును కల్పింపంజనిలేదనుచు వాదిం చుశిష్యానింగనుంగొని గురుండిట్లనియె నీయుబ్బులతో వాదిం పంజని లేదు వీరుశాస్త్రమాత్రజ్ఞులుగాని శాస్త్రార్థగుణదోషజ్ఞ లుగారు మరికొందరర్థంబుల నాక్షేపించువారుగలవారినో డింపవలసిన గురునకు శిష్యుండిట్లనియె నిరస్తనిఖిలదోషంబు

క॥ నీమతంబునందు దోషారోపణంబు జేయ నెవ్వరికైనను శ
క్యంబుగాదని మఱియు నిట్లనియె ॥గీ॥ స్వమతదోషంబులుపని
షత్సరసోక్తులను । నీమతంబు పయిం జల్లు నీమలాక్షరంబుపై నిక
గేహాకజంబుజల్లు । జనులకతి వ్యర్థయత్నమై చెడదుర్గఘూ
॥క॥ నీను కమప్రతిహతమై । భూమిం దగు పీమతజనులు బుద్ధిర
హితులై । వ్యామోహంబున వారిం గాసియును గాపింత రవి
ప్రకాశింపవిలన్ ॥ చ॥ నయనయుగంబు మూసుకొనిసం రవి
చంద్రుడౌనె కర్ణముల్ । శయముల గప్పుకొన్న దశ సంబున
కోకిల కాకమౌనె పై । క్రియుతులకుత్తి దా దిరిగినట్లయినం మ
హిచక్రమౌనె దు । స్నయుడు ప్రవాహణంబ నొనర్చిన వింటికి
ద్రాక నేర్చునే ॥ క ॥ అనిపల్కిన గురువా శి । ష్యనితో నిట్లని
యె నీవు సూనృతవచనంబున గెలుతువు ప్రతివాదులను సభ
విమర్శకు వివేకుడహర్నిశమునన్ ॥ సీ ॥ మహితసిద్ధాంతస
మాఖ్యమైదగు గురుండును వాదనాముడైనసరు శిష్యు డీరీ
తిభాషించునెడ వ్యవసాయసేనాపతితోడ సానందుడగుచు ।
సద్వివేకుండు రయంబునవచ్చెను గనుగొని యచ్చోటిమనుజు
లెల్ల । వ్యవసాయభాసమానాతపశోషితులై వివేకాఖ్యుడీయ
వసరమున । విగళితబోధనమైన సందేహరాత్రి । ప్రజలకెల్ల
ను వేవేగ బాపుటకును । శేపకాస్యాబ్జములు వికసింపవచ్చె ।
ననుచు సంతోషమును బొందె రాత్మలందున్ ॥ క ॥ పండితయుతు
డై వ్యవసాయుండు రయంబునను గొలువ యోగ్యుండు వివే
కండనుదెంచెను సిద్ధాంతుండగు గురుమూర్తి ముదముతో గ
నుంగొనగా ॥ వ ॥ ఇవ్విధంబున విచ్చేసిన వివేకునిం గనుంగొని
గురుడు కుశలంబడిగి బౌద్ధశాక్తసౌరగాణాద కపిలచా

ర్వాకశాపాలికాది విపక్షమతప్రవర్తక శార్దూలంబులవల నభయంబు లేకుండ రక్షకుండగు విష్ణుదేవునిచేత। బ్రతికాలంబును రక్షింపంబడినశ్రుతి నిన్ను సంతతంబు రక్షించుగాతయని యాశీర్వదించిన వివేకుండు గురునకిట్లనియె॥ గీ॥ తావకీయ పదాంబుజదర్శనమున। సకలకళ్యాణములుమాకుసంభవించు। వేడ్కతో మీరు మాకు దీవింపనేల। యనినగురుడు వివేకునకనియెనిట్లు॥ క॥ నీవీసేనాపతితో దేవరవిచ్చేశితివి విభూత్వముమీరన్। శ్రీ వెలయగ మచ్ఛిష్యుతు। గావించుప్రసంగమింపుగా వినవలయున్॥ గీ॥ అని వివేకునితో జెప్పి యగ్గురుండు। శిష్యునింగని యిట్లనె శ్రీనివాసుడైన దేవుని భజియింపు మఖిలవాద। విభుడవే వౌట వాదాఖ్యవెలశెనీవు॥ గీ॥ శిష్యుడామాట విని రాజు చెంతకేగి। నీవుచెప్పినచోట సందేహపడక। నేబ్రసంగింతుననిన వానివ్వివేకు। డాదరంబునజూచి యిట్లనుచు బలికె॥ మ॥ తెలివిన్ సాత్వికులం భజింపుమ [illegible] సద్వృత్తిం బ్రవర్తింపుమె। ద్దలనారాధన శేయుకించననిగా త్రైవర్గికుంజూడు భా!సిలులక్ష్మీపతియందు నీభరముసిడ్షింపు మెల్లప్పుడున్। జలదై కాంతికమూను చాతకముతో సామ్యంబు బూనందగున్॥ గీ॥ చదువు వేదాంతములు బాహ్యజనులవిడువు। సుజన సాంగత్య మొనరించు కుజనులైన। విమతులదిరస్కరింపు గోవిందునందు। నీభరంబెల్ల నిలుపువర్ణితచరిత్రా॥ గీ॥ ధరప్రమాణ విరహితంబై నవి[illegible]తాగ। మమున వాదమొకటివిముఖమయిన। సకలవాదములును స్థాలీపులాకప। ద్ధతివహించి విముఖతందొలంగు॥ గీ॥ ధరణివిమతాగమస్థ వాదములలోన। నొక్కవాదంబు సభలోననోటుపడిన। సకల

నవి చర్చ జేయరంతటనుగీటు। బెట్టుదు రెనేర్పరులు హేమసిం డమునగా౯॥ క॥ అనినవివేకునితో ని। ట్లనియెను శిష్యుండు మీ రలాజ్ఞాపన జేసినరీతి విమతపండితులను వాగ్వాదంబునందో లంగింతుసుమీ॥ గీ॥ సకలవిద్యానదీజన్మశైలమతుల। సంసర ణపద్ధతిశాంతశక్రశాఖి। కుమతిజనకుహానాని శాకుర్ణండునిగ మ। వనధిచంద్రుండు యతిరాజుదనరుగాత॥ వ॥ అను నెడనే పథ్యమంటపంబునం గొందరువిపక్షులు ప్రవేశించి యిట్లనిరి॥

శా॥ న్యాయవ్యాకరణాది శాస్త్రసముదాయస్ఫూర్తి చేనన్యులన్। శ్రేయోహీనుల జేయనేర్తుమ మువిమర్శింపన్విప క్షుల్ తృణ। ప్రాయుల్ మాకు సముద్రముద్రిత మహీభాగస్థి తాభిజ్ఞులం। బ్రాలేయాంబుకణంబులన్ రవిగతిన్మర్దించమే వేర్మిడిన్॥ క॥ ఆవాక్యంబులువిని సేనావరుడిట్లని యెవాద నామునితో నా। నావైరుల గర్వోక్తులు। నీవీనుల బడ వెయను చు నేపున్నబలుకన్॥ వ॥ శిష్యుండు సక్రోధుండై యిట్లని యె। క॥ యతిరాజకృతాగమసుర। భితమతుల పదములుమా శిబెట్టుకొనియెదర్। బ్రతిభటమతప్రవర్తనకు। లతలలపయివా మపదతలము బెడుదుజుమీ॥ క॥ అలుకనుశిష్యుడు పలికిన। ప లుకులువిని గురునితోడపలికె వివేకుం। డలఘుతర భక్తిసీతడు పలికెన్ సముయోచితముగ భవనజుని గతిన్॥ క॥ శ్రీసిద్ధాం తసముద్ధుర్ధుడు। ప్రతిపక్ష భయంకరోగ్రభాషణు। డగుసత్కృ తికర్తబలుకెవచన। ప్రీతతులు సత్సభలయందు భాసిల్లుజు మీ॥ వ॥ అనినవాదుండు వినయపూర్వకంబుగా నిట్లనియెసూ ఘింపక నాత్మస్తవంబు గావించుకొంటిని తద్దోషపరిశమనా ర్థంబుమదియ్యగురుపరంపరాస్తోత్రంబుగావించెదనని యిట్ల

నిమె॥ మ॥ కలితంబై హృదయాబ్జ సంస్థితతురంగగ్రీవహే
షోర్మిఁ గా। చలితారాత్యవలేపమై సుగుణవేశ్మంబై హరిత్సా
ధబాద్ధల సత్కేతనవాతజర్ఝరిత తత్త్వద్వేరి వాహ్యాలమై
యిలనొప్పారుగురు వ్రజంబులనునేనెల్లప్పుడుర్విఁ గొల్చెదన్॥
చ॥ శ్రుతికివియోగబాధ హరిజూపితొలంగగ జేయశాస్త్రప
ద్ధతియతిరాజు ప్రజ్ఞవిశదంబొనరింపక యుండెనేని నిందితు
డగుబాదరాయణుడుదీనత జెందును సూత్రకారుడుద్ధతి చె
డికుంముపూర్వకవి హాస్యరసాస్పదుడౌశుకుండగున్॥వ॥ అని
వాదుండు గురుపరంపరా స్తోత్రంబు గావించిన విని వివే
కుండిట్లనియె ॥మ॥ భగవద్భాగవతాంఘ్రిభక్తుడు గురుప్రా
ధేయుడాచార్యవంశగుణజ్ఞుండమితప్రపత్తిపరుడత్యామప్ర
భావుండు ప్రసన్నగ తత్పేతర భక్తిహీనుడ సమాన జ్ఞానసంప
న్నుడు। నిగమాంత ప్రవరుండితండరులనం దేహించునే గెల్వ
గ॥వ॥ అనినశిష్యుండిట్లనియె॥ మ॥ భువిబోధాయన సూత్ర
మార్గ శుభగంబుల్ వ్యాససూత్రార్థ వైభవ విభ్రా
జితముల్ శ్రుతిస్మృతిశిఖాభావానుసంధానముల్ కవిహృద్యం
బుల బాధ్యముల్ యతిపతి గ్రంథోత్తమంబుల్ సముత్పవ
విజ్ఞాన విశేష హేతువులు విద్వచ్ఛ్రేణికెల్లప్పుడున్ ॥సీ॥ విశ్వో
ద్భవస్థితివిలయ కార్యంబులు కారణాభావంబుగా జరుగునే,
సకలవేదాంత గోచరమైన తత్వమభావంబటంచును బలుకవ
శమె। కావున జైనసౌగతముఖ్యనాస్తికుల్ నేనున్న సభలోన ని
లువలేరు। ప్రబలరమావల్లభ ప్రధానంబు నాథాఖ్యంబు బహు
మునీంద్రార్చితంబు। యామునేయోపచితము మహాయతీంద్ర
విమలకారుణ్యలబ్ధంబు వివిధదోష। విరహితంబు జగజ్జనవినుత

తమైన। శాస్త్రమేనభ్యసించితి సభికులలరా॥ వ॥ తద్వాక్యం బులువిని వివేకుండు శిష్యునకిట్లయె నేపథ్యంబు నంగ్రమ్మర పరిపంథులు పూర్వోక్తమార్గంబున దిరస్కరింపం బూనిరనిన శిష్యుఁడు పూర్వోక్తమార్గంబుగా బ్రత్యుత్తరంబిచ్చిన వివేకుండిట్లనియె। సీ॥ అవనిలో సర్వజ్ఞుఁడగు దేశికునిమూలమున సర్వవేదాంతముల్ గ్రహించి। యప్రతిహత సముద్యద్బుద్ధిశాలివై యలరారుచున్న నీవతులవృత్తి। నేతద్విచక్షణవారితసందేహముల్ బాయంగ శిద్ధాంత పద్ధతులను। జనులు మెత్సంగ బ్రసంగింపవలెనని పలికినవినినవ్విభయము లేక। శిష్యుఁడైనట్టివాఁడు నైకమునను। యావివేకునితోడ నిట్లనుచుబలికె। నస్మదీయా గురు ప్రసాదాతిశయము। వలన నేతద్విరోధుల గెలుతుననఘ॥ సీ॥ మోదంబుతోడ కణాదతర్కంబెల్లనభ్యసించితిని న్యాయజ్ఞులలర। గౌతమతర్కసంగతులు గ్రహించితి చతురతమీమాంసజదువుకొంటి। సాంఖ్యయోగంబుల సరణులెరుఁగుదు తదితరానేక శాస్త్రములయందు। వాదింపనేర్తుఁ పావనుఁడైనయతిరాజుచేత బూర్వమున నిర్జింపబడిన। మలినమాయా సమేతాగమ ప్రవిష్టులైన యీజనులనే ననాయాసమునను। గురుకృపాన్వితవీక్షణ స్ఫురణవలన। ద్రపను జెందింతు నిముషమాత్రంబులోనా॥ మ॥ కలివేళన్ యతిరాజ కల్పితము శోకధ్వాంత సూర్యోదయోజ్జ్వలమైనట్టి ప్రబంధ మొక్కరుడు వాంఛంబారముం జేసినఁ। విలయంబై చెడుదత్తదన్యమతగర్విష్టోదితంబైన సంకులదుష్టాగమ మార్గవర్తక మహాకోలాహలంబయ్యెడిఁ॥ చ॥ అనిన గురుండు మోదమలరా రవివేకుని జూచియిట్లనెన్। శుపకములెల్ల పందిపయిశూరతజూపగవచ్చు

రీతిదు।జనులకు వీరలందరు నిరర్థక వాక్యము లుచ్ఛరింపుచుఁ। వినయము లేక దుందుభుల వృత్తిరవంబొనరింతు రుగ్రతఁ ॥గీ॥ యీవిరోధులెల్ల నేకమై వాదింప। నుండనీచమూవిభుండు శిక్ష। సేయవలె ప్రసంగమే యుగంబున నెక్కజనునితోడ నొకడు జరుపవలయుఁ ॥వ॥ అనిన శిష్యుండువివేకసేనాపతులతో నిట్లనియె ॥సీ॥ సర్వోత్తమములైన శాస్త్రములఁ దుచ్ఛములందురు వాదమోహము వహించి। తథ్యంబులయినట్టి తర్కంబులెల్ల నతథ్య బులందు రుత్సాహమునను। గర్విష్ఠులగుచు సంకల్పింతురాత్మలో మర్యాదదప్పనమార్గతతిని। రోషసమాక్రాంత భీషణాననులయి నిందింతురవని బండితులనెల్ల। దుర్జనులు వారిమతములు తొలగద్రోచి। స్వమతమ ప్రతిష్ఠానైభవం బొనర్చి। చెలగినాతోటి యీయుప్రసిద్ధి లేక। మైప్రసంగించి ననుగెల్తు నక్రమమున ॥ ॥ శ్రీనిరంధున కంధుడు పథ్ధతి జూపినరీతి పంక్తిని వహింపఁ మతిదలచిన పంగులగతి। వితథుండగు మోహజనకుని వీరైరిహితుల్ ॥చ॥ వినులఘు వాహినుల్ ప్రబలవృష్టి బలంబున మోగియుచున్న యట్లనిలునిచేత కీచకమయాటవ్రలాఘటి జేయుచున్న యట్లనుచిత వృత్తినేతదభి యాతులు సేయు ప్రసంగముల్ ముదంబునవిని సంతసించెదరు మోహభటుల్ వలె కొందరుర్వరఁ ౪ వ ౪ అనివలికి సేనాపతింజూచి వాదుండిట్లనియె ।క॥ ఖరగానము వినినకరులు పరమానందంబు జెందు పగిదినివినుమీ। దురితాత్ములమాటలు పామరులకుమానవులువిని కుమతులైరిజుమీ ॥క॥ కావునవీరల నిక్కట। వేవేగ వసింపకుండ వెడలంగొట్టం। గావలె నొక్కొక్కనితో। నే

వాదించెదను తన్మనీషులుబొంగర్ల ॥వ॥ అనినవిని సేనాపతి త
త్పక్షపాత సమూహములంజూచి। వేదశాస్త్రజ్ఞులును కుమతులు
నునగుమీరలిత్సట వసియింపవలదని తెలియంజెప్పి క్రమ్మరశి
ష్యునింజూచి। యన్యోన్యశ్లాఘా సముత్పన్న తుచ్ఛగర్వంబు
లును। పండితజన తిరస్కృతంబులును।నిలయీకృతా నృతంబు
లునునగు నీకురాష్ట్రల తుచ్ఛవాదంబులవలన। భయంబులే
దు వివిధ శాస్త్రప్రవీణులగు విచక్షణులు విచ్చేయుదురు నేడు
నీకు వాగ్బంధనంబు సంభవించునని యని సంశయించెదనని య
సేనాపతితో శిష్యుండిట్లనియె ॥సీ॥ అంగవంగ కళింగ బంగా
ళ కాశ్మీర సింధు మాగధ సూరసేన కచ్ఛ।సౌరాష్ట్ర పాంచా
ల సౌవీర బర్బర గౌళ కాంభోజ నేపాళ చోళ। కర్ణా
ట మరహాట గాంధార ఘూర్జర కొంకణ టెంకణ కురుపు
ళింగ। మాళవ ద్రావిడ మద్ర కేరళ మళయాళ దశార్ణ సిం
హళభోజ। కుంతల కిరాత కేకయ కోసలాది। సకల దేశ రహ
స్య భాషావిశేషములు గ్రహించితి తత్త్వజ్ఞుల జయించి।దత్త
దా మగురు సాంప్రదాయములనూ ॥క॥ యిలలో పిశాచ
భాషను। గెలువవలె పిశాచములను గేవలదివి జో। క్తులు పని
రావు ప్రాకృత । మలిన జనవ్రజముతోడ మాట్లాడు నెడల ॥
గీ॥ యీవివేకునకును దేవతాభాషమిక్కిలి ప్రియంబటంచు దే
లసునాకు। ప్రాకృతులను గెలువ ప్రాకృతభాషాప్రసంగ మ
భ్యసించితింగణంగి ॥వ॥ అనిన సేనాపతి వివేకునితో నిట్లని
యె॥ చ ॥ భయదకథాప్రసంగ రణపండిత గర్వపయోధికుం
భజో।భయ సహితుల్ నితాంత విలసన్నిగమాంత పరిశ్రమ
ప్రభా। వయనయతీంద్రచంద్ర పదవారిరుహాన్విత యార్యనార్కి

తా।క్షయ సకలాగమార్థులగు సత్పురుషుల్ భజనీయుతే
య్యుడన్ ॥ మ ॥ యతికంఠీరవ శబ్దసంశ్రవణ మత్యంతాపసి
ద్ధాంతధీ।యుత నానాప్రతివాది కుంజర విడంబోదగ్ర గంభీర
బృంహిత ఘోషంబడగించు ప్రేల్మిడిని మీ రేతద్విరోధిప్రవా ।ప్ర
తిసిద్ధాంతర వైపాన్నతిన్మది చెలింపం గూడ దేమాత్రముఁ ॥గీ॥
దేవసాంఖ్యమతస్థులై దిరుగుచున్న। వీరిని జయింపవచ్చు నెవ్వా
రికైన। వినుము కాణాద మతభంగ మునకు యత్న। మింపుతో
సేయుమనుచు వచింపుచుండన్ ॥ క ॥ అనినవివేకుండిట్లనె। నన
ఘా ఝూవాదశిష్యుడాచార్యునిచే। తను నాజ్ఞాపితుడయ్యెను।
వినుతశ్రుత్యంతసరణి విమతుల గెలువఁ ॥ వ ॥ అనినశిష్యుం
డిట్లనియె ॥ క ॥ ఆకణాద మతస్థులాంప్లోద హేతు।వైన శ్రీ
వల్లభుని సామ్య ముపహసించి। యూకపాషాణ సాధర్మ్యలక్ష
ణంబు। మోక్షమని చెప్పుదురు మోహమున మహాత్మా। గీ ॥
వారు పల్కిన పల్కులు వాస్తవంబు। లైనయెడ కుంభకర్ణుం
డుమానసీయు। డతని సతతంబు నిదురింపుమని శపించె। నజుడు
తచ్ఛాప మొకవరంబగును జగతీ ॥వ॥ అనిన సేనాపతి యిట్ల
నియె ॥గీ॥ కడిమి చెడియర్థ వై నాశికవ్రజంబు। క్షితిని విముఖీ
కృతంబయ్యె నితని చేత। నిగమదూషితవై నాశికగణములను।
నాశనమొనర్చ వలె నుపన్యాసగతిని ॥క॥ అనినవివేకుండిట్లనె।
ఘనతర తర్కేంద్రజాల కల్పకులగుదు।జ నులను వాదము
ఖంబున । ననఘా గెల్చెదవు నీవనాయాసమునన్ ॥క॥ అనిన
వివేకుని తో ని। ట్లనె శిష్యుడు నీకృపాకటాక్షబలమునం। గన
రారునన్ను సభలో। ననఘా గెలువంగ జాల రభి...తిజను...
వే॥ విశ్వంబు క్షణభంగురంబని పల్కువై భాషించుదును। ప

తంబు శాస్త్యాంబను మితంబని పల్కు సౌత్రాంతికుండును శూన్యంబనృతంబని పలు యోగాచారుండును నిఖిలంబనృతం బని వచించుదదితరుండును మఱికొందఱునుమదీయ ప్రసంగం బువిని గర్వంబుబ త్యజించిరి దంతాకాంతి ప్రధానలంపటమ సీషులగు దిఙ్నాగప్రముఖ విచక్షణులుభగవత్పక్షుం బుగానేను ప్రసంగించు ప్రసంగంబు మధ్యస్థులై వినవలయు బుద్ధాదుల నుజయించిన మదీయ వాగ్వైభవంబు మీరు మఱువక భవ దీయుల కెఱిగింతురు వారు నాచేత జయింపంబడరేని నన్నుం దిఙ్నాగ ప్రముఖులపండితునిగాదలంచెదరనిన సేనాపతి వివేకు నింజూచి యిట్లనియె పరిమితంబును గంభీరంబును నక్షోభ్యం బును నధిక మనోహరంబును నగునిమ్మహాత్ముని వచనంబు విని బౌద్ధాదులు పలాయితులైరి బౌద్ధమత ప్రవిష్టులలో ప్రబలుండగు మాధ్యమికుండు కథితంబులగు దూషణంబుల నాదరింపక నిజామాత్య ప్రేరితుండై పాండిత్యబలంబున ప్ర సంగింప నుద్యుక్తుండయ్యె నితని గర్వంబణంగింపవలయునని మఱియు నిట్లనియె శా॥ ఆవైభాషికవాణి మంగళయుతం బౌగాత సౌత్రాంతిక ప్రావీణ్యంబు జలంగుగాతభువిన ప్రామా ణికుల్ యోగవిద్యావిద్వత్కధికుల్ తదీయులగు తత్త్వచ్ఛం కరాద్యజ్ఞులుం భావింపంబ నిలేద సత్యమనుచుం భావింపరే విశ్వమున్ ॥ వ ॥ అనినవివేకుండిట్లనియె గీ ॥ అఖిలవిశ్వంబు మిధ్యయటంచుబల్కు చున్న వైతండికాఖ్య విత్పన్ను లింపు తోడ వాదింపు పద్ధతుల్ తొలగద్రోచి వారిమాన్యుల శే యంగవలయు స్వామి॥ వ ॥ అనిన శిష్యుండిట్లనియె జగనీవం ధ్యాత్వ ప్రతిపాదకంబులగు వాదంబులచేత నితండు స్వజన్మ

మరణ ప్రసంగంబునందు ఘూనంబువహించు బరస్పరతిరస్కృ
తంబులగు తర్క చమత్కారంబులచేత వైతండికు పండితుం
డు కుంఠిత ప్రయుక్తుండై తనదేహంబుపై ముద్గరప్రహారం
బు తానేగావించుకొనిన చందంబున నుండునని సేనాపతి వివే
కునింజూచి యిట్లనియె॥ గీ॥ నాస్తికోచ్చాట నోదితాన ద
మెల్ల। భావిమతహానివలన నుత్పన్నమైన। భయముచే గార్శ్యశ
మును జెందె బహుపిశాచవర్ణులైన దిగంబరుల్ నచ్చిరనఘా।
క॥ ప్రత్యక్ష పరోక్షములగు। నిత్యానిత్యప్రమాణ నికరం
బులచే। నత్యంత జడుల నిజమతభృత్యుల గావించుకొందురీని
ర్భాగ్యుల్ ॥గీ॥ జగతిలోశిఖిలో దయసప్తభంగి। జనితశిక్షా
విషమవాద చతురులైన। యీమలీనసులజ్ఞుల నెల్ల మోహావ
రుతుకు మయూరపింఛవిభ్రమణములను ।గీ॥ ప్రబలులైనట్టి
యీదిగంబరుల గెలువ। నెంచు శిష్యునితో జెప్పుమనఘ య
నిన। సూరిగా వ్యవహారునిజూచి యువ్వి। వేకుడిట్లనిపలికె బ్రా
ప్యామునను॥క॥ పడమింబ్రతిషేధంబులు। విడువరు విడిచెద
రు శాస్త్రవిహితక్రియలు। జడమతులు వీరిసేగతి। బడలుపడం
జేయుడగుడు ప్రతివాదమునం ॥వ॥ అనిగురునింజూచి వివే
కుండిట్లనియె॥క॥ వనజాప్తమండల స్థం। భనముపలస్ఫోటనం
బు ప్రతిమాత్రజల। ప్లవనము మొదలైన చిత్రము। లొనరింతురు
వీరు వీరినోడింపరహిన్ ॥క॥ అనినంగురుడు వివేకుని। గనుగొ
ని యిట్లనియె నిట్టికఠినాత్ముల నెల్లను దండింపగవలయును। మ
నుజేంద్రుండనిన కుపితమానసుడగుచున్॥వ॥ శిష్యుండిట్లనియె॥
చ॥ జడతనభక్ష్యభక్ష్యముల జూడకెరుంగక నాత్మపక్షముల్
పొడలుట శత్రుపక్షములు వృద్ధివహించుట గానలేకన। ల్లడల

జరింతురిఖిలులు గట్టిగవీరికిశిక్ష పద్మజుం। డుడుగక కేళులుంభావ
మెయిూహాన్నోనర్చె దదన్య మేటికిన్॥ క॥ ఆమాటలువిని యి
ట్లనె। భూవిూశుడు తనచమూవిభునితో వడిగా। నీమూర్ఖుల
వెడలింపుము। పే విూకుజనులను జూతు మేకలనైనన్॥ చ॥
అనిన చమూవిభుండు మనుజాధిపుగన్గొని యిట్లనెన్ భవ
ద్ఘనతర సత్ప్రతాపరవిదండితలోచనులై దివాంధవ। ర్తనము
వహించి శైలకుహారంబుల నీకుమతుల్ చరింతురం। చును వ
చియింప దజ్జనునిజూచి వివేకమహీశుడిట్లనెన్॥ క॥ వీరెవ్వ
రునైగమికా। కారంబులుబూని తపముగావింతురుదు। ర్వార
ప్రభావములు గల। వారి తెరంగునను గానవచ్చెదగుసుఖా॥
వ॥ అనినగుణుండు వివేకునకిట్లనియె॥ గీ॥ ప్రమథతుల్యులు వీ
రునైగమికధర్మ। కలమభటుణ నిపుణులై మెలగుచుందు। రిదు
రాత్ములబశుపుల నలమిబోర। దోలిన తెరంగునను బారదోల
వలయు॥ వ॥ అనినశప్యుండిట్లనియె నివాశుపతజనుల బారం
దోలంబనిలేదు వారంతటవారె పలాయనులౌదురదియట్లునిన
కపిలకణాదకచలుంధనబుద్ధతంత్రికథాకలకలకి విడులగుకథి
కులతో యతిరాజకృతగ్రంథంబుల నాక్షేపణంబు సేయుంద
లంచు దుర్బుద్ధుల కామోదంబు సేయంబూని ... పతి కల్పిం
చినశాస్త్రంబున కనుగుణంబుగాజరించుచున్న ... వా
లు ప్రోవండలంచుచున్న ... రనినసేనాపతి యిట్లనియె ...
యీకుమతులు క్రమ్మర ... చార్య వచనంబుల ... ంప
లోస్వసిద్ధాంత సముద్ధరణంబులకు ప్రయత్నంబు ... ంపంబు
నిమాయాబలంబునన కాలవృష్టింగల్పింతురు। నేడు నేపథ్యంబు
ననొక్కకలకలంబుపయించెదత్కలకలంబునకు గారణంబుని

శిక్షింపంగాంచి వివేకుండునిఖిలదిగ్భా
గ మయంబున ॥ శా ॥ ఆమందాకినికర్కశ జాలహారిన్మై యభ్రా
ద్భికత్యంతవే లామూలాటవిన్మైతటిత్కుటిల కెల్లన్నీల నేపథ్య
మై ప్రేమం గంటికిం గాటుకై గళిత వారిశ్రేణికిం వేణియై । కా
మేభంబునకున్మదాంబుధురియై గన్పట్టుమబ్బయ్యెడన్ ॥ చ ॥ అ
విరళనీప పుష్పనిచయప్రసవముజ్జ్వల సన్మరందమై । భవసురభీకృ
తంబులు నభశ్చరదంబుధరప్రభేదనో । త్సవసహితంబులుజ్జ్వల
మదద్విరదాను గుణప్రచారముల్ । నవజలసిక్తభూపరిమళంబు
లుగాడ్పులు వీచెనయ్యెడన్ ॥ వ ॥ వివేకుండు గురునింగనుంగొ
నియిట్లనియె నేతచ్ఛత్రుకృతోపద్రవంబునకుఁబ్రతీకారంబెయ్యా
దియనిన గురుండప్రతి హతంబులగుమహా పదలివంబుల
భగవంతుండు మరల్పవలయునని మరియు నిట్లనియె ॥ గీ ॥
కైటభ తమిస్రరవిమధుగర్వ హారుడు । కాలనేమీభ భసింహుం
డు కనకకశిపు । శైలపవిపాపజలధి నిస్తారకుండు । నాస్తికుల
నెల్ల నిర్మూలనంబు జేయుగాక ॥ వ ॥ అని గురుండుపలుకు నవసరంబు
న । భగవదనుగ్రహంబువలన దత్ప్రతినామములు గావించిన మా
యాజలద పటలంబుదొలంగి । క్రమ్మరసభ్యులాశ్చర్యంబునుం జెం
దదిక్కులు ప్రసన్నంబులయ్యె నయ్యెడ గురుండిట్లనియె । భ
క్తవత్సలుండగు పరమపురుషుండు ప్రసన్నుండైనప్రయత్నం
బుననే సకలశుభంబులనుభవించునని దద్గురునింగనుంగొని వి
వేకుండిట్లనియె ॥ సీ ॥ ఎత్తెస్తురాచార్యులెల్లను పాంచరాత్రంబభ
భ్యసించి సద్వృత్తులైరి । త్రయ్యంతవిదుల చందంబుని దిరుగు
చుశైశవాభ్యస్తాల్ప శాస్త్రములను । వదలి శ్వేత ద్వీపవర్తుల
గతి బహిరంతః ప్రసన్నులైనట్లురయము । బూరనేతత్స భాగా

రంబునకు జనుదెంచుచున్నారు విధేయులగుచు । విష్ణుభక్తిగలి
గివిమతులగలయక । తదనుసరణమునను ధన్యులగుచు । న
మరపూజ్యులై మదాటోపములుమాని । రసఘు వీరుపూజ్యు
లగుదురొకో ॥ గీ ॥ అనిన గురుడిట్టులనియె మహాత్మపాంచ ।
రాత్ర తంత్రస్థులెల్ల నారాధనీయు । లగుదురన్యోన్యము
ను వారి కవనియందు । కలవె బాధలు ప్రతిరోధ గతులు
దలపు ॥ వ ॥ శ్రుతివిరోధభ్రమ బరీక్షకులు వారించుగలి
స్వల్పమతులభ్రమ వారింప వలయుననిన శిష్యుండట్లు గావిం
తునని యిట్లనియె పరమపురుష ప్రణీతంబైన పాంచరాత్ర తం
త్రంబునందు తదన్య శాస్త్రంబుల యందుంబలె దోషారోప
ణంబు శేయందగదు ॥ మ ॥ తలమోదంబున నూచుచున్
సకలవిద్యల్ నేర్చుకున్నట్టి పక్షులరాజింపగ బూనుకుండల
మణిస్తోమచ్ఛవిర్ సంతతోజ్జ్వల నీరాజితవృత్తి భాసిలుమం
చత్తర్క సిద్ధాంతసూ । క్తులువేవేగ వసించుగాతరిపు సందో
హాత్మమాంగంబులర్ ॥ చ ॥ మనుజనుతస్వకీయ మతిమంద
రనిర్మథితాగమాబ్ధిసం । జనితసమగ్రభారతనిశాకర చారుమ
యూఖమాలికా । వినిహతదిక్తమిస్రుడు పవిత్రచరిత్రుడు బా
దరాయణుండను ముని పాంచరాత్ర నిగమాంతము ముఖ్య
మటంచు దెల్పడే ॥ చ ॥ నిగమశిఖాసహస్రరమణీయగతుల్
పరికించివ్యాసుండిం । పుగనిజశిష్యబృందముల బ్రోచుటకై య
పవర్గకారణం । బగుఘనపాంచరాత్రనిగమాంత ముతాం బ్రకటి
చెముక్తిదం । బగణిత యుక్తిదంబిదియ యమా మటంచు
వచింతురుత్తముల్ ॥ వ ॥ అనిశిష్యుండు బలికినవిని శేనా
పతి వివేకునిం జూచి దేవా యీవాదుండు రెండవవ

రాశర తనయుని చందంబున బాంచ రాత్రింబు నిర్వహిం
చనని విని వివేకుండు గురునిం గనుగొని యిట్లనియె। నేతద్గు
రుకుమారిల మతప్రవర్తకులు భవచ్ఛిష్యునిచే నిరసనియ్యు
లుగారుగదాయనిన గురుండిట్లనియె మహాత్మా ఎతస్మీమాం
సకులు వేదాభిరక్షణ ప్రవర్తకులగుట బహుమానసనియ్యుల
గుదురు వేదాంత పరిత్యాగులగుట నింద్యులగుదురనిన వినిశి
ష్యుండిట్లనియె। నిర్దోషంబులైన నిగమాంశంబులు పరిహరిం
చి కబంధ రూపంబగు మీమాంస నవలంబించి వర్తించెద
రిది యోగ్యంబుగానేరదు। సకలవైదిక శిఖామణులైన య
ధ్యాత్మ విద్యావిశారదులకు బాపంబుల చందంబున గామ్య
కర్మంబులు పరిహార్యంబులగుట నిత్య నైమిత్తిక కర్మం
బులు ఫలాపేక్ష విడిచి జరిగింపుచు విష్ణుభక్తులు గావలయు
నట్లు గావునబూర్వోత్తర మీమాంసలకు విచక్షణులైక కం
ఠ్యంబు గావింతురనినవిని వివేకుండు సంతసించి సిద్ధాంతునిం
గనుంగొని యిట్లనియె శాస్త్రాను సరణంబు దప్పకుండ య
థాభిప్రాయంబుగానుపపాదించి భవచ్ఛిష్యుండు స్వపక్షరక్ష
ణంబును బరపక్ష ప్రతి క్షేపణంబును నిగమాంత సంశయవి
చ్ఛేదంబును గావించి స్థూణానిఖనన న్యాయంబున విజ్ఞానంబు
స్థిరీకృతంబు గావించెను। వినుమట్లైనను ముక్తినిగమ కంచుకు
లగు ముక్తిబాహ్య ప్రవర్తకుల నెవ్విధంబున జయింప నగు
ననినగురుండిట్లనియె॥ శా॥ దైవానుగ్రహమై పరీక్ష్య గతిచేత
న్యుక్త వేదాంతులై। త్రైవర్ణానుమతస్వకీయ మతనిర్దిష్టోక్త
లైనిందితా। పాపిష్ఠ్యాలవు లైనయీచపలురం బ్రిజ్ఞార్థ్యలం
జేయుగా। దేవజ్యేష్ఠుడు జాలదన్యులను ధాత్రింజెప్పగా నేటి

కీఁ ॥క॥ అనిసవివేకునితోని। ట్లనెశిష్యుఁడు బాహ్యమతవిహా
రులతో నీ। గును నిజతత్తువైరి మనం। బున జింతింపకుము మో
దమును జెందఁగఁగుఁ ॥మ॥ సుగతోక్తుల్ నశియించె కాపిలవచ
స్తోమంబుం గె కణా। దగణాలాపములో పముద్యో విధిరుద్రి
[illegible] గ్రంథశూ। న్యతింజెందెను భాట్టముఁ గురుమతం
బప్రకృతంబై చెడెఁ। నిగమస్వాంతిఁ యతీంద్రుతోసములెక్కో
ణిఁ శంకరాద్యల్పకుల్ ॥గీ॥ ప్రబలపరికల్పనోర్మికోద్భవము
లైన। నిర్మలా నిర్మలవికల్పధర్మములను। సిద్ధికాముల మోహింప
జేయుచున్న। యీదురాత్ముల గెల్తుసంమోదమునను॥ వ॥ అని
హాస్తాస్ఫాలనంబు గావించి నవ్విట్లనియె॥ శా॥ స్వపరాన్యంబగు
బ్రంహ్మమందుబ్రకృతివ్యాపారశక్తిన్ జనా। నిపగంధస్ఫురంబు
మిన్నున బతెందీపించు విశ్వంబుని। క్కుఫుమార్గంబిది యంచు బ
ల్కుజడులంగట్టన్వలెన్ గట్టిగా। న్పవైతాంత్రికకోటియందు గఠి
నానేక ప్రసంగోక్తులన్ ॥మ॥ సగుణధ్యానముని విశ్వశూన్యకథకు
ల్ జాగింపుచుఁ నిశ్చలం। బగుణంబాది మతత్వమేయుచుచు బ్రి
త్యక్షప్రమాణంబులన్। జగతిఁ వాదమొనర్తురట్టి కుహనా
వ్యాపారముల్ ప్రిత్యవా। యగతిఁ వ్యర్థములై చెడుఁ న
మత మధ్యస్థుల్ విమర్శించినన్ ॥సీ॥ మహినిండ్రజిత్కృత
మాయకై వడిజగద్వ్యామోహనప్రదంబై చెలంగు। శంకరకల్పి
తశాంబరీతంత్రిమాహాత్మ్యంబుచే సమానాధికరణ। శాస్త్రిం
బులను గీడు జనియింప జేయుచుగ బుఁరప్రికృతులైగానబడు
చు। బలుమారు నిగుణంబ్రింహానుభావించు దామసులను గెల్వ
దలచి భువిని। లక్ష్మణాచార్యుడుదయించె లలితగతిని। పౌండ్రి
కాద్వైతులైన యీపామరులకు। నిత్యముక్త ప్రసంగంబువిశ్వ

కుముగ। నిత్యముక్త వసంగమై నెగడుఘువిసీ॥ గీ॥ నిత్యము క్తులు కల్పించ నేర్తురేయ। పూర్వమగు ముక్తినన్యులకుర్వి లోన। స్వప్నలబ్ధ ఫలానుభవంబు పరుల। ననుభవింపగజేయ నెవ్వరితరంబు ॥వ॥ కావున రజనీచర బాంధవులును రాహు మీమాంసకులు నగువీరి పరివర్తనంబు స్నుషాభిక్షుక న్యాయంబునవతి ంచు నేతన్నిగమాంత పరిత్యాగులు పరులనధి క్షేపింతురు నిగమాంతంబుల నాక్షేపింతురు సభాకంపా భావ వచన ప్రతిపాదనోద్యుక్తులై భసాపంకాభావంబని వచించు జడుల తెరంగు ననిందితులైనయీమూర్ఖులతో బరిసంగించు టకు లజ్జించెద వివిధవేదాంతంబులు త్రిభువన సంరక్షకంబు లట్లగుటజనులయజ్ఞానంబు నశింపజేయు చిదచిదీశ్వర జ్ఞానవి రహితులై చరమయుగలక్షణ లక్షితులై తమఃపరిధానులై చ రించువీరలకు నిత్యా నిత్య వివేకాదిసాధనచతుష్టయంబిట్లు తులెరింగించు సమార్జితంబైన తత్సాధన చతుష్టయంబు త త్త్వా తత్త్వ విచారాభావంబువలనను రాగద్వేషాదులవలన ను। లౌకికవైదిక కర్మానుష్ఠానవైముఖ్యంబువలనను జిహ్వా చాపల్యంబువలనను పరిహాసింపబడునని మరియునిట్లనియె ॥క॥ దనరిరి వేదాంతులనంగను భాస్కరయాదవప్రకాశు లువాద ంబున వారిగెలువకున్నను। కని కని వీరలజయింపగా కొంటికిక ॥గీ॥ వసుధలోనిగుణత్రయ [illegible]లెల్ల। [illegible]ము ప్రచ్ఛన్నబౌద్ధులు వీరినెల్ల। తాత్త్వికులైనగంధ వేదజ్ఞులను చు। జెప్పెదురు తద్వచనములు చెవినిబడియె [illegible]। వినుభే దశ్రుతులెల్ల తత్త్వములకుర్విన్ భేదమనన్యమే।యనుచుంజా టునుతద్విశిష్టములకైక్యంబంచు నన్యశ్రుతుల్। వినుతించుక

హరియౌతదర్థయుగళికిఁ వేమారు రక్షింపగా। ననుకంపఁ
మరికొన్ని కొన్ని శ్రుతులం దాయర్థముల్ నిప్పుడే
అనినవిని వివేకుండు శిష్యున కిట్లనియె తత్త్వరహితులైన శైవా
దులచేతను వృత్తభ్రష్టులగు విశిష్టాద్వైతైకదేశులచేతను
నుభయభ్రష్టులైన జ్ఞానమార్గత్యక్తులైన వైదికాచారులచేతను గ
తకాలంబు మలినీకృతంబై యుండె। కుశలమతివైన నీచేతని
ప్పుడే తత్కాలంబున విమలంబై యుండెననిన వివేకునింగ
నుంగొని శిష్యుం డిట్లనియెఁ। కలుష కణాద శాస్త్రములు
కాపిలనీరస వాక్యముల్ కుమారిల కృతదర్శనంబు గురుకృ
తకృతి బృందము తత్తదాగమావలి చతురోక్తిభువనవైఖ
రి నెల్ల నశింపజేయబో। నిలయతిరాజు దామరల నీగతి నిల్పె
ను నైజవాణిచే॥ మ॥ జలజాతాక్ష పాదారవిందయుగళశ్రీ
ద్ధోత్ఫలజ్యోత్స్నలు। జ్వలమోక్షప్రదలాత్మశాస్త్రతిమిరా
వాసభ్రమద్వైరిదు। ర్బలఘూకార్కమరీచులీయతిపతి ప్రా
మాణిక వ్యాహృతుల్। తెలుపంగావశమా నెతత్కృతజగద్వి
ఖ్యాతశాస్త్రోన్నతిన్ ॥వ॥ ఇవ్విధంబున శిష్యుండు పలికినసే
నాపతి వివేకున కిట్లనియె ॥క॥ స్వమతోద్ధారణ చతురుడు వి
మతనిరాకరణదక్షవిద్యాన్వితుడు। త్తముడీతండితనికియో। గ్య
ముగాఘనపారితోషికంబొసగదగున్ ॥వ॥ అనిన శిష్యుం
డు సేనాపతితో నిట్లనియె ॥గీ॥ అస్మదాచార్యులనుకంపనా
దరించె। నేటితో నన్ను జూచె వివేకవిభుడు। సంతసించితి
వాత్మ నీవింతకంటె। నధికమా పారితోషికంబనఘ చరితా॥
వ॥ అనినవివేకునితో సేనాపతి యిట్లనియె ॥క॥ ఘనతరభ
క్తియుతుండీతనికిఁ శిష్యుఁడు విమతవిదళన చతురుండనఘుం

డై దనరెడు శిష్యునకున్ బహుమానమిప్పుడొసగగవలయుఁ॥

వ॥ అనిన శిష్యుండు వివేకునితో నిట్లనియె పారితోషికార్హుం
డు మన్గురుండగు సిద్ధాంతుం డేయనిన గురుండు శిష్యునకిట్లని
యె మదీయాజ్ఞా ప్రకారంబున నీవే పారితోషికంబు బరిగ్ర
హింపుమనిన వివేకుండు గురునకిట్లనియె॥ చ॥ దిటముగ తత్త్వ
మార్గ ముపదేశము చేసె సమర్థకంబుగా। బటుతరమైన శా
స్త్రములు పాఠముచేసె విపక్ష పండితా। ర్భటులణగించె నీ
ఘనుని పాదమునం దపనీయ విస్ఫురత్కటకము గట్టి దం
బరమతస్థులు నెమ్మని తల్లడిల్లఁగఁ ॥క॥ అనిపలికి వివేకుడు శి
ష్యుని వామపదంబునందు సురుచిరమణి కాంచన కటకము
గట్టించెను। దనగురుడు చమూవిభుడు ముదంబును జెందెఁ॥
మ॥ ధనసత్కార యశస్సమార్జనల నిత్యంబున్ పనర్తుండవై
వినుతాచారులకున్ని రంతరము పృథ్విఁ తత్త్వముల్ దెల్పు
చుఁ। ఘనశారీరక దర్శనవ్రత సమగ్రస్ఫూర్తి దేహంబు బా
యని పర్యంతము జేయుమంచు గురుడు ప్రీతిన్ దీవించినఁ॥

క॥ వినిశిష్యుండిట్లనె మీ। రనఘా శాస్త్రోక్తమైన యాచార
ము వే। ట్కను జెప్పితిరా చొప్పున। జనులు ప్రవర్తింపలేరు సం
మివర్యా॥ మ॥ కలుషాత్ముల్ కఠినక్రియుల్ జడులు రాగద్వే
ష నామప్రసి। ద్ధులు మోహప్రబల ప్రధానులగుచుఁ దోర్గర్వ
మొప్పఁ వి। నిర్మల భక్తిన్విలసద్విరక్తిని సమగ్రస్ఫూర్తి కా
రాగృహం। బుల బంధింతురటంచు బల్కినను సభ్యుల్ జెంది
రాశ్చర్యమున్॥ మ॥ అనినఁ శిష్యునితోడనిట్లనె వివేకాఖ్యుం
డు కర్మాంతమం। దున భేతాళ భయంబు రాగలదు తద్దోషం
బురాకుండగా। కని పెట్టునగాలె మీరు నేనిపుడు సం।గ్రామంబు

గావింపబుూ। నినమోహుంగెలువంగ బోదునననిన్ని ష్ఠా। తు
లై రందరుణ ౹౹మ॥ శతమన్యుప్రముఖామరార్చితవ పాసంగ్రా
మ సంచారసం । స్మృతవాణీలలితప్రచార జలదశ్రీసన్నిభా
కార నిర్జిత దుష్టాసురవీర సేవకజన క్షేమంకరోదారని। ర్మిత
నానాభువనప్రకార నుతచారిత్రా పవిత్రాకృతీ॥ క॥ త్యాగీశ్వ
ర యోగీశ్వర। భోగీశ్వర హృదయనిటల భోగనిలయునా। నా
గమశిఖాభినుతి లక్ష్మీగాఢాలింగిత ప్రసిద్ధకీరా। మాలినీ॥
మదనశతవిలాసామానిచేతోనివాసా। త్రిదశనుతవిశా సా ద్వే
షిభీకృచ్ఛరాసా। ముదితసకలదాసామోద కృష్ణంసహాసా।
సదమలతిలనాసా చారుగాంగేయవాసా। గద్య॥ ఇది శ్రీవే
ణుగోపాల కరుణాకటాక్ష వీక్షణా పాలబ్ధ సకలసామ్రాజ్యవి
రాజమాన రాఘువంశకలశ పారావార పరిపూర్ణ చంద్ర స
మాన నిఖిలశాస్త్ర వాసనా సముదిత విజ్ఞాన శ్రీమన్మహా
రాజ రాజ శ్రీ వేంకట రంగా రాయ నరేంద్రపుత్త్ర
రాయరాహుత్తద్వేశ్యాభుజంగ సర్వజ్ఞాది మహా బిరుదాధేయ
సమరవిదళితామిత్ర రాజాధిరాజ మహారాజ రాజతేజోనిధి
మహారాజశ్రీ రాయడప్పరోహారాయ నామధేయ ప్రణీతం
బైన సంకల్పసూర్యోదయంబను వేదాంత నాటకంబునందుప
రమస్థభంగమనుపేరుగలద్వితీయాశ్వాసము॥ శ్రీ రామచం
ద్రార్పణమస్తు శ్రీ సీతారామార్పణమస్తు॥

సంకల్పసూర్యోదయము.

తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీకాంతాహృదయేశ హృషీకేశ నమస్త్రిగీశ సేవచ్ఛతురా!
స్వాకాశ కేశవిదళితనాకౌకఃక్లేశభవవినాశపరేశా॥ వ॥ అవధ
రింపుము ॥క॥ ఆతరువాతను సభ్యా! వాంతంబద్భుతము జెందరాగ
ద్వేషుల్ ప్రీతిజను జెందిరివివే! కాతిశయంబునకు నోర్వక త్యు
గ్రగతిన్ ॥వ॥ తదనంతరంబారాగునితో ద్వేషుండిట్లనియె॥
గీ॥ నీవు నాకు సహాయుడ వెనగకుకతన విను మమ మోహుని గెల్వవి
వేకవిభుడు చేసినట్టిప్రయత్నంబు జెరుపగలను మాకుత స
హాయుడగు వహ్నికమందుడగును ॥వ॥ అనిన ద్వేషుండు రా
గునకిట్లనియె ॥ఉ॥ నీకు విరోధవృత్తి నవనీవిహరించు వివేకునీ
సము త్సేకముతోజయింపుమని చెచ్చెర మోహుడు నన్ను బంపె
నీ వాకులవృత్తి బొందకుము హూత్కృభవచ్ఛటవృత్తి బూనినాయాక
రణీయముల్ మునమునన్ సమకూర్చెదనొక్క వేళ్లిడిన్ ॥వ॥
అనిన రాగుండు ద్వేషు కిట్లనియె నేతత్సమయానుగుణంబు
లగు కార్యంబు లుపదేశించెదనని మరియు నిట్లనియె ॥చ॥ బలి
మి వివేకభూవిభుడు పన్నినమాయలచేత మోహులు త్తులకుని
వాసమైపరగు సుస్పృహిమొప్పు త్రివర్గమార్గ సా కులత నశిం
పకుండ విడగొట్టివిరక్తిని జారదోలెదన్ చెలగి ముకుంద భ
క్తిని నశింపగ జేయుము నీవు వేగిరించెడిన్ ॥గీ॥ విష్ణుభక్తి విరక్త
లు వెలికి బోవ స్వర్గసౌఖ్యాతిశయ మపవర్గజనిత దుఃఖ

బాహుళ్య మఖిల మర్త్యులకు తేట। పడగపోల బలంబునబ
లుకుమనఘా॥ గీ॥ అనఘమారీచ మైథిలీన్యాయమున విరక్తిని
తపస్విని గజేతురావణుని తెఱంగునను విష్ణుభక్తిని భంగప
రుపవలయు మోహుండు సంతోషవార్ధి దేలా॥ వ॥ సిద్ధాంత
శిష్యుండగు త్రియ్యుతవాది చేత మహా మోహానుచరశ్రే
ష్ఠులగుకొందరు మీమాంసకులు హిరణ్యాక్షపురోహితుల తె
రంగున దిరస్కరింపబడి రిప్పుడు స్వామి కార్యార్థంబు తన్మ
తంబుద్ధరణంబు గావింపవలయు ననిన ద్వేషుండిట్లనియె నీవ
చనంబు సమయోచితంబయ్యె నిప్పుడు నాస్తిక్య ప్రవర్తకు
లైన మహామోహసైనికదురంధరుల విజయధ్వజంబు నీశ్వర
మీమాంసయందు నిలిపెదననిన రాగుండిట్లనియె ॥గీ॥ అల్ప
మస్థిరమైన యాహ్లాద మభిలషించు వానినిరాగంబు జెందె
నేని। సుస్థిరమనంతమైనట్టి సుఖము గోరు। వారి నేరీతి రాగం
బు జేరలేదు॥ మ॥ శ్రుతివేత్తల్ పరమానుభూతి సుఖమంచుంబ
ల్కఁ గాగూడదుర్ధ। తిలా మేతరమైన మోక్షపురుషార్థంబా
సుఖంబిచ్చు సంతతమస్త్రప్రియమై యనీశ్వరకతిఁ దలంచు
మీమాంసకవ్రతనాపిఁ దలంచును నాకసౌఖ్యంబులు మర్త్యశ్రేణి
కెల్లప్పుడున్ ॥వ॥ అనిన ద్వేషుండిట్లనియె మహామోహాకృత
సకల తంత్రపారంగతులగు పరమార్థోపదేశికుల నిరంతరా
ను పూర్వీక గురుపరంపరా సమార్జిత రహస్యంబెరింగించెద
నా కర్ణింప వలయునపిన మఱియు నిట్లనియె ॥చ॥ జననజ
రాలయాద్యసుఖ సంయుతమైన ప్రపంచమందు మేళనమగు
బ్రహ్మతత్వము దలంచిన వానికి గల్గునే సుఖంబనయము సర్వ
మున్విడిచినట్టి పరాత్పరు డెవ్విధంబునన్ లనభటులైన వారి

కని తా. తసుఖంబులోనం బు నున్వాక ౯॥

వ॥ కావున వేదాంతంబులు నిగదమాత్ర శేషంబులుగాని తదీయ వచనప్రకారంబున వర్తించువారలకు చరితార్థతంబు గానంబడదనిన రాగుండిట్లనియె భవదుదీరితవాక్యంబు వలన దానపావకదగ్ధంబైన తిరుకోటరంబుననుండంజాలక పలాయితంబైనపక్షిపంజీచందంబునవిష్ణుభక్తి పలాయితంబగుననాదిభోగవాసనా జాలజటిలబుద్ధియగు పురుషునకు నిర్వివేకండగు వివేకుండు।సంసార సంచరణంబెవ్విధంబునం దప్పించునింతియుకాదు భూలోకస్వర్గలోక సంచరత్కామినీ విలాసగుణంబులచేత నిటుమీదటనవ్వివేకుండు గట్టిగా గట్టంబడు హృదయంబున సందేహింపకుము పురోభాగంబునంబ్రవర్తించు। కామినీ గుణులంగనుంగొనుము। పురుషహృదయభేదన చతురంబులీయింతుల నూహలనిమజీయునిట్లనియె ॥ ఉ॥ చన్నులురస్థలంబుల లసద్విభవంబున నాక్రమింపగా। న్నులు కర్ణశష్కులగ్గొని వేట్కనుజెందుచుండగా। చెన్నగుమేనులంగజుని సీమలరీతిజలంగుచుండగా। కన్నెలుసంచరింతురు జగజ్జయకారణమైనసుంధరను। కగణుతింపగయౌవ్వన జృంభణా మటులుండంగనిమ్ముపంకజవదనా। మణులలసద్విభ్రమములు। ఫణిభూషణ ముఖ్యదిగధిపతులభ్రమించును ॥ చ॥ అనశ్వరతవృత్తులైన పురుషార్థములందధికంబు కామమే।యనుచును భ్రూపతాక గనకాంగులు దెల్పు హాసరోజలో।చనలగతుల్ తదన్యగతి సౌఖ్యములన్ నిరసించు మన్మథోపనిషదుదీరితార్థములు భారముపూనునువారి నేత్రములు।వ। అనినద్వేషుండిట్లనియె సకలపురుషార్థవిశేషంబులెరింగి భవన్మత ప్రతిష్ఠాప

నంబు గావించు కామ పురుషార్థకాముల వలన । గామంబు నిర్ణీతంబయ్యె । మహాత్ములగు నందికేశ్వర ప్రభృతులు కామానందంబఖిలానందంబుకంటె నధికంబని వచించెదరుగావున పురందర పురీచరద్రం భాగ్యప్రయోగణ సంభోగసౌఖ్యంబు విద్వజ్జనంబులకు విడువందగదు వినుమేతత్సౌఖ్యంబువిడిచి కొందరు కాముకు ప్రభువుగాడెట్లగున । సర్వాధారుండగు పురుషుండు సర్వదోష వివర్జితుండుగా నేరడనియును । సర్వకామంబులపేక్షించువాడు నిరపేక్షుండగు ప్రభుండుగా నేరడనుచును । విరుద్ధంబుగా వాదింతురనిన విని రాగుండిట్లనియె ।

ఉ । ఇంతియె కాదు సుద్ధయుత హేమఘటోప మితంబులై నత । త్కాంతల సుందర స్తనయుగంబులు మాంసపు ముద్దలంచునే । కాంతమునందు గొందరు దురాత్ములు బంధితులుంబలెంజడ స్వాంతులతోడ జెప్పెదరు వారది నమ్ముదురే బ్రమయ్యెడునూ । గీ॥ జగతి నధ్యాత్మ విద్యావిచారుడగు వివేకనకు భృత్యులై నట్టి లోకులకును । తెలియదిక కామ సౌఖ్య మంధులకగా । నట్లనే నాదివిమర్శలత్వంబు మహిని ॥ గీ ॥ బధిరులకు కోకిలావ్యక్తమధుర కంఠ । కాహళధ్వని జనితకుతూహలంబు । సంభవించనిగతి కామసౌఖ్యమీ వివేకపరతంత్రులకు సంభవించదెపుడు । క । జేతవ్యుండు వివేకుండీశని ప్రమించిన తనాప్త్రులిలబడుమెరు భూజాతంబు నరికినను తదుపేతములగు తీవె లెల్ల పృథివింబడవే । వ । అనిన ద్వేషుండిట్లనియె । చ । అనఘగతిన్ సమస్తపురుషార్థము లిచ్చుచు సద్గుణంబులెల్లను తనయందునిశ్చయము కలంగ సమాధికసత్త్వమహాత్మ్యమై । ... వైష్ణవాగమనితాంత సమగ్రపదంబు నేన్నని ల్పినయుడ దద్విశేషుడు చ

లింపక నూకోఱని నిర్వహింపుమనేవు। అనిపల్కునెడ నేపథ్యం
బున నొక్క కోలాహలంబుదయింపఁ విని భయసంభ్రమాకలి
తచిత్తుండై బహులోపద్రవంబు సంభవించెనని రాగునితో
గ్రమ్మర ద్వేషుండిట్లనియె నింక మోహునికార్యంబు నిర్వహింప
పజాలు। మన్విభుని వైభవంబునకు హానిగావించు కాలంబా
సన్నంబైన తెరంగూహింపఁబడె। నీవును నేనును జేయుచూ
యులంబడ విష్ణుభక్తి విరక్తులిరువురు వివేకు సమీపంబునం
బ్రవర్తించుచున్నవారు వినుమవ్వివేకుండు విష్ణుభక్తి విరక్తు
లు భజింప సుమతీసమేతుండై యిచ్చోటికి విచ్చేయంగలండు
జితేంద్రియుండితండౌట నితని సమీపంబున నస్మదాదులకు వ
సింపందగదు। జేవంబులుండిన శోభించులు ఒడయావద్దు। మ
త్సోహాండిరుండగు క్రోధుండును। భవత్సహోదరుండగు కా
ముండును సవిలచిత కార్యకారులైనను వారలకైన నేతత్స
మయంబు విలంబనీయంబు వినుమేతద్వ్యవసాయ సహాయుం
డగు వివేకుండు దుర్జయుండస్మద్రాజ కార్యంబు భ్రష్టీకృతం
బగునని మఱియు నిట్లనియెను। వ్యర్థములయ్యె నిర్జరల
తాంగుల పిశునావిభ్రమావళుల్। వ్యసనములయ్యె మన్మథశ
రాసననిర్గతబాణవర్షముల్। వ్యర్థములయ్యెకోకిలస్వనంబు
లు తక్కిన మోహనక్రియల్ వ్యర్థములయ్యె నాకసుఖవైభవ
మెల్లను వ్యసనమైచెడెను॥ మ ౪ బలునిర్జరశక్రుడు జంపుచం
దమున విభ్రాజద్గతిస్తోమునిన్ కలనంద్రుంచి వివేకుడాత్మునకు
వెట్టన్ బంధముల్బాపి నిర్మలి నానందజబాష్ప బిందువు
లచే శాంచీస చక్షోదిత విల బాష్పబుంగల బాపునంచు వెలి
కెన్। వేంచేసిరయ్యిర్వురు నూంక। ఆతరాంతేను ...

తిసమేతుడయి వివేకుడా సమీపంబున కేగి । ప్రీతిజను
డెంచి తనకాంత తా తిలకము మోముజూచి తానిట్లనియె ॥

గీ॥ పరుబు పీడింపకుండ దోర్బలము మెరయ। విష్ణుభక్తి
విరక్తులవెలది నీవ । మీాపమున నివృత్తిని మదిలోపలను వి। చా
రముడుగుము మోహుని సంహరించుతూ ॥ క॥ అనినన్ సుమతి
వివేకుని।గని యిట్లనె కుసుమశరుల గాచు కాలాంతరమందున రా
గద్వేషులు వంచనమొనరింతురని సాధ్వసము జనియించెను॥
క॥ అనినవివేకుడు సుమతిం।గని యిట్లనె తేరిజూడగలరే కమ
లా । ననరాగ ద్వేషులునన్నని లోనివాత్మలో భయము బూన
కుమీా॥ మ॥ నరకస్వర్గగతాగతోదితనితాంత క్లేశముల్
జెందనెవ్వడికింగూడదు క్రీడికింగరుణతో వైకుంఠుడాజిస్థలిన్
చరమంబందు ననుగ్రహించిన రహస్య శ్లోకమేలక్ష్యంబురు
హాక్షీ శరణంబుజెందిన మముంబ్రోచున్ ముకుందుండిలసూ॥
వ॥ అనిసుమతి యిట్లనియె స్వర్గ ప్రళయంబులయందును
స్వర్గనరకంబులయందును జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తి మూర్ఛా
మరణావస్థలయందును । దుఃఖంబులంజెందుచు పశువులచందం
బున విహరించుచు నస్థిరంబులగు విషయసుఖంబు లనుభవించు
చు। దగ్ధాదగ్ధంబై జీవమాత్రావశిష్టంబగు తరువుచందంబున
దీనత్వంబునహించి జీవుండు ముక్తుండుగానేరకయుండు విచి
త్రచరిత్రుండగు భగవంతుని లీలామారుత ప్రేరణంబువలనవి
భక్తంబులగు। భావికార్య విపినసింధు విస్ఫూర్తులచేత జటిలం
బులగు పాపంబులచే గలుషితంబై యస్థిర యౌవ్వన సహితం
బై జరామరణ భయంకరంబై బరగు విశ్వంబునందు జీవుండు
విహరించుననిన వివేకుండిట్లనియె॥గీ॥ నీవు జెప్పినమాటలుని

[౭౩] [౭౪] [౭౫] [౭౬] [౭౭] [౭౮] [౭౯] [౮౦]

ఈ పైని వ్రాసిన నెంబరులు పొరపాటున తేలిపోయి ౭౩ వను బదులు ౮౦ పడినది.

పండితుని మనీషత్కృష్ణను వడిం బరమేశ్వరునందు గూర్చ్బసం తతమును దత్సమర్థతాత నితాంత సమాధి వసించు నింపు గనూ ఉ| చ ఉ| మలిన విహీన సద్గుణ సమాజముచే నుద యించినట్టి నిశ్చల హరిభక్తి చేజలగు శాంతుడు భాగ్యవ శంబునన్ వినిర్మల విధిగంధ వాహవిషయంబులచే నలరారు చున్న నిష్కలుష సమగ్రబుద్ధుల వికల్పములెల్ల గ్రహించు చేసుకనూ ||సీ|| ప్రబలసద్గుణ సముద్భవమైన భక్తిచేదనరారు జీవుండు దైవగతిని। నిర్మలామృత ఝురీనిభమనీషలయం దు స్వ...ర్మ భేద వైషమ్యజనిత। మైనవికల్ప మొయ్యననూ హా సేయుచు హరిపదాంభోజ షట్చరణుడగుచు। సురనగరం బెన్న నరకంబుగా జూచి గమనాగమన భీతిగడలు కొనగ। నాత్మసంసార వైరాగ్యమల వరచుచు। బరమపురుషుని మ్మ దు పదాబ్జములయందు। నతనిబొందుటకై హృదయంబు జే చిర్। చిత్తమున మోహము బరిత్యజించు సుమతీ ||క|| ఆదిని గుణ గణ భేదా। భేదనిరూపకములైన బృహదారణ్యా। పాది తవిద్యలపై సం।మోదముతో విడువవలయు మోహము సు మతీ ||సీ|| సాధన భేదంబు సంభవింపదు సమానంబె ముక్తు లకు నానందమనిన। దారతమ్యము ముక్తిదశయందు జెప్పిన నమర లోకమువంటి దనగ వలయు। ననుచు శాస్త్రజ్ఞాన మ నుసరింపక మదిసందేహపడుచున్న జనములెల్ల। శాస్త్రజన్య

జ్ఞాన సంపన్నులయిన తత్వజ్ఞుల వచనముల్ తథ్యమనుచు । న
మ్మగావలె బహుసాధనముల వలన । నుద్భవించు రయంబున
నొక్క ఫలమటంచు దమ తమ శిష్యుల కాదిమహానులింపు
తో నుపదేశించి రిందువదనా ॥ ఉ ॥ ఈనిగమాంత వాగ్వి
భవమెల్లను నమ్మరి చంచలాక్షుల । జ్ఞానులు వారికెన్నటికి
జ్ఞానము బుట్టదు కాంతకాకిపై బూని యనేక కోటిజల పూ
ర్ణ ఘటంబుల నీరుజల్లినన్ । దానిశరీరమందు సముదగ్రత తె
ల్లదనంబు బుట్టునే ॥ గీ ॥ కుటిలవాదుల గర్వంబు కొంచపరచు ।
నట్టిసుజనుల వాక్యంబు లాదరించి । సంచరించు ముముక్షుండు జ
లజనాభు । గరుణచేతను మోక్షంబు గాంచుసబలా ॥ వ ॥ అని
న విని సుమతి వివేకున కిట్లనియె భవదుదీరిత వాక్యంబుల
మదీయ హృదయంబు నిర్మలినంబయ్యె । శాస్త్రనైపుణ్యావి
భాసురంబులగు భవద్వచనంబుల వలన । సమానాధిక రహి
తంబైన పరమపదమార్గంబు ప్రకటితంబయ్యె ననిమఱియు నిట్ల
నియె ॥ మ ॥ లయకాలప్రకటీకృతప్రబల నీలగ్రీవ నాట్యక్రియో
ద్భయ విభ్రాంత జటాస్థితాభ్రతటినీ భ్రాంతస్థితేందు ప్రభా
చయవిభ్రాజితమైన నీయశము శశ్వత్ప్రీతితో జల్పకాన్నియ
తెల్లన్ సతతంబు శ్లాఘుమురు పాండిత్యంబు దీపింపగన్ ॥ చ ॥ సు
రుచిరజృంభమాణ పరిశుద్ధ ముకుందదయాభివాహినీ । గురు
తరభంగతుల్యములగున్ భవదాగమముల్ తదాగమస్ఫురణ
ములూహసేయుచును బోధ్దలుబుచ్చుచున్న వారికిన్ । గ
రతలమందునున్న గతిగన్పడుము క్తిపథంబు నిత్యమున్ ॥ క ॥
అనిన వివేకుడు సుమతిం గని యిట్లనె మోక్షచింతకమలాసన
జీవునకు న్నిచ్చెనమై చూపును పరమపదంబు భువనపూజిత

మగుదుర్ ౪ గీ॥ ధరణిసంసారకూప సందర్శనోద్వేతము ము
కుందదిష్ఫృహా విజ్ఞానపరిణతంబగు విరక్తిపురుషుల కంబుజా
క్షుదట్టిమైనట్టి పృథులో ప్రధానమగునయ్య ౫ విమవిద్యాన్య
నిషిద్ధకామ్యముల బుద్ధిజ్ఞాని నిత్యంబులెల్లను గోవిందుని శ్రీ
తికై సముదితోల్లాసంబు నంజేయుచుర్। వినుతాసక్తి కృపయుఃప
యోనిధిసమాధిభూతత పియూష పావనమైనట్టిపరమాధి జే
యునదికావాసంబు మర్త్యజంబోగిని ॥ గీ ॥ రెండు విషయసు
ఖగంధర్వ నగరమనన్న । తానుబని మనంబు దలచినవలచుగాక
నేను చేయూతయిచ్చిన మానవుండు । లలనయేకాంతిమై భ
వజలనిధాను ॥సీ॥ అనినవి వేదనిగని తనంగన యిష్టులనియె
బ్రహ్మోదిసంయమిగణంబు । లనసూయ శాది క్రియావాస నాద
శితాఖిల విషయ సౌఖ్యంబులనెదు। తొడరినగాలంపు సిడి
మానసులు యుండు పరమానురక్తులై దిరుగుచుండ । గునల
యాప్తనిబట్టికొండు నటంచు దానెలమిచేతులు మీదికెత్తిన
ట్టి । బుద్ధివిరహహేతువులకును బసిద్ధులైన । సనకముఖ్య మహా
యోగిజనములకెల్ల । నలవడని ముక్తితనధనంబనుచు బలుకు।
మానవులకును భేదంబు గానరాదు ॥వ॥ అనినవివేకుండునుసు
తికిట్లనియె ॥గీ॥ నిన్నుపరమార్థతత్త్వమానిత చరిత్ర) । వల్పుల
తెరంగునను సందియము వహింప । దగదు సందేహపడిన త
త్త్వజ్ఞులకును । గలుగునే ధాత్రిలోపల కార్యసిద్ధి ॥౪॥

గీ॥ విషయతామృతమగు బహిర్విషయసుఖము। పరిమిత
మటంచు జీవుండు పరిహరించి । తానుసంసారవిముఖుడై పూ
నగలడు । దైవవశమున నిర్వాణదశను సుమతీ॥ గీ॥ అతిసమ
ధుర్జరైన నవనీజమెక్కితత్ఫలము జెందలేక బడలుపడును । త

త్ఫలంబెద్దారకుఁడై నవశమునను। యత్నశరుసకంబుజాయతాక్షి ॥గీ॥ ధీయుతులమార్గమున బ్రవర్తించెనేని। కలుషము లకెల్ల నిష్కృతుల్ గలిగెనేని। వృజనములు భావివేళగావింపడేని। బోధవడేనిసర్గహితుఁడైన భువనవిభుడూ। సీ॥ దావాగ్ని పరివృతతరుకోటరస్థితకీటంబుగతి సుడిసీటవడిన। నక్రచందమున శునకపరివృతమైన మృగముపోలిక మహోరగసమేత। సదనంబులోనున్న జనునికై వడిరామసాయకత్రుభితాబ్ధిఝషగణంబు। సరణిజంఝూనిల చలితపోతంబులో వర్తించుపాంథులవర్గమట్లు। దర్పితాసార సంవర్ధితప్రవాహ। భరితమైన ట్టినదిసకూపమునయున్న। తరువుతెరగున వర్తించునరుడు నిసహాయమాత్రంబునను ముక్తుఁడగునె చెపుమా॥ వ॥ అనివివేకుండు సుమతింగని యిట్లనియె నీవువిద్యాహీనంబైనబాల్యంబుననున్నదానిచందంబునం గనుపట్టుదువు। మోక్షోద్యోగుని ముక్తునిగా దలంతువని మఱియు నిట్లనియె ॥క॥ వర్ణితగుణప్రకర్షణలు। వర్ణాశ్రమ నియమదేశ వరకాలాదుల్। దుర్ణయమనస్కులకు వర। వర్ణిని నిత్యంబు భయనివాసములు జుమీ॥ గీ॥ అప్రమత్తునకు భయాభయస్థానవే। దికవిమృశ్యకారికకుటిలునకు। ముక్తిమార్గ విఘ్నములబుట్టు శంకాభయంబు హేతువగునునభయమునకూ॥ క॥ పండితుడజ్ఞునివలెభీతుండగునేయనుచు బల్కుదురు కొందరుడు। ప్పాండిత్యయుతులు ముక్తుఁడ। తండైనను విడుచు భీతిధవళాబ్జాక్షి॥ గీ॥ కాలదేశవిహితకరణాకరణముల। యందు భోగహేతువైన దేహమందు దురిత తతుల నాలోచనము సేయు। లోకులకును భీతి లేకయున్నె ॥గీ॥ అనిన సుమతి యిట్లులనియె సమస్తంబు। నా

ధభీతి కారణంబటంచు। బలికితివిభయంబు బాసిమెచ్చుటకి సు
ఖించు పురుషుడనిన కృపదలిపాా ॥గీ॥ వినివివేకు డిట్టులని
మె దత్సు మతితో। సతివనీవు పలికినట్టి పలుకు। సముచితం
బు శాస్త్రసమ్మత మట్లయిన। గలదు సూక్ష్మ మొకటి తెలి
య వినుమూ ॥చ॥ మతికలుషంబు బాపిభవమండల మెల్ల
హరించునట్టి శ్రీపతి విలసత్కృపన్ విడిచి పండిత వేషులు
కొందరుర్విలో। సతతము కర్మమే సకల సాధనమంచు నటింతు
రట్టిస।ంతతిలవణాబ్ధినుప్పననుగట్టినకట్టుగతింగృశంబగున్ ॥చ॥
వినువిజన స్థలంబున బవిత్రగతి న్వసియింపుచు న్విర।క్తిని మ
దిబూనుచున్ విషయ భేదము లంద్యజయింపుచున్ నివృ।త్తిని
వహియింపుచున్ స్థిరమతిన్విహరింపుచుభక్తు డాజనా।ర్దనుని
పదంబు జెంది నిరతంబు సుఖించును నిర్భయాత్ముడై ॥వ॥
అనిన సుమతి యిట్లనిమె భవదు దీరితంబులగు వాక్యంబు
లు శాస్త్రసమ్మతంబులై శ్రవణానందంబు గావించెనైనను నే
నొక్కవిన్నపంబు గావించెద జిత్తగింపవలయు నిర్మలినగు
రూప దేశిత వేదాంతరహస్యులును। తిరస్కృతాంతర్బహిశ్శ
త్రుసమూహులును। తృణీకృతత్రిదశ లోకులును। నిర్దో
షులును సకలశుభ కార్య ప్రవర్తకులును। జనార్దనచరణ
సేవాపరాయణులును। సమ్యగాచరిత నివృత్తిధర్ములును। నిర్వి
ఘ్న ప్రయత్నులును। నిర్మలినచిత్తులగు మహాత్ములకు శీఘ్రం
బుగా నెట్టికారణంబున మోక్షంబుసిద్ధింపదనిన సుమతింజూచి
వివేకుండిట్లనియె। నీవుశంకించిన ప్రకారంబునకు ప్రత్యుత్తరం
బు పండితోత్తములకుంగాని తక్కినవారికొసంగ శక్యంబుగా
దు సనకసనందన సనత్కుమార నారదశాండిల్య ప్రభృతిపర

మైకాంతులుచెప్పిన పరమరహస్యం బెఱింగించెద నల్పమత్స్యం బును నధికమత్స్యంబు భక్షించు। దదధికమత్స్యంబునుదిమిభక్షించు। దిమిని తిమింగిలంబు భక్షించు। దిమింగిలాదులను। రాఘవంబను జలచరంబుభక్షించు నివ్విధంబున బ్రబలకర్మంబుచేత దుర్బలకర్మంబులు నశియించుంగావున సకలదురితసాగరగ్రసన కుంభజరూపంబైన నివృత్తిధర్మంబు తత్స్వజ్ఞతిరస్కరణంబుచేత నశియించు నివృత్తి నశించుటవలన। బరమపదసుఖంబు రయంబున సంభవింపదు వినుమింకొక్క రహస్యంబువినుపించెద సకల పాతకంబులకంటె కృతఘ్నత్వంబధికంబంతకంటెక్రియమాణఘ్న త్వంబధికంబతకంటె కరిష్యమాణఘ్న త్వంబధికంబుభూత కాలంబునదత్వోపదేశంబు జేసినమహాత్మునకపకారంబు జేసిన యతండెకృతఘ్నుండు। వర్తమానంబున దత్వోపదేశంబు జేసిన మహాత్మునకపకారంబు జేసినయతండు క్రియమాణఘ్నుండగు। భావికాలంబునదత్వోపదేశంబు శేయవలెననికోరుచున్న నమ్మహాత్మునకపకారంబు జేసినయతండు కరిష్యమాణఘ్నుండగునని చెప్పినవిని సుమతియిట్లనియె ॥ క ॥ సమమధికములేనిభవాత్కమనీయ గ్రంధమహిమ కఠినప్రతిబంధములుత్యజింపగవలె మోక్షమునకటంచును వచించుసమ్యగ్జ్ఞీలన్ ॥ గీ ॥ అవనిదొలగంగ ద్రోవశక్యంబుగాని। పటుతర ప్రతిబంధముల్ బాయుటకును। నీకుమించ నుపాయముల్ నేర్పుమీర। జూపువారెవ్వరనినడత్సుమతితోడా ॥ వ ॥ వివేకుండు ముదంబున నిట్లనియె ॥ క ॥ క్రమ్మరతద్గురువుల పాదమ్ములపై శిరము మోపి దండంబిడి నేరమ్ములుదలచకుమని నైచ్యమ్మున శేవింప మోక్షసంపద గలు

గుణ్ ॥ చ ॥ జలములలోన వాసిన ఝషంబులశక్తి నిగుండు రీతి కే। వలగురుసేవమానుకొనువారు తమంబున గుందుచుందురో। చిలుకల కొల్కి క్రమ్మర విశేషముగా గురుసేవజేసినం। దొలగునుదత్తమోక్షగుణ మధోక్షజలోకము గల్గువ్రేల్మిడిన్ ॥ గీ॥ సుదతిపూర్వజన్మ సుకృతసిద్ధుఁడు బ్రహ్మ। విదుపకర్త యగు పవిత్రచరితు। ననుసరించు రక్తుఁడై యపవర్గసా। ధనికుఁడైన విద్యయనుధనంబూ౪

క॥ తరుణీనివృత్తిధర్మున్। స్ఫురితగుణంబులను చెదిరిపోని ముకుందా। స్థిరభక్తి పురుషుని భవ। జలధిందాటించు నావచందమున నెగిన్ ॥వ॥ అనినవివేకునింగని సుమతియిట్లనియె। భవద్వాక్యంబులు మనఃకల్మషంబు నిశ్శేషంబుగా హరించెనింకొక్కటి విన్నవించెద మునీశ్వరాంబగు దైవబలంబున బక్వపురాకృతసుకృతుండగు పురుషునకు మోక్షనిరపేక్షా కారణంబులగుననిమాదృష్ట సిద్ధులు పరమపురుషార్థసాధనంబునకు విఘ్నకారులు కావుగదాయనిన వివేకుండిట్లనియె నేతదష్టసిద్ధులు దుర్జయంబులు దురంతవైరులునై మోక్షంబునకంతరాయంబులుగావించు। నేతత్సిద్ధులు సంభవించిన దత్తసౌఖ్యంబులనుభవింపుచు విహరించు వారల బరమపదానందంబునకుంజననీయవు సంభవించిన సిద్ధులను బరిహరించిన మోక్షప్రతిబంధకంబులుగానేరవనుచు వివేకుఁడుసుమతితో భాషించు సమయంబునందు భూర్జపత్రి భూషితోత్తమాంగుండగు దూతయేతెంచి కరంబులుమోడ్చి వివేకునింగనుంగొని మహాత్మా యేను మహామోహుని సమక్షంబున సంతతంబు వసియించు వ్యావహారిక సత్యుఁడను చిత్తగింప వలయునని శి

రంబుననున్న భూర్జపత్రంబు జూపి యీ పత్రంబు చతుర్ద
శ భువన చక్రవర్తియు సంశయమంత్రి నిర్ధారిత నిఖిలకా
ర్యుండును। దుర్మతి ఘాత ప్రతిష్ఠాప నాచార్యుండును నైన దిన
రాగు మహామోహునకు గణకుండగు లోభుండను। గణకుం
డు వ్రాసి తమసన్నిధికి నాచేతంబంపెననిన వివేకుండు తద్వా
క్యంబుల నాదరంబున నాకర్ణించి తద్దూతంజూచి నీవు మా
కు శిష్టుండవగుట దత్పత్ర లిఖిత ప్రకారంబు నీవెఱిఁగింపుమ
నిననట్లకాకయని తద్దూత వివేకునితో నిట్లనియె॥ క॥ కామా
దిమాన్యుఁడైన మ। హామోహుని శాసనంబనఘసంసార। గ్రా
మస్థితులైన సమ। స్తామరుల కలంఘనీయమై దనరారున్॥
క॥ అనిన వివేకుఁడు సుమతిం। గనియిట్లనె వీనివచనగతు
లూహింపఁ। దనమోహుని యాజ్ఞకు। దప్పనివారము మే
మంచు భావించెఁజుమీ। కం॥ దురితాత్ముఁడైన మోహుని।
పరుషంబగు వచనరచన పంకజవదనా। పరచిత్తవేదనకువే। మ
రుకారణమనుచుదోఁచు మాన్యుల కెల్లన్॥ వ॥ అనిన వివేకుండు
దూతంజూచి తక్కిన పత్రాక్షరంబులు పఠింపుమనిన। నతండిట్ల
నియె॥ క॥ నీవు పరోపాస్తి క్రి। యావధికంబైన కర్మమతిసంధ్య
ముగా। భావింపుము నైశ్వర్యము। భావాస్పదమైన మాకు నతి
మోదమగునూ॥ గీ॥ అనిన సుమతినిగని యిట్టులనె వివేకుఁ
డిందుబింబాస్య యీమాట లెన్న భిక్షు। కాంచి కమలప్రసా
రణన్యాయమునను। గాననయ్యె నిరర్థక క్రమముబూని॥
క॥ వనితాశవముష్టి తెరం। గున మోహుఁడు మొదట పట్టు
కొనినపదార్థం। బొనరదనంతట దావిడు। చునియతనిస్స్వభా
వమిద్దియె సుమ్ముగణింపన్॥ వ॥ అనిన దూతంజూచి వతి

యింపుమనినన్ నతండిట్లనియెం క॥ వినుముమదాజ్ఞోల్లంఘ
న। మొనరించితివేనిమామకోజ్జ్వలకోపం। బునకు బలిభటుండవై
మే। దినిలోననసింపలే విదియె నిజము సుమీ ॥క॥ ఆకలతమా
ట వినుచువి। వేకుడు తద్దూతతో బ్రవీణతననియెన్ ।మాకిది
యాశీర్వచన। శ్లోకముపఠియింపు లిఖితసూత్రముతెల్లన్ ॥వ॥
అనిన దూత యిట్లనియె ॥ ఉ॥ పౌరుష మొప్ప శంకరుని ఫా
లమునన్ వసియించు కన్నుశ్రృం। గారరసాతి సీతలముగా నొ
నరించిన మేటిసుందరా। కారుడు వీరుమజ్వాలు డఖండిత శౌ
ర్యుడు కాముడాతనిన్। మారుకొనంగ నెవ్వడు సమర్థుడాడు
లోకమునందు దెల్పుమా ॥శా॥ కాముం డగ్రమునం జనించెన
ని వేట్కన్ బల్కు యోగ్యశ్రుతుల్ కామస్ఫూర్తిన్ జని
స్థితి ప్రళయముల్ గావించు నీశుండుని। పాకముండైనను కా
మయుక్తునిగ తింగాంచుంజుమీ ముక్తిద। తాకముం డెక్కడు
బ్రహ్మాముఖ్యులుసముల్ గానేతుర్ శేవానికిన్ । క।అనినన్ సుమ
తి వివేకుని।గనుగొని యిట్లనియె నాథ కాముడు త్రిజగ।జ్జనదుర్జ
యుడాయన నిట్లనియె వివేకుడు తదంబు జాసనతోడన్ ॥క॥
ఆమిథ్యా దృష్టికివిభు। డా మోహాడు వానిపలుక లనృతము
లను మప్ । నీమదినమ్ముము వినవలె। నీమాటలటన్న దూత
యిట్లని పలికెన్ ॥క॥ లీలాధరమయిన కోపం। శాలోచింపం
బ్రవృద్ధమగు తక్కసనా। నాలోపకోపములుని। ర్మూలింపగ వశ
మెళ క్రముఖ్యులకైనన్ ॥క॥ అనినన్ సుమతి వివేకుని। గనియి
ట్లనె క్రోధుడవని శాముకంటెన్। వినుతపరాక్రముడనితో।
చును తద్విదళనము మీకు సులభ మే చెపుమా।క॥ కామ
ప్రముఖారులసం। గ్రామములో నీవు గెలువగాగలవాయు।ద్ధా

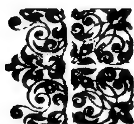
K

మక్రోధ సహాయుల। భూమండలినీకు లేకపోయినయవర్లా॥
క॥ అనిన వివేకుడు సుమతిం। గని యిట్లనె శత్రు విజయకాల
మునఁగానం। జనితమగు కోపమబ్బా। ననపాపంబునకు గారణ
ముగాదుజుమీ॥ క॥ అనుచువివేకుడు మాతం। గనుగొని యి
ట్లనియె నీసుఖంబున నిఖలం। బును వింటిమి చెప్పము మో।
హునితో మద్వచన రచనలను మోదముననన్॥ క॥ జనులఁబ్రా
ణిత మోహుం। డనుచున నంగీకృత మనోజుడనుచు విమతమ
ర్దనుడనుచు నన్నుఁబొగడుదు। రని తెలుపుమటన్న దూత
యాగాకనుచుర్॥ వ॥ వివేకునకు వినయపూర్వకంబుగా న
మస్కరించి మెల్లననరుగుచు మార్గమధ్యంబున నిట్లని విత
ర్కించె సుప్తుండగు బురుషుని బ్రబోధకు బ్రయత్నంబుగావిం
చుసుమతితో విశ్వంబునకు హితంబుగావింపందలంచు వివేకు
విం జయింపనెవ్వనికినైన। శక్యంబుగాదు మోహుండు తద్వి
వేకునింబ యుంతునని యత్నంబు గావించుట నిరర్థకంబు నేనే
మని మోహునికిం దెలుపుదునసుచు గ్రమ్మర వివేకుని చెంతకే
తెంచి। మహాత్మా. కులసంరక్షణార్థ మొక్కని బరిత్యజించుట
ధర్మంబని విన్నవించి నిష్క్రాంతుండయ్యె దదనంతరంబా సు
మతి వివేకునకిట్లనియె। మోక్షసాధన సక్తుండగు పురుషుండు
మోహప్రేరితులైన కామక్రోధాదులచేత వంచితుండై నభవ
త్ప్రియత్నంబువిఫలంబై చెడునుగదా యనిన వివేకుండుసుమ
తితో నిట్లనియె॥ క॥ దేవి నీవివిధమున। భావింపకు మోహము
ఖ్యపరిపంధిజనుల్। జీవుని చెంతకుజేరం। గా వెరతురు నేసమీ
పగతుడనగుట చేఁ॥ వ॥ నిగమాంతంబులచే విబోధగతి దాని
ష్ఠాలితంబైనతే। ద్భగవత్ప్రాప్తికి గారణంబులగు సత్కర్మం

ఋలం చేయుచునా। మఱియా కల్పకవంకవంకలిత కామక్రోధ
ముఖ్యకంటకోత్కరగనిస్తృతగతింబరంపవమును చేకంబోవు శేవుండా
గిన॥గీ॥ అమరవైతాళికద్వితయంబువేటగా। విజయయుతు
డవుగమ్మునికేకయవుమ। బల్కి నేపథ్యభూమిమీద ముకనిల్చి।
యుందులోనొక్కరుండిట్టులనుచుబలికె॥మ॥అలరెన్ సధ్య నికా
వనాప్రణవటంబై రాగసంపన్నము। జ్వాలమైంపంచశరాంగరా
గము దివ్యంబై పరిశీచికుచ। స్థలపత్రాంకుమనంకమై విజయ
దగోద్యత్పల్లవ శోభితమై। యుదయిస్తోపమదేధశోణకుధమై
శృంగారసంయుక్తమై యువద్యు అమాటలువిని రెండవ [illegible]కం
డిట్లనియె యుమ్యు అకవింపాప్తవియోగదుఃఖయుత సంఘా
స్త్రీవిభూతోయబంధుక శేశ్రమకారిమైనలిలనందో హామ్ర
ద్యామజాం। కుటితానేకతరంగ నీలరుచిమై కూర్పరాకృతింబూ
నితా। మకసంబుల్ ముకులింపగా దమముపెరిమవ్యచ్చనిచో
లేటికిగా యుకయ్యు వైతాళికవచనంబులు। శీరితిన్విని నుములితో గ
రిమచువివేక। త్మాతల పలింపట్లినెఖ। ద్యోతుండస్తమితుండయొ్య
దోయుకనయవా యుకయ్యు యీవైతాళికవచను। పారిపిన్యాము
లూకతుల్య పరిపంథులకుగా భావించిచూచనూచన।గావించె
సౌస్త్రిక పరికావనరణులగా యుచయ్యు దివకరుడస్తమించిన
వతిమణి విశ్వవికాసమువ్యాప్తిని పహియించు జీకటులు శ
స్మృఖముల్ శరవృత్తిగప్పుగోరి। స్ఫనవిలుకా [illegible] జం
బులనెల్ల వసంతయుక్తుడై। యురుచిత కామవాహ్నముబంయుం
దుబ్బివిష్ణులజేయు వేల్మికిగా యుచయ్యు అనవరత పరిభాస్విత
మహాధరణ ద్వారుశోభవన్నికే। తనలరిత్రవశీపసమూనావుము
లంనిమికపరిమంచమె ల్లరు నశియింపచేయుము పిలాసిమ ఋక్స

తయుక్తులైనిలీ| ధినినితోలంగ జేయగ మదిందలపోసి రోకోగ
ణింపగదే ॥క॥ కావున నేనియ్యెడసం| ధ్యావిధు లొనరించి
కూతుడనై గోరెదుద| జ్ఞవుని రక్షింతుజుమీ| నీవరుగుము.శాం
తిదాంతి నీతులుగొలువగదే॥గీ॥ మంగళా చరణాంచిత మం
దిరమున| నస్మదాగమనము మదినభిలషింపు | చునువిశుద్ధ
చరిత్రులైన జనులుబోగడ| గాంతవసియింపుమనుచు నిష్క్రాం
తులైరి ॥మ॥ సకల స్థావరజంగమాత్మక జగత్సంరక్షణో
త్సాహా|వకశకాదిది సమస్తనిర్జర నుతవ్యాపార సందోహ
నం|దక ధారాదళితా హవాభిముఖ దైత్యవ్యూహజంభాసు
రాంతక మాణిక్యవినీల దేహనిఖిలాంత వాణిచింతామణీ॥
క॥ దేహధవిప్రహసిత బాలాహకనానా జగద్విలక్షణా దై
త్య| వ్యూహాటవిదాహక ఖగ|వాహ కలిధ్వంసి భక్త
వత్సల వరదా ॥ మాలినీ ॥ కలుషతిమిర దీపా ఖండితా
మత్యతాపా| విలసిత శర చాపా వీత దైత్యా వలేపా|
కలితగుణ కలాపా కంజమిత్రప్రతాపా ! జలనిధితనయాపా
సచ్చిదానంద రూపా ॥ గద్య॥ ఇది శ్రీ వేణుగోపాలక
రుణాకటాక్షవీక్షణ పరిలబ్ధసకల సామ్రాజ్య విరాజమానరా
పువంశకలశపారావారపరిపూర్ణచంద్రసమాననిఖిలశాస్త్ర
వాసనాసముదితవిజ్ఞాన శ్రీ [illegible] హా రాజ రా [illegible]
[illegible] ంగా రాయ [illegible] రాయరాహు ద్వేశ్యాభుజం
గసర్వజ్ఞాది మహాబిరుదాధేయ సమరవిదళితా మిత్రరాజాధి
రాజ మహారాజ రాజతెజోనిధి మహారాజ శ్రీరాయడప్ప
రంగారాయ నామధేయప్రణీతంబైన సంకల్పసూర్యోదయం
బను వేదాంత నాటకంబునందు ముక్త్యుపాయారంభమను

దృతీయాశ్వాసము ॥ శ్రీ రామార్పణమస్తు శ్రీ సీతారామార్పణమస్తు. శ్రీశ్రీశ్రీ

సంకల్ప సూర్యోదయము.

చతుర్థాశ్వాసము

శ్రీరాఘూమణి గుమవా|క్షోరుహ పాటీరపంకసురభీకృత నానారుచిరహార వినుతా|చార సదాకార భక్తజన మందా రా ||క|| అతరువాత వసంతస| మేతుండై ముదముగదుర మీ నపతాకుం|డే తెంచి వసంతునితో| నీ తెరగున బలికె నజ్ఝులెల్ల నులింపక |మ| వినుమీ కార్ముకమిక్షుదండము త్వదావిర్భా తపుష్పంబులెల్లను బాణంబులు చాపమౌర్వి మదగోలంబా లిదృష్వద్విలాసినుల స్మద్బలమంచు నన్నితరులాక్షేపింప రాద గ్నిలోచన ముఖోత్తమ్ములం జయించితిని నేసంకల్పసిద్ధుండ నై ||గీ|| నీవు శస్త్రాస్త్రచయములు నేర్పుతో నాసంగుచుం డగ నేను నిస్సంశయముగ| ధాత్రియెల్లను నేకాతపత్రితము గ ప్రీతినేలింతు మోహుని చేతననఘా ||చ|| అనిన వసంతు డిట్లనె సనంగునితోడను బుణ్యకర్మమైనను నఘకర్మమైనను జనప్రవరుల్ భవదీయ శక్తిచే| నొనరిచి తత్ఫలంబులు సము త్సుకతం భుజియింపుచుండి కా|మునివలనన్ లభించెనని ముత్సట లాడుదు రుర్విలోపలన్ || గీ || నీపరాక్రమంబు నిటలాక్షు దెస గువి|హారభూమి నీకు నమరసభయె|యుదధివలయు తేలయుద్యా నసీమ నీ|మహిమ బొగడవశమె మనుజులకే నూ|క| అనినవసం తునితో నిట్లనిమెం గాముడు భవన్మహామహిమ జగద్విఖ్యా తంబై దనరారును| విను నీశౌర్యంబునీకు విదితంబగునే|మ|

సుమనస్సంభవ ముఖ్యకారణుడవై శోభానమితుండవై। విమ
లర్తు ప్రవరుండవై ఘనుడవై విశ్వప్రధానుండవై। కమలాగం
భృత పద్మసాధనుడవై కందర్పమిత్రుండవై। రమణీయాకృతి
నొప్పు నిన్ను మనుజవ్రాతంబు కీర్తింపదే। మ॥ అళిధూమంబు
లతో సమగ్రసుమయుక్తాశోక కీలాళితో। విలసచ్చంద్ర ఘృ
తంబుతో మలయపృథ్వీభృత్సమీర ప్రధానులతో భాసిలు
నీవు ఘోర దహనాసూన ప్రతాపంబునన్। బలభిన్ముఖ్య విరక్తి
తూలపటలిం భస్మంబు గావింపవే। వ॥ అనినవసంతుడు కా
మునిం గనుంగొని యిట్లనియెం। గీ॥ మామకాతిశయంబులం
కామినీప్రసాదమునసం భవించెశస్త్రింబులన్మదనుచరములై
న ఋతువులాహ్లాదమునను తృణనగావించు నీవు సంప్రీతిజెంద
గ। విజయసమయంబు దెలుపును విధుడునీకు। విక్రమావస
రంబు పవిత్రుడైన। మిత్రుడెరిగించు నీవు కంపింపజేయ। జాల
వే మూడులోకముల్ క్షణములోన గ॥ వ॥ అనిన విని కాముం
డు వసంతునితో నిట్లనియె। నేతదన్యోన్య ప్రశంసావిస్తారంబువ
లన జరితార్థంబుగలదే రాజకార్యంబు ప్రసక్తతవిచారింపవల
యునవిన వసంతుండిట్లనియె। సమాధినిష్ఠులగు పురుషుల మ
నఃక్షోభ గావించుటకు శృంగారోద్దీపన విభావంబులగు కుసు
మోత్పాదనాది కృత్యంబులు మదధీనంబులై యుండు। నా
యికానాయక సంఘటనా రూపంబగు। నాలంబన కృత్యంబు
భవదధీనంబై వర్తించునవిన గాముడిట్లనియె। భవదుక్త ప్ర
కారంబున బ్రవర్తించెద నపరిచిత మోక్షాశ్రయ ధారణాభి
లాపియగు పురుషుని జిరపరిచిత కామసుఖంబున నక్రమం
బుగా బ్రవిష్టునింజేయవచ్చును దేవాసురసిద్ధ గంధర్వ విద్యా

ధర కిన్నర కింపురుష మానుషాది సర్వజీవులకు లోచనగోచ
రంబు భామినీరూపబ్రహ్మంబు బరిహరింప నెవ్వారివశంబు ప
మానందప్రదంబును ప్రజాసృష్టి కారణంబునునగు కామినీ
త్వంబు బ్రహ్మస్వరూపంబు గానేరదేయనిన వసంతుండిట్ల
యె భవదీయాభిమతార్థంబు వేదాంతసమ్మతంబు కాని
నులు బ్రహ్మంబని మొదటంజెప్పెదరు పురుషుండు పరబ్రహ్మ
బని కొందరు కపోలబలంబున వచియింతురని మరియు నిట్లని
యె॥చ॥ యువతుల వాడిచూపుల ముహుర్ముహురుద్ధతు లై
యత్న సం౹ భవరమణీయవృత్తులు సముంచిత వాగమృతంబు
లిందిరా౹ ధవపదభక్తియుక్త పరతత్త్వపరాయణ మానసంబు
లం౹ దివిరిహరించు దావకవిధేయుల మాటలు జెప్పనేటికిన్౹
గీ॥ అనిన జైతునితోడ నిట్లనియె గాము౹ డసఘ నీపలుకు లె
ల్ల సత్యములసుమ్ము౹ చెడువివేకుడు మోహుండు చెడనిపదవి
సంచరించును సందేహసరణివలదు ౹క౹ శరనిభ కటాక్షులగు
స౹ చ్చరలు మహాయోగులైన సంయములమన౹ స్స్ఫురణంబు
మదాజ్ఞంగా౹ తరతంజెందింతు రవితథక్రీడలచే౹క౹ అనినవ
సంతుడు కాముని౹ గనియిట్లనె శత్రువిజయకారణములు మో
హనకుంభవద్వశీకృత౹ వనితామణులనుచు బల్కవచ్చు ధరి
త్రిన్ ॥గీ॥ గానముదిత కర్ణులై నృత్య తోషిత౹ నయనులై
మహాభినయవశీకృ౹ తాత్ములై మునీంద్రులై నగాంతలయందు
నిలుపుదురు మానస నిశ్చయంబు ౹మ౹ అనినం జైతునితోడని
ట్లనియె పుష్పాస్త్రుండు మద్వైభవంబునకుంగీడగు నట్టియత్న
ము బలస్ఫూర్తిన్ వివేకుండొన౹ర్చిన పల్కిన్ బురుషుండు సౌ
భరిదశం జెందుంజు ఘోసతతంబును శాంతాశతమున్ ధాహవ

సుఖాంభోరాశిమగ్నాత్ముఁడై ॥ చ ॥ అనిన వసంతుఁడిట్లనె వసం
తునితో భవదీయశౌర్యమె । వ్వనికిని ధాత్రిలోననని వార్యము
శారభసంయుతామరా। వనిజనుమస్థిత భ్రమరవగ్గణగుంఫిత
వృ కోకిలాభటీ। వినుతవిపంచికాపణవ, వేణురవప్రబలుండ వె
న్నగ ॥ క ॥ ఏతల్లఘుకార్యవ్యా । ఘాతములకు మీరుసత్కీ
గట్టగవలెనా । నీతాత్పర్యమునకు సం। ప్రీతిగనవినేమచక్క
బెట్టగలేమా ॥ చ ॥ చెలగియమోహబాణముల జెచ్చిభవత్కృ
లితేక్షుచాపమూ।పులతనువంచనేలవిరిగోలలుమాత్సవికూర్చ
నేలశా। ఖలనువిపంగపఙ్క్తులనఖండత నేనుదయింపజేయునీ
ములుకులుచూచికన్నగవమూయు వివేకముసాధ్వసంబునన్.
చ ॥ అనినను జైత్రుఁ గాంచి మన్మథుఁడిట్లను వైరిసై
భవం। బుననని కేగుచెంచునని బుద్ధినెరింగి యెఱింగి మంతతం।ఇ
నదు వసింపనేక కరశక్తినశించుతమంబు తత్తమం । బినుకునశిం
పజేయుటకనేక కరంబులు జూపడేమహిన్ ॥
॥గీ॥ న్యాతమందు పరిభవ్యాప్తులయందు వా। క్కులహమం
దు నాపదలు సముక్ష । వించునని కవుల్ వచించెద రాజి
యుం। దాతుడలుద్భవింపవనగదగునే ॥వ॥ అనిన వసంతుండు
కామునిం గనుంగొని యిట్లనియె భవత్ప్రతాపంబు గోపనం
బు గావించి సకల జగంబులు సాధింపం జాలిన నీవు నేఁడొక్క
నీచునిచేబరాభవంబు సంభవించునని శంకింపకు ఖద్యోత సహ
స్రంబులకునైన భానుని బరిభవించు సామర్థ్యంబు గలుగ
నేరదు విపులతర శృంగారంబులను । పదాతి వర్గంబులు
ను సువిలాసంబులను వివిధాశ్వంబులును । మధుమదంబులను
మదగజంబులును సురత సుఖంబులను । రథంబులు నంగల

సౌందర్యవతీ సైన్యంబులు భవదధీనంబులై యుండ నెవ్వాం డైనను జితేంద్రియుండై మోక్షోద్యోగంబు సేయఁజాలఁడు నీ మనోరథంబునకు విరుద్ధంబుగా మోక్షసాధనంబధిష్ఠింప నె వ్వనికి శక్యంబుగాదు గావున నీ మనోరథంబుల ప్రతిహతం బుగా బ్రవర్తించు బురుషుండు మహాకార్యంబులు గోరు చుండును తద్విరోధ ప్రవర్తనల వర్తింపుచుండును పరబ్రం హ్మప్రాప్తి మార్గంబ పేక్షింపుచుండును గృహస్థ ధర్మం బు లాచరింపుచుండును భోగంబు లనుభవింపుచుండును ల జ్జా సముద్రంబున మగ్నుండగుచుండును నట్లగుట వినుమి ప్పటి మోక్షోపాయంబులు మలినామలిన మార్గంబుల బ్ర వర్తించుననిన వసంతునిం జూచి కాముఁడిట్లనియె చ॥ అర యఁగ సాప్తికావసరమయ్యెను సూక్ష్మ సమాధి నిష్టుఁడై। ప రగిన యోగిపై నిశిత బాణము లేయుట కింతకంటెనే। ద్ధర స మయంబు లేదు గధనాధ్యక్షము దప్పిన వేళ నేసుమీ। వరు డు వధించె గర్వని రణంబున దర్గతి నీ వెరుంగవే॥ క॥ అనిన వసంతుఁడు కామునిఁ గనియిట్లనె నీవు వేడుకన్ సంకల్పిం। చిన కార్యము కళ్యాణం। బని తోచెను సేయు తత్ప్రయత్నంబన ఘూ చ॥ భ్రమద విరక్తి పద్ధతిని బాపసమన్వితమైన మో క్ష పం। కమున బడందలంచిన యొకానొక యోగి భవచ్ఛరా వళీ। శమితనివృత్తిరక్తుఁడయి సంతతముర్వ విషయోప భోగ ముల్। క్రమగతి గోరుచున్ భవపరంపరలో జరియింపకుండు నే చ॥ మలయ సమీరకోకిల సమాజ మధువ్రత మల్లికా సముజ్వల తరచంద్రికాది విలసద్భవదీయ చమూజనంబులో పలను ప్రధానలై పరగు పంకరుహాస్యల మందహాససం। క

లిత కటాక్ష వంచితులు. గాని మునుల్ గలరే జగంబులన్
చ॥ అనిన ననంగు డిట్లనె నిజాప్తునితోడ మనోవ్యథల్ రు
జ । మనుజుని పీడబెట్టగ సమాధి బలంబత డెట్లు గాంచుని।
జ్ఞాన మహాభూమి మజ్జనము సాగరలంఘన మభ్రచుంబనం(
బనువగు నేవివేకుని ప్రయత్నము నిష్ఫలమై చెడుంజుమీ
చ। అను దినభోగ తత్పరుల నంతమహా విషయాభిలాషు
లై। తన రెండు జీవులంతరమ తత్త్వములోను వివేకు డేగతిం। జొ
నుపు సుధావిమగ్న పరిశుద్ధ సమంచితగోస్తనీల తా।జనితఫలం
బులందెగడు శ్యామలలీలలు తానెఱుంగడే॥ చ॥ పురుషుడు త
ద్వివేకుని ప్రబోధము నావయి కోపగించినన్। గురుతరకోపనిర్జి
తుడగు నామది గోపము పూనకుండినం। బరిభవమందు మద్వి
శిఖపంక్తుల చేతను గ్రోధునిర్జనము। సరభసవృత్తి గెల్వగవశం
బెవిరక్తిని బూనువానికిన్॥ సీ॥ స్మరుడీవిధంబునన్ జైత్రునితో
బలుకు-వేళ గ్రోధుండు కుద్వేషుడగుచు। నచ్చోటికేతెంచి యం
గజాతోడనిట్లనియె శుభంబెనీ కనఘచరిత। వసుధలోన వివేక
వశవర్తియగుచు గామక్రోధులను విక్రమమున గెల్తు నని విజ్ఞ
పీగెడు మనుజుడెవ్వడు రణభూమి నటద్వీరపుంగవులకు। వరు
సనై నేను ధీరత బరగుచుండ। నవ్వివేకుని కథ జెప్పుటనుచి
తంబు। ధరణి మదనుగ్రహీత దైత్యప్రతాప।వహ్ని భయమూ
త్మ బాయదు వాసవునకు॥ ఉ॥ అనినం గ్రోధునితోడ నిట్ల
నియె పుష్పాస్త్రుండు మద్వైరినం। చనగా వింటుమహారథుండ
వున మంచ తాస్వామికార్యప్రవ। ర్తనశీలుండవు గర్వశీకృతకృ
తాంతధ్వాంసి ముఖ్యాది దే।యని కాయుండవు నీవు నిన్నుతి
సేయన్ శక్యమె మేదినిన్॥ గీ॥ జగతి భవదీయ సాహాయ్యశ

క్తివలనౌ గెలువగావలె మోహుండు బలవదరుల। శక్తిసట్టి
భటుల్ సముత్సాహరహితు।లైనగలినున్నవారు దీనాస్యుల
గుచూ ఘగెట్టు ఖండితారంభుడయ్యె దంభుండుచలిత। గాత్రు
డయ్యెను జైత్రుడౌత్కంఠ్యహీను।డయ్యెమానుడనుత్సాహు
డయ్యె మోహు।డనఘ నీచేతనేవైరులణగవలయు॥ వ॥ అ
ని వసంతుండు క్రోధునింగనుంగొని యిట్లనియె। భవత్కామ
సంయోగంబు పవనాగ్నిసంయోగంబు గతిగానంబడియె వి
వేక విజయంబునకు సకల సాధనంబులు సమృద్ధిగా గానంబ
డు మండ నుపేక్షింపంబనిలేదు నిరుత్సాహులకుగార్యసిద్ధులు
గానేరవట్లగుట నీకుబ్రియుండగు కామునిచేత నేతత్కార్యం
బు సిద్ధించుననితోచు నెట్లనిన యౌవనసౌకుమార్యసౌందర్య
విరాజమానలును తరళలతాస్తబకసన్నిభకుచకుంభభారకిం
చిన్నమితమధ్యమప్రదేశలును కటాక్షవీక్షణాశరపరంపరాచ
కిత యోగిజనమనస్సరోరుహలును। నగుదివిజసుందరులు వి
రక్తిధనంబులు హరింతురనినగాముడు క్రోధునితో నిట్లనియె
నీ వసంతుండు కాలోచితకార్య సంధానసమర్థుండగుటనీత
ని సేనాగ్రంబున నిలిపి ముముక్షులపై దండెత్తి నడిపించెద న
తని వెనుక నేనును సధిజ్యశరాసనుండనై నడిచెద నీవును పార్శ్వ
ప్రదేశంబున జాగరూకుండవై గనుంగొనుచు రావలయుననిన
వసంతుడు కామక్రోధులతో నిట్లనియె। మహామోహ సంగ్రా
మ ధురంధరులగు మీకిరువురకు సాత్త్వికపరికారంబున సమ
రంబు సేయుటకిదియె సమయంబది యెట్లనిన విన్నవించెదన
ని మఱియునిట్లనియె ॥చ॥ చతురంభోనిధిజృంభకుండు కుము
దసహాయహాంతకుండంబు జ।ద్యోతివిచ్ఛేద కుడంగనావదన మా

ధుర్యాధిక నానా కళా। న్వితుండైనట్టి మృగాంకుడిత్తరిని దావి
ర్చేయునంచుంభ యో। ద్ధతితో వెల్వాలబారు చీకటులదైన్యం
బియ్యెడం దెల్పెడునా ॥మ॥ కలశాంభోనిధి జృంభమాణసిత
దుగ్ధప్రాభవోపేతముల్ । విలసద్ధాత్రీ విలాసహాసలలితో
ద్వేగంబు లత్యంత ని। ర్మల కర్పూర సమేత చందనరుచుల్
మాహేంద్రీదిగ్భామినీ । తిలకాలంకరణంబులై విధుకళల్
దీపించె నొక్కొమ్మడినీ ॥ ౭ ॥ ఉదయశైలోపకంఠ సముజ్జ్వ
లేందు। బింబమధ్యస్థమైన యంకంబుమత్త। సామజోరుగళస్థ
స్త్రహేమఘంట। నంటెనతదీయ మదపంకమట్లుదనరె ॥క॥
అనినంగ్రోధుడు కాముని। గనియిట్లనె నీసఖుండు కందర్పవ
చిం। చిన మాటనికర మనితో। చెను బాలజ్యోత్స్నలనచె చీ
కటులరహిన్ ॥మ॥ కలశాంభోనిధినవ్యచుం గువలయాగా
రంబు లందుండు కాం। తులతో దుల్యములైన చంద్రికల సం
తోషంబుతో జల్లుచున్। విలసత్తారకమైన రాత్రిముఖిమిన్నే
శం దమః కేశము। ల్వాల తంబట్టి యలంకరించినగతిన్ వతిం
చుజంహ్రింద్రాగినీ ॥క॥ అనినంగాముడు క్రోధుని। గనియిట్లనె
పూజ్యుడస్మత్కరుడఖిలత మో। హానసమధుఃయండు త్రిలో
చనుని శిరోరత్నమాత్మ సఖుడరయంగన్ ॥ చ ॥ కలుషపు
మోహమంది చెలగందలి వెన్నెలలన్ సృజింపుచున్ । ఖిలుని
గతిన్ రథాంగ విహంగంబుల దుఃఖపయోధిముంపుచున్ । ఉ
లుమను కారుచీకటుల బారగద్రోలుచు నీసుధాకరుం। డలా
సుమిత్రాత్మీయ పురుషార్థన్ మహా నిగమజ్ఞులై భువినీ ॥చ॥ న
రిపదమందు బుట్టిమదయాచల మార్గము నంధరిత్రిని। స్ఫా
రితమహోహాండు ఫేనగంబుపూరితమై ప్రవహించు చంద్రికా। వా

రతిజనీవతంసము తమఃకమలప్రియ న్యాకార్యుతిం। గరుణాజిత
పణాగారబలకాంతి సమేరుచేసె జెచ్చెరనూ ॥ ఉ॥ ఈమ
ధుదస్మనీసు సఖుడీవిసు డెన్న మదీయ బంధుడీ। కౌముది
నాక్షయత్వమును కారణమీశరపంక్తి నీవు సం।గ్రామవిపత్స
రంపరల రక్షకవృత్తిన్ వహించుతు వృద్ధిలోనే। నుజుండున న్ను
ద్యజియించు సుజీవన వాంఛగన్లి నట॥ క॥ అనినంగ్రోధుడు
కాముని।గనియిట్లనె దైవబలము గలనీకుధర। త్రినిలభియించని
కోరికె। లనఘాకనపడవుబుద్ధినారసిమాడవ్॥ క॥ కాముడవగుని
నుగెలువగ। గామించునతండు విగతకాముడగునెని। ష్కాముడ
గునీవువిడిచిన। భూమినకాముడగు నీవుబొడముచునున్నా ౯౪
గీ॥ అనిన గాముడిట్లనియె నేతద్వచ। నములకేమి యానసమును
యోగ। వృత్తిబూని బాహ్యవిషయముల్విడిచిన। వానిమీది
కరుగవలయునని నా॥

ఉ॥ అందరు నట్లు శేయవలెనంచు వచింపవసంతుడాక మా
నందను గోడ నిట్లనె జనార్దన పావనమూర్తి తాగ్రహె। ముం
దుగ దద్బహిర్విషయముల్ త్యజయించివివేకచోపితా। నం
దమునం జెలంగు మునినాథునిజూచి తిరేరయంబుననూ ॥ ఉ॥
ఈమునివిత్తిత్తోడ బరియించుప్రబంధము విద్రితుండగుం। శే
ముషినాత్మదర్శనము శేయువిధిం దమరక్ష శేయు ని। ష్కామ
తగోపసౌఖ్యముల జాడలుగన్గొను రెండుస్రోవలన్। వేమను
చిత్తవృత్తులనునిల్పి తపించుసుమాటిమాటికిన్ ॥ క ॥ అనిసం
గాముడుక్రోధుని।గని యిట్లనె చైత్రుడింపుగా జెప్పినచో। ప్పన
ఘూ యీపురుషుడు ధాత్రిని నాథుండు మీకటంచు వెలుగుటను
మ్మా। గీ॥ నిజకాంతబహిశ్శత్రునిచయులై నాముసులకనుదు

ఙ్గా యమములుమేదినినానాదివాసనాంకురితాంకుర భాసురంబు
లైన విషయపరోహంబులనఘ చరితా ॥శా॥ మోక్షేచ్ఛ
బురుషుండు యోగిజన వాజుదరేల్ వాదింబూంపతాంగత్యుల్
మూసిన యూయుగాక మమతావ్యాపార వర్మస్థ రాద్దీప్త దీ
క్షిత మైన మానసముసందేహింపుచుర్ మోహపై చక్షుర్యాం
బున మయ్యె రియ్యదు సమంచన్నేత్రపద్మంబులనా ॥వ॥ అ
నిన వినివసంతుండిట్లొక్కొకట తెరంగువిన్నవించెదనని యిట్ల
నియె సర్వసంగపరిత్యక్తుండైన సర్వజనసన్నివేశాచారంబు
సమాధిపరిపంథియగునట్లు గావున జనస్తుతుండగు యోగికి యో
గహానియగుననియును జనావమానితుండగు యోగికి యో
గసిద్ధియగుననుచు హిరణ్యగర్భుండు వచియించెనట్లగుటసం
వర్తజడభరతవిదుర ప్రముఖులన్యస్తుల తెరంగున జనావమాని
తులై ప్రవర్తించిరి విబుధా పురుషుండు జనావమానాపేక్షా
న్వీక్షణంబుగాకుండు సమయంబున నేక్రోధుండు పురుషునియం
దు ప్రవేశించి జనావమాన ద్వేషంబుబుట్టింపవలయునట్లుగాకు
న్నని పురుషుండు పురుషోత్తమ చరణసేవాపరాయణుండై హ
రికథాశ్రవణంబు గావింపుచు బరమపురుషుని చరితలయ్యలకు
బోధింపుచు నారాయణ ప్రబంధంబు లధ్యయనంబు గావింపు
చు వత్సందేహ నివర్తనంబులన్యాలసదుగుచు గోవిందుని బూ
జింపుచు వైకుంఠునికీర్తింపుచు తదీయార్చనల సంస్మరింపు
చు దదాకారంబునికీక్షింపుచు బహువిధంబులగచ్ఛ స్తుతుని ను
తింపుచు స్థిరవివేక యోగస్థితుండయిన సాధింప శక్యంబుగా
దు ।వినుమింకొక్కటి విన్నపంబు గావించెద। జ్ఞానసాధనభూ
తంబగు దేహంబు నిలుచుటకు దగినధనంబు బరిగ్రహింపుచు

దేహయాత్రామాత్రానుకూలధనంబైనను। భాగ్యజనులవ
లన బరిగ్రహింపుచు నయాచితోపపన్నంబైన యదుర్జనధ
నంబు బరిత్యజింపుచు భూతదయాన్వితుండై యజగరవ్రతం
బు గైకొని సంచరించు పురుషుని సాధింప నెవ్వనికైనను వా
టంబుగాదనిన వసంతునితో గాముడిట్లనియె ॥ గీ॥ అపరిగ
ల్భునిరీతి భయాస్పదంబులైన పలుకులు బలుకుటమాను సమర
సమయమునన్ను మార్కొనువిక్రమము మెరయ। శత్రువులుభీతిజెం
దంగ సంచరింపుమా ॥ చ॥ ఋతువుల నెల్లనేలుచు మహిష్ఠుడవై ద
నదారుమన్ననసీ వతులపరాక్రమాన్వితుడనై విలసిల్లెదు నేను
సర్వత్రాహితుడగు గోత్రమునున్నను మహోన్నత ముష్పర మేక
మై సమున్నతగతిసొప్పి కరిమ మొనర్ప వలెంగృపముఖ్యు
లుంబలెన్ ॥ చ॥ అనిన వసంతుడిట్లనె సుమాయుధ యీపురు
షుండు భావివేళను బలసంయుతుండగు జెలంగిన గెల్వనశక్య
మంచు నేననియెదగాని సొప్పికమనహర్ష మటంచు వచింప
విత్తముల్ గొనిచనినట్టిదొంగలను గొట్టగ నెవ్వనే యమితసం
డీలనా ॥ క॥ విను మీపురుషుడు పరమే। శుని సన్నుతి శేయు నా
త్మశుద్ధికొఱకు। అయ్యన రోగిభిషగ్వరునిం। దనువృద్ధినిగోరి విభు
తిదా జేయుగతిన్ ॥ క॥ అనినంగ్రోధుండిట్లనె। మనసిజ నీభటులు
నీవు మునుమును వినవ। చ్చును సకలజనభయంకర। ఘనతరము
ద్వికరినుహ్రికారములెల్లనా ॥ ఉ॥ రావణముఖ్యులైన యసు
రపరివరుల్ మహుపేతులైకదా। దేవతలన్మనుష్యుల వధించిరి త
జ్జమదగ్ని శక్తిముఖ్యావని నిర్జరుల్ కుమతులై వడి నన్ను బరి
త్యజించి నిర్జరవదశన్ వహించిరి వచింపవశంబె మనుగ్రవ
ర్తనలూ ॥ క॥ అనివసంతుడు క్రోధునిగనియిట్లనె నీవునిజ

ముగాబల్కితివై। ననువీతరాగుఁడగు స। జ్జనునిమదిఁ జొరగనీకు శక్యమె చెప్పుమా ॥క॥ అనిసంగ్రోధుండిట్లనె। వనఘా నేవీతరాగులందు బ్రవేశిం। తునుదత్ప్రకార మెల్లను। వినిపింతువిను మునీవు వేడుకతోడన్ ॥౫౫॥ వైరాగ్యంబున నీషణత్రితయముల్ వర్జించుసన్న్యాసులం। జేరంబోయి తిరస్కరింపరె జనుల్ సేవింపుచున్ గొండెముల్। బారంజెప్ప రెశాటికాదులు హరింపన్ జూడ రేయత్తరిన్। ధీరత్వంబున దద్యతీంద్రులను సాధింతున్న నోనతీన్నై ॥క॥ గిరిచాపప్రముఖ మహా। పురుషులచిత్తముల గలతబుట్టింతు జుమీ। విరసులగు నాత్మయోగులు। గరువంబణగించుటెంత గణుతియొనర్పన్ ॥౫౬॥ అమరపతి వ్రాహించుట సురారులగెల్చుటగొప్పగొప్పశై। లములను జెల్లగించుట ఖలంగదలించుట వేడ్కతోనరణ్యా। ములు నశింపజేయుట మదాన్వితమైన బలారిదంతికి।శ్రమమగురీతిని శ్రమము సర్వమునామకే శక్తికెయ్యెడన్ ॥౫౭॥ అనిసంజ్వైత్రుని తోడ నిట్లనెలతాంతాస్త్రుండు క్రోధుఁడు పల్కినపల్కులెసజముల్ తదుక్తవతమగ్లేశంబు నిమ్మోన్నతా। యనముల్ గన్పడనడ జేయుచును వర్ణించెత్ప్రభేదంబులో।య్యా ననేకంబొనరింపుచున్ నిఖిలమందావిర్భవింపుంజుమీ॥ గీ॥ నిదురజెందిన మూర్ఛనొందినను మరణదశను జెందినదతోత్కృష్టమహిమ। దంతకంతకు బ్రళయకాలాభ్రిజృంభితాగ్నిక్వాస్ఫురంబట్టులధికమగుచు ॥ క ॥ భూమిని వాల్మీకాదిమహామునిజనవినుతమైన యస్మద్బాణ। స్తోమాతిశయముకొంచెము। గా మదిలోపలను దలపగా దగదుసుమీ ॥

ఉ॥ చంపెవిరాధునిన్నిశితసాయక వహ్నులవార్ధి నీర

శంకింపగ జేసెదత్తరుని గీటడగించెను గుంభకర్ణునిం బెంపొ
దసనాలయంబునకు బక్షిప్రముఖుండు సమాదేజానకీ! చంప
క గంధికై మనురుశక్తిని రాఘవుడు హఠంబునన్ ॥ క॥ అని
సంజైత్రుడు శామని! గని యిట్లనె తావకీన ఘనశౌర్యము చే
తను దృఢతరమతులకు నై! నను మదినున్మాదదిశ జనసమగును
ఘుమా ॥ క॥ వనితావాంఛామదిరా! జనితోన్మాదమున రాగస
హితాత్ములంద్రై! జనుడు హితానుచితంబులు! గను గాక వచించు
దిరుగు గంపింపు జుమా ॥ క॥ నీవును క్రోధుడరి సత్వాంధావార ధ
యంకర ప్రతాపులటంచున్! భావింతుగాని సమర! పారీణ్యము
నాసు సహాయుల సమవలవదే॥ వ॥ అని వచియించి చరణధ్వని
వినంబడిన దిరిగిచూచి క్రమ్మర వసంతుండిట్లనియె ॥ శా॥ ధర్మ
ధ్వంసధురంధరుండధిక విద్యాసౌఖ్యవిచ్ఛేది సత్కార్యారంభవి
నాశకుండు పరమార్థద్వేషి లోభుండుతా! దుర్భాగుండ
గు మోహుడంపిన యతీంద్రుల నమ్మదింబగ్గిలన్! గామిం
చేరగ వచ్చెనిచ్చటికి లోకులమెచ్చ దాదృష్టతోన్ ॥ వ॥ అప
లుకులు విని కామక్రోధులు లోభునింజూచి సంతసిల్లి రిలోభుం
డీసమయంబున విచ్చేయుట మోహుని కార్యంబునకు బలక
రంబని వసంతుండు పలికె! గాముడు మందస్మితంబు గావించి
తలయూచె గ్రోధుండు ముదంబున నట్టహాసంబు గావించె
దదనంతరంబా లోభుండు తృష్ణాసమేతుండై యచ్చోటికేతెం
చి యిట్లనియె ॥ చ॥ మునుకొని పువ్వుదండవలె మోహుని
యాజ్ఞ తలంధరించి పావనకీర్తిమైన తృష్ణగొలువం జనుదెం
చితి సుమ్ము తస్కరకాం! చాల ననుపద్మజాండకలశవార్ధిమునీత
నయాజ్ఞలో మెలంగినను మదస్పృహుండు కృతకృత్యుడౌ గాము

సుమీ గణింపగ‌ ॥ చ ॥ అనివనియించెలోభుడు ప్రియుం గనద్రృష్టను గౌగిలించి యి ట్లనియె విరించి సర్వదివిజాజ్ఞము ఖలలితాభి రూప్యముగ‌ గానియు జహద్వయోద్భవ విణాగుం భితవైన నిన్నుగ‌ సృజించె జవ్వని కనకాద్రి మ్రింగిన భవత్కా శగర్భ మునిండ దెంతయుగ‌ ॥ వ ॥ అనిన లోభునిం జూచి తృష్ణ యిట్లనియె। నేను నీకుభార్యను। మదీయ రమణీయ త్వంబు సర్వరమణీయంబు నిస్సమాభ్యధికంబగుట చిత్రింబుగాదు। దేవాసుర మందిరగత సకలరత్నంబులు పార్జించి కటక కేయూర కంకణ ప్రముఖ నిఖిలాభరణంబులు నిర్మించి నన్నలంకరింపవలయు। ననినలోభుండిట్లనియె। పితృకార్యంబు నీకు గోచరంబగదు। దేవాసురకిన్నరకింపురుషవిద్యాధరమునిమనుజ తిర్యగ్జాతులు పూర్వంబున నాచేతనిర్జింపంబడి పరస్పరవిరోధంబుల బ్రవర్తిల్లుదురు ధనదబిరుదవిఖ్యాతుండు త్ర్యంబకసఖుండగు నగుగుబేరుండును మదీయ ప్రభావంబున లబ్ధంబునిదువడు। బహువిధంబుల ధనోపార్జనంబుగావించు యత్నేచ్ఛగా మజయించవడు। నిదురంజెందక నిశాసమయంబున నిధులకొంగావరియై వర్తించుచునని పలికినతృష్ణయిట్లనియె। త్రివిధపురుషార్థ శ్రద్ధాపరాయణులై సర్వలోకనివాసులు ప్రవర్తించుచుండ వివేకబలపరిగృహీతుండగు పురుషుండేవిధంబున ముక్తి దశంజెందును దెలియంజెప్పవే యనిన లోభుండిట్లనియె। నీవుచేసిన ప్రశ్నంబునకు నుత్తరంబిచ్చుటకిది సమయంబుగాదు। వివేకగృహీతుండగు భవదుక్తపురుషునసమాధికౌతుకంబు శాంతింబొందించుటకై మహామోహునిచే నియుక్తులగుచు గామక్రోధులు మదాగమనంబున

దీపించుచున్న వారు మనకు వందనీయులని చెప్పి తత్సవిూపం
బున కరిగి లోభుండు సభార్యుండై వారిరువురకు నమస్కరిం
చి తదాశీర్వచనంబులు కైకొని ముదంబున గాముక్రోధులస
మీపంబున నిలిచిన వసంతుండిట్లనియె నిదాఘపవన దవాన
లంబుల తెరంగున విూరు ముప్పురుంగలిసిన మహామోహాలని
కార్యంబనాయాసంబున సిద్ధించు భవత్పుత్త్రులగు రతిశోభాం
పాత్రుష్ణాదేవుల సౌభాగ్యంబుల కొరతలేకుండ వలయుననిన
దద్వాక్యంబులు విని పరస్పరకుశల ప్రశ్నలు గావించికొని సు
ఖాసీనులై యున్న సమయంబున క్రోధుండు లోభునిం జూచి
యిట్లనియె। క॥ నీవు పరంపర సుఖవార్తా౯ వైదేశికుండ నగు
చు దర్పంబున యుద్ధావని వివేకముఖ్యుల। నేవిధమున గెలిచి
నిర్వహించెదవనఘా। క॥ అనిన౯ లోభుడు క్రోధుని। గనియి
ట్లనె నేనొనరు౯ కార్య మమోఘంబనుచు గ్రహింపుము దు
ర్యోధన ముఖ్యులు నన్ను విడువదలవిరె వాదిలో॥ గీ॥ అనని
నన్ను గ్రహింతురైనట్టి పురుషు। డర్ధ పురుషార్థ వైన్నటికి న
విడువ। డాతడపన౯ వాంఛా సమేతుడగునె। తెలియక వివే
కుడు దురాశ దిరుగుజగతి॥ చ॥ మృగచరణ ప్రమాణమగు మే
దినికై కలహింతురు క్ష్మాపుల్। దిగధిపతుల్ నిజోన్నతి ని౦
గోరఁబూనిరో వైరులంచు నేఁ బెగడి దురంధత౯ యతులు చే
మి౯ బరస్పర దూషణస్పృహ౯। బెగడుదురీ ప్రపంచమున దే
య నాసూయకు నీస్వ౯ నిష్పనుర్। చ। తిరుగుదు గన్ని దిక్కు
లను దీర౯ గతిర౯ మహాద్రవ్యమున౯ దూగా। తురులయి రాజు
లనుపదముతో భజియించుదురోడ లెక్కసా। నరము దరించుదురు
గ్రిని నగ ష్మమున౯ సమరంబు గెత్తురే। పురుషులు పుత్త్ర వాంఛ

యనుభూరి పిశాచముచే గృహీతులై ॥ వ॥ అనినవినివసంతుం
డు లోభునింజూచి యిట్లనియె మహామోహా మాత్యశేఖ
రా। తృష్ణాపాణినాయకా। జగద్వంచకుండవగు నీకు ధర్మ
కామరూపపురుషార్థ సాధకంబును। సకలజనమన స్సంతో
షసంధాయకంబును। సర్వసర్వంసహావల్లభ సేవితార్థ శాస్త్ర
సిద్ధంబును। నగుప్రత్యక్షార్థ పురుషార్థ ంబునంగు విఘ్నం
బులు లభింపంజాలవు। ధర్మాధర్మ ంబులవలన దత్తస్వాల
పాలితంబులైన। ధనంబులు ధనకాములు భవన్మాహాత్మ్యంబు
ననంతతంబు వృద్ధిబొందింపుచు। పాత్రప్రదానంబులు పరిహ
రించి నిద్రాహారంబులు కొంచెపరచి తద్ధనంబులకు హాని రా
కుండ సంరక్షణగావింతురు నీ వతి సమర్థుండవని పలికినతను
వారినందరిం గనుంగొని యిట్లనియె। వివేకకవచదుర్భేదపక్ష
నుండగు పురుషుండెవ్విధంబున మనచేత వంచితుండగుననిం
గాముడిట్లనియె వసంతానీవు సెప్పినవాక్యంబులు నిజంబులు
వినుమట్లైనను మనమీపట్ల గాతరత్వంబు వహింపం గూడ
దు సమరసన్నద్ధుండనై నేను ముందర నడిచెదనీవును లోభ
క్రోధప్రముఖులును మధ్యభాగంబున దృష్ణాదేవి నిముకొని
యుభయపార్శ్వంబుల నడవవలయు మోహాకుల విధ్వంసం
బుగావింపంగోరుచున్న వివేకుండు నశియించుననిన నట్లకాకం
పవలయునని యందరున్ సమ్మతించి కొంతదవ్వరిగిన గాముడం
దరిసింజూచి యిట్లనియె

సీ॥ మహుకజ్యానమున్వితాస్మద్ధనుర్వి। ముక్త పుష్ప శరా సా
రములకు లక్ష్య।మిప్పుడు లభింపగాజేసె నీశ్వరుండు। చంచలిత
మూని చూడుడీ సమయమునమృపచ్ఛ అని మఱికొంతదవ్వరిగి

ఈ దుష్టకాముఁడు భేద్యయోగసంజనిత మహాప్రభావ బలసం
యుతుఁడై సకలేంద్రియవర్జంబును నడగించి యీప్రాణవిము
క్తత నొప్పుచు వాయుధారణంబొసరగ జేయుచుఁ జెలగు
చున్న నివృత్తి పరుం గసుంగొనెన్ ॥వ॥ ఇవ్విధంబున జెలంగు
పురుషుని గాముడు వసంతునకు జూపినం జూచి వసంతుండు
కామునితో నిట్లనియె ॥గీ॥ ప్రబలమాయాబ్ధి మగ్నుడై ప
రగు పురుషు నిందఱాలున నుద్ధరింపందలంచి విమలితాత్ముని
జేసి వివేకుడాత్మ యువతితో నప్రమత్తుడై యుండునఘ ॥క॥
అనిన వసంతుని గ్రోధుడు గనియిట్లనె కాము గెలువగా వశమె
వివేకునకనిలో సాహాయ్యం బొనరింపరె లోభ ముఖ్యులాగ
గామునకుఁ ॥వ॥ చెలగిన నాధి సంపదనశింపగ జేయగ జా
లు మన్మథుండలఘుమహార్తి జాల సహితాఘ సముద్రము
లో ర్జించు కేవలజడబుద్ధి జంతువుల వంచన జేసి హరించుమాం
స సమ్మిళితములైన గాలముల మించు సుఖంబులు వేడ్క జూపు
చుఁ ॥ఉ॥ జ్ఞానము సౌధమై సుగుణసంపదలాభరణంబులై హ
రిధ్యానము భోగమై జపకథల్ రతులై నిగమాంతముల్ మి
థస్థానములై చెలంగను శాంతిమిషం బఱియింపుచుండు స
న్మౌని విలాసశాస్త్రములు మాటికి మాటికి సభ్యులెన్న గన్ ॥
వ॥ అనినం గ్రోధునితోడ నిట్లనె వసంతాఖ్యుండు శౌర్యోక్తి
వార్తసలం ధైర్యసమేతులై సబలవద్వైరుల్ మృతుల్ గారు కో
రిన చందంబున గావు కార్యములు దారిద్ర్యంబు కల్యాణక
ల్పనలందీగదు దానికిందగిన వ్యాపారంబు సేయన్ వలెన్ ॥క॥
అనిన వసంతుని లోభుడు గనియిట్లనె తృష్ణ రణముఖంబున
వైరి పంధిని గెలువగ శక్యముగాదని భయపడుగాని భీతి యణ

పొగడఁ దగవె యుర్వి। క॥ అనిలోభుఁడు తృష్ణంగను। గొనియిట్లనె నే
ను మరుఁడు క్రోధుఁడు నీచు। ట్టనువసియింపఁగ మదిలో। వనితా
సాధ్వసము బూనవచ్చు। నె చెప్పుమా॥ గీ॥ అవర దానవదుర్జ
యులైన మీరలిందరును జెంతవసియింప నెంతమాత్ర। మైన
మదిలోన భయము నేఁబూనననఘ। యనినగాముఁడు భీతికిట్లని
వచించె॥ సీ॥ పాపిక్రోధోద్యోగమునకిది సమయమనుచు। వచ్చి
శివిగా నిలిచెరి- దర్పాంశౌర్యాన్విహితుఁడై యప్రమత్తత సం
చరించు। సంగరమువాని వెనుకకు జరగవలయు॥ వచ్చు అల
ఘుమనీషయుర్వి సహజమైన బలంబును ధైర్యశక్తిని శ్చలత
తితిక్షయుంగలిగి సత్యదయా కవచాభిరాముఁడై। మలినత
లేని సత్త్వగుణ మంత్రరథంబుపయిన్ వసించి చంచలగతి నొం
దజేయు మనసైన్యము నెల్లవివేకుశిత్తరిన్॥ వ॥ అనివ వసం
తుఁడు కామక్రోధులం జూచి యిట్లనియె। మ॥ అనిమిషాధువృ
రిలోననొక్కఁడు తనుత్యాగంబు గావించిన। న్వాని మోహుం
డునశించుననవిభునితోఁ వేవేగ జచ్చుర్ దదం। గనయుంగాననసై
నికుండనయి శ్రీమంబీయొడంగాసి మో। హునకుం బ్రీతిగ
బోవరే మొదలనుద్యోగింతురే యుద్ధముల్॥ క॥ అనినగా
ముఁడిట్టులనియె యరాజకం। బైనయుద్ధమేరికైనదగదు। నిర్వ
హించుకొనును నిఖిల కార్యంబులా। మోహుఁడనిన గుప్త
మూర్తియగుచు॥ గీ॥ క్రోధుఁడిట్లనె మోహుఁడా నాథకార్య। ము
ద్ధరించుటమేలిదియ శౌర్యోక్తులెల్ల। బలికి సమరభయంబున భ
యముబూని। మరలవచ్చునె వసుధ గాతరులరీతి॥ వ॥ అనిన లో
భుఁడిట్లనియె॥ క॥ మించిన కార్యము నకుశో। కించుట తగ దెట్టి
వానికిన్ సేతువు గ। ట్టించునె గతజలములకుస। మంచితగతి నొ

ప్యాబుద్ధిమంతుండవనిరి॥ గీ॥ బలియుడు వివేకుడతనితో బవర
మునకు । సమయమిదిగాదు దేహరక్షణము జేసి।కొనగ వల
యును బ్రాణముల్ తనువునందు । నిలిచినను శోభనము లచే
నలరవచ్చు॥ క॥ ఆమాటలు విని యిట్లనె । గాముడు లోభు
ని ఏచఃపరికారములెల్లన్ । బేమన్ వినవలెనీతడు। ధీమంతులలో
న మిగులధీమంతుడగున్ ॥ఉ॥ ప్రేమను సాహిత్యకంబు నడిపింపు
మటంచును నన్ను మోహుబుడీ। నీమకుబంపెగాని యనిసేయు
మటంచును జెప్పలేదు సం। గ్రామ మమంగళప్రదము గావున
మానుట మేలు దంభుడు। ద్దామత వచ్చునిచ్చటికి దర్పునితో
గృహనాసమేతుడై॥ గీ॥ భువివివేకా విహీనుడైన పురుషవరుని।
చెంత కేగినమీాదట జేటువచ్చు। జనులు నిందించెదరు మో
హుడను మతింప। డింతయేలయటంచు నిష్క్రాంతులైరి॥ మ॥
పలభుగ్వైర భయంకరాయుధ కళాపారీణ నాగాంతకో। జ్వల
కంఖాణ శరీర కాంతిజితభాస్వచ్చక్రపాషాణభూ। వలయత్రా
ణ ఘరీణ దివ్యవిశిఖవ్రాత స్ఫురత్తూణ ని। ర్మలసౌందర్య ల
తాంతబాణ వ్యాళినక్రప్రాణ నారాయణా ॥క॥ లుంఠితకైట
భ దానవ। కంఠగదా శంఖ చక్ర కార్ముకధరునై। కంఠ జనా
ర్దన కౌస్తుభ। కంఠాలంకార జలధికన్యాధీశా ॥మాలిని॥ సుర
చిరనుతిపాత్రా సుందరీస్తుత్య గాత్రా। సరసిజనిభనేత్రా స
త్యభామాకళత్రా। గిరిశనుతచరిత్రా। కింకరోద్యాన చైత్రా
పరమగుణపవిత్రా పాపవల్లీలవిత్రా॥

ఇది శ్రీవేణుగోపాల కరుణాకటాక్ష వీక్షణ పరిలబ్ధ సకల
సామ్రాజ్య విరాజమాన రావువంశ కలశ పారావార పరి
పూర్ణచంద్రసమాన నిఖిలశాస్త్రవాసనాసముదిత విజ్ఞాన

శ్రీః మన్మహా రాజ రాజశ్రీ వేంకటరంగా రాయ ని [illegible] రాయరాహుద్వేశ్యా భుజంగ సర్వజ్ఞాది మహా బిరుదాభేయ సమర విదళితామిత్ర రాజాధిరాజ మహారాజ రాజ తేజోనిధి మహారాజశ్రీ రాయడప్పరంగారాయనామ ధేయ ప్రణీతంబైన సంకల్పసూర్యోదయంబను వేదాంతనాటకంబునందు గామాది వ్యూహ భేదనమను జతుర్థాశ్వాసము౪ శ్రీ రామచంద్రార్పణమస్తు. శ్రీ శ్రీ శ్రీ

సమాప్తము.

N

సంకల్ప సూర్యోదయము.

పంచమాశ్వాసము.

శ్రీమత్పాకశాసనవారిరీ ముఖనాలీక చంచరీకనుపర్వాస్త్రో
మస్తుతభీషణ సంగ్రామ పినిర్జితమహాసురపరానీకా॥క॥ అత
రువాతను గుహానాస్వీతుండై దంభుడతిపవిత్రుని గతిసంప్రీతి జ
నుదెంచి కుహానా శాతోదరితోడ నింపెసగ నిట్లనియె॥గీ॥
గౌతమునకు నహల్యవై ఖరి బృహస్పతికిని దారవిధంబున దే
విసీవు। హాయ వెప్పుడు నన్ను నిర్బంధపెట్టి। ననునిరీక్షింప వన్య
మానవుల నెప్పుడు॥సీ॥ యనినను గుహానయిట్లనియె దంభునితో
డ నరవరామాత్య తస్కరదురాత్మ। పాషండకితవ శైలూష
కర్ణేజపగ్రామణి ప్రముఖమర్త్యవ్రజంబు। సతతంబు నన్ననుస
రణంబు జేసిన జేతురుగాక నాచిత్తమునను। సంస్మరించెదను
నాస్వామిగానిన్ను నీవేమిచింతించితివో మహాత్మ। సాధ్విసై
నయరుంధతి పాటిదేక। గౌతమ త్రిదశాచార్య కంజముఖుల
వంటిదానవటంచు నీవంటివిభుడు। సిగ్గుపడియెద నట్లువచించు
టకును॥గీ॥ అనిన సతితోడ దంభుడిట్లనుచుబలికె। నీవుపలికిన
పలుకులు నిక్కవములు। సకలలోక పతివ్రతవకటనీవు। నిన్ను
నుతిసేయ బ్రహ్మజునికిని వశమె॥సీ॥ అగ్నులారినను మదగ్ని
హోత్రమునకు లోపంబుగాకుండ లోలనయన। యాయా
తనములో నన్నాగ్నులిడుదువు ప్రకటితపుష్పవై ప్రతిది
నంబు। సద్ధర్మపూర్ణిమాసములకు ముఖ్యకాలాతిక్రమణ దో

షమంటకుండ। జేతువు నెలనెల జెడకుండగా పిండ బిత్రుయజ్ఞ
మునను దృప్తినివహింతు। వనినదంభునితోడ నిట్లనియెగువా
న। కడిమి గలదేవతల యనుగ్రహము వలన। ననలవారదు
పుష్ప దర్శనము గాదు। సత్క్రియల్ సేయబూనిన సమయ
ముగాను॥సీ॥ అనిన దంభుడు తదంగనతోడ నిట్లనె బరమపతి
వ్రతవరయసీవు। మదనపాయినివి సన్న్యాస్యచరిత్రవు ధర్మపత్ని
వి వేదకర్మనిరత। వుత్తమకులజ వత్యుత్తమాచారవు భాగ్య
వశంబున బత్నివైతి। వశనోదకంబుల కాయాసపడునన్నువా
రివాసరంబని యన్నమిడక। గతదినమున నోరుగట్టితివిప్పుడు
ద్వాదశీవ్రతంబు మోనమునను। జరగనిమ్ము నీకుజలజాస్య
యొక్కరకుహాస్యమేర్పరింతు నదియువినుము॥సీ॥ కలిభూమి క
లరీతి కఠినులై వర్జితాఖిల ధర్ములై మాయలలర జేసి। సన్న్యా
సులను నిశాచరులగూరిమితో ధనంజయరావణాన్యాయమున
ను। హరియించెదరునిన్ను దరుణి నన్నడబాసియుండకుమీ
బ్రాహ్మణోత్తమాగ్ర। గణ్యుండ నేను మత్తై-ంకర్యమునకు
నీకంటెనన్యులు కలకంఠితగరు। స్వర్గభూభోగ ఘుటనాప్రచా
ర నిరతు। డగుమహామోహునకు వైరియైన యావివేకునిన
శింపజేయు వేవేగయనుచు। బంపె దుర్మతిసన్నిప్రపంచమున
కు॥గీ॥ ఆతతాయియైన యావివేకునిజంపు। మనుచు మో
హపత్నియానతిచ్చె। యుర్విని శ్యనిప్పు హుడను నేనెన్నైన దేవి
యాజ్ఞవలన దిరుగవలయు॥గీ॥ ఆతతాయుల వధియింప
నట్టిశక్తి। మంతులనురౌరవంబుల నంతకుండు॥ద్రోచుననివ
చియించు శ్రుతికుల్లతాంగి। తద్వివేకుని వధసేయ దగును సు

మ్మ ॥ వ ॥ కావున నేనొక్క మహాదేవతను । భక్తినాథాధిం
పనిర్ణయించి తదీయ దీక్షారంభంబు గావించితి । దివ్యగంగా
జలప్లుతంబులు । లోకపాలపురోహితనీతంబులునగు పారిజాత
పుష్ప ఫలంబులు శీఘ్రింబుగా దెమ్మనిన గుహాన దంభునితో
నిట్లనియె । మోహాక్షేత్ర భార్యాహరణంబు సేయందలంచు
ట । వివేకుండాతతాయియయ్యె । నతని వధియించిన బాపంబు
లేదని నిశ్చయించి । నీవీయభిచార కర్మంబారంభించితివి । య
వ్వివేకుండు సకలాగమావిరోధుండును । శమదమప్రముఖా
మాత్య గణాభిరక్షితుండు నట్లగుట నీవొనర్పంబూనిన యభి
చార కర్మంబువలన నతనికుపద్రవంబు రానేరదు సమర్థుని
సంహరింప నభిచారంబొనర్చిన దదభిచారోపద్రవంబు కర్తకా
నం జెందునని యాగజ్ఞులువచింతురనిన దంభుండు కుహాన
తో నిట్లనియె । మదీయ విభవంబు విచారింపక నీవివ్విధంబు
న బలుకందగదు వినుమనియిట్లనియె ॥ క ॥ పదునెనిమిది విద్య
లు నరు । వదినాల్గు కళల్ గ్రహించి బహుయజ్ఞము లింపొ
దవగ జేసితినిలిపితి । తుదిగా ధర్మధ్వజములు ముల్లోకము
లకు ॥ వ ॥ అనిన గుహాన యిట్లనియె । పదునెనిమిది విద్య
లరువదినాల్గు కళలు నేనెఱుంగుదునని పలికితివి । తత్ప్రభేదవర
ణంబు లేపఱింపుమనిన దంభుండిట్లనియె । శిక్షయును । వ్యా
కరణంబును । ఛందంబును । నిరుక్తంబును । జ్యోతిషంబును ।
కల్పంబును । ననువేదాంగంబు లారును । ఋగ్యజుస్సామాథ
ర్వణంబులను వేదంబులు నాల్గును । మీమాంసంబును । న్యా
యంబును । పురాణంబును । ధర్మశాస్త్రంబును । నను విద్య
లు నాల్గును । చతుర్దశ విద్యలనంబరగునే తచ్చతుర్దశవి

ద్యలు వినుమాయుర్వేద ధనుర్వేద గాంధర్వాదిశాస్త్రం బులంగలసి యష్టాదశ సంఖ్యంబరగె। నింక చతుష్షష్టికళల నెరింగించెద। నాకర్ణింపుము। కావ్య నాటకాలంకార ప్రకారంబును। నీతి హాసాగమంబును। గానంబును। కవిత్వంబును। కామశాస్త్రంబును। ద్యూతంబును। దేశభాగాది విజ్ఞానంబును। లిపికర్మంబును। వాచకంబును। సకలావధానంబులును సర్పశాస్త్రంబును। శాకునంబును। సాముద్రికంబును। రత్నశాస్త్రంబును। రథశాస్త్రంబును। నశ్వశాస్త్రంబును। మల్లశాస్త్రంబును వచనకర్మంబును। వృక్షలతా దోహదంబును। గంధవాదంబును। ధాతువాదంబును। ఖనివాదంబును। రసవాదంబును। జలవాదంబును। వహ్నిస్తంభంబును। జలస్తంభంబును। వాతస్తంభంబును। జయస్తంభంబును। వశ్యంబును। నాకర్షణంబును। మోహనంబును। విద్వేషణంబును। నుచ్చాటనంబును। మారణంబును। గాలవంచనంబును। జలప్లవచాతుర్యంబును। పాదుకానిధియును। వాక్సిద్ధియును। ఘుటికాసిద్ధియును। నింద్రజాలంబును। నంజనంబును। బరదృష్టివంచనంబును। స్వరవంచనంబును। మణిసిద్ధియు। మంత్రసిద్ధియు। నౌషధసిద్ధియు। జోరకర్మంబును। చిత్రకర్మంబును। లోహకర్మంబును। శిలాకర్మంబును। మృత్కర్మంబును। దారుకర్మంబును। వేణుకర్మంబును। చర్మకర్మంబును। వస్త్రకర్మంబును। నదృశ్యకరణియును। దృశ్యకరణియును మృగయాకర్మంబును। వాణిజ్యంబును। బాశుపాల్యంబును। గృషియును। మద్యకర్మంబును। లావకుక్కుటమేషాదియుద్ధకారణకౌశలంబును। వినుమరువది నాల్గువిద్యలనంబరగు। నేను సకల విద్యా

ధురంధరుండ నింకొక్క రహస్యంబు దెల్పెదవినుము। చతుర్దశభువనంబుల నస్మత్పూజ్యమానుండగు నిష్ప్రపంచుండు లేడు। తత్ప్రకారంబాకర్ణింపుము ॥ చ ॥ సకలన్నపాలురం గనిమిసాగరవేష్టితమైన ధాత్రిపై। దుర్భృగురాముడిచ్చిన గరోరత బూనిపరిత్యజించితిం। బరికటగతిన్ సురోత్తములు స్వర్గముమర్త్యమహావాస కాంక్షులై। యకుటిలవృత్తి నిచ్చిన మహాస్త్రముల మెచ్చబరిత్యజించితిన్ ॥గీ॥ రహివివేకాభిచారకర్మంబునీవు। జేయ బూనితివది మహాశ్యేన విధమె। తదిరవిధానమా తెల్పుదగదె యనిన। దంభుడిట్లని సుహాసితో దప్పమునమా ॥ భువినిమహాశ్రోత్రియుడ। త్ని విమచ్ఛిష్యులకు నేను దెలుపనుమీ పల్లవపాణి యీరహస్యము సవినయ గతి వినుముచెప్ప జన దితరులకున్ ॥క॥ నేనే కర్మము జేసిన। శ్యేనాదుల దందమునను క్షితి లోపలవ। ద్యానన యభిచారగతిన్। జూనుననిశ సుహాసతనవి భునకిట్లనియెన్.

క॥ ఈపరపీడన కర్మం। బేపునిమును మూలమున గ్రహించితివనినన్।గోపంబునదంభుడు త।దూర్పివదింజూచి దానితో నిట్లనియెన్ ॥శా॥ నేసర్వజ్ఞుడ కోట పండితులు సందేహంబులెల్లన్ మదావాసంబున వసించి నన్నడిగి మద్వాక్యంబులం దృప్తులై। దాసత్వంబు వహింతు రిప్పుడు జగద్రాధ్యా యండై సముల్లాసస్ఫూర్తిని జరించు గర్వని నుపాలంభింపమోహాష్ఠ నే ॥గీ॥ మోహ దేశికుండు మునితిరస్కరణ తత్పరుడు గర్వి డను దలచనట్టి। కలుషితాభిచార కర్మంబునకు సాక్షి। మాత్రుడగుచు నుండు మందయాన ॥క॥ అల వచ్చిన నేన జ్ఞాతా న యీమహాభిచారక్రియను। బ్రీతిం జేయగదలచిమ

వాశాపసమృత్తి గతిని నధివసియింతున్ ॥క॥ కుడికన్ను బె దరుచున్నది। కుడిభుజము చలింప దొడగె గోమలి వినుమి ప్పుడు మిత్రపరశీనం బలు!వడు ననుచు పచించె నయ్యవసరము నందున్ ॥సీ॥ వితతప్రభా కంచు కితదుర్నిరీక్ష్య శరీరుడై పా దుకాధారియగుచు। సమ్యక్ప్రకంపితాంచ ద్బ్రహ్మదండుడై పాదకంపిత మహీభాగుడగుచు। దండావలం బితోద్య త్ప్రతిజ్ఞా ప్రతిగ్రాన ంచలితమని గ్రాముడగుచు। దపూఢ దేశేం చి తత్సభవారు వినగని। గ్లనిమె పండితులైన జనులనెల్ల। గడిమితో మోహమునకు బ్రీతిగా దిరస్క రించుట కులోకము ల సంచరిచు చుండి। బ్రహ్మముఖ్య సురాళితో పథుడనగు చు। వచ్చితిని నేను భారతవర్షమునకూ ॥చ॥ నవమవసుం ధనాగ్రవ ధనంజయుడు దశమాంబు జాతసంభవుడ ద్రో ణశాంబురుహా బాంధవుడ న్ననుగెల్వ బూని మానవులు చ రింతురీ జడులు నాభటులుండినచో వసింపలే।రవని గణింపగా జగము లన్నియుమూఢశ దిగ్భ్రమరుంజుమీ ॥సీ॥ తొలగించితి నిశాబ్దికులను శిక్షావేత్తలను గెల్చితిని ఛాందసులను బా ర। దో లితి శాంబరీ స్తోమంబులను జయించితి నిరుక్తపరుల జిన్న బుచ్చితిని జ్యోతిషజ్ఞుల సరలించితిని సుకర్మ బ్రహ్మదేవమీ మాంస పరుల। బరిభవించితి న్యాయపరుల హాసించితి ధిక్క రించితిని మాంత్రికుల నెల్ల ।ననుచు జెవిమీంది కత్తి యారౌర నీకు। శిక్షకుండెవ్వ డెట్టభ్య సించితీవి మస్మ విద్యలటంచు నం బరపువలన। జనితమగునట్టి వాక్యంబు వినిమ సంది ॥శా॥ నీ: క్షీరవిభాగమెవ్వడలలో నేర్పెజ రహంస హంసకును। బారా వారజలంబు గ్రోలెదు మహాప్రాజ్ఞత్వ మెవ్వాడు నేన్నారం

నేర్పనగస్త్యసంయమికి దైవానుగ్రహస్ఫూర్తిచె। రారాదా
నిఖిలాగమంబు లితరారంభంబు లేకుండగన్యుగ్ర ప్రబలగతి
నొప్ప సకల శాస్త్రంబులందు। నతిసమర్థుండితండని యఖిల
జనులు। నన్ను సన్నుతిగావింతు రన్నిదెసల। దద్విధంబున శే
మి వాస్తవమువినుము॥మ॥ ధర మర్త్యాంశజులందరుందగినయ
ధ్వర్యుండు లేకుంట। నధ్వరముల్ మాని చరింతురింద్రియ ని
రోధశక్యులైనై సర్వాసం।చరితంబై ప్రబల ప్రభావయుతమైస్వ
చ్ఛందమై దృష్ట్యగో।చరమై యొప్పును మత్తపోమహిమ మా
హాత్మ్యంబు రాదేరికిన్ ॥మ॥ అనుసూ ముందర సంచరిం
చు నిజశిష్య శ్రేణులం జూచి వీరిని విద్వాంసులు నింద శేయు
దురు పేర్మిన్ లోకులన్వీరు మోహాన వాత్యాతురిబం గులం
బధిరులన్వైరస్ధాత్ముల దుస్స్వవర్ణనులం జేతురు వీరికంటెను
సమర్థులెవ్వం బు లేదేరికిన్॥మ॥ ప్రతిపక్షంబుల నన్నిటిం బరిహ
రింపన్ లేని శాస్త్రంబులే।గతి సాధించును నన్నునేనిప్డు వే
టన్ మంత్రమణ్యౌషధో।త్థతులన్ మాయల సప్రపంచము స
మస్తంబు స్మదీయంబుగా। నతిచాతుర్యము మీర జేసెదను మో
హాత్మాధవుండెన్నగన్యుచ్చు మహిని ప్రతిష్ఠితంబగు ప్రమా
ణము భాసిలుచుండ శాంబరి। సహితముతైన వాక్యములుస
ద్వ్యాజనల్ మదినమ్మరంచు నే। తహతహ బూనమింటి యసిలే
త్వాము జూచినవారమూర్త మిహిహాగ। పథంబటంచు బృథి
విన్ శ్రుతివెప్పన నమ్మరెప్పుడున్యుచ్చు మునికధితంబులై శ్రుతిస
మూహా సమేతములై ధరిత్రిలో దనరు షడాగమంబులు వ
దంపఃకీ పూసినయొక కంత్యమె। వ్వనికి ప్రియంబు నేను జెలు
వంబుగ జెప్పెదు భేదశాస్త్రముల్। మననము సేయుచున్ ది

ఘగు మానవకోటులలో గణింపఁగఁ ॥వ॥ అనుచునపసవ్యం
బుగా మొగంబుఁద్రిప్పి మగధ కళింగాంధ్ర ద్రవిడ కర్ణాట
కేరళ కొంకణాదులగు జనపదంబులివి యేతద్దేశంబుల నుం
డు జనులకుహితంబుగా దత్సన్నిచభాషా పరంపరల నలుబదె
నిమిది బౌద్ధశాస్త్రంబులు నిర్మించి వైదికాచార సంపన్నుల
కు దుఃఖోదయంబు గావించినది మొదలుకొని తచ్ఛాస్త్ర
నాపదంబులు వహించి విపక్షుల ననాయాసంబున జయింపు
చు మదీయ శిష్యులు సప్తద్వీపంబులయందు జయస్తంభంబు
లు ప్రతిష్ఠించుచు ననర్గళప్రకారంబున సంచరింపుదురని మ
రియు నిట్లనియె॥ శా॥ ద్వైతాద్వైత సమాఖ్యలంబరగు సి
ద్ధాంతంబు లుం దత్సము ద్భ్రాంతాద్వైతము ప్రకల్పితము
లై భూమండలిఁ భాసిలం బ్రీతింగొందరు తత్కథాసిధరుల్తై
పోట్లాడుచుండంగ మాచ్ఛేతోవృత్తి వసించుమల్లి సమరోత్సా
కంబునం జెప్పెదఁ ॥మ॥ అనుచున్వేరొక వంకఁ జూచియత డా
ప్లావంబుతో నిట్లనె॥ స్వీనుమీ దేశము లెల్ల మ్లేచ్ఛ యవనా
క్రాంతంబులై యుండ నయ్యన వేరొక్క ద్విజుండు వాదపణము
న్యక్ప్రీతితో జేసి మోదినరితిం జ్యూతనష్టులై యపనవాటిం ద్రి
మ్మనుష్యత్వముఁ ॥క॥ ఆమనుజుఁడె యప్పాప్పుర్ద్ధామర గురు
ముఖ్య కల్పితాగమముల చే। వ్యామోహపెట్టు శిశువుల। మా
మక మాయాసమగ్ర మహిమాన్వితుఁడై ॥క॥ పీరుపశుపక్షి
మృగముల। తీరున ద్రిమ్మరుచు రస్మదీయ కృపాసం। పూరిత దృ
ష్టికి బాత్రులు। గారని వేరొక్క దెసను గనియిట్లనియెఁ ॥శా॥
ఈ దేశస్థులు కడుపుస్తకధరుల్ హీనాకృతుల్ వీతవిద్యా
దాక్ష్యుల్ ధృతకూర్చు లల్పమతు లన్యాయోపాస్త లాచార్య

వేవాదూరుల్ బహుజన్మకుల్ విరహిత స్వర్గాపవర్గుల్ చలం
త్పాదాగ్రుల్ జపమాలికాధరులు మంత్రావరామాత్యు
లుగ ॥ఉ॥ అనుచుఁ జేరి వంకజూచు నెడ గోత్రాదిత్యు
ఁడొక్కండు సయ్యెన నేతెంచినవానిఁజూచి యితఁడుద్యత్ప్రీతి
తో దక్షిణాపథమున కేతెంచుచు నున్నవాఁడితఁడు చెల్వుగ ము
త్ప్రియాలోక్య పరిగణలంచున్ మిగుల మెచ్చి తద్ద్విజునితో దా
పిల్ల నెగ్గు వేమనగ ॥ వ ॥ నీవుత్తర దేశంబుననుండి వచ్చెదవ
వి తోఁచుచున్నది। మోహపత్నియగు దుర్మతినమా దేశం
బున హిమవత్పర్వతంబునం దస్మద్భార్యలైన యీర్ష్యాసూ
యలిరువురు సంచరించుచునుండురు। వారల వృత్తాంతంబు నీ
వెఱుంగుదువేయనిన నవ్విప్రుండిట్లనియె వివేకపత్నియగు సు
మతికి నెచ్చెలులగు మైత్రీముదితా కరుణోపేక్షలు భవ
త్పత్నులైన యీర్ష్యాసూయల నివృత్తియను గారాగృ
హంబున నిర్బంధించిరనిన దర్పుండు తద్విప్రునిం గోపంబునం
జూచి దుర్భాషణం బాడింపుచు నిట్లనియె
॥ఉ॥ అన్నృతచరిత్రభాసుర కళాధను మద్వనితల్ పతివ్రతా
వినుతలు వారికిట్టి యపవిత్ర మనోవ్యథ లెట్లు సంభవించును
వనభూములందిరుగుచున్న కిరాతుల సేవ సేయుచుఁ। దినము
ఁబువ్వు నీకుజగతిన్ సుచరిత్రిత సంభవించునే ॥ క ॥ ఊత
వి గ్రిందటనేను గిరాత గ్రామములలో దురక పల్లెలలో బాల
తవృత్తి వహింపుచు। గాతరతందిరుగుచుండ గనుగొంటిజమి
॥గీ॥ తుమురాచారు డిచ్చోటికేలవచ్చె మామకీనల కుశ
లంబు ప్రేమతోడ। నేలయడిగితి నిది దేశకాలమహిమ। నే
తలఁచియుండ దీనికి నంతయేల ॥ సీ ॥ ఇలపైని తల్లి దండ్రులు

పాశుపతరతుల్ బౌద్ధులు వీని సంబంధులె వెల్ల। వసుధ దిగంబర
శ్రితనిరతులు వీని శ్వశురాశ్వశురులు నిస్సంశయముగ। సాం
ఖ్యయోగోత్సవ సహిత వీని వధూటి వైశేషికుడు వీని దేశి
కుండు। వివిధ చార్వాకులు వీని మిత్రులు వీని యాఖ్య మధ్యా
చారుడన్నృత వాడి। వీనితోడను మావంటి మాన్యపాత్రము
లకు భాషింప దగదు భ్రష్టులని వీనితోడ భాషించినట్టి దు
ర్దోష మెల్ల। భానుసందర్శనము జేసి పాపుకొందు॥
మ॥ అనుచున్ మోహము కవచెప్పి రవికన్యా జాహ్నవీ
మధ్య సీమను కాసిల్లు పురంబులోని గని పేర్మిన్ శంకరాం
భోరుహాసన దత్తోరు వరప్రభావుడయి యాసక్తి న్వివేకంబు
నున్నెనుదానిచ్చటికా తనిం గెలుతుమంచు బల్కి రాజేరికిన్
మ॥ అవనగన్ పృథివీపతుల్ నైజ పరసుమోహాస్త్రము యాజ్ఞంగ
శాత్రవులై మ్లేచ్ఛముఖుల్ వసి చెడను వృత్యగ్నులకు ములం
ముం ధనాఢ్య దేశంబులయందు వానినయుమువే వాక్పతుల్
బూని స్వేరుపుతో దాంభికులుం దురాత్ములును బాహుళ్యంబు
లేనట్లుగన్॥ఉ॥ యాచనసేయరన్యుల సయాచితలబ్ధ ధనం
బు ధాత్రిలో। లోచన మెత్తి చూడరతిలుబ్ధత నెంతటివారు
వేడినం। గాచ మొసంగరాగ మశిఖాపరణిశ్ నటియింతురో
మాత్రీచుని వంటి వాని బెదిరింతురు మాయలచేత దాంభికుల్॥
క॥ కలిపురుషుని భాగ్యగౌరవంబో మహా మోహపూర్వ సు
కృత ముఖ్యఫలమో। పుణ్యభూములందు బుట్టిన యీ దాంభి
క ప్రకల్పిత ప్రకార మహిమ్ములౌ॥ వారస్త్రీ రతికేళులందు
మదిరాస్వాదంబు మోదంబు కైన్కారం జేయుచు వారితోడ
మరవాసంబందు నిద్రింపుచు॥ గూర్చిరతంబున రాత్రిబుచ్చు

చు బగల్ బ్రుత్యుక్త వేషంబు లింపారంబూని హరింతురజ్ఞు
ల సమస్తార్థంబు లీదాంభికుల్॥గీ॥ యవనదేశ ప్రసక్తి బా
యంగలేక। తమతమ కులాశ్రమాచార తతిక్రృశింప। నన్యగ
తిలేక తిరుగుగోత్రామరులకు। నెలవులీ యగ్రహారముల్ నిర్ణ
యంబు॥మ॥ శ్రుతిసంస్కారము లుత్సవైక తనువుల్ శోధిం
పగా సంధ్యావర్జిత కాలావశివాద జర్ఘరిత మూర్తి స్ఫూర్తి
గాయత్రీకుంచిత మత్యంత శుచిత్వమీ ద్విజుల కుత్సేకంబు
తో మోహాభూపతి యాజ్ఞంగలివేళ సాంఖ్యమతముల్ భా
సిల్లెనుదవ్యగతిగా॥మ॥ తరుణాకారులు కృష్ణవర్ణకచులే తర్ణం
పతుల్ వీరు బంధురవృత్తిగా భువినగ్నిహోత్రములు నిర్దో
షంబుగా జేయనేర్తురె కందర్పుడు సవ్యసాచి సమరోద్యోగం
బువాటించి యుర్వ్వర శాతాశుగ వృష్టిముంచి మతినారోపిం
చు జాంచల్యముగా॥క॥ అపరిక్షితులగుశిష్యుల। కపరిమితో
త్సవములతోడ నాగమములు నేర్పుపుమీరం బ్రతివీథుల॥నుప
దేశించెదరు ధనసముత్సుకులగుచుగా॥గీ॥ అనుచువేరొక చెస
నుగన్గొనుచువీరు। చిత్రలిఖితముముక్షుల చెన్నుబూని। వేది
కాసీనులై మునివృత్తితోడ। బరులచేతను భూషింపబడుదు
రెప్పుడు॥ ఈ వసుధా సురాధముల హీనకుశాఖ రణాం
గుళాన్వితం। బై విలసిల్లు దక్షిణాశయంబున ముక్కులు మూసి
తారకల్। తావులుదప్పనట్లుగ బటంపడి చేయుచు దక్షిణాంబు
సం। జావదలంచు మానవుల చందము బూనెద రబ్రమత్యో
డుగా॥గీ॥ పూనిరి భజింపనేరక మానవృత్తి। రక్షకులులేమి
బూనిరి మోక్షసరణి। నర్థహీనత భిక్షుకులైరిగాని। విమలము
లు గావు వీరిచిత్తములు నిజము॥మ॥ అనుచుంగ్రమ్మర దర్శ

డిట్లనియె వీరక్షీణమానాన్వితుల్। మానిశేషుల్ మదసంయుతుల్ నిగమనిర్ముక్తుల్ దురాచార వాసనులత్యున్నత డంభవృత్తులు తిరస్కారప్రియుల్ వీరలౌ। గనరాదంచు మొగంబుద్రిప్పి యొకవంకకు జూడగానచ్చుటలౌ ౪వ॥ కొందరుజాపకులు వసింప వారినింగనుంగొని దర్పండిట్లనియె॥సీ॥ మృదులతరాముష్టిమేయ యజ్ఞోపవీతచ్ఛన్న వక్షోవితర్దులగుచు। మంత్రివర్ణన్యాస తంత్రసంస్పర్శిత వదనప్రముఖ నిజావయవులగుచు। బహుజనసంచార పద్ధతికల్పిత చిత్రదర్భాసనా సీనులగుచు। నత్యంతకఠిన హస్తాంగుళి సంభృతరుద్రాక్షమాలికాధారులగుచు। మోక్షమునకిప్పుడే మోదమునను బోవు। వారితెరగు వహించియున్నారుగాని। త్రైర్థికధనంబు దోచుకోదలచియిట్టి। భూమికలు వీరుపూనిరదద్భుతముగాదు ౹చ॥ పటుతరదంభకేతువుల పద్ధతిభాసిలు దర్భముష్టి సంఘటితమైన దండములుగట్టిగ నేలనుబ్రాతి వానిచెంగటను వసించివీరధీరగర్వముననౌ ధనమిచ్చి మ్రొక్కువారి కెక్కటపు మనుష్యులన్ మహిని గన్గొనరాశలు లేనివైఖరిన్ ॥వ॥ ఈ మహాదాంభికులు నయనంబులించుకమూసి మానసంబుల బరమేశ్వరధ్యానంబుసేయువారి చందంబున సమాసీనులై సమీపంబుననున్న దేవతలనైనం గనుంగొనరు। పితృ మాతృ గురుసాక్ష్య లెదుటికేం తెచిపలుకరించినను బ్రత్యుత్తరంబియ్యరు ప్రత్యుత్థాన ప్రణామ ప్రముఖ కర్మంబులు జరిగింపరని వచియింపంబని లేదు। శమదమవృత్తి సమాధులయందును। నిస్పృహాభావంబులయందును నిష్ఠగలిగిన పురుషులు దంభాన్వితులగు మహాత్ములదశకోట్యంశలలో నొక్కయంశంబుననైనం బోలరు। వీర

అలోనివ్వాకమునందు ధూర్తత్వంబు వహించి బకవృత్తింబూని యుక్తసాధ్యంబుగాని తపంబు సేయువారలలో నగ్రగణ్యుం డని మరియు నిట్లనియెయ్యుగీ॥ ఊర్ధ్వబాహుండు తాపసోద్యోగరతుండుకుశలస్థితి యుతపదాంగుష్ఠమాత్రుండచలితాకారుండు దాంభికాగ్రగణ్యుండను పరిత్యాగమొసరించినట్లుదోచు వ॥ అనిమరియొక వంకజూచి యిట్లనియెంచ్చు అనలముననాస మిస్త్రులిడి యజ్ఞులుమెచ్చ మాటిమాటికా యనలునకునా మస్కృతులు దారతజేయుచు గాంచనాద్రి గోరినయధికారియై వడినిమృత్తికమేనున దోపుచుండ నీచనటిజనుండు జన్మములు జేసినదైనది గానవయ్యెడునా॥క॥ అని వేరొక వంకగనుంగాని కలిసన్యాసి జనులకుంబుట్టిన కాంచన నిస్పృహత్వములసేమనుచును వచియింపవచ్చు మదిలో నహాహా॥ఉ॥ భిక్షమొసంగుమంచు దనభృత్యుల కగ్గమొసంగుమంచు కాటికీయమయ్యెనంచును బటిష్ఠముగా నిగమాంతలేఖకీ దక్షిణలిమ్మటంచు ధనదాతల పంచలవెంబడిం ధనాపేక్ష జరింతురీ యతులనీషణులా గణుతింప ధారుణిన్॥ ఉ॥ ఈ యతులీతపస్విజనులీ నియమస్థితులీ వ్రతస్థులన్యాయము గోపనంబుగను నర్పి చరింపుదునుండ శాస్త్రవాజేయుదుగాదె మోహాంధుడు వసించు వివేకుడు వేట్కజన్ము క న్యాయమునా తటంబుల వటంచు వచింతురు కొందరజ్ఞులా॥మ॥ అనఘా చారపయోధిసైకత నిభంబై యొక్కచో మృద్ధ్వజంబును బాపంబులద్రుంచు కత్తులగతిం బొల్పారు దర్భోత్కరంబును వేరొక్క యెడన్ ఫలంబులు సుమంబుల్ తేజిగుళ్ళొప్పెకరా వంకను భాసిల్లెడు వేతదాశ్రమము వేట్కన్ గన్గొనంగా వలెన్॥మ॥ తగని

యాశ్రమ మధ్యసమదు విరుద్ధక్రూర ధీవంశముల్ । త్రిగుణో
ద్యత్స్ఫుట వాగురల్ విషమవృత్తి స్థూల వింధ్యాటవుల్ । వ్యాగ
తృష్ణానదృశ త్రివర్గములు తాల్మిందాటి వర్తించు మహానిగ
రంబీమునులందు ముఖ్యుడగువానిం జూడగానే గెడన్ ॥ వ॥ అ
నితలంచి మరికొంతదవ్వరిగి తదాశ్రమ మధ్యంబున దీపించు
చున్న యొక్క పురుషునిం గనుంగొని యిమ్మహాత్ముండు భా
మసకు దండ్రియో భ్రాతయో తనయుండో కాని మఱియొ
క్కండుగాడని వితర్కింపుచు నాంగికంబులగు శుభనిమిత్తం
బు లాలోచించి యియ్యాశ్రమంబున మదీయ భార్యయగు
ననూయం జూతుననుచు మెల్లమెల్లనె చనుచుండ నంతకం
టెముందుగా దపస్వివేషంబు వహించి యనూయ తదాశ్ర
మంబు ప్రవేశించి యిట్లనియె వివేకాక్రాంతంబులగు చతు
ర్దశభువనంబులు సంచరించుచు బ్రియాగతీర్థంబున నవగాహ
నంబు చేసి పూజ్యుండును కులపతియునగు ధర్మధ్వజుండును
నైన యిమ్మహాపురుషునాశ్రమంబునకు జనుదెంచితి గుణా
వంతులగు వారిచ్చట నుండిరేని వారియందు దోషారోపణం
బు గావించెద నేను ప్రవేశించితినేని విశ్వదోషాపహారి యగు
పరమేశ్వరుండైన నిర్దోషుండై ప్రవర్తింపంజాలడు । మదుప
గృహీతులగు పురుషులు నిరంకుశులై నిర్దోషులయందు
దోషారోపణంబు గావింపనేర్తురు దోషాన్వితులగు జనులయం
దు చెప్పనేలయని మఱియు నిట్లనియెం జ॥ మదుపగృహీతు
లై పరమమానవులుర్వి సముజ్జ్వలద్గుణాస్పదుడగు రాము
నిర్గ వనిత బంపినటంచును బొంచివాలినిన్ । మదమణగించి
పరచు బలుమారు తిరస్కృతి చేతురన్యులం బదపడి సన్నుతిం

చెదరి పల్కుల నెవ్వరినైన మెత్తురే॥సీ॥ సౌపర్వతటినీ సమీప
వనీపాటవీ క్షితికల్పితాసనా సీనులగుచు। బటుతర పర్యంక
బంధబంధుర నిశ్చలోన్నత దేహసంపన్నులగుచు। దీర్ఘజటా
సముద్దీపిత గ్రంథిసంపర్క స్ఫురచ్ఛిరోభాగులగుచు। దపము
గావింతురీతాపసుల్ ముక్తుల వైఖరి వీరలవర్తనంబు। నేనె
రుంగుమ యౌవనాన్విత వధూమణీ న్యస్తనన్యస్త హృదయులై
నిత్యమతను। దేవతోపాసనంబు సుస్థితిని జేతు। రనుదినంబు
ను గంటకితాంగులగుచు॥సీ॥ శ్రద్ధాన్వితులరీతి సంచరింతురు
పిశుకదంష్ట్రిసోపేత భోజననిరతులు। కామనిష్ఠాపరుల్ హేయ
దాసులు లుబ్ధశేఖరుల్ సజ్జనాక్షేపరతులు। మార్జారచరితు
లు వర్జితాచారులు బకసమానులు మహాపాపహృదయు। ల
క్రమ జపతపోవ్యాపారు లన్యాయమార్గ సంచారులుపహాస్య
యుతులు। హాకిశయన యోగ్యమగు దళంబులుగల।మంచి
వటముక్రింద సంచరించు। చునుదదీయ పత్రిజనిత పాత్రిలలో
భుజింప గోరుదురు నిషేధమనక ॥క॥ అనితిరిగిచూచి యచ్చ
ట ఘనులైన యతీశ్వరులను గనుగొని తత్కామిని యిట్ల
నె సన్యాసుల। కనయము పరపీడ సేయుటనుచితముగదా॥
క॥ మీరందరు సుతసోదర। దారాదులపై మదీయ తాత్ప
ర్యమునన్। వైరపడి సన్యసించిన। వారుగదా నిందసేయువచ్చు
నెనన్ననే॥ క॥ అనుచును సన్యాసుల నెల్లను బరిహాసనంబు
చేసి లలితగతింగన్గొనె వేరొక మార్గంబున।జనుదెంచుచున్న
న్న గర్వసంయుతు నొకనిన్ ॥వ॥ అతనింజూచి యంతర్గతం
బున నిట్లనియె॥ సీ॥ దండకమండలు మండితహస్తుండు కాంస్య
కుండలయుక్త కర్ణయుగుడు। దృఢదర్భరజ్జు సందీప్తశరీరు

డు మోదకాశన పూరితోదరుండు। హుంకారచకిత నిశా
పాంతమనుజుండు వచనతృణీకృత వనజభవుండు। సకల దిశా
వ్యాప్తచటుల నేత్రద్వంద్వు డఖిలలోకైక భయంకరుండు।
దేవదానవులకు నైన దేరిచూడ। రానిధర్మధ్వజుని మహాశ్ర
మమునకును। నిశ్చయంబుగ బరుల నిందింపుచునున। ముజ్జ్వల
స్ఫూర్తి నేతెంచుచున్న వాడు।। క॥ వీనికులాశ్రమవృత్తి। స్థా
నంబులు తెలియవలయు దప్పకయనుచున్। వానిసమీపంబున
కుం। దానయరిగి వానితోడ దర్పుండనియెఁ ॥సీ॥ భగవతీబా
లిక భారతసత్కథా భారప్రసిద్ధ వైభవలతాంగి। ప్రవ్రాజకా
శ్రమ ప్రధమదేవత యోగసిద్ధిప్రసిద్ధ విశేషనటన। భవదీయ
కులగోత్ర పట్టణప్రముఖముల్ వీనుల వేడ్కతో వినదలంతు
ననినదర్పునితోడ నయ్యసూయాదేవి యిట్లనెఁ గుపితయై యి
ట్టులడుగ। వమ్మునే యతులకు నీవు వందనంబు। జేయవైతివి నీ
యభిప్రాయమేమి। యనినదర్పుడు దానియాస్యంబు చూచి।
పరహాసింపుచు నిట్లని పలికెనపుడు ॥గీ॥ ఇలవయఃకర్మవిద్యా
ప్రభృతులనేను। మగువ యుత్కృష్టుడను నాశ్రమంబువలన।
నీవు పెద్దవుగాన సందేహబుద్ధి। వందనముజేయనైతి నవంద్యవ
నుచు॥గీ॥ అనిన నయ్యసూయ యతనితోనిట్లనె। నేతదాశ్ర
మమున కీశుడగుచు। దనరుకులవిభుండు ధర్మధ్వజుడు వాని।
చెంత కేగు పెమ్ము శీఘ్రముగను ।క॥ అనినఁ దర్పుడసూయం।గ
నియిట్లనె సంశయింపగానేటికి సీ। యనుమతము వొప్పునను నే
జనుదెంచెద మధ్యవర్తి సన్నిధికబలా ।క॥ నీవాఙ్మాధుర్యము
సీ।భావము నీచూపు నీశుభప్రకృతులు రా।జీవాక్షి చూచి మ
దిలో।భావించితి నిన్ను బూర్వపరిచితవనుచున్ ।వ॥ అనిననసూ

లెను యిట్లనియె నినుం బూర్వకాలంబునం గనుంగొనినకీర్తి
నూహించెద నేతత్ప్రసంగంబింతియె చాలు। మహానుభావుల
గుమ దనరారు పరమహంస పరివ్రాజకులు మత్పదంబులకు
నమస్కరింతురు నీవనఘుఁడవై పాపంబుని తెఱంగక నాచరిం
చితి వింతియెకాదు ధవళవస్త్రంబులు ధరియించితివి। నీకు
బ్రాహ్మణులచేత ప్రాయశ్చిత్తంబు చేయించి నిన్ను బరిశుద్ధు
నిం జేసెదననిన దద్వాక్యంబులు వినినం దేహింపుచు దదాశ్రి
మస్వామి సమీపంబున కయ్యంగన వెనువెంటం జనుదేర
దంభుండయ్యిరువురం జూచి మౌనవ్రతం బవలంబించి కుహన
కంగనుసన్న గావించిన యక్కవాన వారిరువురి చెంతకుం జని
మీరిరువురు దూరమార్గాగతుల దూషితుల కృతస్నాను
లునగుట నీయజమానుని చెంతవసింపందగదు। మీఛాయ
దగిలిన మంత్రసిద్ధి కపాయంబగునట్లగుట దూరంబుగానుండ
వలయు నింతియెకాదిప్పరమ పవిత్రుండు మహామునీంద్రుల
నైనను సమీపంబున నుండనీయండు తత్కరార్పిత గంగా
ంబైనను స్పృశింపండనిన దర్భుండు రోషాక్రాంతుండై యి
ట్లనియె ౪సీ॥ మీధర్మనియమ మగాధంబు పూర్వదంపతుల
కైవడి గానబడుదురబల। గంగార్కపుత్రికా సంగమంబున
బవిత్రములైన వేదమంత్రములు ప్రీతి। బఠియింపుచును శాస్త్ర
పద్ధతిస్నానంబుగావించిసూర్యునిగతిజెలంగుచున్నమావంటి
వ్యుత్పన్నులనీడ మీమీద బారినను శమింపగలరె। మామక
చ్ఛాయదగిలిన మాత్రముననె। నిరయమునమీరు పడుదురు
నిజమటంచు। మందహాసంబుగావించి మరియుదర్పు। డవ్వధూ
మణితోడ నిట్లనుచుబలికె౪సీ॥ సకలసంయమి జనసంభావితుం

తనై కొమరొప్పగా జెలంగుదును నేను। సర్వసంగములు వి
వర్జించి యోగినిష్ఠమై దనరారు నీయంబుజాక్షి। మేమిద్దరము-
సంయమివరోత్తముల మాట వందనంబునకు వివాదపడుదుము। నీత
నిసన్నిధిం జేర్చెంచితిమిగాని రమణి మాకితర కార్యములు లేవు।
మాకవృత్తి వహించి దుర్మార్గుడగుట। దనజడత్వంబు పరుల
చిత్తంబులకును గానరాకుండ జేయును గరిమ నీతడు। వీడును
మావాస యోగ్యుండు గాడు భువిని॥ వ॥ అనుచుం దర్పుడు వ
ల్కి సన్యాసి కృతాంతాకారుడై దంభుడా। తని పై హుంకృతి సే
యగా గుహానతద్ధర్మధ్వజుం జేరి యిట్లనె నీవాజ్ఞ యమవ్రతం
బున కపాయప్రాప్తి రాకుండ వీరిని మన్నింపుమటంచు బల్కి
నను దేర్చి నన్ దర్పునిం జూచుచున్ ॥వ॥ దంభుండిట్లనియె నిర్లే
పకంబుగా బ్రాహ్మణ వేషధరుండవై మూర్ఖజన శిఖామణివై
చరించుచు నీతో సంభాషణంబు సంభవించె నీమాహాత్మ్యంబు నీవె
రుంగక నన్ను మూర్ఖుండని నిందించెదవు। బహువత్సరార్జితం
బగు తపంబు నశించుననుచు నేనుసందేహించి శపియింపక శాం
తించుకతన నీకు స్మృతి సంభవింపదయ్యె బహుజనులు నన్ను
నిందించి భస్మీభూతులగుట నీవెరుంగవని తోచుచున్నయది
మదీయదృష్టిపథంబున నిలువక బ్రతుకనిశ్చయించితి వేని మా
రంబుగా జనుము నీవప్రసిద్ధుండవగుట నిన్నెవ్వరెరుంగరనిన ద
ర్పుండు రోషారుణిత లోచనుండగుచు దంభునితో నిట్లనియె
గీ॥ మూర్ఖచిత్త నీవు మునివేషధారివై। భూమిసురుని రీతి బో
లుచుకతన। వామపాదమునను నీమౌళిబగులంగ। దన్నెదతి
శాంతదశవహించి॥ మ॥ విమతాభిజ్ఞుల గెల్చితిన్ సభలనవ్విద్యా
బలస్ఫూర్తి క్షేత్రము సత్యవ్రత మన్వయాధిపతి సహ్యదక్షా

విభుండుత్తమోత్తము తుండీరము మండలంబుపుర రత్నంబె
న్నగా గాంచికూవ మిళతూర్కర్మమువంటి వాడెరుగునే ప్ర
ఖ్యాత చారిత్రులన్ ॥గీ॥ మామకాచార మెరుగక మండిపడు
చు సన్నాచారమార్గ సంపన్నునిగను దూరమున నుండు
మంటివి దుర్జనప్ర ధాన దాంభిక సద్గుణహీన నీచ॥ గీ॥ అని
యసూయజూచి యాదర్పుడిట్లని పలికెమూవక ప్రభావమిం
చుకైన వీడెరుంగడీ నీచుడెవ్వడో తోచదనుచు దంభుతో
డననియె ॥చ॥ సనకసనందనప్రముఖ సంయములైనను య
జ్ఞదానవర్తనకల ధర్మసత్య సముదగ్ర తపోవిభవంబులం జ
గంబున వినుమచ్చతాంశమునబోలరుచెప్పగనేల యన్యులన్
మునుకొని శ్రోత్రియుండయినప్రముకరు నుత్త్యబ్దము లల్పమైనో
చో॥గీ॥ అస్మదీయధర్మ మజ్ఞుడవై నీవెరుంగకున్న నేమి రూ
థముగను దెలియజేతు వినుము మలినచరిత్ర రోషంబువిడి
చిపెట్టి సంతసమున॥ చ॥ వినుము పతివ్రతామణి వివేకసము
న్వితనై చెలంగుమజ్జనని జారబంధువుల నన్నిఁకేగెనటంచు
దత్కృతాశనము భుజింపనైతి గుణసంపదలన్ వినయంబున
గలంబునను సమస్తవిద్యలనుబోలు నె సన్నవకైనధారుణిన్
మ॥ అనినందంభుడు దర్పుడనింగని కృతాంతాకారు
డై యిట్లనెన్ వినరాదుజన నేనుసద్గుణ గణాన్వితుండ ం
చున్ మదం బుసభాషింతువు లజ్జలేక సుజనుల్ భూషింపగా
నీతపస్వినికిన్ వందనమేల మానితివి పృథ్వీదేవవంశాధమా॥
చ॥ జనకునిరీతినన్ను సురసంఘము లర్చనజేతురీ ధరిత్రిని
గలపెద్దలెల్ల వినుతింతురు వందులవై రిన్ మహామునులకునై
న బూజ్యుడ నముజ్జ్వలవృత్తిని నేను నాకు వందన మొసరివ

వైతివి పదంబుల పైఁబడి భూసురాధమా॥ మ॥ బలభిన్ముఖ్య స
మస్తనిర్జర శిరోభాగస్ఫురద్రత్న నిర్మల శోభాన్విత పాదప
ల్లవ జగత్ప్రఖ్యాతి చారిత్ర కోమలిమద్భార్య పతివ్రతా వినుతదుర్నామంబునందీని యంఘ్రుల్పై నేలశిగంబు మోపవని యాక్రోశంబునం బల్కెనట॥ సీ॥ దర్పించిట్లీశ్రమ దధ్ధర్మ ద్విజునితోడ
బరనిందయాత్మ ప్రభావవినుతి। సతతంబుజేయుచు సద్బ్రా
హ్మణులను బూజింపక మదిని దుఃఖింపజేయు। దువునీవు దు
ర్మార్గుఁడవుగాన రాగలజన్మంబులందు నీచంబులైన। చండాల
శునక మార్జాలాది యోనుల జన్మింపగలవు సంశయము
లేదు। సకలలోకంబులందు నేసంచరించి। చూచితినిగానినీవం
టినీచమతుల। బూజగావించినట్టి విప్రులనుభూమి పతులనెమ్మె
డజూడ దౌర్భాగ్యసహిత॥గీ॥ పశుపతుల జూచితిని నవబ్రహ్మ
లను ముకుందంబులతో జూచితిని వజ్రధరునిజూచి। శివిమ హిమ్వారి
కంటె నీఘనత గాన। బడదు మాకు నమస్కరింపవుదురాత్మ॥
క॥ ధరణీసుర వేషమహా। దురిత కళాధార నిజమ ధూ
కింకర ముష్కరచరిత నీవు నడుదువు। నిరయములో ననిన ని
ల్లనెన్ దంభుడాగిక॥గీ॥ వాచాలుడనై లజ్జ। మోచన మొనరిం
చి శునకము తెరంగున దుష్టాచార మొజ్జబెట్టకు। నీచాలా
పములు నేగణింతునె చెప్పుమా॥ ఉ॥ జాతికిబాహ్యులై సకల
సంయామి ముఖ్యుల నిందసేయుచు। బీతియు లేదయున్ విడి
చి పెద్దలతో గలహింపుచున్ బరిజ్ఞాతలరీతి దేశముల సంచ
రణంబొనరింతురీ ధరి। త్రీతలమందు గొందరువరిష్ఠుడు నీడనితో
చువారికిన్ ॥ వ॥ అనినదగ్పుంచు కరంబు లప్పళించుచు యథా
ర్థంబు వచించిన నీవుకోతి తెరంగున గోపగింపంగూడదనినదం

భుండిట్లనియె మీరిదుర్జన శిఖామణులో కాసరంబు తెఱంగునఁబ్రవ
రుండవైతి వింతియె కాని విశ్వవృత్తాంతంబు నీవెఱుంగవని మ
రియు నిట్లనియె ॥చ॥ గొనకొని సత్యలోకమునకున్మదమొప్ప
గ నొక్కనాఁడు నేఁజనిన సనందనాది మునిసంఘముతోడ వి
రించి నేనసించిన కడకేగుదెంచి నుతిజేసి నిజాలయ సీమకోడ
దొడ్కొనిచని హస్తముంగడుగుకొంచు సమర్పణజేసె నర్ఘ్య
ము ॥వ॥ సరసిజసంభవ సముద్భవులగు సంయములు కొన్ని
కొన్ని ధర్మసందేహంబులు నన్నడిగి మదీయ వాగమృతంబున
నిస్సంశయ మానసులై నాకు నమస్కరించి నిజాశ్రమంబున కే
గుచుండ నినఁ గుహానదర్పవిరాజిత ధర్మధ్వజు వాక్యంబులు న
మృతంబులు గావనిన దర్పుండు మనంబున నేతద్ధర్మధ్వజుండు
దంభుండే వేలంది కుహానయని గ్రహించి దానితో నిట్లనియె నీ
వు కుహానవితండు దంభుండు మీరిరువురు మాకు బంధుభూతులు
మీ చరిత్ర యన్యులకు సంభవింపదు మీరిరువురు విశ్వవృత్తాం
తజ్ఞులగుట మీతో విన్నవించు కార్యంబులు లేవు నీవు పరధన
హరణ ప్రవీణవు భవద్విభుండు పశుహింసామాత్ర చరితా
ర్థాధ్వరుండును వశీకృతాఖిల జనుండును గావున మీయిరు
వురివలన నేశత్రువారికామణికిని నాకుంజరిగిన వివాద దీర
వలెనని దంభుండు మందహాసంబు గావించి యసూయాద
ర్పులతో నిట్లనియె॥

క॥ ధ్వనిమాత్రసాధుఁడవు స। జ్జన దూషణ పరుఁడవాత్మసఖుఁడవు
దర్పుం।డనువాఁడవీవు నీభా।మినియైన యసూయయుఁ దనుమీఁ
నమ్ముము దీర్పు ॥ఉ॥ ఆసమయంబునన్ సభికులందరు దర్పునిదం
భునిన్ సముల్లాసముతో గనుంగొనుచు చెలంగిరి పుష్కరవాణి గా

శ్రీ భూ॥ వానులరీతివీరు చెలువంబగు ధార్మిక వేషముల్ రహిం
దాల్చియు లేక పూనిరని తప్పక దిక్కుల మోసెనయ్యెడన్॥
క॥ ఆ మాటల్ విని దంభుడు। ప్రేమం జెందెను నమస్కరించె
మ దర్పుండా మోదించె ననూయయా। భామిని ముదమందెగు
హానపలుమారు మదిన్॥ క॥ దర్పుండంజలి చేసెను। నేర్పున న
దంభునకు దర్పునింగని దంభుం। డర్పించె నర్ఘ్యమింపు జె
గుర్పుగ భాషించుకొనిరి కుహనానూయల్ ॥ మ ॥ కుహనా
మాయలు దర్పదంభులు వివేకుందద్వధూటిన్మహా।మహాత్ములై
పట్టి తదీయమంత్రుల జయింపంగోరి తత్తత్క్రియల్। తహినా
లోచన సేయుచుండగను దుర్మత్యన్వితుండై దురా॥గ్రహవృ
త్తిం జనుదెంచె మోహుడు సమగ్రస్ఫూర్తి నచ్చోటికిన్
వ॥ ఇవ్విధంబున నేతెంచి మోహుండు దుర్మతింజూచి యి
ట్లనియె మహాసాహసికుండును గులఘ్నుండును నగు వివేకుని
విధ్వంసనంబు సేయంబూని సమాధిన మేతపురుష సంక్షోభ
ణంబుకొరకు నేనుం బంపిన సింహావనగుప్తి న్యాయంబున బ
రన్నరాతి రక్షితులగు కామక్రోధాదులు కాలోపపన్న భ
యకలుషితాత్ములగుచు వాలుకాకల్పిత సేతువుల తెరంగున
భగ్నవ్యూహులై పలాయనం బొనర్పుట మదీయసందర్శ
నంబునకు రావెరచి వలుదెసలకుంజని ప్రాయోపవేశంబునే
యంబూనిరని వింటి నీవుతత్తద్భార్యలకు రతిజిఘాంసాతృష్ణా
దుల సమీపంబునకుజని తత్పురస్సరంబుగా మదీయమంత్రుల
నూరడింప వలయుననిన దుర్మతి తనవిభునిం గనుంగొని యి
ట్లనియె। భవదాజ్ఞా ప్రకారంబున వారల నూరడించి భవత్స
మీపంబునకుం జెచ్చిననేమి చరితార్థంబవిన మోహుండిట్లని

ఈ నీచేత నూరడింపంబడిరేని కామాదులు ప్రామోదవశే
షోద్యోగంబు మాని పంగారివు సమయంబున మనకు సహా
యంబు సేయుదురనిన యుద్ధంబున నెవ్వ రెల్లయ్యెదరో యని
దుర్మతి రోదనంబు గావింప దాని నూరడించి మోహుండిట్లని
యె నవ్రోహితకీర్తి సమేతుండనగు నేను మత్సమానుండు
గాని వివేకునితో నిప్పుడు సమరంబు సేయుట కుద్యోగింపను
సమర ప్రయత్నంబు కాలాంతరంబున సంభవించెనేని కామా
దులచేత గండణగింపింతువని మరియునిట్లనియె ॥గీ॥ నీకుసము
లైన కాంతలు నిన్ను మించినట్టి కాంతలు మహినిలేనట్టి రీతి
మదధికులు మత్సములు లేరు మహిని బురుషు। లందు నాతోడ
నొకడు పోల్పాడగలడె ॥క॥ ప్రతిఫలితార్కచ్ఛవిభాసితమ
ణిమకుటాన్వితాత్మశిరములు దితిజాదితిజులు పూనుదురప్రతి
హతగతి నే వ్రాసి పంపినట్టి లిఖితముల్ ॥చ॥ దివిజులు నేను
జెప్పినగతిన్ విహరింతురు పద్భటుల్ మహీధవులు లరవింద
వాద్ధవసునాథర సీమలయందు బద్ధసం। భవ హరిరుద్రముల్లోలి
విలుపంబడి రీజగదుద్భవస్థితి। చ్యవనములెల్ల నాదుకనుసన్న
నగుర్ సరిబోల డెవ్వడుర్విసీ॥ కాలవశంబున గడు బ్రకాశిం
పుచు జెన్నుమీరి వివేకుమన్నవాడు। భానుదీధితులం బుదా।
సీకములచేత గప్పంగబడిన వైఖరిని వనితా। మత్కల్పితములై
న మహాయశాస్త్ర భేదములు వేదాంత వాదముల వలన
నాచ్ఛాదితములైనవని తోచుచున్నది కామాదు లొనరించు
కార్యములకు। విఘ్నములొనర్చునట్టి వివేకునిం జయింపజాల
క పరిచ్ఛన్నవృత్తి బూనిరి యెడ నుపేక్ష బూనితినేని వైరి।
సకల జగముల నెల్లను సంహరించు ॥గీ॥ ఇలనభేద భేదముల

ను భేదాభేదములను జేతునిన్సును జలజనయన। చెలగి పూ
ర్వపక్ష సిద్ధాంతముల దల।క్రిందు జేసి రిపుల గెలువ వలయు॥సీ॥
క్షితి నహంకార ప్రభృతి సమ్మతంబును శ్రుత్యంత శాస్త్ర వి
రుద్ధగతియు।సులలిత లౌకిక జనమనోహరమును ధనకామ పు
రుషార్థ దర్పితంబు। చరమ విద్యాలతా శాతకుఠారంబు నివి
ధేంద్రియశ్రమ విరహితంబు। చార్వాక సౌగత శాస్త్రానుగు
ణ్యంబు వైదికాచార వివర్జితంబు। దారుణంబైనయట్టి సిద్ధాం
తమొకటి। నేనుగల్పించి గంభీరమైనవాక్చ। మహిమ్నలిల బెద
రించి శుంభద్గతిన్వి। పేరుని బెంపుపరతు నాళీకనయన॥వ॥
ధరణీ నీరతోశాను వాయువుల తత్వంబులే తదన్యోన్య సం।క
రవిస్ఫూర్తియె సర్వ కార్యములు లోకంబందు గాపించు ధా।
నురిచైతన్యము లాత్మలన్యులనుచుం జూపట్టిరే దేహముల్
దొరుగన్ సౌఖ్యము లబ్బునే గురుమతోక్తుల్ జూడకెవ్వం
డిలన్ ।చ॥ ఉపనిషదుక్తులం బ్రబలు లొయ్యన జెప్పిన యు
క్తిపద్ధతిం। జపలతనేను గాన సద సద్గతులౌ దివిజాసురాళికిన్
గపటములేక జూపు నవికంబుల నేయని చేనివైరుల।తప జ
యు పత్రమిచ్చినం తెరం నన్నెమ్మది నంతసించెదన్ ౪౨॥ స్వ
మతము తిరస్కరించిన పరమతుల లోకాయతన నిగూఢార్థ
ములన్। శమియింప జేతునని నను।దమి దుర్మతి విభునితోడ దా
విట్లనియెన్॥గీ॥ అవని బ్రత్యక్ష సాధితంబైన దేన। గురురచిత
శాస్త్రమొక్కటి కుదురుపడునె। శ్రుతిశిఖానేకకథిత పరోక్ష
విషయ। శాస్త్రములొనర్చు పూర్వపక్షములవలన॥ వ। అ
నిన మోహమిండిట్లనియె।చ॥ పరమొకచోట నున్నదని పల్కె
డు పండిత వేద వాక్యముల్। వరములటంచు బల్కు శ్రుతివర్గ

ము లీగురు కల్పితాగమోత్కర కృత పూర్వపక్ష సముదగ్ర వచో విభవ ప్రసంగ వైఖరులను మానముద్ర పరగఁ వహించుంచు సరోజలోచనా॥క॥ కలశశతప్రతిబింబి కలుషాత్ములు నవికసములు గానిగతి నసంబులుగావు వైదికాగమములులోకాయతనశాస్త్రమునకు లతాంగి॥క॥ అనినం దుర్మతి మోహుని గని యిట్లనె ఘనమతప్రకారమునకు సాయ్యానమోక్షమెద్ది సుఖవర్తనమెద్ది గణింపనేది దైవంబన ఘూ॥క॥ అనినందుర్మతి తోనిట్లనె మోహుఁడు ముక్తి మరణ మంగజుకేళిందనియుట భోగము రతివర్తన సౌఖ్యమొసంగు తరుణి దైవంబబలా॥గీ॥ అతివ తత్వప్రదర్శిని నైనసీకు సూక్ష్మగతి దత్వమార్గంబు జూపఁబడియె నేతదంభోజ నయనా కృపాతిశయము చేవివేకాఖ్యరిపుని నశింపఁజేతు॥ అనినదుర్మతియిట్లనియె క॥ చేతనసహితలు సల్లాపాతిశయాన్వితలు వనితలా వనితల విఖ్యాతా నగ్రహమున నేరీతిజయింతువు వివేక పృథ్వీభర్తన్ ॥అనిన మోహుండిట్లనియె॥చ॥ మునులకు శాస్త్రముల్ నిగమముల్ పఠియించినవారికిఁ యమ బున యతులైన వారికిని బూర్వసమార్జిత వాసనాశ్మభిత్తిని లిఖియింపఁ నట్టిరుచి దీపిత చిత్రములైనయట్టి యంగనలు సమాధి నాశనలు గారె సరోజముఖీ గణింపఁగ॥చ॥ కపటములేక ముక్తిగతి గన్గొని వర్జితసంగులై మహాతప మొనరించు వారుసముదంచిత వృత్తి బరంపదంబునం జపలవిలోచనాద్యఖిల సౌఖ్యములం బరితృప్తులౌదురం యుపనిషదర్థవేత్తలగు యోగులు వల్కు దురాపృత్తులెన్నఁగ॥గీ॥ తేలుగుట్టునని మదిఁ భయమందిన నరుఁడు నర్ప ముఖమునఁ వసింప జనునె యైహికోరు సౌఖ్యముల్ కీ

ద్దైన! బరసుఖంబుమేలు బంతియగునె॥చ॥ తిమిరమువంటి కొ
ప్పు హిమదీధితివంటి ముఖంబు మించుట(ద్దముల జయించు చె
క్కులు సుధ గ్రమరపించెడు మోవి పువ్వుగుచ్ఛముల హసిం
చు జన్నుగవ సన్నపుకౌను గలట్టికాంతలం! దమిని మదింక
లంచుచును! ధైర్యము పూనవశంబె యేరికిఁ!క॥ మారమ
హా గస్గంధా(వారాంతర సంచలిత సువర్ణ పతాకా! కా
రలగు కంజలోచన! లారయజెరుపుదురు ధైర్యమార్యుల కై
నఁ!వ॥ విను మింతియ కాదనాది పరి శుద్ధాంత రంగులును
వైకుంఠ నివాసులునగు వైనతేయ విష్వక్సేనాదులకు బరిణా
య పాపులగు భార్యలు గలరని! పురాణంబుల బలుకంబడు!
సకలసంసార నివర్తకుండగు జనార్దనుండును లక్ష్మీ భూనీలా
నాయకుండని చెప్పుదురు కామ పురుషార్థ పరాయణులైన
వారన్యులను నిష్కాములై యుండుడని బోధించుట తనగృ
హంబు పదిలంబు చేసికొని సమీపగృహంబుననలంబిడు
చందంబని తోచుచున్నది యే దేవుండు ముక్తి(ప్రదుండని ము
ముక్షుల చేతం బలుకంబడునో యద్దేవుండు సత్వ(ప్రదుండు
పురాణ పురుషుండునునగుచు బహుముఖ భుజంగాంగ స
హితుండై మథురాద్యనేక నగరంబుల నపరిమిత విలాసినీ స
మేతుండై సురతవాంఛం (బవర్తించెననుట (ప్రసిద్ధంబుగా వినం
బడు జారాగ్రక పక్ష(ప్రతిష్ఠాపంబు గావించుటయు దివ్యదంప
తులగు లక్ష్మీ నారాయణులకు సత్కార్య ఫలంబు లర్పించుట
యు శత(ప్రదాన (ప్రతిష్ఠాపకుండగు విద్వాంసునకు వింశతిపంచ
కంబొసంగుమ ననిపలుకు చందంబున నపహాసింపంబడు (గ్రా
మ్యంబులగు మోక్ష ధర్మ (ప్రబంధంబుల రచియించిన (బ

ష్యామలకు నిష్ప్రమాణ ప్రయుక్తంబగు బ్రహ్మచర్య ప్రసా దంబు భోగప్రాప్తికొఱకు గల్పింపఁబడియె జగత్కర్తలగు లక్ష్మీనారాయణులకు దాంపత్యంబు సహజంబై చెలంగుచున్న యది తదీయ చ్ఛాయవశంబున దత్కైంకర్యార్థంబు నరులకు గామిన్యాది భోగరచన సిద్ధంబయ్యెఁ గాన శేషిశేషత్వంబు భగవత్సార సంవర్ధకంబై యుండు విద్వాంసులలో గొందరికి జార్వాక శాస్త్రంబుపై వైరస్యంబుదయించుటకు గారణం బు గనంబడదనిన నతనింగనుంగొని దుర్మతి యిట్లనియె

గీ॥ అస్మదీయదాస్య మాచరించుచు జగం।బు నవసించు కాంతలనఘువారి। చేతవిజయలక్ష్మి సిద్ధించునని పల్కె। లింతకంటె మోదమెద్ది చెప్పుమా॥ మ॥ పరమానంద కరాంగనా సురతజ ప్రీత్యాత్మ సంభోగబం। ధురమై భాసిలు తావకాగమ శిఖానూనోక్తమార్గంబులి। త్తరివర్జించి నికృష్ట శాస్త్ర గరణింధాతిం జనుల్ సంచరిం। తురు వారేమి మదిం దలచిరని నన్మోహింపు దానిట్లనెఁ॥ క॥ రమణీయవిచారితమా। ర్గమునఁ బ్రవర్తించు నాస్తిక ప్రబలపిశా। చములం దపరంపరలకు। గమనీయంబైన తోవ గానంబడునే॥ చ॥ అమరగురుప్రణీత మనపాయ సుఖప్రదమైన శాస్త్రమా। ర్గము దిగ ద్రోచి పాకృలహా కౌతుకులైన జనుల్ పఠింతురిం। పమర హిరణ్యగర్భ కపిలాది కృతాగమముల్ కణాదబు। ద్ధముఖ కృతాగమంబులు ప్రధానములంచు సరోజలోచనా॥ చ॥ వినుము చరాచరాత్మమగు విశ్వము కొప్పు మయూరపింఛలో। చనముల కైవడిన్ నవాజసౌష్టవ చిత్రము కంటకవ్రజం। బున కతితీక్ష్ణభావమది పొల్చుటయే గతి నయ్యెనంచు బ। ల్కెను దదీయకారణ మకేం

చనుడైనను జూపనేర్చునే॥ చ॥ అటువల్కం దగదుర్విలోనకి
మె సిద్ధాంతంబు సిద్ధాంతమౌ। న్నటికిం గాదదియంచు బల్కు
కటిాంతర్వాణి సంఘంబుచే। ఘటితంబైన కుతర్క కర్కశ
సమగ్రిగాఁవ మార్గంబునఁ। నటియింపం దలపోతు రజ్జులిది
యన్యాయంబు శాతోదరీ ౪౩॥ నారీ స్వాభావిక గుణమారా
య పడునంగ శక్యమగునె జనులకుఁ। గారణ కార్యోత్పత్తు
లు। ధారుణిలోపలను గాక తాళీయ గతుల్ ౪౪ కలికివిరో
చనుండు చిరకాలము బ్రహ్మనుగొల్చి తత్కృపా। విలసనశక్తి
బుణ్యజనవేద శిఖార్థ రహస్యవేదియై। చెలువలరం బ్రబంధ
ము రచించెను గొందరు తత్ప్రబంధసం। కలిత చమత్కృతుల్
మదినిగానక నిందయొనర్తు రజ్జులై ౪౫ ఇంద్రియాంగ విలయ
మింతి ముక్తియటంచు। గ్రంథకర్త లనుటగాదు నిజము। కుం
భసన్నిభోరుకుచ విరాజద్వధూ। బ్రహ్మభోగమగును బరమ
ముక్తి॥ మ ॥ అనినందుర్మతి భర్తకిట్లనియె మోహానీవు కల్పిం
చుచ। ర్యనమార్గంబున సంచరించుజనులఁ శాస్త్రాంతరస్ఫూ
ర్తిచే। తనునీవైరులు మోహపెట్టి నిజసిద్ధాంతాను కూలప్ర
వ। ర్తనలోజాన్పినశింపజేతురిది ధర్మంబా విచారింపగఁ॥
క॥వారట్లుపరివర్తించిన। నారీమన కేమి వెలితినైజగుణమ నా
చారులు విడుతురెదూరవి। చారుల వారేమి సేయజాలుదుర
వనిఁ ౪౭॥ వేదాంతజ్ఞులు నవ్వుచుం గుసుమతద్వేషంబు రెట్టిం
పను। ర్వాదోల్లంఘున మాచరింపుచును జార్వాకాగమప్రాజ్ఞు
లఁ। వైదగ్ధ్యంబున నిందజేయుచును వాగ్వాదంబు గావింతు
రు। న్వాదస్ఫూర్తిని వారిపల్కులకు జింతం జెందగా నేటికిన్ ౪
వ॥ ఈసమయంబున నస్మచ్ఛిద్ధాంత ప్రతిష్ఠాపన నిపుణు

లైన పురుషు లెవ్వరు గానంబడరని మోహుండు దుమతి తో బలుకు సమయంబున గుహానా సూయా సహితులై దంభ దర్పాలు సమీపంబునకే తెంచి సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లాచరించి దేవా భవత్కింకరులమగు దంభదర్పుల ముభవదాజ్ఞా ప్రకారంబున బ్రవర్తించెదమనిన మోహుండు వారల నాదరించి కామక్రోధాదు లేప్రకారంబున నెచ్చట నుండిరోయనిన దంభుండంజలి గావించి ప్రభుసన్నిధానంబున వాస్తవమ్ము వచియించెదనని యిట్లనియె ననంత విషయస్పృహాంభోధి మగ్నంబైన మానసంబు చెలంగ వలయుసూరుత సమన్వితంబై వసంతసమయంబు విజృంభింప సొప్పికంబు సేయుంజని భయంబున దద్విధంబును జేయుంజాలక పలాయితుండై మన్మథుండు నిద్రితుని చందంబున బరస్వప్నంబు గావింపంజాలక యున్నవాడితరుల తెరం గెరింగింప పలయునే పురుషుండు వివేక ప్రేరితుండగుచు నిజశరీరంబుపై విరక్తుండయ్యె గృపణ జనార్చితుండగు లోభుండు నతని చెంత సంజనలేక విముఖుండయ్యె ననిన దర్పుండంజలిచేసి మోహునితో నిట్లనియె ప్రళయ కాలంబున జతుర్దశ భువనంబులు భస్మీకృతంబు నాశంబున సమయింపంజాలు క్రోధుండు వివేక సంరక్షితుండైన తత్పురుషునిం గాంచి మూర్ఛితుండయ్యె ననిన విని మోహుండు చింతాక్రాంతుండై వేడినిట్టూర్పు నిగుడించి క్రమ్మరదంభ దర్పులం గాంచి యిట్లనియె నస్మదాదుల మందర మప్రమత్తులమై కులనాశనంబు గావింపందలంచి నవివేకుని మదంబణంగించెదము స్వాముల సంరక్షణార్థంబాక వివేకుని జంపుట యధర్మంబని జనులు మసల నిం

దింపకొ గా భువన సధర్మంబని చింతింపక నీ లపరిపంచంబు రయం బున మనమందర మాక్రమించిన వివేకుండు నిరవకాశుండ ను దత్సమయంబున ననాయాసంబుగనతని జయింపవచ్చును మహాశాక విచ్ఛేదనంబుంగావించుటకు లవిత్రంబు లేటికి యుక్తి కాగ్ని హిత తూలంబింధనంబు చండంబు వహ్ని తో సంరంభింపంగలదేయని దుర్మతిం గనుంగొని యిట్లనియె॥

క॥ ప్రారంభించిన కార్యము। నారీమణి నేనువిడుతు నా ప్రిబలగుణా। ధారుం డితడనుచునుబలు। మారు నుతించెదరు నన్ను మానవులెల్లన్ ॥ఉ॥ కాముడు క్రోధలోభులు సుఖంబు నముందునుగాక దానవ। స్తోమములం జయించు ఖరసూదనురీతి వివేక సేనలు। ద్ధామతదున్రించెదం గలిరథంబుగ సారథి మద్య ధూటిగా। హైమతనుత్రమై పటహమై మహిందర్పుడు దంభు డొప్పగన్॥ అనినందంభుడు మోహాని। గనుగొని యిట్లని యె సర్వ కార్యంబులు నె। మ్మనమున నీవుదలంచిన। ననఘా త త్క్షణమునం దెయగుసఫలంబుల్॥ చ॥ అరయగ గా మతంత్రము లయందు స్వతంత్రుడవైన నిన్ను నే। పురుషుడు గెల్వనోపు ర ణభూమిని నిన్నెదిరింపజాలరె। వ్వరును గిరివ్రజంబెగరవైతు వు ప్రోలును వంబురాసులం। ధరవడి బిందిజేసెదవు దైవము నుం బెదరించు తువర్తినన్ , ఉ॥ నీవసహాయశూరుడవు నీకితరుండొ నరింమ కార్యముల్। లేవటుగానైననువ్వను బలీమ ఖులా ఘ భర్తృకుంజగ। తోడ విద్యుడైన కృష్ణునకు గోపకుమారులు సే టక మూర।గా। సేవయొనర్చు చందమున సేవయొనర్తుము దు ర్మతీశ్వరా॥మ॥ అనినన్ మోహుడు దంభునిం గుహనతో న త్యంత మోదంబునం। బనిపెం బుణ్యానది తటంబులకు దర్పా

నీవు నీభార్యతో, జనుపుణ్యాశ్రీగ నీమనంబు జలికెన్ స్వామీ భవచ్ఛాసనం బున నేనట్లొనరింతునంచు జనియెఁ బోహారుం డు మెచ్చంగమఱి॥ వ॥ తదనంతరంబా మోహుండంతర్గతం బున నిట్లనియూహించె శత్రు విజయోపాయంబును జతుర్వి ధాన్నంబులు పరిపక్వంబు గావించు జఠరాగ్నిని దుర్మతి సహా యుండనై పరిపాలింపవలయు నింతమాత్రంబున సభక్ష్యద్ర వ్యంబులు భక్షింపుచు మృష్టాహారంబులు నంగవింపుచున్ దుష్టమతపరివిష్టుండై శిశ్నోదర సుఖంబులు గోరుపురుషుం డు వివేకసంపన్నుండు గానేరడనుచు దుర్మతింగనుంగొని యి ట్లనియె॥ మ॥ అమరత్స్మాకర కోటులుం రజత శైలానేకముల్ సర్వలోకములుం బన్మభవాండసంఘములు పేట్కౌన్నాకు సిద్ధిం చినం గ్రమశీ నెమ్మది సంతసిల్ల దరివీరవ్రాతసామ్రాజ్యస్థలిం గమ యుం జేయక యున్నటంచు బలుకం బందాస్య దానిట్లనెన్॥

మ॥ అతివిఖ్యాతసన సూచరింప భవదీయామాత్యులం నీవు శ్రీ స్మరసంగ్రామము జేసి పంపవలె నామాటల్ మఱిన్నమ్ము మం చు వింధాసన సఖ్య మోహవిభుడాత్మాంతఃపుర స్థానంబు చే రుదుర్వాసనఁ జొచ్చి యిట్లనియె సంతోషంబు రెట్టింపఁగ॥

క॥ నామంత్రులకడకుం జని । ప్రేమం బ్రాయుంపు మొక్క క్రియలేఖ వసూ। టీమంగి తత్క్రమమెల్లను। నీకాదికిం దేటపడ గ నేనెఱిగింతుఁ॥ సీ॥ శ్రీమన్మహారాజసింహాసనస్థితమహా మోహరాట్సార్వభౌము దెలిమి స్తంభ కామక్రోధ దంభ లోభాఖ్య మాత్సర్య మదాది మత్సచివులకును। సప్తసము ద్రములు సప్తముక్తిస్థానములు దీవులేడును నలలితముగ। నర్పింతుననుచు రయంబున బ్రాయించు మవధి కారమువిన్న

మాతముగను। దిగిజాలను గొల్పకఖిల మానవుల స్వేచ్ఛ। సం
చారించుట విను సమస్తాప్తిముఖ్య। ములును స్వాహాదులును
చంద్రముఖ నదీయ। విధములుగను నీవు భావింపవలయు॥
క॥ అనినన్ దుర్వాసనయి టనిమొ మహామోహతాపహా
శ్లి వర్తింతునటంచు జనిమొ నొకస్వని। మునుకొన నేత్ర
మున సముద్భవమయ్యెన్। చ॥ అనుభవయోగ్యమైన నను
నైకరుచిన్వి శదంబు జేయుచున్। జనులను స్వప్రతాపమున
సాధుగత ప్రతిబంధకుండనై। విను మపరాశ్రమై హృదయసీమ
నటింపగజేయుచున్ ముదంబున దనరారు నీతము బూనె
దినేశుడటంచు గ్రమ్మరన్। క॥ ధారాంతంబై స్వాద్యంబై బుధ
రాజాంబు రాత్రిప్రియంబై దగు నా। హారంబులొకడు సుస్మృతి
ప్రేరేపణ సేయ నెచ్చె బ్రేమ జిగుర్పన్॥ క॥ అనువాక్యంబు
లుగగనంబు సకుంజెవి మెత్తి విని విభుత్వముమీరంగను నా
హాడు దుష్కృతిత్రోవ। మునుకొని దానిట్టులనినె మూర్ఖుల
దనరన్। గీ॥ సత్వసిద్ధాంత సమ్మతమ్మైన వేల్పులను బూజ
గావించు వేళయయ్యె। ననుచు హైతాకుసు దెల్పె నరుగనంత
యు। సంతిపురి మునకనుచు నిష్క్రాంతులైరి॥ సు॥ అరవిందా
యతనేత్ర వార్ధితనయాహార ప్రభాంచన్మనో। ధరగసత్ప్ర
ద్వ్యయులిప్త చందన సముద్యద్వాసనా వాసితా। భరణ స్త్రీక
పవిగాత్ర హుతభుక్సా కాంత కామావనీ। శ్లిర బృందస్తుతి
త్ర శత్రు భయదస్తోత్రా రమా వల్లభా। శ్రీవనితా క
ల్లభరా। జీవభవభావామరేంద్ర సేవితచరణా। శ్రీవైభవ
దళితనా నాభక్తాఘానుప్రాతనా ప్రాణహారా॥ మాలిని॥ జలద
నిభశరీరా సర్వలోకప్రచారా। దళితదనుజవీరా స్థాపితేంద్రా

ధికారా। బలరిపునుతసారా భక్త చేతోవిహారా। సలలితమణి హారా శాతకుంభాద్రిధీరా॥ ఇది శ్రీ వేణుగోపాల కరుణాకటాక్ష వీక్షణ పరిలబ్ధ సకల సామ్రాజ్య విరాజమాన రావువంశ కలశ పారావార పరిపూర్ణ చంద్రసమాన నిఖిలశాస్త్ర వాసనాసముదిత విజ్ఞాన శ్రీ మన్మహా రాజ రాజ శ్రీ వేంకట రంగారాయ నరేంద్రపుత్ర రాయ రాహు ద్వేశ్యా భుజంగ సర్వజ్ఞాది మహా బిరుదాంకేయ సమర విదళితామిత్ర రాజాధిరాజ మహారాజ రాజతేజోనిధి మహ రాజశ్రీ రాయణప్ప రంగారాయ నామధేయ ప్రణీతంబైన సంకల్ప సూర్యోదయంబను వేదాంత నాటకంబునందు డంభాద్యుపాలంభమను పంచమాశ్వాసము.

సంకల్ప సూర్యోదయము.

శ్రీ రమణీనాయక బృం। దారక మునిబృంద మోక్ష
దాయక నానా। క్రూరాసుర సేనాసం। హారక సితదివ్యసాయ
కా వైకుంఠా॥ అవధరింపుము ॥ క॥ తదనంతరమున కంచుకి। ము
దమున నొకడేగుదెంచి మోహుని చెంత। న్మదమున దిరిగెను
దప్పన। కుదయించితి స్తంభుడను బహుజనవిరోధిన్॥ క॥ జగ
తి సదాగమ భయమడ। గగునన్ను జరాఖ్యవనిత యనుకూ
లగతిం। దెగనాడక బాల్యంబా। దిగనవిరళ వళులతో నధి
ష్ఠించెజుమీ ॥ఉ॥ మోహుని ద్వారపాలకుడ మోదముతో
జర నన్ను బట్టెనా। మోహుని యాజ్ఞయుం జరయు మూర్ఖ
తనన్ను జరింపనివ్వరీ। దేహము జీర్ణమైనను మదిన్ వసియించి
న కోరికల్ సభో। వాహినులట్లు జీర్ణవిభవంబు వహించును వే
యునేటికిన్ ॥గీ॥ సకలజనులకెల్ల సాధారణంబైన। జరకు చిం
తజెంద జనదటంచు। ధర్మవిదులు పల్కెదరు దానికేమిరా। జా
జ్ఞ మిగుల దుస్సహంబుసుమ్మీ ॥చ॥ జలధి దరింపవచ్చు బెలుచన్
రణభూమి జరింపవచ్చుగా। వల కరినాచలాగ్రముల వాసము
సేయగ వచ్చుగాని మ। త్యులకు ధనాంధులై ఖలులతో సహ
వాసము సేయు భూమిభ। ర్తలగొలువంగ బోయినను దక్కు
దుమానము వేయునేటికిన్॥ చ॥ అవయవ కంపనర్తిత సమం
చిత కంచుకమై వికీర్ణమై। ధవళతనూరుహోపహసితస్ఫుటయౌ
వనమై స్వతంత్రమై। భవమున నెవ్వేన లేని మెయిమైని జరాప
ర జీవితేచ్ఛచే। నవిరళ రక్తిగల్గిన మదాత్మను నవ్వు మదంత

రాత్మయుఁ॥ మ॥ పరతంత్రుఁడగు వానికిఁ సుఖము సంప్రా ప్తించునే మోహాకిం। కరతండిప్పుడు నాకుఁగల్గ నాకోసౌఖ్యం బా మహామోహుఁడే। కరణిం దిప్పినసట్లు త్రిమ్మరుటయే కా ర్యంబు చారాంబకుల్। ధరణీభర్తఁ లటంచు స్తంభుఁడు సము త్సాహంబున న్నెన్నఁడిఁ ॥వ॥ ఇట్లని వితర్కించె మహామో హుఁడిపుడు చారులవలన విపక్షులవృత్తాంతంబు గ్రహింపం దలంచి పాకశాసన ప్రముఖ విపక్షస్థానంబుల సర్వధర్మనిర్మూ లన సమర్థంబులై విఘ్నరూపంబులగు దూతల నునిచి త త్తద్వృత్తాంతంబులు గ్రహించి తన కెరింగింపుమని నన్నుం బంపిన నేతెంచితి దర్పోఘ్నంబులు పండితులగు మహాత్ములు గావించు యమనియమాదుల గృహీభూతంబులై యుండె మ నోరథ రథారూఢుండై తర్కసారథి సమేతుండగుచువివేకుం డు సంయమి స్థానంబులు గనుంగొన రాగలండే తద్వృత్తాం తంబు మోహున కెరింగించెదనని స్తంభుండు నిష్క్రాంతుం డయ్యె దదనంతరంబా తర్క సారథిం గనుంగొని వివేక రథి కుండిట్లనియె॥

సీ॥ సాధుశాస్త్రప్రరోచన నైనబా కవు వసుధ నిరాక్షేప వర్తనుడవు పరివాధిభీకర ప్రాసంగికుండవు న్యాయంబు ద ప్పక నడుతువెపుడు। ప్రతిమతేతర శాస్త్రబల పరంపరుడవు సూత్రజ్ఞుడవు చక్రచోదకుడవు। ధర్మమార్గప్రవర్తనుడ వా ఖ్యాత చారిత్రుడవు బుధసన్నుతుడవు। నీవు సారథివౌట మ ద్భావజనిత। ఘనమనోరథ సాఫల్య మనఘవృత్తి। బరగున నుచు వివేకుండు వలుకదర్కు। డింపు దళుకొత్త నతనితో ని ట్టులనియె॥ క॥ పరపక్షంబు స్వపక్షం। బిరువుగ నీవాదినిర్ణ

యుంపక యున్నం । బురుషుడు కృత్యాకృత్య । స్ఫురితవివేకార్థ మెల్లు శోధించుమహిని॥సీ॥ జగతివశీకృత సర్వేంద్రియుండగు పురుషునకు నివాసభూమియోగ్య। మగునది యేలోకమం చుభాసిల్లునో యనుచు విమర్శింప నరుగుదెంచి। కొన్ని లోకముల గన్గొనుచు నిప్పుడు మధ్యలోకావ లోకనోత్సేకమున ను। వచ్చిజాంబూనద వసుధాధరంబుపై వసియించితిమిచూడు మదనమెత్తి। మన్మనోరథ చక్రాగ్రమర్దితోరు। శైలములతో డవల ఋత చక్రవాళ। పర్వతముతోడ జలధి సప్తకనకకూల ఫలితితో నొప్పు ధాత్రిని వేడ్కమిగుల॥వ॥ అనినవివేకుండిట్లని యె॥గీ॥ త్రిగుణ మరు[illegible]లందు నదిరిగితిరిగి। తన్నువైనట్టి మనుజుల భేదముడిపి। కామితార్థంబు లొసగు నీకాంచనాద్రి మగనుగొంటివే తర్కనామధేయ ॥గీ॥ శేషనాళ విరాజిత క్షితిసరోజ। కర్ణికాకృతి దనరారు కనకశిఖరి। సీమయందు మగంటివే కామితార్థ। దాయకమ్ములైన దేవతాతరువనము ॥చ॥ విలసితచంచరీక పరివేష్టితమై కమనీయ పుష్పనిర్గళి త మరందనిర్ఝర విరాజిత చారుతరాలవాలమై। ఫలపరి పూరితోరు విటపవ్రజమై సురదంతిధామమై। చెలగెడు దేవతావిపినసీమ గనుంగొను మింపుమీరగ॥చ॥ అలఘుతరోరుదాన జనితాధిక కంపనమేత గండసం।చలన [illegible] షట్పదమ్ముపాకృత చామరభా సమానమై। జలధి నటద్గిరీంద్రకటు సంజనితా [illegible] ధా [illegible]కుంభమో।జ్వల రుచిరమై చెలంగు సుమసామజమాళిని జూడు వేడుకన్॥శా॥ సంతానద్రుమ పుష్ప బృంద నటనాంచత్కారణంబైన భో।దంచత్స్థూల కరాగ్రశీకర గణాదరాంబై లతా। తాయుధా। నంతోదేశిక చరత్సవ

క్వ జలజాస్యా పుష్పమాలా సమాశ్రితింతో ద్యత్కచాళి తంబగు జగత్ప్రాణంబు వీచుంజుమీ॥ గీ॥ చారుతరమైన యీ హేమశైలమెన్ని దివసములు జూచినను దృప్తి దీరదనఘ। కే సరీకృత కేసరగిరియు తామరాద్రి కర్ణికా భూపద్మమని గ్ర హించు॥ చ॥ భువనములెల్లజూచితిమి భూమిది వర్గ సుఖాస్ప దంబులై। యవిరళవృత్తి భాసిలు సమంచిత వర్షములం దశ జించి వైభవముచెలంగగా నడుపు భారత వర్షగతిన్ రథం బు శాత్రిపులు చలింపగానవిన దర్కుడు దానటుచేసె వేవ్రి ల్మీడిన్॥ చ॥ చనునెడ మార్గమధ్యమున శంకరశైలము జూచి తర్కునింగనుచు వివేకుడిట్లనియె గాముని గెల్చిన దేవుడీ న గంబున వసియించు నిగ్గిరి విభుత్వము జూతునటంచు బల్కి నన్ విని యతడట్లు చేసిన వివేకుడు తర్కునితోడ నిట్లనెన్॥

చ॥ హత కుసుమాయుధుండగు పురాంతకుడీ రజతాద్రి యందు సంతతము వసించుగాన జపతంత్రము లిచ్చట జే యరాదు పండితులకు సామజాస్యముఖ నిస్రుతదాన ఝరీక లింద జాసితలహరీ పరంపరలచేతను గంబళితాకృతిం దగున్ క॥ అనుచు వివేకుడు పలికిన। విని సారథి యతనిరథము వే టున నడుపుచుం। గనుగొనియె మార్గమధ్యంబున సుందరగిరి ని మోదమున మదిచెలగన్॥ వ॥ అరదంబచ్చట నిల్పిచూడుము వివేకా మందరాహార్య వైభవరులంచుం బలుకన్వివేకుడు మ హాగంధర్వ సంగీత భాసురమైయొప్పు తదద్రిజూచి పలికె నూతాభవ్య మ్మనోహర సౌఖ్యంబులకెల్ల మూలమిదియే యంచున్ దలంతున్మదిన్॥ గీ॥ సిద్ధసేవ్యంబుగాదు వీక్షింప నే తాదద్రి సాధకులకు నివాసార్హమగును। దేవతలకెల్ల సీధరిత్రి

ఖరంబు। మరణ విరహితమై నట్టి మందో సంగ్రహద॥ ప్రియతో
మ సేవ్య హాన శబరీ కబరీ విలసత్ప్రసూన సంచయ సముదీరి
త ప్రబల సౌరభ సార ధురంధరంబులై। భయకరహితేభ గండ
యుగభద్ర మదార్ద్రములై చెలంగుచున్। జయ దళుకోత్త
మారుత వితానము లీనగమందు భాసిలున్॥క॥ అనుచు వివే
కుడు వల్కిన।విని తర్కుడు రథమునడిపి వేరొకట తపోవన
మగ్రభాగమున గను।గొనిచూపె వివేకునకు నకుంఠితబుద్ధిన్
గీ॥ తత్తపోవనంబు తరుకొండు చూపెన। వేటగ జూచుచును వి
వేకుడెలమి। సారథీ మదీయ సారథీయనిపిల్చి। యతనితోడ
నిట్టులనుచు బలికె॥చ। స్వరచిత జానకీరమణ సంగరరంగ క
థాపరంపరా।పరివృత కావ్యగాన పరపండిత సేవితుడై రణా
వనీ। భరణయుతాంగుడై కనక పర్వత సన్నిభ కాయుడౌ
కపీశ్వరుడొక డవ్వనంబున నివాసము జేయుజుమీ ముదం
బునన్॥మ॥ ఫలమంచున్ రవిబింబమీతడు భుజింపం జూచె
నాగాంతకా। నిలుకన్ వేగమునం జయించె మహనీయస్ఫూ
ర్తి లంకాపురీ। నిలయంబుల్ నిజవాలవహ్నికొసగెన్ నిశ్శం
కితుండై రణస్థలి లీలారథమయ్యె రాఘవునకీ సామీరి సా
మాన్యుడే॥సీ॥ శ్రీరాము డవతరించినరీతి కౌశికు జన్నంబు
గాచినసరణి శిలను। విల్లుఖండించిన విధము జానకిని వివాహ
మై దగునట్టి వైభవంబు। భార్గవరాముని భంగించు క్రమమును
ఖరాదులదును మాడినట్టిసరణి। జలధిగట్టినకథ సకలరాక్షసు
లను జంపినకథ విభీషణుని కఖిల।విభవములు కృపజేసినశోభ
వృత్తి। ప్రబల పట్టాభిషేకసంభ్రమము మొదలు। గాగల రఘూ
ద్వహుని సమగ్రాగమములు। గాన మొనరించు నిమ్మహా కపివ

రుండు ॥ శా॥ ఈ రామానుచరుండు నిర్జరళిత పుష్పే
షుండు నిద్రోణవనం । చారుండై తగుగాన సీతనిసివాసంబందు
నిత్యంబుగాం । ధాగ్రామసమగ్రగీతయులు గంధర్వోత్తముల్
పాడుచుండ్ । దోరంబొప్పగ సంచరించెదరు । సిద్ధుల్ నిల్వరా
దీయెడన్ ॥ చ॥ శ్రుతిసురభీకృతంబులయి శోభిలుతంతులెబుట్టి
నట్టిరం । కృతములసుస్వరప్రకరగుంభిత మూర్ఛనలం జెలంగుగీ
తతతుల సంవిధాను గుణతత్వ విహారము మానిచిత్రమల్ ।
వితతగతింజలించు బృగపీస్థలిరాగము బూనుకైవడిన్ ॥ గీ॥ సక
లగీతవాద్య చాతుర్యములుసమ । పమున జరుగునపుడు పం
డితులకు । శక్యమగునె విషయచయపరిత్యాగంబు । సంశయుం
పవలదు స్వాంతమునను ॥ మ॥ స్వరహస్తంబున నిల్పుసర్వను
బలా మంజీరనాదంబుత । త్తరుణీస్పర్శన దర్శనాను స ౹ ణా
ద్యక్రీడలంబుట్టుత । త్తరపాటుల్ గణియింపనేమిటికి ముక్తిశ్రీ
ణికైసందలో । నరులంజూచిన పేళబుష్పశరసంతాపంబు వాటిల్ల
దే ॥ క॥ పురుషుండు కథననియమ । స్ఫురణాన్వితుడై నేమిను
దలీవై శ్వానర కుండికాంతికంబున । బరగెడునవనీతకుంభ పక్ష
తినఘూక ॥ అనిన దక్షుండరదము । వినుతగతిన్ నడుపుచును
వివేకునితో నిట్లనియెన్ హిమవత్పర్వత । మనఘా యిది కీర్తి
యతిశయముగను గొనుమా । క॥ సంతానవకీలతాదుల । సక
లముఖుల్ సకలశైల సముచ్చమహిమల్ । సకలవిభవాతిశయ ము
ములు । ప్రకటగతిం గలిగి యిద్ధరాధరమలరున్ । మధ్యసగమ్యం
దంబుల కీశుఁడై శివుని కెన్నన్ మామయై యాదితేయ గిరీంద్రం
బున కల్లుడై యవని కుద్యద్భృతప్సమై మేనకునగ్రజుఁడై మంచుకు
జంద్రశాలయ యిన్నై నాకబ్రకీం దండ్రియై । దగెసుభూభృత్కం

బు దీనిమహిమల్ తర్కింపగా చిత్రముల్ ౪వ. అనినవినినివే
కుండు తర్కనితో నిట్లనియె నీనగంబున భగవతి యగు
భాగీరథింజూడు మనిమఱియు నిట్లనియె౹౪ మ౹ కలవుర్వి౯ బ
హువాహినుల్ మహిమశృంగక్షుణ్ణకూలచ్యుతాఖిల సంకా
న్వితవారిపూరిత లసంగీకార లీగంగతో౹ దులసేయఁ బల భిన్న
ధూగణ సముత్తుంగ స్తనద్వంద్వమంజుల కాశ్మీరయుతాం
బు పూరయిదియోసుమ్మీ వితర్కింపగ౯ ౪ క౪ ఈధరణీధరము
సను దపోధనులు వసించి శ్లోకేజఁబొందగవచ్చు౯ ౹ మాధవ
చరణజతటినీ౹ సాధుర్ఘురీముఖరితోరు సానువిదిసుమీ ౪
క౦౪ వినుసంయములకు నిచ్చట౹ నునికి దగదుతుహీనపూరి
తోదకములు మూఁకొనుటకు నైనన్ వాటంబనితోచదు శై
త్య సహితమగు నగమిదియే ౹౹శా౹౹ ఆరామాగత దేవతాని
ధున పుష్పాస్త్ర హావాయాస సంహారం బేపునజేయుచుఁ దు
హిన సిక్తాంగంబు లొప్పార నీహారాంశు స్ఫురదం కతుల్య
మృగ నాభ్యంచత్సు పర్వాంబుజాక్షీ రమ్యానన వాసితాని
లములం జెన్నొందు నియ్యద్రియఁ ౪వ౹ కావున నార్యావ
ర్త దేశంబునకు రథంబు నడుపుమనిన నతండట్లుసేయ ని
వేకుండు తదార్యావర్తంబున కేతెంచి తత్ప్రకారంబు తె
ల్లంగనుంగొని తర్కనితో నిట్లనియె నవయౌవన దుర్మదాం
ధ నారీకృత దురితోపప్లవంబుల దూషితంబులయ్యెను౹ నన
పాయ పతివ్రతా పుణ్యబలంబుల నిప్పటికిని జాతులీ దేశంబు
నజెడకయున్నవి యనినదర్కండతని కిట్లనియె వివిధ తీర్థం
బులును దపోవనంబులునుం గలిగి హిమవద్వింధ్య మధ్యప్ర
దేశంబు భాసిల్లు ననినింటిమి౹ యిప్పుడిచ్చోటికిం బ్రవేశించితి

మి తీర్థయాత్రార్థంబు బహు దూరదేశంబులనుండి చే
నుదెంచిన పుణ్యాత్ములు పుణ్యలాభజనితానంద పూరితహృ
దయులై గజస్కంధాధిరూఢుల తెఱంగుననున్న వారు కనుం
గొనుమని విన్నవించి ప్రముఖ దద్దేశసంగతులెల్ల విమర్శిం
చి వివేకునితో నిట్లనియె నిరంకుశ కలియుగ బలసంకుచితని
గమమార్గంబులు గలయీదేశంబుల బ్రాచ్యోదీచ్య పా
శ్చాత్త్య పాషండగణంబులు వర్తింతురు ధర్మదేవతకుఁ జ
రణత్రయంబు భగ్నంబయ్యెఁగాన మురభిదవతార నిర్ము
క్తకలషంబగు సాకేతజనపదంబు జూడవలయు నిది సాకేత
పురంబు వైకుంఠతుల్యంబది విరజానదీతుల్యయై తనరు సదియె
సరయూనది తత్తీరంబున బహుమాత్రవిహీనంబులగు యూప
స్తంభంబులు సీతావల్లభుని ధర్మప్రచారంబులు ప్రకటంబుగా
శంపుచున్నయవి నిజపదంబునకేగు సమయంబున నమ్మహా
నుభావుండీ పురంబున వసియించు జంగమస్థావరంబులకు సా
లోక్యంబొసంగె ననినవిని వివేకుండిట్లనియె ॥చ॥ నిపుణులవే
దశాస్త్రముల నింద్యగతిం బఠియింపుచుండు నియ్యుపవనకీర
బృందము సమున్నతి భానుకులేశులైన భూమిపతులు పాతి
నట్టి హయమేధ మహాధ్వర రత్నయూపములు । ఉపితల రీతి
భాసిలును । నన్నుతిసేయ దరంబె యీనదిన్ ॥చ॥ ధరణిదశేం
ద్రియాస్యసముదగ్ర మనోరజనీచరేంద్రునిన్ । స్థిరతరసత్కృ
పానిశితదివ్యశరంబుల గీటణంచి సత్పురుషులకెల్ల నిచ్చువర
దుండు మహాత్ముఁడు జానకీమనోహరుఁడు దయాసముద్రుఁడ భ
యంబెలమి న్నినువేయు నేటికిన్ ॥మ॥ అనుచుం బ్రాంజలి
నై వివేకుఁడు దశాస్యధ్వంసికిన్ మ్రొక్కి యిట్లనియెన్ నీ

ఛల సాలసాక్ష్ముల ననాయాసంబునం బోరి మటల్। వినుచిత్రంబు-
లు గావు గౌతమసుడావిభూర్ణిత పాషాణ మం।గన మెయ్యెర
భవదంఘ్రి పల్లవ పరాగ స్ఫూర్తిన్ సీతాధిపా ౪౫। అని జా
నకీ వల్లభు సన్నుతించి వివేకంబు తరుణినిం గనుంగొని యి
ట్లనియె నిమ్మహా క్షేత్రంబునందు గలియుగోచ్చాటిత కృ
తయుగ ధర్ములై సకల జనులు నివృత్తి మార్గంబెరుంగ
రింతియె కాదు పాషండధర్మ ప్రవర్తకులై చరియింతురు క
న్నాట మధురాపురంబునకు రథంబు బట్టుమనిన నతండట్లు కా
వించిన భూభార సంహారణార్థంబు బలరామ సహితుం
డై కృష్ణుండవతరించిన మథురం గనుంగొని సంతసించి వినే
కుండు విష్ణుమూర్తిని మనస్సరోజంబున నిల్పియున్నియె॥శా॥
నాగేంద్ర స్తుతిలోల నిర్దళిత నానాశత్రు భూపాల మా।యా
గోపాల కృపాలవాల ముదితాగార్యాది దిక్పాల గో।పీగీతో
జ్జ్వల కీర్తిజాల సకలాభీర ప్రభామూల వే।వేగ [illegible] సన్ను త
యాంబురాశి వగుచున్ వీక్షింపుమీ వేడుకన్ ॥మ॥ కల
శ ఫంబున వెన్నముద్దను గరాగ్రంబౌయ్యనం జాచి దిక్కులు
వీక్షించెడు వేళ గ్లి తనచక్కు గోచరంబైన నీశుని హస్తం
బున మూసి రోదనపు బల్కుల్ వల్కుచున్ మీది ముక్కలి
రాకుండగ జేసికొన్న హరి నిర్గీతింతు నెల్లప్పుడున్ ॥మ॥
కళలానాథుడు కేను మొక్కెదను సాకొచ్చిత్ర కర్మంబులన్ ।
సముదంచ ద్ధ్యానసంబులం బెనుపుడున్ సర్వేశ్వరుండయ్యు
మోదముతో దానొక గోపబాలుడయి యుద్యత్కాళి యా
పీనిపోత్తమ భోగంబులపై నటించు నటనల్ ధ్యానించుచున్
వేడుకన్ ॥చ॥ గొనకొని యామునాంబువుల గోపవధూ

టులు క్రీడసేయ దద్వనితల వస్త్రముల్ గొనుచు దస్కర
వృత్తి హరించి చేరఁ బండనరున మేరు వెక్కినను దద్వసనంబు
లు వారు వేఁడ దనకు నమస్కరింపు డను దైవము మమ్ము
ను బ్రోచుఁగావుతన్ ॥ ఉ॥ ద్వారక వార్ధిఁ గప్పఁబడు వైఖ
రి గప్పఁబడెం జుమీ దురాచారుల చేత నీ మధురసంయము
లిచ్చట నిల్వరాదు యెవ్వారికినైన గాలగతి వచ్చుఁజుమీ విప
రీత వృత్తులీ ధారుణియందు సందియము లేకన్ మదిన్ విమవం
దగుం జుమీ ॥ క॥ అనిన వివేకునితో నిట్లని యెందకుఁ డుపరా
త్పరా విభావంబున మథురా సాకేతము లనఘ పవిత్రంబు
లయ్యె నన్నిటి కంటెన్ ॥ క॥ వినుమీ క్షేత్ర ద్వితయంబున
కంటెను యోగ్యమైన పుణ్యస్థల ముర్విని గలదే భావింపగ
ననుచు న్వేరొక్క చోటి కరదము బట్టెన్ ॥ చ॥ చనజనమా
గన్ మధ్యమున జక్రసమేత శిలాభిరామమై తనరుచు విష్ణు
దేవుని విధంబున బండిత సేవ్యమానమై ఘనతర చక్రతీ
ర్థన్ పరికల్పిత ముక్తివిశేషమై చెలంగిన ఘనపుణ్య భూమి బ
రికించి వివేకుని తోడ నిట్లనెన్ ॥ చ॥ అనఘులు పుండరీకము
ఖులాత్మను మోక్షముగోరి యీస్థలంబున వసియించిరీ య
నఘ భూమిని భాసిలు తీర్థమందు మజ్జన మొనరించు సజ్జ
నుల జక్రధరుండు భవాబ్ధియందు మజ్జన మొనరింప నీయడ
నిశాస్త్రవిదుల్ వచియింతు రెప్పుడున్ ॥ వ॥ అనిన వినివివే
కుండీ క్షేత్రంబు పుణ్యతమంబైనది సందేహంబు లేదు గాని
యిచ్చోట వసియించుటకు మనసొప్ప దెట్లనిన సాలగ్రా
మ శిలాగర్భన్ స్థితకనక కణికాలుబ్ధ పరివృతంబగుట బరబ్ర
హ్మధ్యాన సుధామనోహరులగు ముముక్షు లిచ్చోట వసియిం

వ రాద నిన దకుఁడిట్లనియె। భాగీరథీతరంగ ధౌతపర్యంత
భాగంబున దపంబుగావించు మునిపుంగవులచేత సేవింపబడు
వసుమతీలలామ భూతంబగు వారణాసీ పురంబున రథంబున
డు పుదుననినవివేకుండట్లు కావింపుమనిన నతండవ్విధంబున రథం
బు వారణాసీ పురంబున నిలిపిన దకుఁ నితో వివేకుండిట్లనియె॥
చ॥ శివునినిరీక్షణంబుననశించిన కాముడు క్రమ్మఱన్ రమాధవుని
కృపం జనించి వసుధన్విహరింపుచు నిమ్మహాస్థలిన్। వివిధ తప
స్వి కోటులకు విఘ్నము సేయడటంచు సంయమి। ప్రవరులు మో
క్ష కాములయి ప్రత్యహము న్వసియింతు రెప్పుడున్ ॥ఉ॥ ఇం
తియె కాదు వాధిన్ తనయేను నెఱుంగని వారికైన బ్రాణాం
తము వచ్చినప్పుడు పురాంతకు డీస్థలమందు వేడ్కవేదాంత
రహస్య మంత్రములు దారకతిం దెలియంగ జేసి దేహాంతము
నందు ముక్తికిరయంబున బంపుదయా సముద్రుడై ౪శా౪ ఈ
కాశీపురి యోగ్యమైన నవుగాకిచ్చోట నున్నట్టి వారెకా
లంబునన్నైన సాగరసుతాధీశు న్మదిన్మెచ్చర। స్తోకార్థిన్ చ్ఛాజ
రింతురాగమ సపత్నుండీ పురస్వామి సుశ్లోకుండిచ్చట నుం
డరాదనుమ దోమన్ దకన్ తకింపగన్ ॥ శా॥ ఆకంజా
క్షు కథావిహీనము లయోధ్యావంతికా కాశహా। స్తి కాంచీ
మధురా ప్రయాగ నగరీ శ్రీశైల సింహాద్రి మాయాకాశీ
ముఖపుణ్య భూములిల నల్పాటన్ దదీయస్థలా। నీకంబందు
వసింపగా మదికి నున్నేషం లేదెంతయున్౪ క॥ విటులు వి
దూషకులల్పులు! నటులుంగాయకులు పుణ్య నగరంబుల ను
తౄ టవృత్తి దిరుగుదురు మిక్కుటమగు మోహుని బలంబు
కలసమహాత్మా౪ క॥ ముక్తి ప్రయత్నపరులగు। భక్తులు గనప

దరు భూమిభాగమున ధనాసక్తులతో నేగతి నను రక్షించి హరించి రిపుల రణమున గెల్తుఁగా॥ చ। కలియుగశక్తి చేత ననఘంబగు మర్త్యమలోకమెల్ల నిర్గళిత సమస్త ధర్మమయి కల్మషపూరితమయ్యె దివ్యభూములుగల దక్షిణంబున సనోఘులు వైష్ణవులుందురంచు పెద్దలు వచియింతురొ య్యానకథంబుగదల్చుమ సంశయంబుగన్ ॥ క॥ ఈ వింధ్యభూమి సుజనాభావము కీకటకిరాత పరివృతనగుటన్ । ధీవిలసితు లిచ్చోటను । గావింపగరాదు సుమ్ము కాపురమనఘా ॥ గీ॥ మృగమరీచులుగల మరుమేదినిబలె । బౌద్ధపరివృతమైన సభాస్థలివలె । విటనటాక్రాంతమైన యీవింధ్యభూమి । గోరి వసియింపగారాదు కోవిదులకు ॥ ఉ॥ భానుమరీచితప్తమగు పాంథజనుండొకడీమరుస్థలిం దానొకయంధకూపమున దప్పఘటంబున నీరుదోడితఁ త్పానఘటప్రపీతసము దగ్రపయఃపరిశేష నీరముల్ । విములనఖులన్ హృదయ వీధుల జల్లుకొను౦ దపించుచున్॥ వ॥ కొందరు ధనవాంఛన్ ధర్మకామంబులు పరిత్యజించి కీకటకిరాతాశ్రయంబులగు పరభూములయందు వాణిజ్యంబునకై ప్రవర్తించుచు సన్మోదక ప్రముఖ వస్తుసంకోచంబున దుఃఖింతురు విను మేతద్దేశాధిపతులు ధర్మమార్గంబు లెరుగక మోహబద్ధులై నయానయజ్ఞాన శూన్యులగుచు వర్తింతురు । మరాపానంబు గావించుచు ధనమదోన్మాదంబున సాధుజనులగు విద్యాధికుల ద్విజ హేయంబుగా నవమానింతురు నర ప్రప్తిహేతువులగు దౌర్జన్యంబులు గావింతురు । పరమేశ్వరుండీమహీపతుల నేమికారణంబున బుట్టించెనో తెలియదు కొందరు పండితులు మహానుభావులగు రాజుల సత్కృతి వి

సనాథంబు ధరణిదుర్జనులగు భూపతులం బరమేష్ఠి పుట్టిం
చెనని చెప్పుదురది యెట్లనిన। దొలుత దేజఃపుంజంబు సృజి
యించి తదుత్కృష్టార్థంబు తమఃపుంజంబునుం బుట్టింపఁడాయె
నియందురు వినుమేతత్పూర్వపక్ష సిద్ధాంతంబులకుం బనిలేదు
రథంబు నడుపుమనిన దరుకుండట్లగావింపుచు మార్గ మధ్యం
బున వివేకునింగని యిట్లనియె॥ చ॥ విడిచితిమిప్పుడే శబరపీ
రవిజృంభితమైనవింధ్యమి। కక్కడగనుపట్టువాలిపురిగన్గొను మ
ల్లదె దేవదీర్ఘికం। గడువడిమించు సహ్యగిరి కన్యకనంబు తి
రస్కృతతామ్రతన్। బుడమి జెలంగు వైష్ణవులపుణ్యము నంబ్ర
వహించువాహినిన్॥ వ॥ అనినవివేకుండిట్లనియె॥ గీ॥ దక్షిణా
శాథగిరథతనయ మధుర। సలిలపూరితయీనది చౌర్యగుణధు
రీణు లీనది చెంత వర్తింతు రల్పు। లాగమాంత ప్రవర్తకులై
నరీతి॥ క॥ ఈవొంగలచేత యతీం। ద్రాదిమహోత్తములు మనో
వ్యథాన్వితులగుచున్। ఖేదమున జరింతురుకద। లీదశములు
వాంతహాతి జలించినరీతిన్॥ క॥ చరమయుగభటులగతిఁగొండ
రు నీచులు సిగ్గులేక ధరణీహార। స్ఫురదగ్రహారముల కాతుర
తజనింపంగ జేయుదురు సంతతము॥ మ॥ కలియంగట్టినబో
దుమానరిల ముక్తాహారసాంగత్యముల్। గలుగం దన్గరువృత్తి
కంతరము వేటర్జూపరుస్నాగమం। బుల శైత్యంబును శీత
లాగమములన్ భూరిప్రతాపంబుని। శ్చలతంబూనుదురు కేతను
స్నాతకులల్ శ్యామాకుచపాళియుల్లై॥ మ॥ అనినందరుకుండున
ట్లీనదితటంబున దా సురాచార్యధీ। వినుతుల్ విష్ణుపదాబ్జ
సక్తహృదయులి విద్వజ్జనుల్ సంతతం। బును సేవింపజెలంగు
యాదవగిరిం బొల్పారుచున్ గన్గొనన్। వలెనీపర్వతమాయ

దూద్వహునకావాసంబుసుమ్మీ మహిం॥ చ॥ హరమతశపం
కమందు గపిలాగమవాగురయందువిశ్వస్య। ద్విరచిత యంత్ర
తంత్రముల వీధి గుదృష్టిముఖంబునందిర। స్ఫురణమతి వ్యాసింపని
జగత్పతిహస్తముబట్టినట్టినే। ర్వరిపరతత్వవేది యతిరాజశిఖా
మణి సెన్నశక్యమె॥ క॥ ఇలముని సేవితమైని। ర్మలవత్మీణ బ
దరికాశ్రమంబనగాజె। న్నలరుచు నారాయణగిరి। యలరుం బ
రికింప లక్ష్మణాశ్రయమగుచుం ॥మ॥ కమలాకౌస్తుభభాసమా
నుడగుచుం గంసారివైకుంఠసం। యమిబృందంబులకుం బ
లెం గురుతరాహ్లాదంబువిద్యోర్మికా। సముదంచత్కలశాబ్ధి
బంధురయతీ। శగ్రామణిస్థానమై రమణీయంబగు నిగ్గిరిందిరు
గుమర్త్యశ్రేణికిచ్చుం గృపం ॥చ॥ అమృతరసాధిక స్ఫురద
పాంగ విరాజిత లోచనాబ్జవి। భ్రమ విరళీకృతస్వపదభక్త।
మనోరథ దానదీక్షుడై। యమిజన సేవ్యుడై సురుచిరాభయ
దాన సమర్థుడై మహిం। సముచిత వృత్తినొప్పు మధుసం
హరునిం నుతింతురుత్తముల్ ॥ వ॥ అనిన దర్పనితో వివే
కుండిట్లనియె సహ్యాపర్వత సమీపంబీ స్థలంబగుట సహింపశ
క్యంబుగాని గంధవహ స్పర్శనంబున దుర్బలబుద్ధు లిచ్చోట
వసింపదగ దింతియెకాదు కర్ణాటదేశ రాజ్యలక్ష్మికి గర్ణా
లంకృతంబై చెలంగు నేతద్యాదవశైలంబు నివాస యోగ్యం
బనిచెప్పితి వదియట్లుండనిమ్ము తక్కిన దివ్యస్థానంబులు గనం
గొనుట కన్యస్థానసం బుద్యుక్తంబై యున్నయది రథంబు
నడుపుమనిన నతండట్లుగావించి మార్గమధ్యంబున భాసిల్లు
పరశురామాశ్రమంబు వివేకునకుంజూపి తరుణుండిట్లనియెదం
భోళిదారుణ పరశుదారిత దుష్టరాజన్య రుధిరభరిత ఒహూ

కాసారతర్పిత పితృసమూహుండును। పాత్రార్పిత భూమండలుండునునగు భార్గవుని నివాసంబు గనుంగొనవలయు। నిక్కడను నాభీకమలంబున వసియించు వనజగర్భుండు కాలకంఠుండేనను సకలదివిజులును విష్ణుపదంబెరుగమని వచియింపుచుండ నాకర్ణింపుచు బద్మనాభసమాఖ్యుండగు పరమాత్మ లక్ష్మీసమేతుండై శయనింపుచున్న వాడనినవిని వివేకుండు తర్కునితోనిట్లనియె ॥మ॥ ముదమొప్పార కుఠారపాణి యనుచున్ ముయ్యేడుమారుల్ మహా। కదనక్షోణి నృపాలురం దునిమి తత్కాయ స్ఫురచ్ఛోణిత హ్రద సీమం బితృతర్పణంబు జనులాహ్లాదింపగాఁజేసి భూ। త్రిదశశ్రేణినుతింప భాసిలు కుఠారిఁ గొల్చెదన్ వేడుకన్ ॥ఉ॥ భూవరులన్వధించుచు విభుత్వముమీర మఖంబుఁజేసి భూ। దేవులకుర్వియిచ్చి తన తేజము దిక్కులు పిక్కటిల్లగా। గేవలవార్ధిదత్తమగు క్షేత్రమునందు వసించు భార్గవుం। డీవిపులప్రపంచముల నెల్లను వేడుకఁబ్రోచు గావుతన్ ॥చ॥ మలయగిరిం దరివాసులగు మానుల కెల్ల నివృత్తి ధర్మముం। బలరగఁజేసి తక్కిన జనావళి కెల్ల బ్రవృత్తి ధర్మముల్। దెలుపుచు వార్ధిదత్త వసతిన్వసియించు కుఠారపాణికిన్। బలుమరు మ్రొక్కుచున్ బరమపావనులీ జనులైరి వేల్మిడిన్ ॥మ॥ జనులీ క్షేత్రమునందు గొందరశనేచ్ఛన్ లబ్ధసన్న్యాసులై। యనయోపార్జిత విత్తమత్తులగు దుర్వ్యాపారులంగూడి పాపనులైనట్టి ముముక్షులోటి గుహానావాక్యోపదేశంబులన్। ఘన మోహాంధుల జేతురిచ్చుటను వేట్కన్ నిల్వరాదేరికిన్ ॥మ॥ అనినం దర్కుడు చందనాద్రికి రథంబక్షీణ శక్తిన్ రయంబున బోనిచ్చి వివేకు

నింగని గుణాంభోరాశి యియ్యద్రిచం। దనశ్శైలంబు ఘటో
ద్భవాశ్రమము తథ్యంబంచు బల్కుచున్ ముదంబున వీక్షించి
వివేకుడిట్లనియె సద్బుద్ధుల్ మదిన్మెచ్చగన్ ౪౫॥ జలధిం బా
నముజేసె నానహుషునిన్ సర్పంబుగావించె నిశ్చలతన్ విం
ధ్య మదంబణంచె సముదంచత్స్ఫూర్తి వాతాపి మాంసల
మాంసంబు భుజించె దక్షిణమహాశా సంచరద్దైత్యులం। దోల
గించెన్ గలశోద్భవుండు గుణవంతుల్ మెచ్చ రేయాతనిన్ ౪
శా॥ ఆవాతాపి శరీర మాంసము సముద్యత్స్ఫూర్తి భక్షిం
చి పారావారోదకముల్ కరంబున సమగ్రస్ఫూర్తితో గ్రో
లుచున్। దేవేంద్రాతిశయాన్వితున్ నహుషు ధాత్రింగుండ
లింజేసి నానా విద్వన్నుతుడై చెలంగు మునినెన్నన్ శక్యమే
యొరికిన్ ౪౮౪ నిరవధిక ప్రభావ మహనీయ చరిత్రుడు వేద
వార్ధిన్ బంధురతర కర్ణధారుడు మనోహర వర్తనుడైన
కుంభజుండిరవగు కాలమందు నుడయించిన నీరములట్ల నిర్మ
లస్ఫురణ వహించు నస్మదురుపుణ్యములెల్ల విచార మేటికిన్
ఉ॥ ఈ మునివాసమందు బగలించుకయైనను లేవు తాప
ముల్। యామినులందు శీత భయమారసి చూచినలేదు సిం
హముల్। సామజముల్ సఖిత్వమున సన్నుతికెక్కు శుకంబు
లెల్ల విద్యామహిమం బఠించు నిగమాంతము భూరుహ శా
ఖలెకుచున్ ౪౯॥ ఈ మునికిన్ సఖులైన మహామునుల స
దాశ్రమంబులనఘాం యొతత్సామీప్యంబున దనరును। గా
మితసకలార్థన్ దాయకములై జగతిన్ ॥చ॥ లలితములైన
స్వాశ్రమములన్ శ్రుతిపాఠకులై సదీక్షులై। యలరుచు య
క్షే కముః ములయందు జరించు మహానుభావులు। బలుమ

రు ధర్మపత్న్ని లెడబాయక యుందురు జీవసంయుతం। బులయి
న మేనినీడలను బోలిమనంబున కబ్రిమయ్యెదర్ ॥ శా ॥ ఏ
లాలింగిత చందనంబయి వనంబేపారు ముత్యాలకు। స్నాలంబి
చ్చటి తామ్రపర్ణి క్రిముకంబుల్సాడ నొప్పారు దాం। బూ
లీయుక్తముల్లై పటీరలలితంబుల్ వాయువుల్ మోగులీ। నే
లన్నిల్చిన భోగులయ్యెదరు సందేహంబు లేదెంతయున్॥

క॥ కాంతలతో నిర్జరులీ। కాంతార నికుంజములను గలి
సి తమిని వర్తింతురు మునులిచ్చోటను। శాంతికొఱకు దప
ము సేయ జనునే చెప్పుమా ॥వ॥ అనిసం దరుకండు వివేకు
ని చిత్తమెరింగి రథమకుటిలత బోనిచ్చెను పాండ్యదేశము
న కొయ్యాన నలకృత సేతుయాత్రి కధ్వంబనుచున్ ॥వ॥ అ
చ్చోట రథంబునిల్పి వివేకునితో నిట్లనియె నిది పాండ్యదేశం
బు సేతు యాత్రాపరులకు మార్గంబు వినుమీ పాండ్యదేశం
బునందు వేదంబులకెల్ల నాధారంబును వేదాంతంబులకు నా
టపట్టును। సాత్విక గుణోచ్చాటిత గాఢాజ్ఞాన తిమిరంబును
నగు శఠరిపుప్రబంధంబు సంసార సముద్ర మగ్నులగు జనుల
కు మోక్షప్రదర్శకంబై విలసిల్లు నింతియెకాదు చందనా చ
లానిల చలచ్చ్యుత శాఖాతాడిత సుధాకర బింబచ్యుత సు
ధారస సంవర్ధిత జలప్రవాహ పూరిత మంజీర నది విరాజ
మానంబగు వృషాచలంబు గనుంగొన వలయు। ననిన వివే
కుండిట్లనియె నింతియెకాదిచ్చట విహరించు జనులు తామ్ర
పర్ణీ తరంగ సహోదర సరస్వతీ విరాజితుండును। విష్ణుజీ
వాతుండును నగు శఠారికి సంతతంబు నమస్కరింతురు। పర
మేష్ఠి నీచేతం జూడంబడి యిప్పర్వతంబున సంతుష్టుండగు

వృందావనపతి యిప్పర్వతంబున విహరించు సునాసీరుండిచ్చో టనే వసియించి లోకత్రయంబు బరిపాలించుమనని చెప్పి దక్షిణభాగంబున భాసిల్లు సేతువు గనుంగొని క్రమ్మర నిట్లనియె॥

మ॥ ఇలలోమందర ముఖ్యశైల శిఖరాహీనోపలంబుల్ కపీంద్రులు వేట్కఁ దనచేతికిచ్చినను సంతోషంబు రెట్టింపగా। నలుదుద్వృత్తిని గట్టె సేతువు నదీనాథోర్మి ఘంజంబు లంజలసంబంధదు జానకీధవుని భాస్వత్కీర్తికిఁ మూలమై॥

చ॥ అనయంబు న్నలహస్తకీలిత గిరీంద్రాస్ఫాలనా మేడితాంబునిధి క్రూరనినాదముల్ చెవికి దంభోళిక్రియఁ సోకగా మునులేరీతి సమాధిపూనుదురు సమ్మోదంబుతో నీస్థలంబున కేకాన్యముగా రథంబు వడిగాబోనిమ్ము తర్కాయనఁ ॥మ॥ వినితర్కుండు రథంబు తద్విధమునఁ వేవేగ బోనిచ్చి చాల్లని ఘాదోటల నారికేళ పనసాలంకార భూతోజ్వలద్వన సంఘంబులనొప్పు చోళమహిచెంతఁ నిల్పినం దరుఁ నింగని మోదించి వివేకుడిట్లనియె నాకర్ణింపు మంచుఁ మదిన్॥

శా॥ వాణీకాంచన నూపురధ్వనులతో వాదింపగా జాలు గీర్వాణాంచద్వచన స్ఫురత్సుక వితావాసాస్యులై భూమి గీర్వాణుల్ వశ్యుల జేసికొందురు పటువ్యాపారులన్ యోగులీ క్షోణిన్ నిల్చిన భోగులాదురన దర్కుండిట్లనెన్ వేడుకన్॥

వ॥ నిఖిల నిగమ హృదయాంతరంగంబును । నభంగుర ప్రసారిత భగవదను కంపాతరంగిత వివిధ వైభవంబును నగు శ్రీరంగక్షేత్రంబు గనుంగొంటివే యనిన వివేకుండిట్లనియె సంతతప్రఫుల్ల మల్లిక వాసనావిలసిత చందనాచలానిల డింభక ప్రసారశమిత సకలేంద్రియ వ్యాపారుండనై యేతద్రం

గక్షేత్రంబు గనుంగొంటి రంగనాయకాధిష్ఠిత విమల పులిన
ప్రదేశంబును యోగనిద్రా ముద్రిత భగవత్తల్ప భవదురగ
నాథసన్నిభ తరంగ విరాజమానంబును । నగుకావేరీ తరం
గిణి నేత్రపర్వంబు గావించె । గరుణామృత ప్రవాహ భరితం
బును । సంసారతాప హరంబును । దురితతూల దావాన
లంబును । విశ్వమాలిన్య విచ్ఛేదకంబునగు రంగభర్త కటా
క్షవీక్షణంబు మమ్ము రక్షింపవలయునని పరమేశ్వరు నుద్దేశిం
చి యిట్లనియె ॥మ॥ అవలోకింపరు కూరవర్తుల సమీపాసీ
నులం గోపదృష్టి వికారంబుల జిన్నబుచ్చెదరు యాచింపం
గృపాశూన్యులై । యపమానా క్షరముల్ వచింతురు ధనా
ఢ్యకులట్ తమ స్మర్తమానవ్రులంగొల్చుట మాని నీపదములా
నందంబునం గొల్చెదర౯ ౪మ। అనుచు౯ రంగ విభు న్నుతించి
పరమాహ్లాదంబుతో దర్కనిం । గనితానిట్లనియె౯ వివేకుడి
ది యోగ్యంబైన పుణ్యస్థలంబనుచున్వింటిని దీనికేమి రథమ
స్యక్షేత్రముం జేరనిమ్మనిసన్ సారథియట్లొనర్చి మృదువాక్య
స్ఫూర్తితో నిట్లనె౯ ॥గీ॥ వేడ్కతోడను జూడు వివేకయిది
నె । సకలభువన వతంసమై ప్రకటవృత్తి । మహిని భాసిల్లు
తుండీరమండలంబు । రమ్య సత్య వ్రత క్షేత్ర రాజితంబు ౪
గీ॥ సకల బుధ సేవితంబు సంసారభయవినాశకంబు పవిత్రమీ
దేశమందు । జనును నుతియింప హరినిజతనయ కృతమహాశ్వ
మేధావసరమున నవతరించె ౪సీ॥ జీవేశ్వరులకైక్య భావం
బటంచు శక్రాది దేవతలకైక్యంబటంచు । హరి హరాదులకం
టె నధికుండు గలడంచు నములు బ్రహ్మోచ్యుతేశ్వరులటంచు।
భవ కేశ వాంబుజ భవులేకమేయంచు జలజాప్తముఖ్యులీశ్వరు

లటంచు। వాదించుజడుల వాగ్వ్యాపారముల నాదరింపకవే
దాంతరీతిదనరు । బాదరాయణు ఘనవాక్య పద్ధతులను। ము
క్తభోగ్యుండు హరిమాకు ముఖ్యదైవ।మనుచు విహరింతు రి
చ్చటిజనులు వీరి।కరయ నాజన్మసిద్ధమీ సరణియనఘ ॥

క॥ మునిజనవినుతుడు భూసుర।డనఘుండు పవిత్రుడా హి
తాగ్ని యొకడు పా।వనవర్తనుడై యీస్థల।మున విహరించును
సుకర్మముల మూలంబై ॥క॥ న్యాయంబులైన కర్మో।పాయం
బులు విడువరాదు ప్రాజ్ఞులకు రఘూ।నాయక పద సేవాది।ప్రా
యశ్చిత్తముల దెగవె పాపంబులనన్ ॥వ॥ అనిన వివేకుండి
ట్లనియె ॥చ॥ ద్విరద నగేంద్ర కూటమొక వేశ్మముగా దన
రారుచున్ విధి।స్ఫురిత తురంగమేధ కృతశుద్ధ వితర్దిక యం
దుబుట్టి భా।సురగతి హవ్యముల్ గొనిన సుందరమూర్తి ము
కుందు డిందిరా।వరుడు మదీప్సితంబు లనివార్యగతిన్ దయసే
యుగావుతన్ ॥చ॥ భవతటినీ సముద్ధరణ పాటవసంయుత
దేశికోక్తి వై।భవమున నన్యకర్మముల పద్ధతిబాసి దయాన్వి
తుండనై। భవదమలాంఘ్రియందు సమభావముగైకొని తత్వ
దృష్టి మా।ధవ హరిమద్భరంబిడి ముదంబున నిర్భయవృత్తి
బూనితిన్ ॥వ॥ అని విష్ణుదేవునకు నమస్కరించి వివేకుండు
తర్కునితోనిట్లనియె నీ దివ్యక్షేత్రంబు దృక్పర్వంబు గావిం
చె వేంకటాచలంబునకు రథంబునడుపుమనిన నతండట్లుకావిం
చి వివేకునితో నిట్లనియె దేవా పరాపరతత్వజ్ఞ పరివృతంబై
పరంపదంబునుంబోలె భాసిల్లుచు ననేకదేశ దర్శన ప్రయా
స పరిశ్రాంతులమగు నుభయులకును విశ్రాంతి భూమిచందం
బునం గనుపట్టుచు। సమున్నత స్వర్ణకూటంబుల నలరారు

చు । నిజప్రభాపటల పరిహృత దశ దిశాంధకారంబును నగు
చు గలికల్పిత సకలదురిత ప్రశమనంబునగుచు వేంకటాచలం
బుసమీపంబునంగనుపట్టుననిమరియునిట్లనియె॥ఉ॥ ఈనగకూ
టసీమలరమేశ్వరపాద సముద్భవాపగా । మానితనిర్ఝరోది
తసమగ్రవనస్థలులన్వసింపుచున్ । జ్ఞానము భక్తియున్ గలిగి
శౌరిపదంబులు సజ్జనుల్ మదిన్ । ధ్యానము సేయుచుందురు
మహాత్ము పరస్పర వైరహీనులై ॥ఉ॥ కొందరుమానులీ శి
ఖరికూటములన్నగవ తత్కృపాజగ । ద్వందిత సర్వపాపవనదా
వ కృశాను శిఖాపరంపరా । నందవిధాయినీ మృదు మనస్విని
పోషిత సర్వదేవతా । బృందయటంచు దత్కృపను ప్రేమనుతింతురు
మోక్షకాములై ॥ మ ॥ భగవత్పూర్ణకృపా ఝ
రీగుహా రుమాప్రాణేశ కుబ్జా కుచే। లగజేంద్ర వ్రజకామినీ
ద్రుపద హల్యామాల్య కృత్కాళియో । రగకాంతా శబరీ
వినిమ్నతలు సర్వజ్ఞోన్నతుల్ తుల్యమై । దగనీశక్తినటంచు
గొందఱు మదిన్ ధ్యానింతురే తత్కృపన్ ॥ శా॥ శ్రీరంగం
బు వృషాద్రి దంతిగిరి కాశీ ముఖ్య దివ్యస్థలుల్ । శ్రీరంజిల్ల
గ నీవు సూచితివి ధాత్రిన్ వీనిలోనంగలి । క్రూరాఘౌఘ ని
వారకంబును ముముక్షుస్థాన యోగ్యంబనం । గారాజిల్లెడు
దివ్యభూమి కడువేడ్కన్ నిల్వరాదాయనన్ ॥ వ॥ అనిన వి
వేకుండు తర్కునితో నిట్లనియె । జితేంద్రియుండగు వాడెచ్చ
ట వసియించిన దత్తద్భూములెల్లను గయా ప్రయాగ కురు
క్షేత్రంబులకంటె నుత్తమంబులని పండితులానతిత్తురు। సక
ల పుణ్యక్షేత్రంబులు కలియుగ బలంబున మోహాక్రాంతంబు
లై యున్నయవి సమాధి ప్రకారంబెచ్చోటనైనను నిర్విఘ్నం

బుగా జరుగునని తోఁచదైనను గృతయుగక్రియా యోగ్యం బును శాప రహితంబును నగు పుణ్యక్షేత్రంబు శోధింప వల యు శ్రేయస్కరంబులగు కార్యంబుల కనేక విఘ్నంబులు సంభవించు నారాయణధ్యాన పరాయణుండై పరిత్యక్త తది తర వ్యాపారుండగు మహాత్ముని చెంతను విఘ్నంబు లరుగవు. భగవత్ప్రపన్నుండగు వాడు మాయం జయించునని వేదాం తంబులయందు జెప్పంబడు పురాణ కల్పిత పరివృతంబులును బాహ్యస్థంబులును। వివిధ విఘ్న సమాక్రాంతంబులు ను। నగు దేవతా స్థలంబుల నిర్విఘ్నంబుగా సమాధి జరగ ద ల్లాట నిర్దోషంబును। సుగుణ భూయిష్ఠంబును। నగుహృ దయ పుండరీకంబు సమాధి స్థానంబుగా నిర్ణయించితి। సం గాంగీ భావంబున పృథగ్భావంబులేని ప్రపన్న జీవేశ్వరులకు నివాసస్థానంబు మనఃకమలంబని నింటిసని మఱియు నిట్లని రు ॥మ॥ విమలాచార తపోవనైక నియతుల్ విజ్ఞాన శైలా శ్రయుల్। కమలాకాంత పదస్పృహామర నదీ కల్లోల కేళిప్రి యుల్। రమణీయాత్మ విచార నిర్దళిత దుర్వారాఘులై నట్టి సంయము లెచ్చోటికి నైననేగరు ఫలంబాసింప నెల్లప్పుడున్

శా॥ గంగా సేతు సరస్వతీ దివస కృత్కన్యాక వేరాత్మ జా। తుంగాగౌతమ పుత్రికాది నదులందుం మజ్జనంబాడునా। మాంగళ్యాన్వితమైన బ్రహ్మను మనోమార్గంబునం జూచు ని స్సంగుండేగునె ఘర్మపీడితుడు కాసారేతరక్షోణికిన్ ౪గీ॥ పురు షునకు ధారణాది నైఖరులనంతరాయముగ జెల్లుచుండంత రంగమందు। ననుచువేటకా వివేకుడయ్యవసరమున! సారథి సమేతుడగుచు నిష్క్రాంతుడయ్యె ॥శా॥ కోటీరస్ఫురితోత్త

ఖాంగ కరుణాంకూరాంచితాసంగ చ। క్రాటోపత్ర్యాచితా
హితాంగ సుభగత్వానంగ బాణాసన। జ్యాటంకారపలాయి
తారి చతురంగా పాపభంగామహా। ఘోంటీభూతవిహంగ స్వీ
కృతరమాఽఽఖుద్రాంత రంగాంబుజా ॥౮॥ పారా వారా గా
రా। నారాచార ప్రదళిత నానాదైత్య। కూర్రాకారా ధీరా
శ్రీ రామా రాధితాతి శృంగారహారీ ॥మాలిని॥ కలశ జలధి
కన్యా కౌస్తుభోపేతవక్షా। బలరిపుముఖదేవ ప్రార్థితాం
చత్కటాక్షా। సలలిత నిగమాంతా చారసంయుక్తవక్షా। వి
లసిత జలజాక్షా విశ్వకర్తృత్వదక్షా॥ గద్య॥ ఇది శ్రీవే
ణుగోపాల కరుణాకటాక్ష వీక్షణ పరిలబ్ధ సకల సామ్రాజ్య
విరాజమాన రావువంశ కలశ పారావార పరిపూర్ణ చంద్ర
సమాన నిఖిలశాస్త్ర వాసనా సముదిత విజ్ఞాన శ్రీమన్మహా
రాజరాజశ్రీ వేంకటరంగారాయ నరేంద్ర పుత్ర రాయరా
హుద్వేశ్యా భుజంగ సర్వజ్ఞాది మహా బిరుదాభేయ సమరవి
దళితా మిత్రరాజాధి రాజ మహారాజ రాజ తేజోనిధి మహా
రాజశ్రీ రాయడప్ప రంగారాయ నామధేయ ప్రణీతంబై
న సంకల్పసూర్యోదయంబను వేదాంత నాటకంబునందు స్థాన
విశేష సంగ్రహంబను షష్ఠాశ్వాసము॥

సంకల్ప సూర్యోదయము.

శ్రీకాంత మునిమనోనా । ళీకోరు నిశాంతకీర్తిలీలాక్రాం
తా । నేకదిగంతవిలాసవ । శాకులిత మనోజవిధుజయంత వసం
తా ౪వ॥ అవధరింపుము । కవి క్రీడిన్సంసారాఖ్యం। దాత
ర్వ్యాతను నిజాప్తులం దారగదా । నేతెంచి యనుభవుసకుఱ।
నేతనయుడ దర్శ్వవేకునికి శిల్పినకుఱ ॥గీ॥ విబుధశిల్పియైన వి
శ్వకర్మనైపుణ్య । శిల్పిరాజవాయుని శిల్పవిద్య । నోటుపరచి
పెక్కుపూలబుసిర్వంపు । మండమోహుడాత్మ నుత్సహించి॥
వ॥ తత్సమయంబున మేఘశ్వైటభ సన్నిభులగు రజస్తమో
గుణంబుల బరిపుం నాక్రమింపుఁడని పేరిణేపణగావింప నట్లు
గావించిరి పురుషుల ప్రబుద్ధులగుట రజస్తమంబుల చేత జ
యింపఁబడిక తత్సమయంబున బరమపురుష దయాచోదిత
యగు వివేకశక్తికి బరిచారికలగు దృష్టి సదృశ దృష్టుల చేత
నేను ప్రబోధితుండనై తత్ప్రతిపక్షుల బారందోలితి దదనంత
రంబా విశ్వ చిత్రదర్శనోత్సుకుండగు వివేకుండు నిజసేనానియు
గు వ్యవసాయునిచేత శుద్ధాశుద్ధ విభాగావహంబగు విశ్వప్ర
కారంబు చిత్రింబున లిఖయింపవలయునని తెలియంబడజే
యించె దత్ప్రకారంబున గర్మయోనులగు దేవాదుల యప
రిశుద్ధ రూపంబులును బరమాత్మ పరిశుద్ధ రూపంబును లిఖి
యించితి । నేతచ్చిత్రంబు సూక్ష్మస్థానంబై సాంద్రిలగ్న వితే
పంబై స్నిగ్ధ వర్ణంబై స్వల్పరేఖా విరాజితంబై మదీయాం
తరంగంబలరింపుచున్నయది యనేక సహస్రి చిత్రంబులేను

లిఖించితిగాని దీనిచందంబునసపి యుండవు। శిల్పవిద్యాఫలం
బే చిత్రలేఖనంబువలన బరిపక్వంబయ్యె నని తలంచెద నాలే
ఖనియంబులను భగవదవతారంబుల కృపాకటాక్షంబులవ
లన శిల్పవ్యాపారంబులు సులభంబులయ్యె నేతక్వాశ్చర్యచిత్రం
బువీక్షించి వివేకుండానందించునని తోచుగాని రాజులునిరం
కుశలట్లగుట। నొకానొక కార్యంబునందు విపరీతపరివర్తనం
బు గావింతురు వివేకుండతి శోభనంబుగావున దననుగ్రహం
బున కేనుబాత్రుండనగుదు విశ్వకర్మను స్మిస్త ఫుట్టించుజాలు
మదీయ శిల్పకర్మంబులవలన మాకుఫుండరీక నమాంసీనుండ
గు పరమాత్మకు రత్నమంటపంబు గావించితి దదీయ మణి
స్తంభ దీప్తులు సోపాన గోపానసీ గవాక్షవితానాదిమార్గం
బుల బరిణమింపుచున్నయవి యనుచు వదించు సహాయుంబు
న వివేకుండు వ్యవసాయ దత్తహస్తుండై సుమతి సేవింప
శిల్పశాల కేతెంచుచున్నట్టు గానంబడిన సంతోషయుండు ని
ప్రాకారంతుండయ్యె దదనంతరంబ సర్వాశ్చర్య సముచ్చ
యాలోకన కుతూహలాహుతాంత పురందర పురంధ్రీ పరిష్కృ
తగృహోపాంత ప్రదేశంబును బహిరంతః ప్రకటిత మందా
ర పుష్పవాసనా పూరితంబును బరిస్ఫుట ప్రకటిత భిత్తి భాగం
బును నగు సంస్కార కల్పిత మంటపంబునందు సుమతి సమే
తుండై వ్యవసాయ దత్తహస్తుండగుచు వివేకుండు ప్రవేశిం
చి యిట్లనియె ౹చ౹ పరిచయశక్తియుక్తుడయి పాకభిదాది
సురలి నుతింపగా। సురుచిర వృత్తినిల్పి పరిపస్ఫగతిఃపఖ
యించె జింతనా। నిరుపమభిత్తియందు రమణీయమపిం ప్రబ
లప్రపంచమై। ఖరులు సపీసనంపప నగంబు వహింపినకళి బో

పగఁగ్॥ కల్పితములైన నేమియకల్పితముల। రీతినీభిత్తిచి
త్రముల్ భూతవర్త। మానగతులభవిష్యద్విధానములను। వి
రళముగ జేయుచున్న విశ్వేశమహహ॥ గి॥ తనుతఋనియు న
పరిమితప్రపంచ। గుణములు వహించె నీచిత్ర కుడ్యమహహ।
దీనికిదియె గణింప సమానమనగ । జనదు పైనొక వటపత్ర
శాయిగలడు॥గి॥ భువనములు గర్భమందున బూని బాలు
డగుచు క్రీడింపడే యశోదాత్మజుండు। పరిమితముకాని విశ్వ
వైభవము చిత్రభిత్తి పరిమితమయ్యు జూపించుటరుదే ॥

ఉ॥ తూలికబట్టి వర్ణములతో రచియించిన యట్టి చిత్ర
ముల్ । చాలవు దీనితో నెపుడు సాటివహింపగ మాధవార్చ
నా । తూలికబట్టి భావనలతో రచియించె మదీయ శిల్పినీపి
లిఖితంబు జూడగదవేయని పత్నికి జూపె వేడుకన్ ॥గి॥ సుమ
తితచ్చిత్ర లిఖితంబు జూచి మదిని । సంతసము జెంది విభుని
యాస్యంబుచూచి । యనఘుడైనట్టి సంస్కారు డాచరించి।న
ట్టికార్యంబు మెచ్చరె యమరులైన ॥క॥ హరి యొక్కడు
నీవొక్కడ ।వరయన్ సంకల్పసిద్ధులన్నాట భవాత్కారణా సం
స్కారుండీ। తెరువున జిత్రరచవారిసె దివిజులు మెచ్చన్ ॥

చ॥ అనిన వివేకుడిట్లనియె సంగనతో భగవత్ప్రియాంఘ్రి వై
మనుజుల కాశ్రియం॥ యి సమస్తమలీమసృష్టిరూపమైన త
నరెడు చిత్రభిత్తిక విధానము తావక లోచనోత్సవం। బనవ
రతంబు జేయును గదాతరళీ కృతచారు లోచనా ॥చ॥ సక
లగుణాభిరాముడగు చక్రధరుణ మదిజూడ గోరువా।నికి దొర
వట్టినట్టి రమణీయ దుకూలమురీతినొప్పెబా।లిక గుణరూప
చిత్రితబలిష్ఠులు దీనిబరిత్యజించి ము।క్తికి జను త్రోవ జూపెద

ర కిల్బిషవృత్తి వహించి నిత్యముౕ ॥౪॥ ఏతదురుచిత్రభిత్తిక
నిం మువదన। నీవు వీక్షింపవలదని నేర్పుతో వి।వేకుడాసతి యి
చ్చిన విని ప్రమోద।మలర వ్యవసాయుడిట్లనె నతనితోడ ॥
వ॥ వివిధ విషయ వ్యాపారోపాంత రోపాలస చిత్తులును।
నన్యోన్యవిరోధవిచారాభిలాషులును।గమతమః రప్రాయులు
నగు బుద్ధిహీనులకు సంసార సముద్రంబాశ్రయంబై యుండు।
బుద్ధిసంపన్నులగు మహాత్ములు తత్సముద్రస్థితి బరిత్యజింతుర
నిన సుమతి వివేకునితో । భవదాజ్ఞా ప్రకారంబున నపరిశు
ద్ధంబగు విశ్వంబు నిరీక్షింపనని వ్యవసాయుండు క్రమ్మరనిట్ల
నియె । నిటమీాదట బరిశుద్ధసృష్టి మయంబగు భగవద్విభూ
తి భాగంబు మీారిరువురు నిరీక్షింపవలయునని మరియునిట్ల
నియె ౪ వ ॥ పరమ వ్యూహములై తదంతరములై భాసిల్లు
లక్ష్మీమనో । హరు రూపంబులయందు మీామనసుదీప్యద్వ్రృ
త్తి బోకున్న ని।ర్జర తిర్యఙ్నర వేషధారియయి వైజాత్యంబు
లేనట్టి వై।ఖరివర్తించు మురారి రూపముల వేట్కన్నిల్పుడీ
మీామదిౕ ౪౯౪ అనిన వివేకుడు సుమతిం।గని యిట్లనె సైన్య
నాయక వ్యాహృతులెల్లను సముచితగతి దనరును। మును
కొని తత్ప్రకారములు వివరింతుౕ ॥సీ॥ అతిపపరంబువ్యూ
హములు వ్యూహాంతరంబులు జూచినట్టి వారిలనులేరు। నంద
జోపేంద్ర మీానప్రముఖావతారముల సాదృశ్య రూపములు
మదికి। దెల్లంబులగుట దద్విభవంబు లెల్లన యత్నలబ్ధము
లగు నాత్మకెపుడు। ధ్యానంబుగావించు మానులకెల్లను సు
లభముల్ విభవాకృతులు గణింప। మాముకావతార మర్గం
బుతెలిగిన। మానవులకు జన్మమరణ భయము। బాయద్రోచ్చి

ముక్తిపద్ధతి నిలుపుదు । ననుచు విష్ణుదేవుడానతిచ్చె ॥వ॥ ఆ
నిన దద్వచనంబులు విని వ్యవసాయుండిట్లనియె ॥గీ॥ వీక్షణా
ధ్యాన సంస్పర్శ విధులశౌరి । భువనములనెల్ల బోషించుభూ
రిమహిమ । మీన కూర్మ విహంగముల్ పూనియాత్మ । సం
తతులనెల్ల బోషించు చందమునను ॥వ॥ అనఘుడు పద్మనా
భ్యుడు డనంతుడవిశ్వర్యుడైన శౌరి పావనగతి దివ్యాకృతు
లవారణావృత్తి వహించి కచ్ఛపంబున విహంగంబున జలచరా
ఖ్య మనగ వనసూకరంబునం । దనరుచు బ్రాకృతాకృతివిధం
బు వహింపడు చిత్రమిద్ధరన్ ॥చ॥ అనిన వివేకుడిట్లనియె సం
గనతోడ నశేషసజ్జనా వననిరతుండు భక్తజన వత్సలుడా
తత శరణ్యు డాజనార్దనుడు కృపాంబురాశి యవతారము
లెత్తుట మోహవార్ధిలో । మునుగు ముముక్షులన్వడి సము
ద్ధరణం బొనరింపగాజుమీ ॥చ॥ అనఘు జనాఘతూలదహ
నాకృతి సర్వజనస్తుత ప్రవర్తనమగు విష్ణుదేవుని నితాంతస
మర్థత మోహముఖ్య దుర్జన పరివేష్టితంబగు ధరాస్థలి
యందు వసించు మర్త్యులన్ । మునులు నుతింప దక్షణాన
ముక్తులజేయుజుమీ తలోదరీ ॥క॥ జగములు రక్షించుటకై
భగవంతుండవతరించు బహురూపములన్ । మగువా తద్రూ
పము । లగణితములు బ్రహ్మకైన హరునకునైనన్ ॥వ॥ వినయ
మునంజమూహతి వివేకునితో నపుడిట్లనెన్ మాయుం । ఘను నిధి
విశ్వకర్మయు ననానగతిన్ రచియింప నేర్చునే । నానాభ
వాండచిత్రము ధ్రువంబుగ శ్రీరమణీ మనోహరుండు । సకలము
లై రచించెను జరాచరభేద సమన్వితంబుగన్ ॥వ॥ నాకగర్
మూడవతారముల్ ప్రౌఢమె తేపగ వానినీ నాద్యలై । తిన

కన్ మీనము తుంగభంగ రచితోద్యత్కల్లోలలం బాగుచున్ ।
వనముగ్నాగమ మార్గణాస్ఫురిత భాస్వద్వేత్రుణాబ్జంబు లో
య్యన దక్షిణము నింపెదజ్జలధి గర్భాంభః ప్రవాహంబులన్ ॥
క॥ అనిన వివేకుడు సుమతిం గని యిట్లనె చూడుచూడు కలి
కిభవల్లోచన సదృశమైన భగవద్ఘన మీనాకారమనిన గా
మినివేటుకఁ బవు కనుంగొని సంతసిల్లి విభునితో సునుతి
యిట్లనియె ॥ చ॥ జలధినిమగ్న వేదములు సయ్యన దెచ్చిన భూ
న రూపముగ । దలచుటకంటె మోహన ముద్ర పయోధి
మునింగినట్టి ప్రాబలుకుల నుద్ధరించిన శుభప్రదమూర్తిఁ స
రాకృతిన్ నినుం గొలుచుట యోగిపుంగవులకుఁ సులభంబని
తోచు నెమ్మదిఁ ॥ గీ॥ పరమపురుషున కిట్టిరూపము లనేకము
లు మహింగలవంచు ముముక్షులందు ప్రకృతి దెలుపనె యు
నిన సేనాధినాథుఁ డవ్వధూటినిజూచి యిట్లనుచు బలికె ॥
గీ॥ అమృత కమలా సుధాంశు జన్మములకాది । కారణం
బైన కమఠావతారమబ్ధి । సంచరింపుచునున్నది జలజనయన
కన్నులనుజూచి మ్రొక్కుము కరములెత్తి ॥ మ॥ కమఠాకా
రము బూనిమందరకు భృత్కుండూయనోద్భూతసౌ । ఖ్యము
నన్ నిద్రితుఁడై స్వనిశ్వాసన వాతాందోళితాంభోధి భంగము
హాతల్పముగ రమారమణి వేట్కఁ గొల్వ గా బ్రహ్మకల్పము
లుద్యద్గతి బుచ్చుమాధవుని రూపంబింతి వీక్షింపుమా ॥
క॥ అనినవివేకుడు సుమతిం గనియిట్లనె బ్రహ్మతోడఁ గనుల
జనీసం జననమునకు హేతువునే । ననుచుఁ వాదించినట్టియాత
డితడెనుమీ ॥ క॥ అనిన వివేకునితోనిట్లనె సుమతి రమాన్వ
యంపరాహణంబగువి । ష్ణుని సుకుమార శరీరంబునకీ కాఠిన్య

మెట్లు పుట్టెను చెపుమా ॥ క॥ వనితా మందరగిరిపై ఘనధ
రియింపగ నశక్యంబై భువిలోపలద క్షీరజంతువులకు గరిమత । వ
నజాక్షుండు బూనె కమఠ న్వైఖరి వేళన్ ॥ క॥ అనిన న్వ్యవసా
యుండిట్లనె దేవావనధి మంథనావసరమునన్ । వనజాక్షుం
డానరించిన ఘన తరకార్యంబు బొగడగా వశమగునే ॥ మ॥ జ
లధిన్ నిర్జరదానవుల్ దరువగా చంద్రుండు దిగ్నాగ ముజ్జ్వ
లదుచ్చైశ్శ్రవ మిందిరాసతి సుధాంచత్కుంభముల్ బుట్టువే
ళల దద్వార్ధిన్ మునుంగకుండగను శైలంబెత్తి కూర్మేశ్వరుం
డలసత్వంబు పరిత్యజించి సుఖనిద్రాసక్తుడయ్యెం జుమీ ॥౫॥
మ॥ జననస్థానము కౌస్తుభంబునకు వేశ్మంబిందిరాభర్తకే
శ్రీ శునకున్ ద్రాణము దేవబృందముల కస్తోకాశనాగార మిం
ద్రునకున్ మందుర శాకికిం బ్రసురద్రుశ్రేణికావాలమీ । వన
ధిన్ వర్ణన సేయగా వశమె విద్వద్రాజకైనన్ మదిన్ ॥
క॥ అనిన నివేకుడు సుమతిం గని యిట్లనె యీపయోధి క
తుధన్యంబై । తన గుణత్రయ యుతుడై యున్నను బుధపో
మ పరిగ్రహణోద్యోగమునన్ ॥ మ॥ తనయందుద్భవమైన చం
ద్రకమలాదంతావళోచ్చైశ్శ్రవా । ఘనచింతామణి ముఖ్యవ
స్తువులు వేట్కన్ బాత్రమందిచ్చెపా । వనతం జెందితి సంచు మో
దమున సీవారాశి నాట్యంబొనర్ । చినరీతిం గనుపట్టు భాసుర
నుహోర్మి స్ఫూర్తులం జెందియున్ ॥ మ॥ వ్యవసాయుండే
పుడిట్లనెన్ జలధి భాస్వద్రత్నములనొక్కట్ ముత్సవ ముప్పున్ స్తు
శియింపుచున్ గ్రమగతిన్ సౌపాన సౌభాగ్యమై । భవమున్
చూపును లక్ష్మి యీ జలధి శుంభత్క్రాంతి జన్మించుకే । తనుపత్స్థ
లమందునిల్చి కృపచిత్వంబెల్ల హోరించుచుమీ ॥౬॥ వ॥ అనిన

లకొడిస్సనియె నంబుధి కన్యకమావహాటికో। భవత్కాసిమభా
గణావి కృపారసరాజ దపాంగలోకనా। దనిసకలాగమాంత
గణవర్ణిత పాదసరోజ వేల్కుతో। దనయునిదల్లి పోచినవి
ధంబులరగ నసుబోధిదుగావృతగ॥ చ॥ అమరవధూ శిరోజ
కుసుమార్చితనై నిరుపద్ర వాందితో। త్వముభవప్రదంబ
ఋ పదంపడిభాసిలు నీపదారవిం। దముభజయింతునీవ్వృదువ
డంబున కేమనుతెల్ల మొక్కిమో। కుమునకెబోదునంచు న
నకప్రముఖుల్ వచియింతురెందిరా౪ వ॥ అనిలక్ష్మీప్రార్థనం
బుగావించి వివేకుండు సుమతితో నిట్లనియె విష్ణువల్లభయ
గుకుమారమణిని సేవించు సజ్జనులు సంసార సముద్రంబు దరిం
చి పునరావృత్తి రహితంబగు విష్ణులోకంబున వసియింతురు
నీవు సాగరకుమారికాంశ సంభవవని తోచుచున్నయది సౌం
దర్యసౌకుమార్య సౌశీల్యాది మంగళ గుణపరంపరలు నీయందే
నంబున్నైయున్నయవి యనిన సుమతి వివేకునితో నిట్లనియె దే
వాలక్ష్మీసాన్యంబు నాయందు సంస్థాపించుట విష్ణుత్వంబు నీ
యందునసిద్ధంబై యుండుట ప్రకటంబయ్యెననిన వ్యవసాయుండి
ట్లనియె దేవి పురుషాకారంబులెల్ల విష్ణుస్వరూపంబులనియు వ
నితాకారంబులెల్ల లక్ష్మీ స్వరూపంబులనియును పౌరాణికులు
వచింతురు కల్లాట బురుషోత్తముండగు నీవివేకుండు విష్ణుండ
గుటకు సంశయంబు లేదు పతివ్రతా శిరోమణి వైన నీవు
లక్ష్మీ దేవి వగుటకు సందేహంబు లేదనిన వివేకుండిట్లనియె
స్త్రీ పురుషాకారంబైన ప్రపంచంబు నిజేచ్ఛం గల్పించు
పురాణదంపతులకు లక్ష్మీనారాయణులకు నమస్కరిం
చెదనని వేరొక్క పరమేశ్వర రూపంబు జూచుటకు నిచ్ఛ

యించిన వ్యవసాయుండలని కీర్తనీయుఁడు ॥ మ॥ ప్రళయాంభోనిధి
మగ్నమైన ధరణీభాగంబు దంష్ట్రాగ్రమం దలఘుస్ఫూర్తిని
నిల్పి యొప్పెడు వరాహాకారమై వేట్కఁ జెన్నలరన్ భాసిలుచుండు
నిద్ధరదదీయస్థూల దంష్ట్రాగ్రమం దలరుఁ గేళివిలగ్నమం తి
ల వ్యాపారముం బూనుచున్ ॥ చ॥ అని వ్యవసాయుఁ డుజ్జ్వల
మహాకిటిరూపము జూపినన్ ముదంబునన వివేకుఁడాకిటికి
మొక్కినమున్నెవ వారిధారక! గ్గోసలను జాఁగ మెయిఁగను
ర్పొడవన్ గరముల్ మొగిడ్చి సజ్జనులలరన్ నుతించె వ్యవ
సాయుఁడు నెచ్చ సనేకభంగులన్ ॥ క॥ ఖురదష్ట్రమైన విల
య! ఖ్ఖరదర్భిన్ మునిగినట్టిభూమిని సురల! ద్ధరణంబు జేసితిమి ము
రహర ముస్తంబోలె సూకరాకారమునన్ ॥ చ॥ మునిజనపూ
జ్యజృంభిత సముద్రవిహార సమర్థ భూతలావన నిపుణోగ్ర
దంష్ట్రి బుధవత్సల దైత్య భయంకరాకృతీ! సనకసనందనాది
మునిసన్నుత చిత్రచరిత్రవైభవం! దనమొనరింతు నన్ను సతతం
బు కృపం గనుఁగొమ్ము ప్రీతితో ॥ మ॥ విలయాంభోనిధి వీచి
కాసమరవాస్ఫోటోరు ఘోణంబు కేసలదంష్ట్రాగ్రవిరాజ
మాన వసుధాభ్యాసార మాదిత్య మండలసంస్తుత్యము శాం
బరకిటిపరివారత్వంబు దీపించ మంజులవృత్తిన్ నము బ్రోచు గా
త దురితస్తోమంబు మాన్పుచున్ ॥ చ॥ తొలుత వరాహరూ
పుఁడగు తోయజనాభునిచేత భోగభగ్నిలయమునన్ సము
ద్ధృతమై నిక్షితమైన మహీపురంధ్రికిం బ్రియ పయోనిధి
ధ్వనులు భాసురమంగళ వాద్యనాదముం దలతనహించె వే
డుకనుజూడఁగ దే సరసీరుహాసనా ॥ చ॥ గరుడతురంగుఁడంబు
నిధి కన్య నురస్థలమందు బూనుచు! ఖరిభుజగాధినాయకుఁడ

ఖండతర ప్రతిపన్న భోగుడై। శిరముల మేదినీసతినిశ్రమముగా వహియించె నైటభాసురహారుడైన విష్ణునఖసుందరి శయ్యా సుమీ యతండిలన్ ॥వ॥ అనిన సుమతి వివేకునితో నిట్లని యె ॥ఉ॥ ఆదివరాహమూర్తి ప్రళయాంబుధిలోన మునింగి నట్టియీ। మేదిని సశ్రమంబునను మీదికినెత్తినరీతి నీవుమో హాదిక దుఃఖభీకరమహాంబుధిలోన మునుంగు జీవునిన్। మోదముతోడమీదికి సముద్ధరణంబొనరించు వేల్పుడిన్॥ వ॥ దృఢతర దంష్ట్రాగ్ర విదారిత హిరణ్యాక్ష వక్షస్థలని గళిత రక్తప్రవాహ పాటలీకృత సముద్రోదకుండగు యజ్ఞవరాహ మూర్తి యొనర్చిన రణంబు చందంబున మహా మోహునితో నీవు రణంబొనర్చి విజయంబు గైకొనుట వీక్షింపవలయునని తలంచెదననిన వ్యవసాయుండిట్లనియె దేవ నీవు సంకల్పించిన ప్రయోజనంబు రయంబున సిద్ధింపంగలద నిన వివేకుండు వ్యవసాయుంగనుంగొని పరమపురుషునిదివ్య నరసింహరూపంబు జూపుమనిన వ్యవసాయుండు వివేకునితో నిట్లనియె ॥క॥ కనకాక్షుండగు దైత్యావ। కనుజన్ముండైన దానవాధీశ్వరుడా। కనకకశిపుండు హతుడగు। య్యెనుపరహరిరూపుడగు రమేశునిచేతన్ ॥మ॥ విలయాగ్ని ప్రతిమాన భీకరతపోవిద్యావిశేషంబునన్। జలజాప్తప్రముదముందజేసి వరముల్ సంప్రాప్తిగాజెంది నిశ్చలుడై లోకములెల్ల నేలు దనుజస్వామిన్ప్ర లోకించి కేవలభీతిన్ భజియించు దన్తితిసుతున్ వారిశుడెల్లప్పుడున్ ॥మ॥ వచనాగోచరకీర్తిభాసురుడు దుర్వారప్రతాపప్రభా। విచలన్నిర్జరనాథ సైన్యుడు జగద్విఖ్యాతుడైనట్టి రాత్రిచరశ్రేష్ఠుని పాదపీఠమున దైత్యేశుం మరగాన్

మణుల్ । పరిచరాత్రీయ కిరీటముల్ బోరలగా బార్ధిఁ దేలు
కొల్లప్పుడుఁ ॥ గీ॥ ఈహిరణ్యకశిపుఁ డామాటిభక్తుఁడై । నట్టి సుతు
ని కష్టపెట్టఁదలఁచి । హరివసించునెచట ననిన ప్రహ్లాదుఁడం । లెట
ను గలఁడు శౌరి ధన్యుయనియె ॥ ఉ॥ పుత్రునితో హిరణ్య
కశిపుండు రమారమణీ ధవుండు సర్వత్ర వసించునంచు జేలు
వంబుగ బల్కెదవా ముకుందుఁడీ । చిత్రపుఁ గంబమందున వసిం
పఁడో యని కేలుజాపగా । శాత్రవు లుల్కఁ దోఁచె వడి శౌరి
నృసింహ శరీరధారియై ॥ చ॥ ఖరుపసటా పరిభ్రమణ పాటవ
కంపితలోకుఁడైన శ్రీనరహరి నైలవతు హారణంబొనరించిన
వజ్రధారకుఁ । వెంవనియా సుపర్వరిపుఁ డీరుని భార్గవ దురక్షనలం
బు నిర్జరులు నుతింపఁ జించె నఖప్రకర ప్రబలాసి ధారలన్
చ॥ అనిన వివేకు డిట్లనియె నద్భుతముల్ నృహరి ప్రభావ
ముల్ । ఘనతరదారు సంతతిశిఖావర్గమై నరసింహ చేత నం
దనవటీనైయె పితామహ పితామహుఁడైదగు వైదికంబవింపున
ముముబ్రోచుగా తదనపత్రుని నంబిక ప్రోచునైనఁ ॥ మ॥
పవిధారాతి శయనస్ఫురన్నఖ శిఖాభగ్న సురోరక్షనలీ ప్ర
వదుద్యద్రుధిర ప్రవాహపిల సస్సంధ్యా రుచి చ్ఛన్న దిగ్వనం
దింద్ర విరోధి వైన్యలేమిరాజ తారక భాస్వత్కరుండవ న్భా
సిలు శ్రీనృసింహుండు కరంగాంక్షాకృతిం జూడగన్ । చ॥ పరు
షనఖాగ్ర వజ్ర బలభగ్న హిరణ్యసమూర్ఖ్య దానవోదర గళి
త రురక్తజనిత ప్రబలాద్భుత సాంధ్యరాగముల్ । కరకర
సన్నిభంబుల నఘుంబుల దివ్రజ భంజనంబులై । పరగు నృసింహ
మూర్తిఁ పటుబాహువులాతనివల బ్రోచుఁగావుతన్ ॥ వ॥ ఆ
నినవివేకునితో వ్యసనాయుం డిట్లనియె నీవు భక్తిపూర్వకంబు

గానిప్పుడు నృసింహదేవునినుతియించినశ్లోకాష్టక వరంపరల
స్పష్టదభినుతార్థ ప్రకరంబులును సుందరపద బంధురంబులు
ను స్వయంవ్యక్త వచన సన్నిభంబులును నిఖిలభవభయ సం
హారకంబులును నగుచు దనరు చున్నవని మఱియు నిట్లని
యె॥ మ॥ ప్రణతాపన్న మనోరథప్రదములై ప్రహ్లాద సద్భ
క్తి రక్షణ దీక్షాచతురంబులై ప్రళయమేఘస్థూల నాదంబు
లై రణరంగాగతవైరి భీకరములై రాజిల్లు రాత్రించరాగ్ర
ణీ సంహర్తృ మహాట్టహాసములు నిర్వాణప్రదంబుల్ సుమీ
మ॥ అమరజ్యేష్ఠసునికి హిరణ్యకశిపూద్యన్మంటపస్తంభ
ము౯స్తమవృత్తిన్ జనకాంబనై తనర దత్స్తంభంబునం బుట్టి చ
క్రముఖాస్త్రాయుధముల్ గృశింపగ నఖాగ్రశ్రేణి దద్దైత్యు వ
క్షము భేదించిన శ్రీ నృసింహుడు స్వభక్తశ్రేణులం బ్రోవు
త౯ ॥చ॥ అనిన వివేకునింగని తదంగనయిట్లనియె౯ నృసిం
హుడా దనుజకులాగ్రగణ్యుని మహింబణగించినరీతి మోహము
నిం దునుముమటంచు బల్కిన ప్రబోధముతో వ్యవసాయు
డా వివేకున కత్త్రివిక్రమమూర్తి ఘనఘను డైన మహన్నైరిని జూపి
జూపినన్ ॥క॥ ఘనుడు వివేకుండా వామనమూర్తిని జూచి
మ్రొక్కి మహానియగతి౯ వినుతించి తచ్చరిత్రము లనఘ
గతిం బొగడదలచి యుడ్డిల్లనియె౯ ॥శా॥ పీడాస్వాతవిరో
చనాత్మజ యశశ్శ్రీవర్ధకంబై నభశ్చ్యుతోదార శిరోవ
తంసము ఋ రక్షోభీకరంబై జగత్పీడానాశకమై సుపర్వతటి
నీ తీవ్రప్రవాహోత్కట క్రీడాకారణమై చెలంగు భవదంఘ్రిం
గొల్చెద న్వామనా ॥చ॥ అనిన వివేకునింగని తదంగనయిట్ల
నె బాలినాథ వామనుడు విరోధులంగెలిచి మానులు మెచ్చ

నఖాగ్రశక్తిచే ననిమిషవాహినిం బ్రబలమై చరియింపగజే
యు రీతి మోహాంబుని దనుచూడికి కాని సమున్నతి బొందగ
జేయు పీవొగి ॥వ॥ తదనంతరంబ వ్యవసాయుండు వివేకు
నిం గనుంగొని యిల్లనియె భృగు రఘు యదువంశ సంభవు
లై దుష్టజన సంహారకులై శిష్టసంరక్షకులై చెలంగుదురీము
వ్వురు రామాభిధానులలో బహుముఖ్య పుణ్యజన సంహార
కుండయ్యు మధ్యము రాముడనేక పుణ్యజనోద్ధారకుండయ్యె
నిమ్మహానుభావుండు కౌసల్యాగర్భ సంజనితుండై కంచుకిత ప
రాత్పరభావుండై నరరూపంబున విహరించు ॥సీ॥ శైశవంబు
న మునిజన్నంబు రక్షించె బహువిద్యబాణ సంపద వహించె।
బలిసంఘమైన సుబాహుముఖ్య సురారాతులను వేట్కగి
టణంచె। రాజితమిథిలాపుర స్త్రీ విలోచన కువలయంబులను
నుత్సవమొసంగె। మిత్రవంశంబు పవిత్రింబుగావించె గాల
కంఠుని కార్ముకంబు నిరిచె, జానకిని బెండ్లియాడెను జానదగ్ని
బలిమి గట్టిన స్వర్గసోపానములను। హానిగావించె దండిరివా
క్యమునకై స్రుత। సానేరా కండవిడిచె రాజ్యంబు మహిని ॥
సీ॥ దండకాటవిని సముత్పన్న సదయంబులను బంగారూపు
రమహీజాతమయ్యె। ఖరదూషణాది రక్షస మహీజములకు
దుస్సహచండ వాతూలమయ్యె। సమరదర్శన సముత్పన్నయుక్త
మైథిలీ పరిరంభణమునకు బాత్రుడయ్యె। మారీచునకు పితామా
దూషరంపరాలంభనమునకు గుంభియయ్యె। మహిజటా
యువునకు మోక్షమహిమ నొసగె। శబరి దరియింపజేసె
సంసారజలధి బవనసుతుని నిగరణించెబద్ధబాంధవ। వాత్మజునకిం
పుత్రో భయంబొసంగె ।ఉ॥ రావణ హృద్భయంకర పరాక్ర

మసంయుతుఁడై చెలఁగు సుగ్రీవ కపీశ్వరాగ్రజుని గిటుఁగిం
చె విరోధితమ్మునిన్। శ్రీవెలయం బరిగ్రహము జేసి నిజాఖిల
నాయకత్వ మున్ వనలయంబునందు రఘువీరుఁడు తెల్లము చేసె
నెమ్మిఁదిన్ ॥గీ॥ రాముఁడు విబుధప్రసన్న సంరక్షకుండు। వికులా
నీకపర్వతకల్పాంభోరు। నేను నీమంతి తాంతకాశాతటంగిణీ మ
నోవల్లభుండు సుత్రామ నుతుండు ॥సీ॥ లంకాపురక్షిత పంకజ
లోచనా కంపనాత్యుగ్రయూ కారణుండు। శాతశరాసార చకి
తదశాసన పకటిత బాహావిక్రమ బలుండు। కుంభకర్ణాది
దక్షోహిర పర్వతాద్భుత బలదళన దంభోళిధరుడు। శక్రజిద్భీ
కర సంగ్రామతత్పర సౌమిత్రి రక్షణోత్సాహ పరుఁడు। లోకభీ
కర దశముఖానేకంఠ। ఖండనోదిత రాక్షసకామినీ విలాపని
నదప్రమోదితా శాపతీంద్రు। జంబవదనా సమూహ మనోం
బుజాంశు ॥ ఉ ॥ ఆరఘురాముఁడింపున దశాస్యనిభారము
భూపురంధ్రికిన్। దూరము చేసి ధర్మవిరతుండగు పజ్ఞ్రము
ఖానుజన్మునిం గారవకస్వమొప్ప దశకంఠుని రాజ్యమునందు
నిల్పి కాంబేరరథంబు మీద దనప్రేయసితో వసియించె వేడు
కన్ ॥మ॥ జలజాప్తాత్మజ ముఖ్యులెల్లఁ గొలువన్ సౌమిత్రి సే
వింప భ్రాతులతో మానసవీధులన్ భరత శత్రుఘ్నుల్ ము
దంబంద నిర్దగ్ధతారాతి నహానుతాపరుఁడయోధ్యన్ గాపు
రంబున్న వారలకన్ లోచనపర్వదుండౌచు జేరంబోయె సాకే
తమున్ ॥క॥ భరితప్రాభీతుండై దాశరథి వసిష్ఠాది మునులు
సంతోషింపన్। సురలునుతింపనయోధ్యాపురమేలెన్ ధర్మ
మార్గమున సానుజుఁడై ॥శా॥ సీతాసంయుతుఁడై సమస్త
నృపతుల్ సేవింప నానాజనుల్। ప్రీతింజెంద ననేకవత్సరము

ఉర్వి నేలఁ బాలించి సాకేత స్థావర జంగమంబులను ము
క్తిం జెందఁ గాఁ జేసి లోకాతీతుండు రఘూద్వహుం డగుచు వి
శ్వాధీశుఁ డాఁ బ్రబమే ॥క॥ అట్టి దేహవల్లభుఁ జే విశ్వంబెల్ల సే
వ పింజఁ దింపం దేవసనాధీశ తమై భావింపఁ బడును దత్స
బలసహితులకున్ ॥వ॥ అని వివేకుండు ముదంబున నిట్లనియె॥

॥శా॥ పారావార పయోవిశోషణ కళాపారీణ కాలానలో
దారస్ఫూర్జిత శిఖా భయంకర శరాధారాంకిత సూనాయుధా
కారుం డాశ్రిత రక్షకుండ సుకవిశ్లాఘాపాతుకీ ధుర్యుఁడా శ్రీ
రామాఖ్యుఁడు మా మనోఘ లతలం ఛేదించు నెల్లప్పుడున్॥

గీ॥ ధర్మ విగ్రహుఁ డైనట్టి దాశరథి య ధర్మ పద్ధతి ము
ద్ధ్వంధి ధరణిలోన జేరనీఁ డగఁ జేసి రక్షింపఁ గలయుననిన బలి
తోడ సుమతి యిట్లనియె బ్రీతి ॥గీ॥ సేతుసంస్థాపనముఁ జేసి చె
లఁగు రామచంద్రుని తెరంగునను శివు జనులు పొగడ ధర్మ సం
స్థాపనముఁ జేసి తనరుమరిన వరమతితో వ్యవసాయుఁ డిట్లనియె
బ్రీతి ॥క॥ చూడుము వివేకపుష్టిని నాఁ డేనందాదు లెల్ల నారా
యణుఁడీ ప్రోడయని నిశ్చయించిరి వాఁడిమగంటిమిఁ గట్టి వ
సుదేవసుతుఁడు ॥క॥ ఈ వసుదేవకుమారుఁడు కేవల మనుజుండు
గాఁడు గీతోప నిషద్ద్యావాచార్యుఁడు మునిజనసేవిత పాదా
బ్జుఁ డైన శ్రీధవుఁడు సుమీ ॥ఉ॥ ఘోర సశాట భార మిల కం
దొలగించె వసించె గంధునా ఖీర సరోజలోచనల బ్రీతిసరించె
జయించె భూసుతుం దోరముగా మహిం గురుసుతున్ బ్రతి
ంచె గిరీటి కాజిలో సారథియయ్యె యాదవుల సయ్యన నేలె
నితం డుదారుఁడై ॥వ॥ పూతనా శకటాసుర యమళార్జున కే
శి ప్రలంబ ధేనుకాసుర కాళియ కువలయాపీడ చాణూర

ముష్టికాది దుష్టదనుజ మర్దనుండగు గోపాల దేవుండాశ్రిత
సంరక్షణార్థంబు గోవర్ధనాచలంబు గరాగ్రంబునెత్తెనని
న వ్యవసాయుం గనుంగొని సుశ్లోకుండగు వివేకుండిట్లనిను
వేదశిఖామృగ్యమాణ చరిత్రుండును యమళార్జున సంభ
గ్నిత బాలక్రీడా విలాసుండును । యమునాతీర చరదాభీర భా
మినీ సమాక్రాంత యౌవన ధనుండునునగు నందనందను
ను నమస్కరించి యతని పాద పల్లవంబులు హృదయాబ్జంబు
న నిలిపెదననిన వ్యవసాయుండిట్లనియె । సురుచిరాభీరవధూ
సంగీతరవంబును గోపాలబాలహస్త తాళనినాదంబును । న
టదర్భక వేషధర పూతనాసంహారిక చరణనూపురసింజితా
మ్రేడిత వంశనాళ నినదంబును । కర్ణరసాయనంబు గాపిం
చుచున్నవియని మరియునిట్లనియె (చ) కరినగరీ నివాసమున
తి కారణముల్ ప్రబలప్రలంబ సంహరణ సమర్థ పటుల్ సు
రనుతాతిశయంబులు గోపికామనోహరములు నందనందన స
మగ్రచరిత్ర సఖంబులై మహింబరగు హరిప్రభావములు భం
గశుభంబు లొసంగు గావుత (క) అనిన వివేకునితో నిట్లనె
సుమతి ధరిత్రి భారమణచిన యదువీరునిగతి సంసార భరంబు
న ఘా నీవణగ జేయుమను చుర్వ ప్రీతిన్ (క) అతరువాత వివేకు
డు । శ్రీతింగలికి స్వరూపుబీతాంబరులో । కాతీతుర హరిగననా
ని । చేతోగతినిట్లు వినుతి జేసె వినతుడై (సీ) విష్ణుయశోనా
మ విప్రునికుదయించి కలికధా కాలుష్యములనడంచి । సక
లదుర్మార్గుల సంహారమొనరించి భూభారమెల్లను బోలియ
జేసి । తర్కింపగా భావి దశమావతారమై కలికినామంబున జె
లగునితడు । పాణిపద్మాంచత్కృపాణ ధారాధర ధారాజలం

బుల ధరణియందు। కృతయుగోచిత ధర్మ సంతతుల నెల్ల
నంకురింపఁగ జేయు నిరంకుశముగ। నీమహాత్మ్యని మది భజియిం
చునట్టి। మనుజులకు ముక్తి కరతలామలక మనఘ ॥౪౮॥ అనిన
వ్యవసాయుండు వివేకునితో నిట్లనియె భూతవర్తమాన భ
విష్యద్భగవదవతార దశకంబు గానంబడియె। నేతదవతార
సమగ్రాతిశయ ప్రభావంబులు వర్ణింప నిగమాంతంబులు ని
వర్తిత వ్యాపారంబులయ్యె నన్యులకు శక్యంబే యిచ్ఛాకల్పి
త మహామత్స్యస్వరూప క్రీడాకచ్ఛప యజ్ఞవరాహరూప మ
హానరసింహ రమ్యవామన భృగువంశ పవిత్ర కరుణాకాకుత్స్థ స
నీలాంబర గోపికామనోహర కలికి స్వరూపయని ప్రత్యహం
బు కీర్తించు జనులకు సకలపుణ్యంబులు సంభవించు నింకొ
కటి విన్నవించెద నాకర్ణింపుమని మరియు నిట్లనియె।

క॥ తలపఁగనీయవతారం। బులలో నతిశీఘ్రముగను బురు
షులకు మహా। ఫలదంబెయ్యది తెలుపఁగ। వలెనని సవివేకుఁడని
యె వ్యవసాయునితో ॥౪౯॥ మదికింపగు నవతారము। వదలక
సేవించునట్టివానికి బహుసం। పదలు లభించును వినుమీ। పది
యవతారములు శీఘ్రఫలదములనఘా॥ గీ॥ శ్రుతిశిఖా వాక్ప్ర
మాణనిశ్చితములైన। యీశ్వరుని రూపములలోన నెద్దియైన
సజ్జనులు పూర్వజన్మవాసనల కనుగు। ణంబుగ భజింతురదియె
నిర్ణయమును విన్మా ॥గీ॥ శిల్పమెల్లను వేట్కఁజూచితిమి శిల్ప
కారుఁడైతనరారు సంస్కారుసకును। బారితోషిక మిప్పించు
భూరిమహిమ। ననిన సేనాధిపుండు దానట్లొనర్చె ॥గీ॥ అన
ఘుఁడైన వివేకుఁడాతనికి సుమతి। జూచియిప్పుడె వైరుల సాం
ప్రాణంగ। జేయుగావలెనంచు వచింపుచునుస। సైన్యుఁడై వేట్క

శోడ నిష్క్రాంతుడయ్యె ॥శా॥ పారావార గభీర భీరహిత దృప్యద్దానవవ్యూహహాసం । హారాహార కిరీటముఖ్య మణిభూషాధార ధారాధరో । దారశ్యామల దేహకాంతి దళితాంతర్ధ్వాంత సందోహాసం । సారాసారసగర్భ్యవధిగత సదాచారారమావల్లభా ॥క॥ ధారాధర నీలాంగప । ఘోరారాశి సుతాసముఖ్య గోరో భవకా । శ్రీరాంకిత వక్షస్థా । నారాయణ వాసుదేవ నారదవినుతా ॥ మాలిని ॥ కరివరదముకుందా ఖండితారాతిబృందా । సురనుత ముచికుందస్తుత్య సత్కీర్తికుందా । వరవినుతసమస్తా నందసందోహకందా । మురహార పరమాత్మామోదితాభీరనందా ॥ గద్య ॥ ఇది శ్రీ వేణుగోపాల కరుణాకటాక్ష వీక్షణ పరిలబ్ధ సకలసామ్రాజ్య విరాజమాన రావువంశ కలశ పారావార పరిపూర్ణ చంద్రసమాన నిఖిలశాస్త్ర వాసనాసముదిత విజ్ఞాన శ్రీ మన్మహా రాజ రాజశ్రీ వేంకట రంగారాయ నరేంద్రపుత్త్ర రాయ రాహుత్వోరగ భుజంగ సర్వజ్ఞాది మహాబిరుదాంకేయ సమర విదళితా మిత్రరాజాధిరాజ మహారాజ రాజతేజోనిధి మహారాజశ్రీ రాయడప్ప రంగారాయ నామధేయ ప్రణీతంబైన సంకల్పసూర్యోదయంబను వేదాంత నాటకంబునందు శుభాశ్రయనిర్ధారణంబను సప్తమాశ్వాసము.

సంకల్ప సూర్యోదయము.

శ్రీకంఠాంబుజసంభవ! పాకారాతిప్రముఖ సుపర్వానతగుణా! నీకపయోరాశిశయనా! యా కౌస్తుభరత్న సహిత జగదీశహరీ! అవధరింపుము ౪ క॥ ఆతర్వాతనుగర్వా! స్వాతంత్ర్యుండై వచ్చె సభనివేశుడు నాతో! భూతలమున సముడెవ్వడు! ప్రీతిన్మోహునకు గూడబెట్టెదు ధనముల్! మ॥ భువినస్త్వవ్యసనంబులన్ సరాల జొన్పునన్యత్ప్రతాపంబువి! ఘ్నవిధుల్ గూడిన బట్టినట్టిపని నెన్నన్ మానుకోనీయనీ! దరిపికాసక్తి సమస్తదుఃఖముల నాస్యంబంచు వాదించుమా! నవ్వుల్ నంద్యాజియింప నేను దమలో నన్ విశ్రాంతయైయుండుటన్ ౪ గీ॥ మోహునకుముఖ్యమంత్రినై సాహసమున! మామకభ్రాతయగులోభ నామధేయు! డవనిలోమామకీన సాహాయ్యమునను! భువనముల నెల్ల గెల్చె నద్భుతముగా ౫ గీ॥ నేను లోభునకనుజుడ నిరసింప! దోడ మోహునివిభవంబు కడగియూవి! వేకుడధ్యాత్మ విద్యభావించు మనుచు! బురుషునకు సంతతంబు దెల్పును ముదమున॥ క॥ ఇలనుమతాంతరములదు! బలవృత్తి వివేకు డెరుపరనబురుషుని! డెలమిని గామక్రోధా! దులబారగదోలి ముక్తిస్త్రోవమెలంగున్ ౧ క॥ పురుషుడు నియమస్థానము! పరికించెను ధారణావిభవము గ్రహించెన్! గురుతరవృత్తిన్ యోగీశ్వరుడై సహించె! దమమును శమమును దయయున్ ॥ క॥ కామక్రోధాదులనుం గ్రామంబున ... కలచే జగముల్

ప్రేమన్ జయించిరో తత్త్వములచే నిపుడు గెల్వబడి రప్రబహు
గుణ ॥క॥ అనిశం బరలోకింపు జనుదెంచి తదీయభర్తృసతి
యగుదువా । ననయిట్లనె బతికోసి! వన్నృతము బలికితివి వి
జితులా కామాదుల్ ॥క॥ కామప్రముఖులు మహిని మ।హా
మాహులని కార్యదక్షులటువంటిసమ। గ్రామాత్యులోడుదు
రెనా। ధీమణులకు దగునె యన్నృతవృత్తి వచింపన్ ॥గి॥ అని
న యభినివేశు డాగ్రహంబుననన్ను । సత్యవాదియనుచు శంకలే
క। పలుకుచున్న యట్టి బానిసరండపే। రెవ్వరోయటంచు నొ
వ్వనాడ ॥ వ॥ అనిపలికిన యభినివేశుని చెంతకు దుర్వాసన
చేరంజని జఠరాగ్నిసాక్షిగా దావకకరగ్రహణంబొనరించి భ
వదితర పరాఙ్ముఖనగునన్ను సువాసినియని వచియించితి విది
యసత్యవాదిత్వంబుగాదా యనిన నభినివేశుండకాంతతో
నిట్లనియె మదీయ వచనంబనృతంబని దూరంబుననుండి పలు
కుటవలన నీవని గ్రహింపంజాలక యెవ్వతోయని కోపంబున
వాక్పారుష్యంబు గావించితి నీవు బహుదినంబులనుండి దుర్మ
తిసేవగావింపుచు లోకవ్యవహారంబెరంగక నన్ననృతపరాయ
ణునిగా నాలోచించితి వివేకుని సామర్థ్యంబున గాముడు
జుగుప్సచేతను గ్రోధుండు క్షమవలనను లోభుండు తృష్ణవల
నను నహంకారుం డాత్మవిద్యవలనను జయింపంబడిరీ ప్రకా
రంబు నీవెరుంగక నన్నాక్షేపించితివనిన దుర్వాసన యిట్లని
యె జుగుప్సాదులు కామప్రముఖుల జయింపందలంచి తత్ప్ర
యత్నంబులొనర్చుట దీపంబు లార్చుటకు శలభంబులు
ప్రయత్నంబు సేయు చందంబునంగానంబడు దీపంబు చం
దంబున గామప్రముఖులలరారుచుండుశలభంబుల చందంబున

జగుప్సాదులు నశియింతురనిన నభినివేశుండిట్లనియె వనితా సందేహాస్పదంబులైన కార్యంబు లీతెరంగున జరుగునని నిర్ణయింప నెవ్వానికైనను శక్యంబె యొకానొక సమయంబున శలభ పాతంబులవలన దీపంబులు నశింపవే యనిన దుర్వాసనయిట్లనియె। భవదీయ వచనంబు లూహించిన మహామోహప్రముఖులకు వినాశంబును। వివేకప్రముఖులకు విజయంబును సంభవించునని తోచుచున్నయది। భవదీయ జీవనంబునకు హానిరాకుండ వేరొక్క యుపాయంబు చింతింపవే యనిన నభినివేశుండిట్లనియె। సకలవిషయభోగ సంపూరితంబైన మహామోహుని మందిరంబు పరిత్యజించి వివేకుని చెంతకరిగి మోక్షేచ్ఛా పురస్సరంబుగా నతనినాశ్రయించి సమాధ్యభినివేశ నామంబున జిరకాలంబు జీవించెద నీవును బూర్వస్థితదుర్వర్ణంబు పరిత్యజించి సుసాంగత్యంబున సువాసనాభిధానవై నన్నెడబాయక యుండుదువనిన నక్కాంత సంతసించి బహువిధంబుల భర్తననభినుతులు చేసె దత్సమయంబున దివ్యాంతరిక్షభౌమంబులగు మహోత్పాతంబులు పొడమిన నమ్మర భార్యతో నభినివేశుండిట్లనియె ॥ఉ॥ గ్రద్దలు తోరణంబులదగ వసియింపదొడంగె వాత్యలా । పద్దశ గేతనాగ్రపటంబు [illegible] జేసె దిగ్వ్యస్తవవహ్ని ధూమములు పర్ధతి మేఘములంకురించెనో। ముద్దియ కాలకింకరులు మొత్తముగా విహరింతురుగ్రతన్ ॥సీ॥ విను నారదుండు నివృత్తి ధర్మముఖ్యుని సకలలోకములందు సంచరించు। దుంబురుండీ నారదుండు వివేకున కాంతరంగికుల మర్యాదవతంసు। లఖిలలోకంబులకు హితుడైనట్టి నారదుడిప్పుడీనగరమున [illegible]। శాకచందమున వే

ట్టునుబ్రవేశించెను కలహామాతనికి భక్ష్యంబునుమ్ము । విప్ర
ల భక్తవత్స్యుడై వీరుడీప్రపంచమందున దనకంటెబరుడు లేడ
టంచు దు! శీశయంబున సంచరించు । మోహుడల్లాటమదికి
సందేహమగును ॥ గీ ॥ దైవవశమునగార్యముల్ ధరణిజర్లు
గు । మోహునిజయూపజయములే నూహసేయు । చందమున
నెట్లుజరుగు బూర్ణేందువదన । యనుచుసతిదాను జంతినున
వసరమున ॥ సీ ॥ గొడుగులుగగనంబు గడవనెత్తుడుచలి
యింపజేయుడుచామరములు । కాహళాదులువేడుకను మొర
యింపుడు జరిపింపుడోగిని నిస్సాణతతులు । తరిమిసేయుడువే
త్రధరులు బరాబరుల్ పూనుడాయుధముల బోలుదోరలు।
స్థాపింపుడేలమి భాస్వత్కేతనంబులు నడిపింపుడు రథాశ్వనా
గములను । సాహసస్ఫూర్తిశోభిల్ల మోహుడఖిల । సైన్య
ములతో వివేకునిసంగరమున । నోటుపరచుటకే తెంచుచున్న
వాడ । టంచునేపథ్యమునను వాక్యములువ్రెడమె ॥ వ ॥ త
ద్వాక్యంబులాకర్ణించి యభినివేశుండు దుర్వాసనతో నిష్క్ర
మియె । మహామోహుండు వివేకునితో సంగ్రామంబుసేయ
నేతెంచుచున్న వాడిద్దినసంబున జగంబునందు వివేకుండైన
ను మోహుండైననిరువురిలోనొక్కండు సపరివారంబుగా న
శియించనట్లగుట విషయ భోగభాండాగార పరాఙ్ముఖులును
నిర్ముక్తసంసారులునగు శమదమాదులు రయమ్మునరాకుండ
మాగ మధ్యంబున గాలాయ సకంటకంబులు స్థాపింపవల
యునని భార్యతోసలెండు నిష్క్రాంతుండయ్యె నదనంతరం
బు ॥ క ॥ అతిరయమున మోహుండు దుర్మతివారదసహితు
డై సమగ్రస్ఫూర్తిన్ । శ్రితులలరవచ్చి యాశత । ధృతి తన

యముంజూచి ప్రతినిట్లనిపలికెఁ ॥ చ ॥ అజతనయుండవై దిగధి పార్చితపాద సరోరుహుండవై । సుజననుతుండవై స్ఫటిక శుభ్రశరీరుడవై సమస్తలోకజన విచిత్రదర్శనవౌ । కాలునినుం గనుగొంటినీపదాంబుజ యుగళాంకితంబులయి పొల్పుల రారె మదీయగేహముల్ ॥ క ॥ మానిశిఖామణిమన్మా । యానగరం బెల్లదాన కాగమనముచే । బూనె బవిత్రతయనినం । దానిట్లన నారదుండు తన్మోహునితో ॥ గీ ॥ వినుమహామోహా తావక వీర్య శౌర్య । ధైర్య గాంభీర్య వైభవౌదార్యముఖ్య । భాగ్యములుజూచి సంతోషపడితిననిన । మోహనుడర్ఘ్యాదులొసగెనమ్మునివరునకు ॥ వ ॥ మోహనునింగనుంగొని నారదుండిట్లనియె దులశీవన వాసినియగు ద్వాదశిని బూజించుపర్యంతంబు నాచేతనుపవాసవ్రతంబంగీకరింపంబడియె । నట్లగుట భవదర్పితంబగుపూజాద్రవ్యంబులైకొనననిన మోహనుండాశ్చర్యసముద్రమగ్నమానసుండై సంతసించినారదునకిట్లనియె ॥

॥ చ ॥ లలితమృదులాస్య సంయుతవిలాసము సంగీతవిపంచికం । జులరవసంయుతంబు గుణశోభితయొన్నగ సీకరీతము । జ్వాలతరచంద్రికావిమలవైభవముల్ వహింయించుభోగముల్ । కలుషులుగల్గు నీచరణకంజములర్చన సేయువారికిన్ ॥ మ ॥ జడుడీ మోహనుడు వైపరీత్యములు విశ్వంబందుబుట్టించు దానవుం డెప్పుడు ధర్మమార్గమున నన్యాయస్పృహం డ్రిష్మరుం । జెడుశీఘ్రంబున వీడటంచు మదిలో జింతించి నవ్వాత్మలో । బొడమన్మోహునితోడ నిట్లనియె సభ్యుల్ సంగసంబంధగన్ ॥ గీ ॥ తామరాకుంరీతి దవరు నిర్లిప్తుడై । పురుషుషట్టి పురుషపుంగవునకు । సకలభోగములను సంభవింపగ జేసి

తనఘునిన్నుఁ బొగడనజుని వశమె ॥ మ ॥ చకితారాతిశిరో
మణి స్ఫురిత భాస్వత్పాదపీఠంబుతో। సకలోగ్రిమదేభ
దంత రచనాంచత్పార్శ్వభాగంబుతో। బ్రకటస్ఫూర్తిఁ జె
లంగుచుండును భవద్భద్రాసనంబుర్విదా। వకసన్నాహజభీతి
జెందుదురు దేవద్రోహమధ్యల్ మదిన్ ॥ ఉ ॥ ఆసమయం
బునందు బ్రతీహారియొకండరుదెంచి మ్రొక్కి మో। హా సుమ
తీశ చారుఁ డొకఁ డాగతుఁడయ్యె నటంచుఁ బల్కఁ బద్మాసనసంద
నానుమతినాతని దోడ్కొని రమ్మటంచు భ్రూవిభాసిత సంజ్ఞ
చే వెలియ ల్కిన నట్లొనరించె వేడుకన్ ॥ గీ ॥ ఆవివేకు
ని మాతమోహాంతికమున। రాహుసన్నిధి నున్నట్టి రాత్రిక
రుని। చందమునను్న కలహాభోజనునిఁ జూచి వందనముఁ జేసె
వినయపూర్వకముగాఁగ ॥ చ ॥ సురముని మోహభూ
పతిని జూచి ముదంబున నిట్లనెన్ శరాస్ఫురణ జెలంగ జంఘి
కలబూనిన ఘంటల నాదముల్ దిగంతరముల బర్వఁ బతాళిపు
వ్రుదండ చలింప శ్రీమాంబవుల్ కళేబరమున సంచరింపగ
శుభస్థితి వచ్చెనితండు చూడుమీ ॥ వ ॥ వినుము గాతఁడం
డ్యుఁడు గాడుగావున బహుమాన పురస్సరంబుగా సంభా
షింపవలయుననిన మోహుండట్లసేయుదు ననిను దత్సమ
యంబున దూత మోహుని సమీపంబున కేతెంచి మామ
క విభుండగు వివేకుండు తమ పేర లిఖియించిన లిఖిత బుచి
త్తగింపవలయునని వివేక కరలిఖిత భూర్జపత్రింబుచేతి కం
దిచ్చిన మోహుండు దానింగని యుష్మద్దేశ లిపిపరిచయంబ
స్మదీయు లెరుంగరల్లగుట నేతద్భూర్జ పత్రలిఖితాక్షరం
బులు నీవుపఠియింపవలయుననిన నారదముఖంబు గనుంగొని

తదను మతంబున నఖాగ్రవిదళిత లాక్షాముఖాగ్రీబుండై యి
ట్లని పఠించె స్వస్తి శ్రీ శ్వేత ద్వీపమంటప నివాసుండగు వి
వేకమహీమండల నాయకుండు మహామోహునకు వ్రాయిం
చిన సమాచారంబు బహుజనాపకారణంబగు ఖండనంబు
నీచులగువారలు గోరుదురు సజ్జనులగువారు సంధికార్యంబవ
లంబింప గోరుదురట్లగుట కృతయుగంబె తెంచు పర్యంతంబు
దక్షిణ భూములుమాకొసంగవలయు దక్షిణదేశాధికారం
బులునే తద్దక్షిణ భూములనుద్భవించిన స్థావరతిర్యగ్జంతుసం
బంధంబగు నధికారంబు భవదధీనంబు గావించెద మీప్రకారం
బునకు నీవు సమ్మతించిన నుభయకులంబులకు హాని సంభవింపద
సత్యవాక్యంబని తథ్యంబని సకలలోకులెరుంగుదురు నీమనంబు
న సంశయింపకు మేతత్ప్రకారంబు కృతయుగారంభ పర్యం
తంబు జరుపుద మట్లగుట సందేహింపక సంధికార్యంబున
కు సమ్మతింపవలయునని దూతపఠియించిన విని కోపోద్దీపిత
మానసుండై మహామోహుండిట్లనియె ॥ క ॥ దురమునకు
న్నిచాత్ముడు । వోరుసట సామంబు సేయ జూతురట మహా । పురు
షులు వింటివె నారద । విరసములైనట్టి యావివేకునిమా
టల్ ॥ గీ ॥ శక్తి లేనట్టి వారెల్ల సామవచన । రచనజీవించెద
రు పరాక్రమసమేతు । లైన భూవల్లభులు సమగ్రాహవమున ।
వైరులను గెల్చెదరు సంధివారికేల ॥ క ॥ భువిని నిరాటంక ప్రాభ
వమున దగు మానుదాను భాగ్యమొసగుటల్ । దరిద్రిణంబు
కుబేరునకుర్ । రవికిం దేజంబొసంగు రహిదోచు జుమీ ॥
మ ॥ అనిసన్ నారదుదాత్మలోపలను మోహాహంకృతిన్
జీరితుడై । తనకాహారము సంభవించునిదితథ్యంబంచు జింతిం

చి మో॥ హరునితో నిట్లనె దానవకీన విభవప్రోద్యోగంబు వీ
క్షింపని। న్ననిలో నెవ్వఁడు గెల్వఁజాలఁడని నాయాత్మం దలంతుం జు
మీ ॥ చ ॥ తడయక నీవు కన్బొమ గదల్చిన లోకములెల్ల భీ
తితో। గడగడలాడుచున్ వడకగా దొడఁగుఁ భవదాజ్ఞ ధాత్రి
లో। గడవఁగలేరు సంసృతిసుఖంబులు గోరెడువారు వేఁట్కనీ
యడుగులమీఁద మో పెదర జాచి సురల్ నిజమౌళిరత్నముల్
గీ ॥ ముక్తిబీజములను మొలవంగనీయవు। ధైర్యమం
దరుఁడవు శౌర్యనిధివి। సంధి సేయనీకుఁ జను నెయన్యునితోడ। నం
పుతో బరాక్రమింప వలయు ॥ చ ॥ ఎలమిని భర్తతోడ
నపుడిట్లనె దుమతి నీమనోరథం। బలవడ సంధిసేయుదానవు
హంకృతి మాసవివేక నీవు నా। నిలయము చేర రమ్మనుచు నే
ర్పులరం బిలిపించి శృంఖళం। బులుదగిలించి యెయ్యెడకు బోవఁగనీ
యనే మీ శుభంబగున్ ॥ మ ॥ అనినం దుమతితో డని
ట్లనియె సాహంకారుఁడై మో హరుఁ డం। గనయుష్మద్వచనప్రకార
ముసదృక్షు ద్వేషులం జేయనా। న్చను గాక ల్పుల కింత యేల వి
లసచ్ఛ్వాచ్యగ్రమం తైనమే। దిని నేవారికొ సంగ సంగరధరిత్రిం
గూల్తు విద్వేషులన్ ॥ గీ ॥ సకలజగములు గెల్చిన శౌర్య
శాలి మో హరుఁడపరిమితైశ్వర్యగేహుఁడనుచు। మదిని గానక
నన్ను సామాన్యునిగఁద। లంచి వంతిప్పుటంచు బల్కంగఁదగునె
మ ॥ కలహాహారుఁడనైన నాతపము పక్వంబయ్యె మోహరుం
డు ని। శ్చలుఁడై పట్టినపట్టు మానఁడనుచున్ స్వాంతంబునన్ బీతి
తి జె। న్నలరందుమతిఁ జూచి నారదుఁడు పతాతింత్యాకురా
ధఁంబుఁ బీనుల జొన్పఁదగునన్న మాతచది వేఁ నోరెత్తఁగా
నీగలిగె ॥ క ॥ ఈసమయంబున సంధి। వ్యాసంగము జరుగకున్న

వస్త్రముసమర। పారిసంగికులగుయమనియమా। సనముఖభ
టులతోమహాజియెనర్పఁ ॥ శా ॥ కాముక్ గ్రోధుని లో
భునిందును ముదుఁ ఖండింతు దంభుఁ బల। స్త్రోమాన్వితముగా
వధింతుగుహానా సూయాభిమానాదులఁ।భూమిఁ గెల్చెదనీ
చమూపతుల నంభోజాక్షు కారుణ్య వీ।క్షామాహాత్మ్యమునం
గలింగృతయుగోత్కర్షంబు గావించెదఁ ॥ క ॥ అని దూత
సదువ మోహుఁడు। వినినిజభృత్యులను జూచివీని వధింపుం।డని
పల్కినవిని నారదుఁ।డను చితమిక్కార్యమని తదాగ్రహముడి
పెన్ ॥ గీ ॥ మోహుఁడిట్లనెంజమూపతులనుజూచి। వీనిబట్ట
ణంబు వెడలగొట్టు।డనిన దూతమంచహాసమ్ముజేసి నే।పథ్యస
రణిజనియె బ్రజలువొగడ ॥ క ॥ కోపోద్దీపిత మానసు।డై పె
టపెట పండ్లుకొరికి యప్పుడు మోహాత్ము।పతివివేక దూతా
లాపములు మనంబులోదలచియిట్లనియెఁ ॥ మ ॥ చెడెబ్ర
హ్మాండమునిండియుండిన యశశ్శ్రీవైభవంబీయెడం। జెడె శ
కాదిసుపర్వులెల్ల గడిమిఁ సేవించుపాదాబ్జముల్। చెడెదో
ర్దండయుగప్రతాపము సభాసీమఁ వివేకుండుపెం।పుడిగెఁదో
బంపిన దూతపలుకు వచనంబుల్ వీనులఁ సోకుటఁ ॥ వ ॥
అని ముహూర్తఁ మాత్రంబు చింతింపుచు దుర్మతింజూచి
మోహుండిట్లనియె। వివేకప్రత్యర్థ్యమాణుఁడగు మజ్జనకుం
డు దుఃఖితుండగుననుచు జింతించెద గతజలసేతుబంధనంబు
గావించువాని చందంబున గజస్నానంబు గావించువాని తెరం
గున। గణికా పరిణయోత్సుకుని విధంబున విహరించు వివేకు
మాయలంబడి కులపతియగు పురుషుండుభయ సుఖంబులకు
బాహ్యుండగునోయని విచారించెదననిన నారదుండిట్లనియె.

బురుషుఁడు భవదనుమతంబున వర్తించుఁగాని వేరొకచందంబున విహరింపఁడనిన మోహుఁడిట్లనియె మహాత్మా వివేకుండు పురుషునకశేషభోగనిస్పృహాలసంబు గావింప నూహించెననిపల్కి వివేకునాత్మనుద్దేశించి దురాచార, విశ్వవిద్వేష, మూఢస్వభావ, నన్నెరుంగవా యనుచు నిట్లనియె ॥శా॥ రాజీవాసను డాదిగాఁగ దృణపర్యంతంబు నాయాజ్ఞ వి। భ్రాజత్స్ఫూర్తిఁ జరించు వేదవచనార్థప్రోద్భవాచార పా। థోజాతంబుల దంతిచందమున దోడ్తో బెల్లగింతుఁ గ్రమా। గ్రాజిన్నిన్ను వధింపఁజాలనె వివేకాలోక విచ్ఛేదకా ॥వ॥ అనినన్మోహునిఁజూచి దేవమునియాహ్లాదంబుతో నిట్లనెన్। వినుత ప్రాభవసంయుతుండవగుచున్ విశ్వంబులో వెల్గు నిన్ను నఘా నెమ్మదిలో నెరుంగని జనుండంభోజగర్భాండ। సీమను గానంబడఁడెన్న గాదరమె నీ మాహాత్మ్య మెవ్వారికిన్ ॥వ॥ అనిన మోహుండిట్లనియె ॥చ॥ శతమఖుసన్నిధిన్ స్వపరసంజ్ఞ విభేద మెరుంగలేకనే। నతనురణంబు సేయుసమయంబున జంభరుఁడు విధుంతుద। ప్రతినిధినై మహోగ్రగతి బట్టి రథంబున గట్టిపెట్టితిన్। శతధృతిపుత్ర మామక భుజద్వయవిక్రమ మెన్న శక్యమే ॥వ॥ అనిన నారదుండంతరంగంబున నీమోహుండున్మత్తప్రసంగుఁడని యూహించి మఱియుమనంబున నిట్లనివితర్కించె ॥సీ॥ కోతికంబళిగప్పుకొనిసభ గీతంబు పాడుచున్నదియని పలికినట్లు। పరమదరిద్రుండు బంధువులకునిచ్చు బహువిత్తములటంచు బలికినట్లు। పంగుండు గడియలోపల లంఘనము సేయు జలరాశిననుచును బలికినట్లు। వీణావినాదముల్ వినిసంతసింతురు బధిరులటంచును బలికినట్లు। మోహుఁడనుచిత వాక్యముల్ సాహసమున। బలు

శజొచ్చెను సంభవింపదు వివేక। విభునితో సంధికార్యంబు వీ
నికనుమ। తంబుగా బ్బల్లవలె విరోధంబుతగదు ॥వ॥ నార
దుండివ్విధంబున నాలోచించి మహా మోహునితో నిట్లని
యె ॥మ॥ అరవిందాప్తుడు పశ్చిమాంబుధికి సంధ్యావంగనా
ధఃణంబు సత్వరవృత్తింజనురీతి నస్తగిరి చెంతన్ జేరె గాలోచి
తా। సురకార్యంబులొనర్ప బోదునని సంగ్రామా శనుండేగి
నః। బరిరంభంబొనరించె మోహుడు నిజప్రాణేశ్వరిన్ వేడు
కః ॥గీ॥ మోహుడీరీతి నవ్వేళ ముదముతోడ। నంకపాళిసు
ఖంబు దాననుభవించి। మంజులంబగు మోము చుంబనము జే
సి। వనజముఖితోడ నప్పుడిట్లనుచుబలికె ॥మ॥ ధరణింగుంకు
మ మిన్నుజల్లుగతి సంధ్యారాగమొప్పారె దిక్తరుణుల్ కా
టుకవెట్టికొన్నగతి జీకట్లంకురించెః నభంబుర మేశాంఘ్రియు
టంచు గుండకుసుమంబుల్ దేవశల్ పూజజే। సిరనందాగక
లొప్పె గంతుని జయశ్రీ పెళ్ళియాడుందమిః ॥గీ॥ తరుణి
సంసార సౌఖ్యనిదాన భూతమైన కందర్ప కేళీ సమగ్రభోగ
విభవసూచన గావించు విధముదోప। నరుణరుచితోడ దన
రారె నవసంధ్య ॥మ॥ రవిదీప్తుల్ గిరులెక్కె తత్క్షణమె
దూరంబయ్యె దృగ్వీధికిం। జెవిసోకెః మిగులంధ్రుతీయ పవనా
క్షీణాగమా గావ ముత్సవముల్ వత్సలుజెంద నీడములచెం
తంజేరె బకుల్ తమిస్రవితానంబు పర్వి కంఠరుచులన్ రా
జిల్లె దిక్సీమలన్ ॥మ॥ తరుశీచీకటులంబుసీమలను గాదం
బంబులయ్యెన్ మహాంబరసీమం జలదంబులయ్యె గజాలై భా
సిల్లె శైలంబులః। సరసీజంబులు దోయలయ్యె నిశకుంజంచచ్ఛ
రోజంబులై। వరగేహసీకచవీధిపై గువలయప్రాపీణ్యముల్ చూ

పెద్ద ॥మ॥ అనిశందమూర్తి భర్తకిట్లనె వివేకాదుల్ సమ
గ్రాహవంబున కేతెంతురటంచు నీవెరిగి సంభోగాహ్వ వా
క్యంబులిం । పునభాషింతువు ధైర్య శౌర్య విభవంబుల్ నీయ
ధీనంబులై । తనరున్ నిన్ను నుతింప శక్యమెయనందానిల్లనెం
బత్నితోన్ ॥ చ॥ నిరుపమ శౌర్యసన్నుతుడనేను జమూపతు
లగ్రగణ్యులం । బరమయినం బగిల్చెదరు మామకసైనికు లాజి
లోపలం । దరుశివి వేళ నీరనిధిదాటుట కంగజతంత్రదక్షులై ప
రగినవారితో మరుని బ్రార్థనసేయుట సేతువైతగున్ ॥ గీ॥
అన్యదేవార్చనము సేయుటనుచితంబు । కలహాసీమ వివేకుని
గెలుచుటకును । గామతంత్రాధిదేవతవై మెలంగు । నిన్ను శర
ణంబు వేడెద నీరజాక్షి ॥ గీ॥ కేళిసదనంబులో నిన్ను లోలన
యన । కూడిసుఖనిద్రనొంది వేకువ వివేక । విజయమున కేగెద
నటంచు స్వజనులలర । గాంతతో నప్పుడతడు నిష్క్రమించుడ
య్యె ॥క॥ ఆరాత్రి చనిన వేకువ । నారదతుంబురులు ముదము
నన్ వీణెలు జె । న్నారగ మోయించుచు బృం । దారకమార్గ
మునవచ్చి దర్శించిరినున్ ॥వ॥ బాలసూర్యదర్శనానంతరంబు
న నారదుండు తుంబురునింజూచి యిట్లనియె త్రిలోక కంట
కుండగు మోహుని నిర్జించుటకు వివేకుండే తెంచుచున్నవా
డు వివేకుని విజయంబు వీక్షించుటకై వివస్వంతుండు విచ్చే
సెనని తోచుచున్నయది వినుమని మఱియు నిట్లనియె ॥చ॥ ఉ
దయగిరీంద్రకూటమున నుత్పలముల్ ముకుళింపజీకటుల్ । బె
దరి బిలంబులం జొరగ బుద్ధ్యచరస్థిర భేదశక్తి సొం । పొదవమ
నుష్యకోటికి సమున్నతిగల్గగ వేదమూర్తి నై । ముదమునసొ
క్క తేజము సముద్భవమయ్యెను గన్గొనందగున్ ॥ తుంబు

రుండు సంతసించి నారదునితో నిట్లనియె॥శా॥ ప్రాచీనాచల
తుంగశృంగ నికటప్రక్రీడ ద్దేంద్రదేశ భూశుం। డాచార్యజ ధాతు
ధూళి నిభముల్ నానాదిగంతస్థితా। నీచ ధ్వాంత తమాలవృ
క్షపటలీ నిర్మూలనోద్యుక్తముల్। ప్రాచుర్యంబున బాలభా
ను కిరణవ్రాతంబులొప్పారె దివిన్॥వ॥ అనినవిని నారదుండు
వివేకుని విభవంబు వృద్ధిబొందంగలదని మఱియునిట్లనియె॥

గీ॥ సకలజన దృక్ప్రచారముల్ సన్నపరచి। దిక్కులమునుం
గజేసి ధాత్రినిజరించు। నలిని తిమిరంబులను భానుమండలం
బు। కిరణసముదాయములనుభక్షింపదొడగె॥గీ॥ రావణా
యుద్ధదర్శన సముద్భ। వోత్సవము విస్మృతంబయ్యె వత్సపె
క్కు। వత్సరములేగుకతనదదుత్సవమువి। వేకమోహులవలన
నావిర్భవించు॥గీ॥ గాఢవైరమూలకదనవృక్షంబున। సంభవిం
చినట్టి స్వాదుఫలము। తనువు గందకుండ దగవివేకుండు గై
కొనగలండు నమ్ముకొమ్ము మదిని॥చ॥ దితిజ సుపర్వ సైన్యము
ల తెంపువహించి చెలంగు తచ్ఛమూ। ద్వితయమునందు మో
హుడు వివేకుడు భాసిలుచున్నవారును। ప్రతును విలక్షణో
రు కరవాలధరుండు ప్రమాతనుత్రుడై। క్షితిదగుతద్వివేకుడు
నశింపగజేయు సపత్నసైన్యముల్ ॥మ॥ వరవిద్యాబలవర్ధి
తంబులు ద్విజవ్రాతోత్తమవ్యాప్తభా। సురశాఖాలలితంబులై
తగుశ్రుతిస్మృత్యంఘ్రిపశ్రేణికిన్। వికసత్వంబుదయింపజేయు
ఖలులన్ విధ్వస్తులంజేసివే। మరుభాసిల్లు వివేకు మాళి గుది
యున్ మందార పుష్పౌఘముల్॥ వ॥ అనిన దుంబురుండు నా
రదునితో నిట్లనియె జయాపజయంబు లీశ్వరాధీనంబులు గా
వి తరిరింప వాటంబు గాపెట్టనిన సుబలులు జయించుట

యు బలవంతులోడుటయు బ్రత్యక్షంబులై సత్ప్రత్యక్షంబుగాఁజె
రుగు వివేకుండు గెలుచునని మీరెవ్విధంబున నిర్ణయించితి
రనిన నారదుండిట్లనియె। భవద్వచనంబులు తథ్యంబులుగా
వ నందగదైనను మదీయవచనంబ మోఘంబగుట వివేకు
నకు జయంబుసంభవించునని నారదుండు సంభాషించు నెడ నేప
థ్యంబున నొక్క మహాకలకలంబుదయించిన దత్కాల కలం
బిరువురానంద పూర్వకంబుగా నాకర్ణింపుచు ముహూర్త
మాత్రంబు మౌనంబువహించిరి। తదనంతరంబా నారదుం
డిట్లనియె॥ క ॥ భేరీమృదంగ కాహళ। ఘోరనినాదములు చె
వులకుఁ బ్రీతిగనీ। చేరువ నుదయించెను ముద। మారగ విను
మనిన నారదముని ట్లనియెఁ॥ మ ॥ గిరితుంగోరు రథంబుల
స్సభముఖిక్షిప్తంబుగా నీతద। స్ఫురణోన్మత్తగజంబులన్ని దెస
లన్ శోభిల్లగా ఘోటకో। త్కరదీప్యత్స్ఫుట ఘట్టణంబులను లో
కంబుల్ వణంకఁగ గళే। బరలోభంబులు పాదచారులుత్యోజం
వంబూని యుద్యద్గతిఁ ॥ మ ॥ శరవర్షంబులు వేడ్కతో గు
రియుచుఁ గాండాసిధారా పరం। పరల న్నెత్తురు లొల్కఁ జేయు
చును గోపస్ఫూర్తిఁ శోభిల్ల సం। గరముల్ సేయు వివేకమో
హుల సమగ్రవ్యూహముల్ సూడగా। ధరపై నొక్కటిగాఁగ
నంబడును దంతాదంతిగాబోరుటఁ॥ చ ॥ రణమునసూచి భే
ద్యతిమిరంబుజనింపగఁ జేసె భూరజం। బణకువలేక వీరభటులుం
దరు సేసిన సింహనాదముల్। వణకుజనింపజేసెను దివంబున
కుంగరవాలకల్పిత। వణిజనితోరు రక్తములు వాహినులై ప్ర
వహించె వాహినిఁ ॥ చ ॥ జలదభయంకర ధ్వజవిశాల శి
ఖాంశుక మాలికా మహో। జ్జ్వలరుచివంచిత త్రిదశవాహిను

లైన రణస్థసైన్యముల్ । కలహముసేయుచుండు నిజకాంతల
కిచ్చు పిశాచముల్ రణస్థలిబ్రవహించురక్తములు డంకికతో
రకపాలపాత్రలన్ ॥ వ ॥ దుగముత్కృష్టలుసేయువేళను బదా
తుల్ భీతులై కేనుకల్ । ధర్మాబీనగులై పడెన్ విడచెనుద్య
ద్వాహముల్ దేహముల్ । శరభిన్నాంగములై శతాంగము
లు సంగ్రామాంగణంబూలె సచ్చెరిప్రాబోణులలంకరించకొని
రుత్సాహంబుతో దేహముల్ ॥ చ ॥ తవిని ఃవేక మోహ
నముదగ్రబలంబులలో జెలంగువీరమణులు కెంపుమీఱన
మరంబులా పక్షపా నుండ స్వస్థిరక్రియము వివేక చెంగటనా
శాంతదీయ విరోధచెంతనో । కమలజ యంచ ఃహనుగం
దంచెన్ జయలక్ష్మి సమ్మదిన్ ॥ వ ॥ అనుచుం దుంబురు
నారదుల్ రణవిధంబన్యోన్యమున్ బలు చుండి వేరొ రుధి
రప్రవాహమనిలోసమ్మిళించి బాసిల్లుభానునిచందంబుననీ వి
వేకమును జెందుగ్రిందంచు భాషించుచుండ్ । జనిరొ బెక్కుపి
శాచబృందములు తత్సామీప్యమార్గంబునకు ॥ క ॥ సుక
ముని యపుడిట్లనె దుంబురునిం గని ద్వంద్వయుద్ధములు జరు
గును పేర్వరిలోభ కలవ్యని । కరణికజనుదెంచె గోరికయు
యరదముగన్ ॥ వ ॥ అనినంతుంబురుఁడిట్లనెన్ పరరయాన వ్యా
పార సంచారుఁడాధుని కానేక ప్రవాసనాస్యలు సద్రోహుం
డు దుష్టప్రియాభినివేశోజ్వలనూతుఁడై రిపు జనులీ భీతిల్లగా
సంగరంబున లోభుఁడను చరించు దుమ్మరి శరంబున్ గెలిగిలిం
పుదున్ ॥ వ ॥ అనినన్నారదుఁడిట్లనెన్ । ధనముల న్యాయంబు
సంగూర్చుటల్ । జనసంతాప కరాధిప చయముల్ సంద
ర్శనముల్ సేయుటల్ । తనుమాత్రోద్ధరణ స్థహానులకుసం

ధ్యానంబునం గుందుటకే। విమలలోభుని శక్తి చేజరుగునె.
ద్యన్నమ్ము మీ నిష్ఠురదృక్॥ వ॥ అనిన దుంబురుండిట్లనియె। లో
భుండిప్పటికిని జయేచ్ఛ చే సంగ్రామంబున నిశ్శంకంబ ప్రతిఘటిం
పనున్న వాడనిన నారదుండిట్లనియె ప్రియవయస్య దిశాభా
గంబులు సకల భువనంబులు చంద్ర కిరణ ప్రసృతంబులైన తె
రంగున లోభంబకు మన్నని వశకు వ్యాపంబై యొకానొక
దేవమంబా నానావంబు గలవని కుటిల స్మృతి లోచనుండై
కిరీటస్థ విల్లనియె। సకలేంద్రియ సంతోషంబను సపత్నంబతో
కీర్తంబుగానే తెంచి లోభముత్తమక గ్రహంబుగావించెననిన
దుంబురుండిట్లనియె। నారా నా లోకంబులో భవిధ్వంసంబున
విశ్వాసంలో కాయత మతంబుగా గానంబగునని మఱియు నిట్ల
నియె ఉ॥ శాంతరసామృతంబు విలసద్గతి గోలుచు ప్రొ
ద్దుపుచ్చు వేదాంతులు పెరిదర్శనభయంబున గానకు బారుభీ
రులు। ట్లెంతయు నిర్వికారపరు గెట్టుచు నవ్య గేహామీమకాత్యం
త భయంబునంజని ధనాపగనీరము గోలుచుందురే॥ శా॥
సంతోషుండు వివేకబాంధవుని యత్నంలో భునిందుగించి య
త్యంత ప్రీతిజెలంగగా దగిలి నముల్ న్యాయార్జితస్వాతుజా
తై। చింతకాపొందు దత్తభక్ష్యఫలసంతోషంబులై దుర్గతి
ధ్వాంతధ్వంసకరంబులై తనరునిస్వార్థ విచిత్రంబుగక॥ మ॥
అనిన న్నారదుడిట్లనెక ద్విభువనవ్యాపారముల్ మానసం
బున జంతించని దుర్వివేకులను లోభుండాక్రమించుక మహా
మునులాయుర్బల భాతువెల్ల నయుతంబుల్ బహ్మకా బ్రి
హ్మాబూల్గుణ నాన్నాశ్యకటంబు మానిరి మిలోభపరిచారం
బిలక॥ గీ॥ నిష్కరహితమగు వివేకంబు లోభుని బారదో

నిహృదయపద్మమందు। బరమపురుషు పాదపద్మంబునిల్పి లో
భాంతరంబు గోరదనుదినంబు॥ గీ ॥ నలనహుషముఖ్యులైన
మానవుల విభవములువిరించి పురందరాదుల విభూతుల పరి
మితములు వారిదుర్వ్యథలుచూచి।విషయ భోగంబులాశించు
వెఱ్ఱిగలదె॥ గీ ॥ జనులబ్రతుకు నిమిషసమమైనశించు దృ।గా
గ్రజలములట్ల యణగుసిరులు।ద్రవిణ మోహ తాప మవనీశ్వర
ద్వారమంమగాని తొలగదజ్ఞులకును॥ శా ॥ నైరాశ్యంబు వ
హించి గంధ గజ కర్ణప్రక్రియా యాత యాతారంభాస్ప
దదుఃఖయుక్త సురలోకాపేక్ష వర్జించి సంసారోపద్రవ భే
షజంబు గతదోషంబార్తి హీనంబశేంద్రా రాధ్యంబతి భా
గ్యదంబగు ముకుందాంఘ్రిఁ భజింపఁ వలెన్॥ వ ॥ అనిన విని
తుంబురుండు నారదునకిట్లనియె విరించినందనా కనుంగొను
మసవ్యావేగుండును మహాపీరుండునునగు నొక్కరథికుండు ప
లాయమానంబగు మోహ సైన్యంబునకు మేఘగంభీర నిన
దంబున భయంబొసంగి।క్రమ్మర దత్సైనికులం బురికొల్పి। యు
ద్ధమధ్యను ప్రగల్భరూప వరూధినీ సహితుండై వివేకున క
భిముఖంబుగా నడుచుచున్నవాడనిన దెల్లంబుగా గనుంగొ
ని నారదుండు తుంబురుకిట్లనియె॥ చ ॥ మలయ మరుత్సఖుం
డు కుసుమప్రదరుండు మదాళిమాలికా। కలిత ధనుర్గుణుం
డు కలకంఠవధూ కమనీయ కంఠ కాహళ రవకంపితాఖిల మ
హాముని మానసుడుగ్రవైరిమం। జులమకరధ్వజుండతిసుమా
పశరాసనుఁజే గణింపగన్॥ చ ॥
ముదమలరార జిత్తినులు ముందరమందగతిఁ నటింపగా। బ
దపడి వామభాగమున బదినులుం జనుదేర వెక్కజెన్నొంద

వగ హస్తినుగ నడువ నున్న శిదత్నీలు సీఎ శంకినుర్। వదలక
గొల్వమన్మథుసువచ్చె జతుర్వాదసైన్య యుక్తుడై ॥౧౬౪॥ ఈ
మీనకేతనుడు సంగ్రామమున వివేకరథము రాజవాహ్యాస్త్ర
ముముతో జుట్టుకొనం గా మదిలో నూహచేసె గాబోలు జూ
మీ॥ వ॥ అనిన దుంబురుండు నారదునకిట్లనియె ॥మ॥ మదనసం
యుక్తులు నతనాలసలు కామగ్రస్త లభ్యత్రమా స్పదగా
త్రల్ ప్రణయూజిశాంతలు ఋతువ్నాతల్ నవృభాంగనల్ ము
దమొప్పగ భజియింపగా గుసుమ ధర్మండేగు దెంచెన్ స్వప
ట్పదమాక్వీరవముల్ వివేకునిచెవిన్ బ్రాకన్మదోన్మత్తుడై॥
మ॥ అనినన్ నారదుడిట్లనెన్ మదనుడత్యంత ప్రతాపాన్వి
తుండనవచ్చెదబలుండు నిర్భయుడు శౌర్యౌదార్య గాంభీర్య
భండన చాతుర్యములన్ స్వతంత్రుడసమాన ప్రాభవుం డీమ
హాత్ముని కేలా వనితాసహాయ విభవంబుల్ బుద్ధిదక్కింపగన్
చ॥ వినుము వివేక సన్నిధిని వేట్కనటించు విరక్తి వార
కాంతను జికురంబు బట్టి సముదగ్రత నీడ్వదలంచి మీనకేత
నుడపవగ్గమాగ్గపరతం జనులుండకయుండ సంగరా వ
నికరు దెంచె జూడుమనివార్యపరాక్రమ మొప్పచుండగన్
వ॥ అనుచు వచియింపుచుండ నేపథ్యంబున గంభీరభాషణం
బు దయించిన నిరువురు తద్భాషణం బాలించిరి తదనంతరంబా
నారదుండు తుంబురునకిట్లనియె స్వభర్తవ్యంబగు పితృమా
తృ భార్యా పుత్రప్రభృతి జనంబు బరిత్యాగంబు గావించిసన్య
సించుట యోగ్యంబని దయారహితయై వచియించు విరక్తి
ని జయించెదననుచు మన్మథుండు వచియింపుచున్నవాడు వి
షయము విషయరసవైముఖ్యకారిణియగు విరక్తిం దెగడుచు

స్నవాఁడనిన దుంబురుండిట్లనియె నీమన్మథుండు భయాకులచి
త్తుండునుం బోలె నైవర్ణ్యంబు వహించె నీపరిజనులు వె
లవెలంబోవుచున్నవారు మఱి సమయంబు మాని నీవచనము
ధ్యసంపర్క ప్రస్ఫురితవకుల కుసుమసంపుటిత మదనధనుర్దం
డమార్వీ భంగసముజ్జనిత నినాద ప్రతినిధియగు మం
జీరధ్వని గావించుచు బలామనోవ్యస్తలై భామినులున్నవా
రని నారదుండు తుంబురునకిట్లనియె॥ క॥ ఈవిషమాస్త్రి
ని గర్వాటోపవిస్ఫూర్తియు ధీరతయు బరాక్రమగతిదా। భావింపవి
వేక ధరిత్రీవిభుడు తృణంబుగా మదిఁ వెరవకుమీ ॥ క। సుమ
శరుడు వివేకుని విక్రమ ముచ్చ సహింపలేని గతి దెలిసియుయు
ద్ధము సేయుటకేతెంచును గముగ భవుని వాతఁ గడవగా వశ
మగునే చ॥ జగములు వేళ్ళిళ్ళిఁ మధుర చాపబాణంబున వే
ట్టజిమ్ముచుఁ। యుక్తశరీర యంత్రము సముద్ధతి దుష్ప్రథ
మంబు గూర్చుచుఁ। మొగిసి సతీజలక్షిణి శములఁ వశిగ్రాం
గిన మీలకీపకుండుబోగి యయికొన్న తిమరు కోయున నైన నుమ
త వ్యసనానములఁ॥ వ॥ వినుమీ మనుజుండు నిరంతర మాయా
పరిపూరితంబై దురితరూప ఘటనావిలసితంబై తనునౌక
శిల్ప ప్రభావంబున వివేకయానా విఘటనంబు గావింపంబూ
నియున్నవాఁడు మానినీ రత్నమండిత గంధ గజస్యందన తు
రంగ ఘట పరివృతుండై రతి యువతీసమేతుండై మధుర వ
సుధ రుండై మకరధ్వజుండు సంగరంబున కేతెంచెనని పల్కి
న దుంబురుండిట్లనియె। విలాసమాత్ర బలసహితలగు కామి
నీ సేనలంగూడి యహో యనూనుండగు పంచబాణుండు మ
హాబలసంపన్నులయిన వివేక వ్యవసాయ శమదమాదుల వ

హాయానంబున జయింపందలంచె మందహాస మధురంబు
నగు కటాక్ష వీక్షా విలసితంబును కుటిల భ్రూవల్లికా విలసితం
బును శోణాధర శోభితంబును నగు సుందరమణి వదనారవిం
దంబునందు బద్ధాదరుండై సక్తుండై యున్నాడనిన
నా దుండిల్లనియె ప్రియసఖా నారీసేనా సమేతుండై యనం
గుండు సంగరంబునకే తెంచునని బుద్ధినూహించి విజయలక్ష
ణలక్షితుండగు వివేకుండు విరక్తి యను పేరం బరగు వెలందిని
విరివింటివాని వేగంబు గెలువుమని నిశ్చయించె ననాదర రం
భాసంభంబు చందంబున నిస్సారంబైన రమణీ సంభోగంబు బు
ధుండెవ్వడిచ్చగించు మాంస గ్రంథులగు జఘనస్తన ప్ర
భృతిబాలికావయవంబులవి మోహాంధున నేకాంక సంసా
రఖేదజలధి తరంగ వీచికలగు విటిబోధులయందు వివిధ సుఖం
బులు గలవని వివేకహీనులూహించెదరని నే[illegible]ధ్యంబున నో
క్కకలకలంబుదయించిన విని నారదుండిట్లనియె ప్రియసఖా
యుద్ధసన్నద్ధయగు విరక్తి వచనంబు వింటివే యనిన దుంబురుం
డిట్లనియె. మ॥ మును సంతుష్టి హరించె లోభు నను మర్మ మో
దంబు శోధింప విరక్తి నిబంధించె వివేకభూపతి ననుం గెల్వం
గనంబుకేమసుం। డనుమానింపక తాకినన్ దృగ్గళ్ దగ్ధజ్వా
లలం గ్రస్తుర్జే। ననవిల్కాని విరక్తి చంపె జగమానందిం
పగా వేల్పులిటన్ గీ॥ మారనాసీర వీరశృంగార శక్తి। భాసమా
న విరక్తి వైభవము వలన। గలన నస్తోకకీర్తి నైనాగనరాక। చ
క్రవాళాద్రి చరమ దేశము నకరిగె॥ మ॥ విలసద్దూర్వా వలయా
చలాపరదిశాస్వాంతాంధకారంబులం। శిలలన్ స్వాంగము దాక
బుట్టినరౌద్ర శృంగార మొక్కుమ్మడిం। దొలగించెందివిజావరో

ధమణితో ద్యోగంబు కామాగమా। దులకున్ గణ్యరసాయ
నంబౌనగ ధీరుల్ వేట్కతో నెన్నగన్॥మ॥ అనిన నారదు
డిట్లనెం నిరిజనాధారాభ్యర్ఙైనట్టి స్వార్గ్వనితావతాపుల దివ్యసుం
దర శరీరంబుల్ విచారింపగా। వనజాతానన దస్థిమాంస రు
ధిరత్వక్షుక్ల మజ్జాద్యపా। వన దుర్గ్వస్తువులన్ సృజించెను జు
మీ వ్యామోహమేలా మదిన్। చ॥ తనువులు సప్తధాతున
హితంబులనే మలాన్వితంబులో। యన రుధిరేంద్రియోద్భిత
ములన్న చకుప్క వివర్ధితంబులం। చు మునిపుంగవుల్ సు
తులుచూచి వచింపు మరింతయే లయం। గనలిల జర్మభస్త్రికలు
గాక సువర్ణమె తచ్ఛరీరముల్॥గీ॥ గహితానేకదోవసం
కరములైన। హానిసీదేహముల రక్తుడైనవాడు। ప్రబలదుఃఖా
స్పదంబైన రౌరవమున। దాప్రవేశించి విపుల యాతనల జెందు

వ॥ అనిన దుంబురుండిట్లనియె బూర్వంబున సకలలోకం
బులు తనకు వశంబు జేసికొనిన మన్మథుండిప్పుడు హీనదశం
జెందెనని మరియు నిట్లనియె॥గీ॥ చైత్రుడు భజింప దుష్మోగిల్
సన్నుతింప। సకలజగములు గెలిచి ఖాన్వద్విభూతి। దనరుమ
రుడిప్పుడిట్లయ్యె దైవబలము। పౌరుషముకంటె నధికమై వర
గుభవిని॥మ॥ తరుణీభోగమె మోక్షమంచు బలుకున్ దండిం
చు నన్మార్గులన్। గిరిజేశాదుల కొక్కటే తనువునంగాగ గో
పికాస్త్రీలతో। నరకారిన్ రమియింపజేసెను మనోనారాము
డితండునం। గరసీమంబలె గ్రోధుడెట్లు నిలువంగా నేర్చు యు
ద్ధంబునన్॥ వ॥ తుంబురునితో నారదుండిట్లనియె గ్రోధుండ
తిబలపరాక్రమ సంపన్నుండతనిసామాన్యులగు వీరులలోన
లిగణన సేయుందగదు లోభకాముల ననాయాసంబున వివేకు

డు జయించుటకు సహింపంజాలక రణంబునకరుదెంచుచున్న వాఁడీయో భార్గవేసరుని క్షుధానలజ్వాలకు శైలంబు లింధనంబులగు నీమహాబలునిపిపాస సప్తసముద్రోదకంబులందీరదు వినుమూతని భుజాబలంబు హాటకాద్రినైన భేదింపంజాలు వీడనాయాసంబునం జయింపంబడడనిన దుంబురుండిట్లనియె న తిఘోర చేష్టితుండగువీఁడు సకల జగద్విధ్వంస నంబున నైన బరితృప్తుండుగాఁడని తోఁచుచున్నది శైలకానన సముద్రసహితంబుగా మహీమండలంబొక్కుమ్మడి మ్రింగంగలడని మును లు వచియింతురనిన విని నారదుండిట్లనియె॥ క ॥ క్షితిని జఘాంసా భార్యాన్వితుడై దేహములనుపీడవిభజన సేయున్।సతతము పఘ్న్యాలుపేక। ధృతిఘాతకులనుచు దనదు తాత్పర్యమునన్॥ క ॥ కరవాలాదులుసహజ। స్ఫురణందగు చరణహస్తములు రదనఖముల్। పరిపంథులజంపగ నుప। కరణములుగ గ్రోధుఁడాగిని గావించెజుమీ॥ క ॥ అనివార్యశౌర్యుడగుక్రోధుని శౌత్రప్రబలశక్తి దునుముమనంచున్। ఘనుఁడువివేకుడభంగాం। బునిధివలెన్ నిశ్చలత్వమున దనరారున్॥మ ॥ వనరాశిధ్వనులన్ హసించుచు గిరివ్రాతోదితోరుప్రతి।ధ్వని నామ్రెడితమై మరుత్సరణి ఖేదంబుగ్రతంజేయుచున్। మునిచిత్తంబులు వ్రచ్చుచున్ మనుజులన్ మూర్ఛిల్లగాజేయుగ్రో। ధుని హుంకారమణంచె శాంతిసతి తోడ్తో మందహాసంబునన్॥

మ॥ కలుషక్రోధ జహాంకృతిన్ భువినడంగం బర్వతాత్యున్నతం। బులువజ్రప్రతిమాన దంతభయదంబుల్ శ్వేళసంఘాతమూ। తుండాలుతత్క్రోధుని దంతులప్పుడు రణోద్యోగంబు చాలించెను। తుండ్యాలు సంగ్రామము సేయగా దలతురే క్రో

ధంబుక్షీణించినన్॥ వ ॥ అనినం దుంబురుండిట్లనెన్ సురము
నీంద్రా ఫాలనేత్రాద్రిశా! సనులందికఁగు వేట్కాలో నిలిచి శ్వం
బున్ జలింపంగఁజే! సెనుశాంతితిక్షుభితాత్ముఁడై యిహుఁడు సంక్షీ
ణాత్వముంజెందనీ! తనిదంతుల్ మశశాశ్వతిం గనదగుఁడ్రత్నైర్వ
నికశ్రేణికిన్॥ వ ॥ సురమునీంద్రా ప్రళయకాల కాదంబినీ జ
నిత భయంకర గర్జిత సన్నిభంబై కులాచల గుహాజనిత ప్ర
తిరవామ్రేడితంబై బధిరీకృత త్రిలోకంబై పరగు క్రోధునిసిం
హనాదంబువిని సముత్సాహంబున సముద్ధతియగు శాంతి త
త్రోర-ధుని మందీకృత పరాక్రమునింజేసిన సతంఁడు లజ్జితుం
డై రణంబుచాలించి శాఖాశూన్యంబైన స్థాణువు చందంబున
నిశ్చేష్టితుండై యున్నవాఁడు చూడుమనిన నారదుండిట్లనియె
మిక్కుటంబుగా నార్తిసంభవించిన సమయంబున నెంతశూ
రుండైన నిట్లుండుననిన దుంబురుండిట్లనియె దర్జన భర్జన
తాడన వధాది దుర్వృత్తి సమేతుండై సకలజగద్వ్యాపకుం
డై యవైదిక హింసాపరాయణుండై పరగు క్రోధుని క్షమా
దేవి బ్రతుకనీయదు! దక్షాధ్వరప్రముఖ సత్కార్య విఘాతకుం
డును! గురువధ క్రీడాచతురుండును! సకలసుఖనాశంకరుండు
ను! నగుక్రోధ వైశ్వానరుండు క్షణమాత్రంబునన్ క్షమాకా
దంబినీముఖ నిర్ముక్త మందస్మిత వర్షధారా పరంపరం జల్లా
రెననిన నారదుండిట్లనియె! నేతత్ క్షమా వధూమణి నిజతిర
స్కార సమయంబున నైన మాలిన్యంబు వహింపదని మఱి
యునిట్లనియె॥ చ ॥ క్షమవహియించినట్టి కనకక్షితి భృద్వార
మత్తభదంతివే! గముగను వప్రకేళులు వికల్పగతిం జరిగించుచు
న్న శృంగముల మదంబునింపినను గర్వమునం బదఘట్టనం

లు। గ్రముగనోసచిరసర మదిని గందునె నిశ్చలవృత్తిమా
మనే ౪ క ॥ క్షమ చేతగాని క్రోధుఁడు। శమనగృహంబునకు జన
డు శాపముచేబా। ణముచే పిశునహృల్లులచే। సమదద్విరద
ముల చేత జావకుసుమ్మీ ॥ గీ ॥ పరుల చేత నెపుడు హారియిం
పబడక భేద్యంబుగాక ధరణిదనరుచున్న। శాంతికంకటము వె
సధరించినవాడు। గెలుచు సకలలోకముల రయమున ॥ గీ॥
ఘనతరుండైన యీవివేకునకుసమర। శేషమిటమీద నేర్కీతి
జెలగగలదో। యనుచు జింతించి నారదమునివరుండు। తుంబు
నితోడ నిట్లనుచుం బలికెను। గీ ॥ పడిరిక్రోధుండు లోభుండు
పంచశరుడు। మోహుడేతెంచునో యుద్ధమునకునభిని। వేశునిం
బంపునో యీవివేకవిభుని। చింతకని నీవు మదిలోన జింతపడ
కు ॥ వ ॥ వినుమూంఘుఁయ స్వభావం డభినివేశుండతండు
రణంబునకేతెంచునని తోచుచున్న యదియనిన దుంబురుండి
ట్లనియె। ప్రత్యక్షిత బలపరాక్రమ సంపన్నుండగు వివేకునింగ
నుంగొని ప్రతిహతమనోరథుండయ్యును మోహుండభిని వేశు
నింజూచి క్రమ్మర నతనిజయం। బిచ్ఛగింపుచున్న వాడను వ్య
థామతుల మారణంబులు గనుంగొనుచు గమ్మర మోహుండు ర
ణంబు సేయుండగదనిన తుంబురునితో నారదుండిట్లనియె పర
హృదయ భేదన సమర్థుండగు గర్వాండు ప్రసిద్ధుండనని నెర
గెరింగించెద నాకరింపుము ॥ క ॥ తనకంటె నెవ్వనికైన। న
ను గొప్పతనంబుగల్గనారుచుచుక సుజ్ఞులయనాన్యుగాను
న్నై। కొనసలచూడదనరు దోచుకొలది నటించుక ॥ ఉ ॥ నీక
సుదైనదపని వనిపక కరాభయంకరాభరణాశిక। నీకన
ణ్యుడై తగువివేకునిభూతివహింపదాత్మలో। వారణకుంభపూం

సమరివార్యగతిఁ భుజియించినట్టికంఠీ। రవమేల తల్లడిలు డెంద
ములో శునకంబు చూసినన్ ॥ గీ॥ చిత్రమీఁడపుఁడాయింద్ర
జిత్తురీతి। యవని కావిద్యఫగాని నాఁడనుచుఁ దోఁచు। గొంతదడ
వెవ్వరికిని నగోచరుండు। గోచరుండయివర్తించు గొంతదడ
వు॥ గీ॥ మేఘనాదుని మాయ సౌమిత్రివలన। జగతిలోఁ ననశిం
చినచందమునను। దవుఁడొనరించు మాయవిధ్వంసమగు వి
వేకభూపతి విజ్ఞానవీక్షణమున ॥ చ ॥ ధనకులశౌర్య శైర్య
బలదార్ఢ్యఁ విలాస విభూతి ముఖ్యసాత్తనల ననేకరూపు
డగు దర్పునిమేను వివేకభూవిభుండనఘతరేక్షణాగ్నులను
వినాస్తుగని మేను పినాకపాణి కాల్చినసరణిం దహించెను బలి
ష్ఠవిరోధము గూడదేఁకిఁ ॥ మ ॥ అనినం దుంబురుడిట్లనెంగ
లయుగోద్యత్తాటకాఘోరవర్తనమై శీఘ్రమె యభ్యసూ
య సమపూరంభంబు సేయంగవచ్చెను దీనిన్మతి శాంగనాబ
లసముత్సేకంబునన్ సంగరావనిఁ జంపించె వివేకభూవిభుఁడు దు
ర్వారప్రతాపంబునన్॥ మ ॥ అనినన్ నారదుఁడిట్లనెన్ రణము
లో స్వాధీనుడైనట్టి దర్పుని దర్పంబణగం దసంగన మహారో
షంబుతోడన్ వివేకుని గెల్వంజను దెంచి పూర్వసగ్రాంత్రై
న గోపాలదేవునిచే జచ్చినరీతి జచ్చెను భయప్ర్యాహస్థితుల్
చూడగన్ ॥ వ ॥ అనిన దుంబురుండిట్లనియె। కాగలకార్యంబు
లు కాకుండం జేయుట యెవ్వరికైన నశక్యంబుగాదు నిరతిశయా
ముఖ్యులైన దివాకరదులిపాద్యదులగు ధర్మసత్ములతో దీర్ఘ
నిద్రంజెందిరి। వినుమనిన నారదుండిట్లనియె నిది చిత్రంబుగా
దు మహాశరాత్ర మనసమన్వితులైన మహుకైటభాదులకైన ము
ఖ్యాంబు దప్పించుకొనవశంబు గానేర్చునె మోహాసుత్రుంప

దర్పాదులు కాలగతిం జెందిరని చింతింపకు నిరవశేషులై ని
జచమూపతులందరు రణంబునం బడినఁ గోపోద్దీపితమానసుండై
మహామోహుండు దశముఖుండు దాశరథితో రణం బొనర్పం
జనుదెంచు తెఱంగున వివేకునితో యుద్ధంబు సేయ నుంకించి చ
నుదెంచుచున్నవాఁడు రణంబునకివ్విధంబున నరుదెంచు మో
హునిం జూచి శత్రుబల నిర్మూలనక్రియానిపుణ సమర సంరం
భుండగు వివేకుండు సురగణంబులు నుతింప దదభిముఖుండుగా
జనుచున్నవాఁ డితండు ధర్మగుణసంపన్నుండు గావున జయిం
చునని మఱియు నిట్లనియెను ॥ శ్రుతిమార్గేతర జల్పకేభ
హరియై కుతర్కోక్తివాదస్ఫుటక్షితిభృద్వజ్రసమానుఁడై హరి
కథాక్షేపప్రవీణాభ్రమారుతుఁడై భ్రాంతిలతాగ్నియై కలికు
ఠారుండై మద క్రోధ కామ తమిస్రార్కుండై వివేకుఁ డనిలో
మర్దించు మోహాసురున్ ॥ మ ॥ అనినం దుంబురుఁ డిట్లనెం
జకిత మోహానీకమై యోగిమనఃప్రవృత్తితుల్యంబయి కల్పకాలజలధి
ధ్వానాధికంబై త్రివిష్టపటస్థితిభయంకరంబయి వివేకస్థూ
లభేరీమహానినదం బభ్రమునిండె మోహుని బలోన్మేషంబు
క్షీణింపఁగన్ ॥ ౧ ॥ అనినన్ నారదముని యిట్లనియె వివేకునిమ
నోరథార్థము లెల్లను సాఫల్యమును వహించును నీవెన్న
టికి జలంబు జాఁడకు [illegible] మనమాత్సర్య విరసప్రవృత్తి
వ్యసనదుర్వారనానా[illegible] ముఖములెల్లఁ గాలుసంగ మో
హుండు వివేక[illegible]తో౹ గడచనెఁ [illegible] జయింపవచ్చెను
సమగ్రస్ఫూర్తి వేదాంతకో౹వి[illegible] వివేకునిం [illegible]
నర్పిన్ [illegible] యెఱింగె॥ చెలఁగచ్చు వివేకునింగని
వ్యథాక్షేపంబు గావించుచుం౹ నా[illegible] శరాసనంబునను

సంధానంబు గావింపుచుఁ। రారమ్మంచును దుముతింబిలు। చుచున్ రాగాబ్ధిలోమున్గుచుఁ। బారంబెక్కఁగలేని మోహాహుడు జయ(భ్రాజిష్ణుడై నేమహిఁ ॥వ॥ అనినదుంబురుండిట్లనెన ముద్భటకబంధ తాండవ భయంకరంబై కాక గృధ్రోలూక కబళితనిర్జీవకళేబరంబై పరగురణభూమికిరథయూథమార్గంబున మోహుఁడేతెంచి తనరథంబు చక్రాకారంబుగా సంచరింపంజేయుచు ఘోరంబుగా రణంబు గావింపంగోడంగెనని మఱియునిట్లనియెట్లు వ॥ జలనిధులింక శైలములు సంచలనంబొనరింప సూర్యచంద్రులుగతితప్ప మేదినివిరుద్ధగతిం గదలం దిగంతరంబులు తిమిరంబులంగలయ మోహవిభుండు వివేక సైనికుల్। వెలవెలబోవ సంగరము వేడుకతోనొనరించుజూడుమా॥క॥ అనినఁ నారదముని యిట్లనియెన్ దుంబురునితో మహా మోహవిభుండనుపమశౌర్యండైనను బరిమార్చును వివేకుడతనిరణమునఁజూచ। అమరులకైన రాక్షసులకైన నలంఘ్యముమోహబాహు విక్రమమట్టిదైననేమి త్రిజగజ్జన సంసృతివాసనల్ క్రమక్రమమున నీవివేకుడనఘుస్ఫురణం బొలగించుటఁ గృశత్వముపహించె మోహునిజవంబునిదాఘనదంబు కైవడిఁజగీ॥ కైటభాసుర నిభ మోహా కఠినతరువు। ఘనతరవివేక దంభోళి ఘట్టనమున। నవనిమీఁదను నిర్మూలమగుచుబడియె। దైవగతులెవ్వరికినైన దాటవశమె।

మ॥ అనినం దుంబురుడిట్లనెఁ సితపివేకాస్త్రప్రపాతంబులఁ వినుమీ మోహుడు మూర్ఛజెందె మరలఁ బీరవ్రతోపేతుడై।।మునభీకృద్దనుజప్రియుండగుచు దామూరోఘ్రధ్ధితుండై రణంబొసరించుఁ వికటాట్టహాసరవమత్యుగ్రంబుగాజేయుచుఁ।

మ॥ అనినఁ నారదమౌని యిట్లనియె నాహ్లాదంబుతో నీ
వుచెప్పిన చందంబున మూర్ఖుఁడేఁ సమరప్రీతిఁ బ్రవర్తించుచు
మోహునికున్నాఁడె వివేకభూవిభుఁడు యుద్ధోర్వీస్థలిం గ్రమ్మరఁ
గనుగొన్నా ధరణిస్థలింబడియె దత్కాయంబుపీతాసువై ॥
గీ॥ వీని రణభూమిలోన వివేకవిభుఁడు సంహరించినకతము
న జగతియందు ప్రథమ యుగధర్మమిటమీఁద ప్రబలమగు
ను శమదమాదులు వెలయు మోక్షము లభించు॥శా॥ వీరా
గ్రేసరుఁడైన మోహుఁడు రణోర్వి వేదవేదాంత విద్యారూ
ఢుండగు తద్వివేకుని సమగ్రాస్త్రప్రభావంబునన్ మారాదుల్
బలసీన్లై లోకములు ధర్మస్ఫూర్తి భాసిల్లె దుష్టారంభంబు
లు మాని మానవులు మోక్షారంభులై రందరున్॥చ॥ మును
లు మదింజెలంగగను మోహుని ద్రుంచి వివేకభూవిభుండిను
ని తెరంగునందనరె నింద్రభయంకరుఁడైనపంక్తికంఠుని రణ
మేదినీస్థలి బటుప్రదరంబుల దున్మివిక్రమంబున దనరారు
రాఘవునిబోలి సురల్ మదినెన్నుచుండగఁ ॥ మ ॥ విను
మీఁదుమతిముఖ్య మోహావనితల్ వేవేగ నేతెంచిలోచన
ముల్ బాష్పజలంబులంగురియ వక్షఃపీఠిపాణిద్వయంబున సం
క్షోభముజెంద వేనలిముఖాంభోజంబులందేంట్లగిలిని నర్తింప
గ నేడువందొడగిరార్తిఁ గీరనాదంబునన్॥ వ ॥ అనినం
దుంబురుండు నారమునితో నిట్లనియె సురాసురసమర నాటక
సూత్రధారుండగు విష్ణుదేవుని సూత్రరచనాపరిపాకంబే తత్సం
గరంబనిన నారదుండిట్లనియె ॥ క ॥ మృతభర్తృకయగు త
ద్దుర్మతిమూఢన్మనిగి సమరమహిబోరలగ నుద్ధతిదృష్టాది
లతాంగులు వితతగతిఁ దెసలుపగుల విలపింతురొగిన్ ॥ గీ॥

చామరంబులువీచు గచ్చరలకంక।ణధ్వనల్ వినుమోహభూ
నాయకుండు। దుర్మతిప్రముఖాత్మపభూవిలాప। రవమువిను
చునుదీర్ఘనిద్రనువహించె ॥ వ ॥ అసినంగుంబుగుడిట్లనెం బ్ర
బలమాయాన్విఘుడీమోహుడీగ్నిరీతినెరణపేదినింబడియెనో
లీలంబులై ప్రాణముల్। తనయష్టిఁ వసియించునో నిదురచే
తంబొర్కెనో వచ్చెనో।యనఘా నామదిలోన సందియముహా
యంజాలదూహించిరి ॥ వ ॥ అనిన నారదుండిట్లనియెమో
హునకీదుష్టదశ సంభవించునని పూర్వమెఱెంగవేని నూ
హించెనే భవదీయసంశయంబునివర్తింప జేయనెవ్వనితరంబు
వివేకసై భవంబు వీక్షింపనలయునీవివేకుండు మహాకైటభసం
హరణానంతరంబున భాసిల్లుపరమపురుషుని చందంబున మహా
మోహుని మర్దించి దివిజులునుతియింప దనరుచున్నవాడ
నిన దుంబురుండిట్లనియె ॥ చ ॥ అనలసుడైన మోహుని మహా
హవమందు వధించి విక్రమం।బునదగు తత్వవేకుని సముజ్వల
మాళిమహాళికాద్రిణమైతి।నరగ పుష్పవృష్టిసముదగ్రగతిం
గురిపించె నభస్సీ।మను వసియించినిర్జర సమాజములింపుదలిర్చుచుండగన్ ॥ వ ॥ అనిన నారదుండిట్లనియె ॥ సీ ॥ బ
హుదినంబులనుండి బవరంబుచూడని కన్నులకతితృప్తిగలు
గజేసె। నీవివేకుండీమహీవల్లభుని విక్రమాతిశయంబు నీవవని
మీద। జాటంగజనుము దోస్సారనిర్జిత సర్వశత్రుపీరుడు
లోకసమ్మతుండు।విబుధులైనట్టి వివేకునిపట్టాభిషేకోత్సవము
సముత్సేకమునను। జేయుటకును బ్రయత్నంబుసేయుచున్న
శమదమాదులకెల్ల నుత్సవముగాగ। నచ్చటికినేను విచ్చేతు
ననుచుబలికి। సంతసముతోడనపుడు నిష్క్రాంతుడయ్యె ॥మ॥

॥ కనకక్ష్మాధరచాప పద్మభవ ముఖ్యాన్మత్యచారిత్ర కాంచనచేలాంచిత నీలగాత్ర దనుజస్వాంతార్తిదస్తోత్ర సన్ముని చేతోజలజాతమిత్ర కరుణానూనోజ్వలన్నేత్ర పావనయోగి స్తుతిపాత్ర మిత్ర జనజీవంజీవజైవాతృకా ॥ క ౛ కరుణాపూరిత లోచన। శరణాగత సకలయోగి జనపాప విమోచన [illegible] భమఖ్యాసుర। వసరుహామ త్త్రేభ వాసవస్తుత నామా। మాలిన్॥

ముదితహరిదధీశా ముక్తభాస్వన్నివేశా। [illegible] శా విశ్వాధారమీశా। వదనజితనిశేశా వం[illegible]కేశా కదనజితపలాశా ఖండితాఘాఘలేశా ॥ గద్య ॥ ఇదిశ్రీవేణుగోపాల కరుణాకటాక్ష వీక్షణ పరిలబ్ధ సకలసామ్రాజ్యవిరాజమాన రావువంశ కలశపారావార పరిపూర్ణ చంద్రసమాన నిఖిలశాస్త్ర వాసనాసముదిత విజ్ఞానశ్రీమన్మహారాజరాజశ్రీ వేంకటరంగారాయ నరేంద్రపుత్ర రాయరాహుత్తమ్మన్య భుజంగ సర్వజ్ఞాది మహా బిరుదాధేయ సమరవిదళితా మిత్రరాజాధిరాజ మహారాజ రాజతేజోనిధి మహారాజశ్రీ రాయదప్ప రంగారాయ నామధేయ ప్రణీతంబైన సంకల్పసూర్యోదయంబను వేదాంత నాటకంబునందు స్థానవిశేష సంగ్రహంబను సప్తమాశ్వాసము॥

A

సంకల్ప సూర్యోదయము.

నవమాశ్వాసము.

శ్రీపారావారకుమారీ! పీనపయోధరస్ఫురితకుంకుమవ
ర్ణోపేత చారువక్షా! దీపితకౌస్తుభాది దివ్యాభరణా॥ అ
వధరింపుము॥ మ॥ అరుదెంచెన్ వ్యవసాయయుక్తుఁడై మో
హాంభోధి కుంభోద్భవుం! డురుశౌర్యుం డనఘుండు ముక్తిఘట
నోద్యోగుండు విజ్ఞానమందిర దీపాంకురుఁ డిష్టశాస్త్ర తిమిరా
దిత్యుండు దుఃఖద్రుమ! ద్విరదుండైన వివేకుఁడా ప్రభులలరన్ దేదీ
ప్యమానోన్నతిన్॥ వ॥ ఇవ్విధంబున నేతెంచి వివేకుండు వ్య
వసాయునితో నిట్లనియె దేవదానవదుర్జయుండును! సర్వ
దోషపరివృతుండును ప్రబలపరాక్రమోపేతుండును! నగు
మోహుండు భవత్సాహాయ్యంబున! నాచేతం జయింపంబడియె
ననిన ప్రాంజలియై వ్యవసాయుం డిట్లనియె దేవా! వాహనాదు
ల తెరంగున నుపకరణమాత్రులమగు మమ్ము నుతియింపం దగ
గునే ప్రధానభూతుండవగు నీవు చేసిన మహాసంగ్రామంబు హృ
దయంబున కద్భుతకరంబయ్యె నెట్లనిన భ్రూయుగ్మంబునందు
వికారంబును నేత్రాబ్జంబులయందు రక్తిమయును! లలాటం
బున స్వేదబిందువులును! గాత్రంబున గంకపత్రవ్రణంబులును
గానంబడకుండ గదనకర్కశులగు కామక్రోధలోభమో
హాదిశాత్రవుల నుదయకాలంబున దిమిరంబణగించు మా
ర్తాండునివిచందంబున సంహరించితివని మఱియు నిట్లనియె॥

క॥ త్రిగుణాత్మకమగు తెరచే! భగవద్రూపంబు గానబడకు

దన్ జేయఁగఁబూనిన మోహునిజంపఁగ నితరులవశమె శత్రుంజ
లవిధ్వంసీ॥క॥ లంబాలకత్రై నిజనయ। నాంబువులంగముల ద
డుపన సమ్యంబున మోహాంబుజముఖులేత్తురు భువనంబుల శ్రీ
శౌర్యలక్ష్మి నాట్య మొనర్పఁగ॥చ॥ అనినవివేకుఁడిట్లనియె నచ్యు
తశక్తిబలంబున న్నభంబున విహరించుదారకిలపూను జగస్థి
రభారమూర్తికిఁ। వసధి మకూలమైవఁగు వారిరిగాఁగలకార్య
ముల్ తమంత నెజరుగుఁ దదన్యులు స్వతంత్రులుగారనినమ్మ
నెమ్మదిఁ॥గీ॥ అస్వతంత్రుఁడనైన నన్ననఘనీవు। మోహము
ఖ్యుల రణములో సాహసమున। సంహరించితివనుచును సన్ను
తింపఁదగు నెసకలంబు విధివశంబగుట దెలసి॥మ॥ తమభారంబు
ముకుందుపైనిడి తపోధ్యానాది సత్కర్మముల్। కమనీయస్థి
తి జేయువారలకు వేట్కఁ గోరికల్ శ్రీరమా। రమణుండి
చ్చునటంచు వేదములు శాస్త్రంబుల్ పురాణంబులాగమ
ముల్ దెల్పును దన్మహాకృతులు విలంఘ్యంబుల్ బుధశ్రేణికిన్॥
క॥ విలసన్మోదభవ సంరక్షణములకున్ గారణము పరమ పు
రుషుండు తదన్యులదద్విభుండు ద్రిప్పును విలుకాఁడస్త్రములుఁద్రి
ప్పువిధము వత్సా॥క॥ నీవినయవచనములు దలఁప। భావింపభవ
త్పితాసపత్నిమకు దుల్యం। బై వినుతికెక్కె జగమున। దైవబ
లోపేతుఁడవుగదా నీవరయన్॥చ॥ సమరమునందు దానవని
శాతశరవ్రణ మార్గనిర్గళత్సముచిత రక్తనిర్ఝరవితాన
విరాజిత మోహదేహశైలము దివిజాముకోల్ భుజబలంబున
వార్ధి మథించువేళ ధాతుమిళిత మందరాచలగతుల్ వహి
యించెను విభ్రమించుచున్॥గీ॥ అద్రనుంబున నీ మోహాది
దుర్జయులను నిర్జించి యది దైవయోగమనుచు। నిలను

సీనవృత్తి వహింపదగునె। కట్టుకొనవలె వేదాంతపట్టమనఘ।

శా॥ శ్రేయోమార్గము కంటకంబగుచు నీచేతన్ బ్రకాశించె విద్యాయోగంబున మోహముఖ్యుల ననాయాసంబునన్ దేహముల్। వాయంజేసితి విప్రవాగిమశిఖా పట్టాభిషేకక్రియల్। సేయుంబూనితి నీకు నీభటులు నాసీరంబునన్ వేడుకన్

క॥ అనిపవివేకుడు వ్యవసాయునితో నిల్వనె సమాధియోగ్యత బుధిమంతుడనఘా చెందకయుండను। జనునె యభిషిక్తుడయ సచివులకెల్లన్। చ॥ కలుషసముద్భవప్రకృతి కర్మన విజృంభితమై నిజేంద్రియోజ్వలితరథాననాసుగుణ సాధనమై విషయాల్పసౌఖ్య చంచలదశాజాఫుమాయను పిశాలమనీప జయించి మానిమంజులగతి మాటిమాటికిని జూచునపేటకను మోక్షమార్గముల్॥ గీ॥ కఠిమినాచేత మోక్షమార్గంబుచూవ। బడియెనిప్పుడు మాకింపబడినమాత్రముననె సిద్ధింపనేరదు పురుషునకును। దత్యమైనట్టి బ్రహ్మసందర్శనంబు॥

గీ॥ కర్మశృంఖలసహితుడై కష్టదశను। బాధపడు జీవుడెట్లు విభ్రాజమానమగుదు రాహోపహపర మవిద్యాక్షేపదంబు। నందు నాలంబనములేక యధివసించు।। చ॥ ధరనవలంబహీనుడగు దైవమస్పృశ్యతబూనుగాక బంధురతరసత్వవిస్ఫూర్తితో విజృంభిత సావలంబనస్మరణముచేత బత్తుఖు ప్రసన్నమతిన్ గడుస్పృశ్యమైతగున్। హాకికని నాకు భేదమరయంగను లేదనవచ్చు సత్వరీన్॥ క॥ తనుపీర్వాసనకు బురుషుండని వేదాంతములు వలుక నతడనేనంచును దత్త్వారుఘుడు వచియించిన వైరుధ్యంబుగలదె సిద్ధాంతగతిన్॥ వ॥ అనినవ్యవసాయుండిట్లనియె దేవా చిత్తంబున నిప్పటకని సంశయింపం బనిలేదు పురుషుం

డు స్వశరీరంబునందాత్మబుద్ధి బరిత్యజించి నిజాత్మయందు బర
శరీరత్వబుద్ధిం బ్రకటించుననిన వివేకుండట్లనియె। తత్వజ్ఞా
నంబు పరిశుద్ధంబై దురితారంభంబు నణంచుచున్నను। మనో
నైర్మల్యంబింద్రియ జయంబు గావించుచున్నను మనశ్చాప
ల్యంబు పలాయమానంబైనను। బ్రతిదిన ప్రవర్ధమానంబగు
సమాధి భస్మచ్ఛన్న వైశ్వానరకల్పంబై దూషణ భూషణ తి
రస్కారాది వాతోద్ధతంబై పరగు ప్రాకృత సంస్కార బ
లంచలింపంజేయును గ్రమక్రమ పరిపక్వ కర్మసంస్కారంబుల
వలన నిరుధ్యమాన చిత్తంబై వివశత్వంబు వహించి వ్యాపా
రాంతర విహీనుండయ్యును బ్రధానభూతుండైన పరమేష్ఠియై
నను బహిర్విషయానంద స్మరణంబు గావించు। వినుమట్లైన
ను స్వతంత్రానుగ్రహ దత్తహస్తుండనగు నేనప్పురుషు నుద్ధరిం
చెదనని తలంచితిని నేనుదలంచిన కార్యంబు స్ఖలితంబుగా నే
రదు వినుమొక్కొక్క సమయంబున స్ఖలనంబైనను గ్రమ్మర
స ఘటనంబు గావించెద నంతస్సాగౌరవ సమేతంబయ్యు
ను బహుజన్మార్జిత పాపపుంజంబులవలన నల్పంబుగా గాన
వచ్చు పరమాత్మధ్యానంబు బహిర్విషయారణ్యంబుల గ్రీడిం
చు చిత్తంబున నెట్లు నిరోధించునోయని తోచుచున్నయది
యనిమఱియు నిట్లనియె॥ మ॥ అనఘంబై లఘువృత్తిభాసిలు
హరిధ్యానంబు చాంచల్యవర్తన బాహ్యస్థలులం జరించెడు
మనోధర్మంబులన్నిల్పజాలునె శైలంబుల గ్రీడజేయు కరులన్
లూతాగుచ్ఛశ్రేణి చేతనుబంధింపగ శక్యమే యనుచు జిం
తంజెందుమర్త్యు నెమ్మదిన్ ॥క॥ అనినన్ వ్యవసాయుండిట్లనియెం బ్ర
త్యాహృతినాత్మ నుడుపసి। మనమున సంకల్పించిన। పనులిటు

మీఁదటను సఫలపద్ధతిఁ జరుగుచుఁ॥గీ॥ సకలసంశయములు శాం
తింపఁజేయుచు। వివిధశాస్త్రసమూహము సమములను బడ। దనరునీ
మనీషయైన సూనృత। సౌఖ్యసుఖములను జలితయగునె
॥క॥ అనిశవివేకుండౌనే। ననఘా సిద్ధించుఁగార్యమనునుమునుఁ మ
దివో।చితనేమికార్యశేషంబనుమూనాస్పదము బుధులెయ్యె
డుసుస్మృ॥క॥ కామక్రోధాములు సంగ్రామంబునబడినసేమిప్రబ
లతరావిద్యామృత సంజీవని విద్యాసమూహము నశింపవలెగదా
సేనానీ॥వ॥ అనిశ వ్యవసాయుండైనివసు భవిష్యద్విద్యాబలంబు
న నవిద్యానశియించు దురితవనంబు నిర్మూలంబుగాక వర్ధ
మానంబగుచున్న నవిద్యానశింపదని యెంచింపకు భవద్విద్యా
యోగంబు కిల్బిష్మిచండంబున నశియింపఁజేయు। ప్రజలవిద్యా
సంపన్నుండవగు నీచేతనవలంబింపంబడిన పురుషుండు నత్కా
రంబు కాలహరాటంబనుమను। దనుజులు మాంసకండంబుల
నుచు। దేహాబంధుపు లురగంబులనుచు దలంచి తత్తదను
రాగంబులు పరిత్యజించుచును భరంబు ప్రైనంబులెంచిన్న సుసుం
డునిలిపి సర్వసంగపరిత్యాగంబుగావించి భగవద్ధ్యానస్వాహా
వ శ్రుతి స్మృతి మార్గంబుల నటియించుడు మోక్షప
ర్యంతంబు శరీరమాత్రధారివైయుండుమని మఱియు నిట్లని
యె॥వ॥ అనఘ మహీశుడై సముచితాశ్రమ కర్మములాచరిం
పుమనా। పంకజతాక్షినాథ పదవారిరుహార్చన జేయుచుం
విరక్తిని వహించి మోదములు ఖేదములాత్మను జెందకుం
డ సజ్జనుడగువాఁడు మోక్షగతి సంతతమున్ బరికించు శ్రేయు
పిన్ ॥చ॥ అవనిభవద్గృహాశ్రమ పురుషార్థనిజేకుడు విష్ణుపాదప
ల్లవయుగభక్తిభావన్నివికరసధి శేఖర ధార్యమూర్తియై। భ

వశీకదగ్ధదేహ పరిపాకమై ఘనతీర్థనామొ గ్యమై। ప్రవరే
మహాత్మ్యత్యాగియయి శాంతసంస్త్రపసీయ కీర్తిమైయె।

చ॥ తనువుపయిం జుగుప్స మాసితంబు స్వభోగములందు గో
పమొప్పని పనులందుభీతి బహుళభావలయందును గర్జనిష్ఠ
మంజనుపమితార్తి నిస్పృహ ఫలాగమమందు సముత్సవం
బు శోభనసంగతియందు ప్రీతిహానిపై నిమశాంతమున విస్మృతిర్వే

॥ వ ॥ అవశిష్టసంస్కారంబులకు విఘ్నంబులు సంభవించునో
యని చింతింపందగదు। పటుతరదృఢ పరిత్యాగక్రియాబ
లంబున బాల్యకౌమార యౌవనాద్యవస్థాప్యతంబై శాస్త్రీ
మాగత పరిపక్వమై పరగుశబ్దాదివిషయవాసన నశించుననిమ
రియునిట్లనినాఁడు॥ మ॥ హరితత్త్వామృతపాన సౌఖ్యపారణా
ధ్యయనాష్టసిద్ధిపరిదేతర మంత్రంబులు మానిమాధవ ప్రరద్వా
రస్ఫురద్భంగుర ఘోరసంభేదరపప్రతిధ్వనిసిభ పరిద్వైష్ణు మం
తోత్సవ స్ఫురణా ధైర్యసమేతుఁడై పురుషుఁడేపొర్దంగరిం
చుం జాటూ॥ గీ॥ అనిసవ్యవసాయుతోడ నిట్లనె వివేకుఁడు స్మృ
తంబులు నీపల్కువైననేమి। పురుషుఁడకలంకుఁడై ముక్తిఁబొందు
దాక। నిశ్చలానందమాత్మలో నిలువదనఘ॥ గీ॥ పుణ్యము
ఉసేయుచును పాపములు పరిత్యజింపుచును నిష్కళంకుఁడై
జీవుడెలమి। నొందుపర్యంతమును మదియందు జపల। వృత్తి వ
సియింపు దొరగించుపరదగతిని॥ ఉ॥ కామముఁ బెంచి క్రోధగ
తి ఖండనఁ జేసి మనంబు నన్ ధన। ప్రేమ దొలంగఁ జేసి యురిరీతిని బం
ధువులందు త్యజించి నిష్కాములఁ గూడి మాధవవశంకరుఁడై నిజ
సంస్మృతివృద్ధి తోత్కార్య సమగ్రహేతువగు కాయము నైకొ
గుయోగి శాంతుఁడై॥ మ॥ అనసందద్వ్యవసాయుఁడిట్లనె వి

వేకా స్వప్న బోధోపమేశన తుల్యంబగు భోగమోక్షయుగ
ళోల్లాసాంతరాకాంక్షలన్ । మనుజుల్ శేషదినంబులాత్మకృతక
ర్మస్ఫూర్తిన్ వతీరాంతు కేశవునియందుత్పత్తి నిచ్చి సత్క్రియయము
ముకూపాప్తిశోభిల్లుచున్ ॥ శా ॥ ఈషన్న్యూనమనోరథుండ
వగునీవేలా విచారింతువే। ధావల్ నానుము మోహాముఖ్యాల
ను దర్పంబొప్పగా జంపినిదో- షస్ఫూర్తిన్ జరింపుచున్ మి
గులనౌంకోళింపగా వచ్చునే। శేషాల్పాల్పమనోరథార్థము
లకు త్సేకంబువర్జింపుచున్ ॥ చ ॥ అనిన వేకుడిట్లనియె నై
హిక కర్మవిదేశికంబులై । యనఘువిముక్తిదేశికములై తగ శా
సక కల్యపాదినాజ్ఞవ క్రమభాషితంబులను సంస్మృతి యోగము
రీతి గస్పడున్ । గొనకొని తత్ప్రశాంతికి ముకుందభిషగ్వరునా
శ్రయించెదన్ ॥ చ ॥ జననమృతి క్రియాసరణి సంచరణంబొ
నరించు జీవునిన్ । వినుతపదంబునన్ నిలుపు వేళ నిరీక్షణంబు సేయున
తత్కృపావననిధియైన మాధవుడు వావిరిదత్సమయంబు నందు
విజ్ఞసునకు గన్గజేయు బెలుచన్ భవబంధవిమోచన క్రియల్
॥ వ ॥ వినుమత్యాసన్నంబగు వైభవంబున బురుషుని సం
తోషంబు వహింపంజేయవలయునను నెడసమీపవర్తులకు
గర్ణరసాయనంబుగా గలహంసరవంబుల దిరస్కరించు చ
రణకిసలయమంజీర ధ్వనులతో దలోదరి యగుసుమతి సను
దెంచి నేపథ్యాగ్రభాగంబుననిలిచి నెచ్చెలింజూచి యిట్లనియె
మోహాదుల ననాయాసంబున జయించివిజయలక్ష్మీసమేతుం
డై వివస్వదృవివేకుని వీక్షింపవలయుననిన నచ్చేటికయిట్లు కా
వింపందగుననిన మందయానంబున వివేకునిచెంతకుంజను నెడ
వివేకుండువ్యవసాయునితో నిట్లనియె యోగసిద్ధివలన బురుష

ని బరమానందసుఖంబునందు నిలుపందలంచుచున్న యస్మదా
దులకు మంగళకరంబైన శకునంబు చందంబున సుమతి దే
తెంచెం గనుంగొనుమనిన నతండు వివేకవిజయకీర్తనలు సే
యును గానంబున నచ్చరలు గావించు గానంబు వినుచు జేటి
కాసమేతయై చనుదెంచు సుమతిం గనుంగొనియె దదనంతరం
బ సమీపంబునకేతెంచిన సుమతిం గనుంగొని వివేకుండిట్ల
నియెను గీ॥ నీసహాయమునను నిఖిలశత్రువులను। సంగరమున
జంపి జయము గంటి గమలగంధి యింక గాగల కార్యంబు ల
క్ష్మము సిద్ధమగుచునున్న॥ క॥ విలయస్థితి జననములకు। గ
లకంతేవినుము ముఖ్యకారణమగుచుం। జెలగు పరమేశ్వరునిక్రు
ప। వలనన్ సకలంబు జరగు వసుమతిలోనన్॥ మ॥ హరికాఢే
య నిహామ్యశేషముఖ పర్యాదన్ జగంబంగమై। పరగం
దగ్జగమున్న యక్షితి లతెకాపాయంబు లెల్లం దదీశ్వరలీలం బురు
షుండు చేయుతను విశ్వంబీశ్వరాంగంబుగా। బరిభావింపవలెంజా
మీ నిగమశ్రీజాన్వదశ్వత్థలక్షణపు॥ అనిన వివేకునితో వ్య
వసాయుండిట్లనియె నీవాక్యంబులు సత్యంబులైనను బురుషుం
డు సమాధిసంపన్నుండుగావలయును సమాధి రహితంబైన
గమననిగళ విచ్ఛేదంబు గానేరదు కర్మాంబు సంభవింప
దట్లగుట మహాస్తంభము చేసికని ననుసరింపవలయు। నను నె
డ గగనంబున నఖండచంద్రోదయంబు తెఱంగున నొక్కతే
జంబు గనంబడిన వివేకుండిట్లనియె। నతిశీతలోద్దీప్తంబై య
విదిత కారణంబై క్షీరపారావార పూరప్రవాహ ధవళితంబై
ధవళీకృత దశదిగంతరాళంబై యపూర్వదృష్టంబై యింద్ర
జాలంబు తెఱంగున నొక్క తేజంబు గానంబడు నిదినారదను

ఖా మునితేజంబు గాదుగదాయని నిరీక్షించు సమయంబున।
గీ॥ వంశనాళాంచదక్షరప్రవాళు నుత్త।మాంగకలిత మయూ
ర పింఛాన్వితుండు। జలదనిభమూర్తి, కృష్ణుండు సంతతంబు।
మానసలకునెల్ల బ్రహ్మైకమానసగాత॥ గీ॥ అనుచు సంగీతము
సరించు వనజనాభ। పాదపంకేరుహాంకిత భావులైన। నారదు
నికంఠరవము కర్ణపుటులుసోక। ఘనవిభునితోడ సుమతి యి
ట్లనుచుబలికె॥ గీ॥ మీరదు నారదమునితో సమాహితము। న
రసవేదాంత వాక్యప్రసంగములను। సంతసించెడలంచును స
ఖులతోడ। శాంతరసము ప్రవహింప నిష్కాంతయయ్యె॥ వ॥ తద
నంతరంబ వివేకుచెంతకు నారదుండేతెంచి సంభావితుండై
సమీప వర్తులతో నిట్లనియె। అనాదిసంసార సాగర నిర్మ
గ్నుండగు పురుషుని నాధ్యాత్మిక విజ్ఞాన యానపాత్రంబున నిలి
పి బౌద్ధపాషండాది జలజంతుభయంబు దొలంగించి సమాధి
పారంబెక్కించి బ్రహ్మానందంబొసంగుటకు మిక్కుటంబుగా నీ
వివేకుండు ప్రయత్నంబొనరించుచున్నవాడు బాహ్యాంతశ్శత్రు
వులజయించి విషమమార్గంబులు పరిత్యజించి సుమతిసమత్వం
బై సాత్త్వికప్రధానంబైన నిజస్వరూపంబున మహాత్ముండగుని
వ్వివేకుండు పురుషునకు మోక్షకారణంబుల కుచితంబులగు
ప్రవృత్తులుద్బోధింపంజేయునని మఱియునిట్లనియె॥ మ॥ సుమతి
స్ఫూర్తిన్వహించి ద్వంద్వగతి సంక్షోభింపగాజేసిదోషము
లడంచి యయత్నలబ్ధరతుడై సారంబుభృంగంబుచంద
మున గ్రోలుచు సంగముల్ విడిచి నిత్యంబీశ్వరధ్యానమా
ర్గమునన్ సంయమి సంచరింపుచు సముత్కర్షంబు జెలంగుం
జుమీ॥ వ॥ అనిన వివేకుడిట్లనియె నమ్మునితో సురదైత్య వ

దనీ। యునినిను బూజజేసి విభవోన్నతిఁ జెందితి ధాత్రిన్నైవశా। కీర్తిని
నశియించినట్టి బహుకిల్బిషయూస్తుల మోహముఖ్యులం। ముని
మె వివేకుడంచు విబుధుల్ నుతియించెదరబ్రముమ్మొదుగా ॥
అనిన నారదుం డిట్లనియె॥ మ॥ జితమోహప్రముఖుండవై పర
గు నీచేతన్ గలిస్ఫూర్తిగాని। గాతమమ్మొగా విలసన్మనోరథు
డవై కన్పట్టుచున్నట్టిని। వతిమోదంబున జీవన్మోక్షుకతిసౌ
ఖ్యాబ్ధిగా వడిగా నిల్పిని। జగతివోత్తుల్ నుతియింతు రుత్తమజ
నక్షేత్రంబులన్ నిత్యముగా॥ చ॥ జయరమ యుత్సదీయ విలస
ద్భుజ శృంగములన్ నటింపునుగా। నియతిపహించె దానితరు
నిన్ భజియింపనటంచు నిప్పుడే। దయనిగకొత్త నీవుగ ముద
గ్రనిరీక్షణ మధ్దికన్యకా। నయుతుని యుంచు జేర్పు శుభదస్థితిజే
వునిశికేలభింపగా॥ క॥ అనిననివేకుండిట్లనె। మునివర పరిపంథిశే
షములు లేవుగదా। యనియిట్టన నారదుడిట్లనె రిపులందరును
మడిసిరనిలోననఘా॥ క॥ కామక్రోధాదులను। గ్రామంబున
నీవు సంపగా జచ్చిరిగ। ధ్యానముత్సయుతుడవైన। వామోహుని
దునుమ బారెనతని బలంబుల్॥ గీ॥ వాషణ శోక దురాశా భ
యాము లెల్ల। మత్సరాసూతశాంబరీ మదము లెల్ల। సంగరంబు
నమోహుడు చచ్చునప్పుడె। తొలగిపోయిరి ధ్యానముల కువ
త్స॥ శా॥ త్రైగుణ్యాబ్ధి దాటస్థితోరు విమమోహవ్యాఘ్రానము
ర్యానసా। భోగేచ్ఛన్ యుగబంధరోగముగ నిస్ఫూర్తిగా వె
తంబెంము॥ ధ్యాత్రిర్వాప్సిత మానసప్రాణముల నేతత్కాల
మేకమ్ముగం। యోగోద్భూతి భవాబ్ది చక్రమున జేయుగా బద్ధు
లౌనట్టుగా॥ క॥ అనినన్ నారదుతోని। ట్లనియె వివేకుండు మున్ను
రుషుడక్రమమున నం। జననాది కాలచక్రం। బునబడనుండన్ గ్రా

యత్నములు సేయనగుర॥ శా॥ కాలావర్తమచిద్వికారవిత
తుల్ కామాదిదోషోన్నతుల్। జ్వాలాగర్త సమాఘదుఃఖము
లు జీవబ్రహ్మైకత్వంబు కా। రాలస్యోత్థ శరీరముత్తమపదప్రా
ప్తిక్రియల్ బుద్ధియ। నాలోచించినవారు బంధముల బాయంజే
యు దేవుండు యుషిరా॥ వ॥ మహాత్మా సమానాధిక రాహిత్యంబున
నివృత్తిధర్మంబు నీయందు ప్రవర్తించునట్లగుట నేతత్కా[illegible]ం
బునకు భవత్సాహాయ్యంబు గోరెదనంతయు నీతనివాను తప్త
లగుజనులకు భగవద్ధ్యానంబుల వృతపనంబులు। ఉప్పజ్ఞాను
లైయుత్తములుపవిరహితులై పరిగుణజనులకు లౌకిక వైదికాచా
రంబులు తెలియవచ్చునట్లు నీవుముస్తైకరండవై దుర్జనుండగు
వుండవలెనని ప్రోచిన చందంబుననన్ను రక్షింపవలయుననినవ్య
వసాయుండు నారదునకిట్లనియె శ్రుతిరిభాస్వరూపంబులైన భ
గవద్గీతా వాక్యంబులు వివేకులకు దేశింపుమని సూచనగావిం
చెననిన నారదుండట్లు కావించెదనని వివేకనితోనిట్లనియె నిగ
మాంత గ్రాహ్య విశేషార్థంబులకంటె నధికంబైనభగవత్సరు
భక్తి నాయందు ప్రసరించుటవలనమదీయానుభవ ప్రకర్ష్యతా
ర్థ విశేషంబులు నీయందుం బ్రవేశించి గాఢసమాధిసంజనితా
నందంబు పురుషునకు సంభవింపంజేయుంగావున మీరిరువురు
పురుషార్థ రణంబు గావింపుడని సంతోషసహితుండై నాట్యాగ
మనంబున నారదుండు నిష్క్రాంతుండయ్యె దదనంతరంబావి
వేకుండు వ్యవసాయున కిట్లనియె షడంగ సమాధియైన న
ష్టాంగ సమాధియయిన నవలంబించిన పురుషుని హరి కరు
ణాకటాక్షంబున నుద్ధరించునని మఱియు నిట్లనియె॥

చ॥ పురుషుడు నెమ్మది విషయభోగుల సంగతిమానియొ

కూరుం స్థిరముగ నొక్కచోట వసియించి జితేంద్రియవృత్తి
మారుతస్ఫురణ నడంగఁజేసి పరిశుద్ధమనో ముకురంబునందు
సుందరమగు విష్ణుమూర్తిని ముదంబున ధ్యానము సేయుచు నె
ప్పుడున్ ॥ శా॥ అంతర్దృష్టి వహించి యోగి మహనీయానంద
మగ్నాత్ముడై । శాంతిం జెంది విలోచనంబులను బాష్పంబుల్
రహింప జారన । త్యంతస్ఫూర్తిని మైగగుర్పొడవ బ్రహ్మా
ణా చుచున్ బాహ్యస్మృతిం దెంచి రమించు దాదలచుమహా
త్మధ్యానంబున నిత్యమున్ । వ ॥ వినుము సమాధి రెండు తెరంగు
లు । సాలంబన సమాధి తెరంగు తెలియం జెప్పెద నిరవలం
బన క్రమంబె రింగించెద బరబ్రహ్మంబేకంబును । జ్యోతిర్మయం
బును శుద్ధంబును సర్వగతంబును । వ్యోమవత్సూక్ష్మంబును । నప్ర
త్యక్షంబును । విమలంబును నాద్యంతరహితంబును ।
స్థూలంబును సూక్ష్మంబును ననాకారంబును నస స్పర్శం
బును నచాక్షుషంబును నరసంబును గంధాదిరహితంబును ।
నప్రమేయంబును సామ్యరహితంబును నానందంబును నక్ష
రంబును నిత్యంబును సత్స్వరూపంబును సర్వకారణంబును । న
దృశ్యంబును । దృశ్యంబును నంతస్థంబును బహిస్థితంబును సర్వ
తోముఖంబును సర్వదర్శియు సర్వపరంబును । సర్వ క
ర్తయు ననేకరూపయుతంబును । గానం జేసిన బ్రహ్మ
మయుండనగుమనని సంతతంబు చింతించుచుండుటయె నిర్గు
ణధ్యానంబు సగుణధ్యానంబనినను నిరవలంబంబని గ్రి
హింపవలయును బ్రపంచపక్షంబున సమాధియనునది నిబిభ
రసమృద్ధింబే యందు వివేకుండు పలికె దదనంతరంబ
॥ మ ॥ వ్యవసాయుండవు డిల్లనెన్ స్పృహతో వాతూలవైఖర్

రమాధవసందేశములేక రోష్మరదు తద్దావాగ్నిదగ్ధమైనఁ గనము
త్సవమొప్పఁగ ధ్యానమైన గాల్పదనునట్టి ద్వంద్వంబులం బాసి
వైభవమొప్పఁగ బాధకంబు సేయవలెద(ద్బ్రహ్మానుసంధాన
ముగ ॥ మ ॥ కలుషత్వాతిజడత్వకారణములై కన్పట్టు సత్వా
న్యకేవల దాక్షిణ్యంబులం ద్యజించి ముని నిర్వాణేచ్ఛదా
మోదరోజ్జ్వల పాదాంబుజముల్ భజింపుచుసమంచత్సాత్వి
కుండై యజాదులకైనఁ బడయరానట్టి పదమందుఁ భాసిలు
న్నిత్యముక్! ॥ వ ॥ వివమ్మునకు బుభుక్షునకు సనాధిసిద్ధప్రా
యంబుగాఁ గలంగెడ ముక్తితో సమాంజనవల సనాధి
మోషసాధకంబగు భక్తిప్రాపత్తికంటె నధికంబైనను నల్పం
బైనను దహారావిశేషసముంబైనను సమానవికల్పంబగుననియు న
వివేకుండిల్లనియె ముక్తిద్వారంబునగంబ పావఁతంబయ్యెనని
తలంచెద నెనిప్పుడు నిష్కళంకయగు సుమతితో నిమమ
త్వంబున బరబ్రహ్మభజనంబు గావించెద నీవు విష్ణుభక్తినిబేరి
రేపణసేయుటకు గార్యసిద్ధిగావించుటకు నుజనుమునిన నతండ
ట్లుగావించె దదనంతరంబ ॥ చ ॥ నిగమశిఖాప్రదర్శనమ
ణీమయమంటపమై ప్రమోదప్రపూర్ణజగణిత వైభవంబయి ప్రసా
త్వికమై నయనాభిరామమై విగతరజస్తమంబయి భువిందన
గు తత్సుమతిస్ఫురద్గృహంబాగిగని తద్వివేకుడు సమున్నతిన
చ్చటికేగ వేడుకన్ ॥ ఉ ॥ అంతకుమున్నసాంద్రకరుణామృ
తవీక్షణుడై చెలఁగుచు నైకాంతిక భక్తి తత్పరతిహాస్య
మునన్వసింపుచియుండ దశాగ్రంతను జూచివేట్కఁ బిలుకం
గ వివేకుడు మ్రొక్కుచున్నిజ స్వాంగమునందలంచె వ్యవాహా
యువిచారులతరప్రభావముల్ ॥ శా ॥ నానాయోగినుతప్రభావ

సకలానందోజ్జ్వలద్భావభా। పానాథాదినువర్యవహారి మణిశ్రే
ష్వత్పాదరాజీవదే। వానీకావనకృత్స్వభావవిగహాంశావక్ర
చిత్తస్ఫురా। స్వానివాసీకృతాంఘ్రి సేవకమలానాథా వదా
న్యాగశ్రీశా॥ క ॥ శంకరగిరిధర సనకస। నందన మునివినుతన
గుణానందసుతకేతా।నంతత్రిశూలధరసం। క్రిందసముఖ్యాఖిలా
మరస్తుతనామా॥ మాలిని ॥ కలితకనక చేలా కల్పితానేక లీ
లా। కలసితవనమాలా వేదవేదాంతమూలా। జలధనిభనీలాన
ద్వలోకాలవాలా। కలుషదళనశీలాకంధికన్యావిలోలా॥ గద్య
ఇది శ్రీవేణుగోపాల కరుణాకటాక్ష విశేషపరిలబ్ధ సకలసా
మ్రాజ్య విరాజమాన రావువంశ కలశపారావార పరిపూర్ణరాకా
చంద్ర సమాన నిఖిలశాస్త్ర వాసనాసముదిత విజ్ఞాన శ్రీ
మన్మహారాజ రాజశ్రీ వేంకటరంగారాయ నరేంద్రపుత్రి
రాయణరావుబహద్దరు నైజాంజంగ సర్వజ్ఞ విమహా బిరుదాధేయ స
మరవిజయితామిత్ర రాజాధిరాజ మహారాజ తేజోనిధి మహా
రాజ శ్రీ రాయణప్ప రంగారాయ నామధేయ ప్రణీతంబైన
సంకల్పసూర్యోదయంబను వేదాంత నాటకంబునందు సమా
ధి సంభవంబను దశమాశ్వాసము॥

సంకల్ప సూర్యోదయము.

దశమాశ్వాసము.

శ్రీవరవరద దయాపా। రావారసమస్తలోక రక్షకహరిరా
జీవాసన శక్రముఖా। దేవప్రముఖాఖిలాదితేయస్తుత్యా ॥వ॥
అవధరింపుము ।క॥ ఆతర్వాతను సభ్యులుం। బ్రీతిం జెందఁ హ
రిభక్తి పికనాదములఁ గా। జాతుర్యాంకురముల నిల్పి నే। జేతున్వందన
ము మొదల శ్రీవదికి నటుఁగా ।మ॥ హరిదాసోజ్వల దా
స్యలీలను నిత్యంబుఁ గావింపఁగా జగ। ద్ధరితంబుల్ దొలఁగింతు
సంయముల సంతోషింపఁగా జేతుదు। స్తర సంసారపయోధిమ
గ్నమగు మర్త్యవ్రాతమస్త ద్వశీకర నైనం దరియింపజేయు
దును మోక్షప్రాప్తిఁ గావింపుచుఁ ॥చ॥ పురుషునిబుద్ధి మ
జ్జనని బుద్ధియుఁ బొందఁగ దేహితంత్రి సో। దరివరితుష్టి శాంతి చె
లి ధామికన్యలు చేటికల్ జగ। త్తరితములెల్ల శాసనియ
తుల్ మదుదార విహారమార్గముల్ ॥ జనముఁడు విద్య నేను హరి
భక్తిని సంస్మృతిశాపదుర్గతిహానియగు॥ వాసుదేవునిచేత ద
త్వజ్ఞులైన। పండితులచేత వివరింపఁబడినయట్టి। వాస్తవములై
న పరమార్థవచనరచన। లభ్యాసము పెంపుగ వచియింతున
నఘవృత్తి ॥చ॥ సవనముఖంబులై పరగు సత్క్రియ లెన్ని యొ
నర్చినఁ గామియై। జననపరంపరల్ వెదరఁబట్టక యుండిన నిం
ద్రియంబులన్ ।స్వవశము జేసికొన్నను ఘనంబుగ నన్నుఁ ద్యజిం
చునట్టిమా। నవులు తరింపలేరు జననస్థితిమృత్యువులన్ జగంబు
నన్ ॥గీ॥ మహానివృత్తిధర్మమర్యాదమైనట్టి। మోక్షవిషయ

యోగమునకు బుద్ధి। నన్నువిడిచినట్టి నరునకు జనియించు పా।దస్మదీ
యవచన మన్సృతమగును. గీ॥ ముషితమోహుండగు ముము
క్షుండు విష్ణుస।మాధివలన దా సమస్తపాప। ములను బాసి మదిని
ఫలసిద్ధికై విచా।రింపవలదు సంతసింపవలయు॥ గీ॥ వైరుల్లైనట్టి
దేహార్థ దారనంద। నాదికముచే గృహీతుడైనట్టి పురుషు।డి
ష్టదపవర్గ వాంఛ సంసృతిదరించు। మాదవలంబితుడై లచ్చి
మగనికృపను॥ క॥ భవరోగ భేషజుండై। నవివేకుని చేత బుకు
షునకు శారీరో। ద్భవదోషంబులు మానస। భవ దోషంబులు
శమింపబడె నివ్వేళన॥ వ॥ మమతా కామ ముఖారివర్గ ము
కథామాత్రావశేషంబుగా। శమియించి శమముఖ్యసద్గుణా
మశేసంపన్నుడై సంతతో। త్తమమైత్రీకరుణాది యుక్తుడయి
శ్రద్ధాసంయుతస్వాంతుడై। విమలస్ఫూర్తి జెలంగువాడ పున
రావృత్తిన్ సుఖించుర్జుమీ॥ వ॥ బహువిధవిఘ్నసమేతంబైన
కలియుగంబునందు బరము పురుషచరణయుగళ పాతివ్రతీప్రభా
వంబున ప్రథమ యుగంబునం బోలె గ్రమక్రమ వర్ధమానం
బై సమాధి చెలంగు గళామాత్రసంపన్నుండై ప్రతిపచ్చంద్రుని
తెంరగున దినదినంబభివృద్ధిం జెందుచు జగద్వంద్యుండై విష్ణు
పదంబాశ్రయించి నిర్మలిసుండై పురుషుండమృత స్వరూపం
బువహించు। స్వాతస్సిద్ధంబును స్వచ్ఛంబును స్థిరంబును మధు
రంబునునగు స్మృతిచింతామరవాహినీ సహితంబైన సమాధి
మార్గంబున శమదమాది గుణమణి భరితంబై నవరారు ది
దానందసముద్రంబునందు బురుషుండు ప్రవేశించు వివేకవ్యాన
సాయామములవలన నిప్పుడీ సమాధిసంపన్నుండగు పురుషునిసం
చితాగామి పాపంబులు నశియించునని విష్ణుభక్తి వచియిం

చు సమయంబున॥ చ॥ చలితసమస్తలోక జలజంబయి భాసిలు
వాసవ తేయు కే। వలతిమిరంబణంపుచు నవార్క్యగతిన్ మహీతలో
దయాద్రిపై। నలరుసరోజబాంధవసమగ్ర మహోకిరణంబు కేశ
వో। జ్వలమయి కాననయ్యె విలసద్గతి విష్ణుపదంబు సందొగిన్॥

క॥ ఈరీతిన్ నేపథ్యము। లోరవముదయింప లోలలోచన
యగులక్ష్మీరమణభక్తి విని చెన్నారెన్మది నుదయమునుగు దినా
ధిపుడనుచున్॥క॥ వైతాళికులెల్ల సుఖ। ద్యోతోదయ సమయ
మయ్యెనన్నిద్రముడవై। ప్రీతివివేకుని లెమ్మను। రీతిన్ వినబడెను జా
తురింగలకలముల్॥మ॥ అనఘుంబయ్యె సమాధివిష్టపములా
హ్లాదంబునం జెందె నే। మ్మనమానందముపూని రాకసుధ జిహ్మం
జాగెదున్ వామలో। చనకంపంబుదయించె శీఘ్రముగ మో
క్షప్రాప్తి సిద్ధింపవ। చ్చనుజీవాత్మకటంచు నెమ్మదిని దోచున్
మాటలింకేటికిన్॥గీ॥ మాధవానుగ్రహంబున మదనుకూల
మైన సంకల్పసూర్యోదయంబు శీఘ్ర। ముగను సిద్ధింపజేసెద
బురుషునకును। విమలమతితో వివేకుండు వేట్కజెంద॥

గీ॥ నేను వసుమతిలో నెంతదాననైన। శౌరి కరుణా సహా
యవాసనలు లేక। గట్టిగాజూపజాల సంకల్పసూర్య। భూరిమం
డలవిస్ఫూర్తిని పురుషునకును॥క॥ శరణాగతరక్షకుడీ। శ్వరుడు
నిజాశ్రితవిరోధి జనులను సమయ। స్ఫురణ విదళించి సతతము
కరుణించున్ దివిజులెల్ల గడు మోదింపన్॥వ॥ అనివచియించు న
మయంబున భగవత్కృప ప్రత్యక్షంబైన తెరంగున గానంబ
డిన నంజలిగావించి విష్ణుభక్తియుల్లసనియె॥గీ॥ పృథివి నిన్ను బ
రిహరించి వేరొకత్త్రోవ। నడవబూని నట్టి నరుడు గంగ। తన న
మీపమందు దనరార మరుమరీ। చికకు జనినవాని దెన్ను బ్రా

న్యుశా॥ నీమూలంబున దేవతల్ బహుసుఖాస్వాదాత్ములై యు
ర్వీపుల్। నీమూలంబున వైభవాఢ్యులయి రున్మేషంబునన్ నం
యముల్। నీమూలంబున ముక్తిగల్గుననుచున్ నిత్యంబు భా
షింతురు। శ్రీమహస్ఫూర్తి మదీయులన్ హరికృపాకల్యాణి రక్షిం
పవే॥ వ॥ ఇవ్విధంబునం బలికి దెసలు పరికించునెడ వివేకుని
మందిరపూర్వభాగంబున నున్నగరుడునింజూచి యిమ్మహాత్ము
ని భగవంతుండిచ్చటికి బంపించె గావోలు నీమహాబల సంప
న్నుండు శరణాగతులగు ముముక్షుల గృహంబుల రమాస
హితుండును సంకల్పయుక్తుండును నగువిష్ణుదేవునిం బ్రవేశిం
పం జేయంగలండు నేనిప్పుడిప్పన్నగారిని నుతించెదనని క్రమ్మ
రవిష్ణుభక్తి యుల్లసిల్లనియె క॥ కాకోదర భక్షకునకు। వైకుంఠ ప
దారవిందవశవర్తికి వే। దాకూపార విలీనను। ధాకారణునకు
నుద్రమొక్కెద ననుమోదమునన్॥ మ॥ దళితక్ష్మాధరముల్ గరు
త్క్షుభిత దుర్దాంతాబ్ధివాఃపూరముల్। చలితోడు వ్రజముల్
విధూతసుర వేశ్మంబుల్ కులాయీకృతా। ఖిలలోకంబులు వై
నతేయుని శుభక్రీడల్ మదీయాతురాలం। దోలగం జేయుచు
బ్రోచుగాత మము సంతుష్టాంతరంగంబునన్॥ దండకము

వేదాంతనీడావిహారప్రవీణా సమస్తారిదైత్యాహవప్రోద్యు
క్తనారాయణాధిష్ఠిత స్కంధభాగా। స్వనీడాగతప్రీతరుద్రా
సుకీర్త్యైక్యభార్యాప్తనాభోగ గాఢాంకపాళీస్ఫురద్రోమ
హర్షవ్యథా వేపమానోజ్జ్వలద్భూషణీభూతనాగేంద్రభోగ
చ్ఛటారత్ననీరాజితా। కాంతి కల్లోలినీరాజితా। పన్నగాహార
దేవాధిపాహారహారీ సుపర్వాధిపక్షిప్త దంభోళి ధారాకిణా
లంకృతాంగా మహాకల్పవాతూలతుల్యప్రభావా ముదా

కాలిశైత్రతధ్వజాస్థానసంస్థా మహావీర సంకర్షణాకార పాం
గాదిదివ్యాస్త్రరుత్సంచకాధీశ సత్యాదిమూర్తీ సుపర్ణా సప
ర్యప్రియా దేవ।పర్యాయసిర్యాలిపతా నిలాస్ఫాలనోద్వేలపా
థోధివీచీచపేటాహతాగాధ పాతాళ గవ్యాళ సందోహచం
డోరుతుండా సటుద్భ్యాలతా దంష్ట్రికా చంద్రహాసా మహా
ధ్యాత్మవిద్యావిధేయా నకేంద్రాది నానాదితేయా। కృశాను
ప్రియోంకార విభ్రాజితాంత్యాది ప్రత్యక్షరాంచ న్మహామం
త్రనాథా జితారాతియోధా త్రివర్గాపవర్గప్రదా నార
దాదిస్తుతా దివ్యవైకుంఠవాసా స్థరద్వ్యాస వాత్యంతగుప్తా
మృతగ్రాహకా పక్షిరాజా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః॥

గీ॥ వాసవుడు కేళిజేసినవాలఖిల్యు। లతని వంచనసేయంగ
నాత్మదలచి। సకలశక్తులు నీకు నుత్సాహమునను। గలుగజేసి
రి ఖగనాయకాసుపర్ణ ౧ గీ॥ మోక్షమార్గంబు చూపు
దామోదరానుకంప పురుషునియందున గలుగజేయు। నీవు
సన్నిధివర్తివిగా వెదుర్ధ। వార్ధికన్యాధిపతికి [illegible] వైన తేయ
గీ॥ హరికి సన్నాహమండలేశ్వరుడు చక్ర। మరయ సంకల్ప
మనుచు మహాగమములు। చాటిచెప్పుచున్నవి శాంతుడై
న। పురుషుని సనుగ్రహింపుము పుణ్యచరిత॥ క॥ అని హరిభ
క్తి ఖగేంద్రుని। వినుతింపుచు నున్నయట్టివేళను జనుదెంచెను
సంకల్పంబుతపో। ధనులెల్లను సంతసింప దమమునసింప ॥

వ॥ ఇవ్విధంబునం జనుదెంచి నేను సంకల్పసూర్యుండనని
పల్కి మఱియునిట్లనియె॥ ఉ॥ ఏనణుమాత్రమైన నుదయిం
చిన సత్వరజస్తమోగుణాధీనములైన లోకములు దీర్ణగ
తిన్ సుతలోకమోక్షపా। భాగ్యనుభవంబునందగు నమ్మంచదచి

త్రజనిగా సుషుప్తిని। జ్ఞానము పూనియుండిన బ్రహ్మనిరా
వృగ మేలుకొల్పెదరా। వ॥ పరమవిద్యాలంకృతలై హరిలో
వకస్వరూప విరాజమానయై సకలశుభగుణసేవితయై పరగు
భగవదనుకంపవలన సమాగతుండనైతి దత్కృపాధీనుండనై
మోహాదుల జయించినట్టి వివేకునిచేత నుదయించి సా
మర్థ్యంబుగల పురుషునకు సంసారబంధంబు నోలంగించె
ద నిఖల జగజ్జన సేవితయగు తద్భగవద్దయాదేవికి బ్రియం
బు గావింపం గోరుచున్నవాడను భగవద్దయాపాత్రుండిప్పు
రుషుండగుట నితనినుద్ధరించెద నేను సాధుజనుల రక్షించెద
దుర్జనులశిక్షించెద నేను సంకల్పసూర్యుండను దొల్లి సము
ద్రంబులకు మధుకైటభబాధ దొలంగించితి సురలోకంబున
కు హిరణ్యాక్ష హిరణ్యకశిపుల వలన సంభవించిన యుపద్రవం
బులణగించితి రావణకుంభకర్ణులొనర్చు పీడలు భూలోకం
బున లేకుండంజేసితి నిప్పుడనాదియగు నిద్రం దొలంగించి పు
రుషునకనవధియగు జాగ్రదవస్థ జనియింపం జేయుదునని మ
టియు నిట్లనియె॥ ఉ॥ మనమున నాత్మసమర్పిత సమస్తభరుండ
గుచున్ సమష్టితిం। దనరిశుభాశుభక్రియలు తర్కము సేయక
యొప్పజీవునిన్। మునుకొని బ్రేల్మిడిన్ భవవిముక్తుని జేసి వసింప
జేతుగాం। చనపట లోకమందు విలసన్మధువైరి కృపాబలుం
డనై॥చ॥ పురుషుని నుద్ధరింపుమని బొబ్బలు వెట్టుచు ముక్త
పాపయై। పరగెడువిష్ణుభక్తి దలపన్ దృగగోచరయయ్యెనం
చు దా। నరయుచు నుండగా బులకితాంగముతో గళితాఖిలే
చ్ఛయై। హరిని నుతించుచున్ సరసిజాక్షునిభక్తి గనంబడెన్
రహిన్॥చ॥ అమృతసమానవర్ణ బహుహార కృతోజ్జ్వల

నాట్యకర్మను। క్రమగత సంగనిర్దళిత రౌరవ దుఃఖనమూహ యుందిరా। రమణపదాబ్జభక్తి బుధరంజని శాంతిపదాతిసేనతో। విమలమనోరథంబున బ్రవీణతభాసిలుచుండెనయ్యెడన్ వ॥ తదనంతరంబా విష్ణుభక్తి సంకల్పసూర్యునకు వందనం బాచరించిన నతండు తత్కరావలంబనం బాచరించి లేవనెత్తి యిట్లనియె పరావరనిఖిల తత్వాంతరాత్మయగు భగవంతుండు నిన్ను బహుమతిగావించు నీవునమస్కృతి గావింపవచ్చునే నీవు శమధననిధివి సంవిత్కుసుమంబులకు లతవు సమగ్రఫలాన్వితనిగమాంతసేవితవు పరిశుద్ధికి జంద్రకళాలవు। సకల శుభంబులొసంగుటకు గల్పవల్లివి భవతిమిరంబునకు బ్రభాతవేళవు జీవేశ్వరులకు దీపికవు విమలాత్మికా నిన్నునుతింప దరంబె సకలలోకజననియగు భగవత్కృప నీయందు బరిపూర్ణంబుగా బ్రసరించుటవలన నీకు నేను కైంకర్యంబుగావించెద భగవదనుమతంబున బ్రవర్తించెద ననిన విష్ణుభక్తి యిట్లనియె॥

క॥ నీవుస్వతంత్రుడవైన।న్నీ విధమున బలుకదగునెయీశ్వరునకునీ। వావంతమైనదక్కవ।గావ నుచువచించుకు ౯ తిశిఖల్ సతతంబున్॥ గీ॥ జ్ఞానసత్కర్మ నిశ్చితుడైనమునికి। యోగము ని.కూఢహాషణ మహోన్నతాప। వర్గసౌఖ్యంబు జూపు భావ్యర్థనాంజ। నంబునిధిజూపునట్టిచందమునననఘ॥ గీ॥ జీవుడు శ్రుతిస్మృతిపురాణ శేముషీతి। హోసపాండిత్యమిలసిద్ధమయ్యె నేని। మానితాష్టాక్షరీముఖ్యమంత్రమహిమ। వలనసుఖయింపుచును మోదవనధి దేలు॥ వ॥ అనిన సంకల్పుండిట్లనియె భగవదనుగ్రహ సంపాదిత సామర్థ్యుండగు వివేకుని వైభవంబు విచిత్రంబుగా గానంబడు గర్మశృంఖళబద్ధుండై కళేబ

రకారాగృహంబునం బొరలుచున్న పురుషుండీవివేకుని మూలంబున మోహాహ్వాగ్ర నిర్ముక్తుండై నివృత్తి ధర్మంబునం బరివర్తించుచున్న వాడింతియె కాదు భవత్సహాయ సంపన్నుండై కృతార్థత్వంబు వహించె ననినవిని విష్ణుభక్తి యిట్లనియె దేవా సర్వజ్ఞుండవగు నీవు వివేకుని నన్నును బెద్ద సేయుటకు విదివిచిత్రంబు విన్నవించెద వినుమని మఱియు నిట్లని యె॥మ॥ నిజమాయాతటినీ నిమగ్నుఁడగు వానిం గ్రమ్మరన్ వేట్కతో। సుజనుల్ మెచ్చఁగ నుద్ధరించుకృప కత్యుగ్రంబుగా వశ్యుఁడై। త్రిజగత్సన్నుతి నొప్పు విష్ణుఁడు ప్రపత్తి జ్యోత్స్నచే తన్వాపద్వ్రజతాపంబు లణంచి తానొసఁగు నిర్వాణైక కల్యాణముల్ ॥మ॥ పురుషోద్ధారకుఁ డాగమాంతనుతుఁడై పొల్పారు లక్ష్మీశుఁడా। హరివాత్సల్యము గల్గఁ జేయును నిదిధ్యాసప్రపత్తుల్ నిరం। తరచిత్తైకాగ్ర్యమునం లభించును నిదిధ్యాసాదులా పుణ్యసత్పరిపాకంబున కాదికారణము తద్దాశావహుఁడే ధాతునన్॥

మ॥ మది స్థైర్యంబున గుందఁ గంఠగతి శ్లేష్మంబుం బ్రవేశింపఁ బొం। ద దశేంద్రవాతము మేను నొంప జపలత్వంబింద్రియ శ్రేణులం। బొందు వస్త్రము కృశింపఁ గోరికలు విస్ఫూర్తిన్ వహింపన్ విపత్పదవిం ద్రిమ్మరుజీవునిన్ హరిసముద్యత్స్ఫూర్తిం బ్రోచుం గృపన్॥క॥ నీవాలోచించిన నా। ద్భావము గ్రహియింపదర మెఱపి ష్టోపాలకుం। డాపదఁ మాహాత్మ్యమునే। భావింతును మదినన స్వభావమటంచున్॥ మ॥ సమయాయాత రమాధినాథ కరుణాపంయుక్తవీక్షా ప్రభావమునన్ ముక్తసమస్త దోషుఁడగుచున్ వ్యామోహనిద్రాంధకా। రము దూరంబున కేఁగఁగా బరిఖలజాగ్రత్సంపదన్ జీవుఁడు। త్తమ మోక్షేచ్ఛను బూని మాధవు

ని పాదంబందు నిల్పు స్మర్త్రీ॥ క॥ శ్రావకకరుణారసధా। రావ
ర్షణముగోరుచును నిరంతరమిలనీ। జీవాత్మచాతకవ్రత। మేవ
హింపుంచెనుసుమీ సమిద్ధచరిత్రా॥ చ॥ అనిహతవృత్తి బ్రాప్త
మయినట్టిసహోదరమిత్రపుత్రికాతనయకళత్ర ముఖ్యసము
దగ్రసమాగత ఘోరదుఃఖబం। ధనములబాసినట్టి ముని తత్ప
రమాత్మపయిన్ భరార్పణం। బొసరిచిమాను చుండు సమయో
పగతాఖిల సౌఖ్యకష్టముల్॥ క॥ సమయోపపన్నసుఖదుః। ఖ
ములకు మూలంబు నీవుగాదలచుచుని। మ్మణమతం బుసుషుడు
పురుషో। త్తమునిపయిన్నిజభరంబు దానిలిపెజుమీ॥ గీ॥ అనిన
సంకల్పుడప్పుడిట్లనియె విష్ణు। భక్తితో మానినీ నీవుపలికినట్టి। ప
లుకులెల్లను సత్యంబులలఘువృత్తి। లగుట సంతోషమగ్నుడ
నైతినిపుడు॥ చ॥ స్థిరదురితాబ్ధిమగ్నుడగు జీవునకున్ విషయా
ల్పభోగము। స్థిరమగుద్వీపమంచును మదిందలపోసితినీవు నీవు
ష। ల్మరువచియించు పల్కులకుమానవతీ ప్రతివాక్యముల్ స
ము। ద్ధరణముజేసిజీవునిప్రధానపదంబున నిల్పు టేసుమీ॥

వ॥ వినుమిప్పురుషుండనాది సంసార సంభోగ వాసనాపాశ
పరవశుండై తైర్వగర్భ్య మరుకాంతార పరిభ్రమణశ్రాంత వ
ధిక పానీయశాలలగు సత్యలోకాదులందు విశ్రమింపంగోరిన
నొడ నీకనినే నెవ్విధంబున బునరావృత్తి రహితంబై యానంద
మయంబగు పరమపదంబున నిలిపెదననిన విష్ణుభక్తియిట్లని
యె మదేకసాత్త్విక మనోరథుండగు పురుషునియందు సర్వ
జ్ఞుండవగు నీవివ్విధంబున బ్రోషింపందగదని మఱియునిట్లని
యె॥ చ॥ జలజభవాదిదేవతలు సయ్యసనైకటభ ముఖ్యదుష్ట
ద్రై। త్యులవలనంగాక పద్మశల నొండరటంచును వేదశాస్త్రముల్

కగనాలోకనముల గాంచినాపురముండనోపునే । తెలియ
గల్గట్టి శ్రీవృషు మదిగా గలుషంబు వహింపనేటికిక ॥గీ॥ అత్యా
తపవర్ణంబొసంగు కృష్ణాభ్రమునను । దలచుచున్నట్టి పురుష
పాతకములాక । సత్యనై సత్యములోప్రసౌఖ్యరూపసిరనిధిని
రములు గ్రావగోరుకొనునే ॥వ॥ నిఖిలఘుమునకు బుద్ధ్యా పాప
రూపశృంఖలద్వయ విచ్ఛేదంబు గావింపవలయు । నేనహింసేం
ద్రియ నిగ్రహ సర్వభూత దయాక్షమాజ్ఞానతపోధ్యాన సత్య
నామకంబులగు పుష్పంబులం గొని నదేకాంతియుగా విశేషవి
తో నిరాతంకంబుగా భగవత్సాయుజ్య నిర్వర్తిత పూర్వో
త్తర పాపపుణ్య సమూహుండై యితరయుజనధ్యాన పూజా
విముఖుండై పరమపదాసేకం బ్రవర్తించు పురుషుని ను
ద్ధరించుటకు బరమపురుషునిం బూజింప నేగుదు ననుచు ని
ష్క్రాంతయయ్యె దదనంతరంబ ॥సీ॥ అనవనిక్రప్రభావాచ్ఛా
దకత్సవదగ్నిత బాలభావుడై చెలగువాడు । శాంతిదయాత్మమా
ర్దవ సత్త్వవిజ్ఞాన బలమధురాకృతి బరగువాడు । మానితబ్ర
హ్మానమాత్రిసంజనిత మహానందమునను జెన్నలరువాడు । ప్రతి
పదాంకురిత విభ్రాజత్త్వలక సాంజ భూషితాంగంబుల బోలు
చువాడు । నిఖిలపుణ్యస్వరూపుడై నెగడువాడు । శోధసేయం
గ నిప్పురుషుండటంచు । గన్నుగవ వికసింప సంకల్పుండప్పుడన్న
హాత్మునింజూచి యూహోదమందె । గీ॥ వీరబీభత్సరౌద్ర శృంగా
రహాస్య । భయదరూపమ్మునా గసమూల బారద్రోలి । శత్వవిక్షుం
సాని ర్ణజ్ఞ దరనహించి । సాంగమగు శాంతమటు తీవాత్మ ద
సరే మమ॥ పాలకల్ మైనుద ంచె శర్యా రగిలించెబొత్సారె ద్ర
నంబు శివలమంతమూర్ఖమగ్న్య సాపసను శ్రీ వత్సాంక

గీతోక్త నిర్మలవైరాగ్యాంత మహాపురీ సరణి జేరంబోవు చందంబున౯ దెలుగున్ వేగమనోరథస్థుండయి యీశ్వరుండు మోదంబున౯॥ శా॥ నానాధర్మ మహోపగా సవన పుణ్యాక్షేత్ర సారోన్నతుల్ పూని స్నేహనుమున్ సహింపదగు నీపుణ్యాత్ముడస్మత్సముద్ధానాపేక్ష దెలంగుపేనిదాంపు కృష్ణప్రీతితో నేగినే గానన్యత్రసటంచు నెమ్మదిని సంకల్పించుచు చింతింగపన్॥

వ॥ తదనంతరంబా శ్రద్ధాదేవి సమీపంబునకేతెంచిన దదీయకరంబవలంబించి యప్పురుషుని సమీపంబునకుంజని యతనినటనాప్రకారంబులు విమర్శింపందలంచి తదీయనయనగోచరుండు గాకయున్న సమయంబున బురుషుండాత్మనిట్లని వితర్కింపందొడంగె దద్వితర్కంబెట్లనిన॥ గీ॥ దురిత కాంతారముల నిరంతరము సంచరించుచున్నట్టి నాకుధరిత్రియందు। సకలదుఃఖాస్పదములైన జన్మశతము। లేగె మురహరు సంకల్పమెవ్వడెఱుగు॥గీ॥ నేనిపుడుపూర్వజన్మ సమానమైన। జన్మమెత్తి పునర్జన్మ సాధనంబులైన కర్మంబులొనరింపకయానకుండ। విష్ణుకృప నన్నుద్రోచు నివృత్తియందు॥గీ॥ ప్రబలతరసద్వివేక స్వైభవమువలన। విదళితమోహ లోభాది నిఖిలదుష్టవైరివర్గుడనైయుండి వాసుదేవు। పురికిజనన్నెతి నిట్టియుద్యమతముగలదె॥గీ॥ అవని కర్మమూలమగు చిరపరిచితా। త్యంతదేహదుఃఖితాత్ముడగుచు దినములెట్లు గడుపుదును మొరాగుకుబురుగుసకు సముడనగుచు ననవరతము॥క॥ తొలుతటిచందంబున కేవలబద్ధుడగాను భావిపరమ నగతి కేవలముక్తు డగాను మహిస్థలి నెంటికిదప్పి కృపణదశన్గుర్గొంటి॥ గీ॥ అప్రతిహత స్వాతంత్ర్యత నతిదయాస్వారూపత దెలంగుచట్టి మహాపురుషుడు

వృజినగతిఁబోవకుండ నివృత్తిగతిని। నన్నునడపించె సాదిచంద
మునభువినియ్యుగి ॥ తన్మహాత్మునియందు జిత్తంబునిలిపి। తత్ప్ర
భావంబునను సంతతంబు జెలఁగి। జ్ఞానయుక్తుండ నైతి నిస్సంశయ
ముగ। ననిముహూర్తంబు చింతించెనాత్మలోనయ్యవధూ అమ
తిసముద్భవాఘము రయంబున బొరగఁద్రోచి వేట్కతో। శమ
దమముఖ్యసాత్త్వికదశన్ నిరతంబు వహించి విష్ణుపాదములు మ
దిం దలంపుచు ముదంబున నేను దదర్చనాది కార్యములను
బ్రాప్తంబుచ్చుచు ఫలాగమకాంక్ష జరింతునెప్పుడున్ ॥వ॥ మ
దీయచరిత్రలయందు శ్రద్ధయు మత్కీర్తనంబును। మత్పూ
జనంబును మద్గుణస్తోత్రంబును। మదభివందనంబును। మద్భ
క్తిచర్చనంబును సర్వంబును నన్నుఁగాఁ దలఁచుటయు మదు క్తి
ప్రకారంబుగాఁ దిరుగుటయు మదీయావయవధ్యానంబును స
ర్వకామవివర్జనంబును। సర్వార్థపరిత్యాగంబును భోగ్య
సుఖసంబంధంబులగు దత్తేష్టభుక్తహుతాది కార్యఫలంబులు
మదధీనంబులు గావించుటయు మద్వ్రతంబును ఫలసమర్పణ
గావించుటయును మనుష్యధర్మంబు లివ్విధంబునఁ బ్రవర్తిం
చు మనుష్యునకు మద్భక్తియు సంభవించిన సర్వార్థంబు
లు సంభవించునని యుద్ధవునకు భగవంతుఁడైన శ్రీకృష్ణుం
డుపదేశించె నే నవ్విధంబునఁ బ్రవర్తింతునను నెడ బుద్ధి
తో శ్రద్ధయిల్లనియె ॥గీ॥ నేను దదర్థ మెఱుఁగనివాననై
న। విన్నవించెద నొకమాట వినుమహాత్మ। పూని యపవర్గ
మాసన్నమైన వేళ। దనివిబొందక వంతఁ జెందంగ నేల। క॥ అని
వంబుమసుండిల్లనె। వనితా మోహంబు చేయవకు వచ్చునగస్త్ర
వకుఁడ దేయుదాని। ఘనతరజన్మాంతసంఘు కిల్బిషము తెర

యై॥ చ॥ గొనకొని యొక్కమారు తనకుం బ్రణమిల్లిన వారి
నెల్ల బాంధవులుగ నెంచు జాలి బుధవత్సలుడీశుడు సర్వదేహి
సాన్మనినుతుడాగమాంత మయమూర్తి వశుండగుచున్ హృ
షీకసంజనితదురాశ చేతగలుషత్వముబూని మనంబుమానినీ.

చ॥ అనినను శ్రద్ధయిట్లనియె నాతనితో గతవారి సేతు
బంధనగతిబూని క్రమ్మర ననాత్మ్యములైన హృషీకదుఃఖవాసన
లు మదిందలంపకు మపద్గతిహేతువులైన తత్త్వవాసనలు ద
లంచిననే బహుబుధికంబుల నాత్మ చలించు నేరికిన్॥ క॥ అనినంబు
రుషుడు శ్రద్ధం గని ప్రారబ్ధము భావికాలానుభవంబని వాత
మంచుం జితంబున నుద్భవమగును భీతిపూర్ణోదయముతో।

గీ॥ ఈనిరర్థకచింతచే నేమిఫలము। సంతతధ్యానయు
తులైన సంయములకు। సన్నిహితమృత్యువగు యోగిచంద
మునను। బ్రతిభజంపవతె [illegible] న॥ గీ॥ అనినబురుషుని
తోడనిట్లనియె శ్రద్ధ। భావికాలంబునందైన ప్రస్తుతానుసారముగ
దైన సిద్ధించు బరమపదము లంచు మునివిశ్వాసత సంచరించవ
లయు॥ వ॥ అనిన బురుషుండు శ్రద్ధతోనిట్లనియె॥ గీ॥ అన్యథా
నిశ్చయము సంశయంబు ఎరమాగతికి విఘ్నకరంబులుగాన ద
ద్విచారములు గూడదనిపలుకు శాస్త్రసరణి। సంస్మృతికివచ్చె
యున్మద్వచనములవలన॥ గీ॥ నన్నుదరియింపజేయు డెందము
వదలమ। విష్ణుభక్తిని నీవు విశ్వమ్ము పరణి। యూది మహ్వార్తన
ము చెవిసోకబలుకు। మునివని మోహాంతయమ్యె శ్రద్ధాభివసన

మహో॥ స్రగ్ధర॥ పురుషుండావిధ్య చిత్తంబున బాగులు దుఃధీ
ప్రాప్తిహేయిట్లనేన్ శ్రీ నరుండింద్రాదిత్యాసుతానవసధములకు
దుష్ప్రాప్తిత్తో నేగకుండన్। గనుంగాపించెనంము గనుము

దము మఱింగానరాదయ్యె మోక్షస్ఫురితానందేచ్ఛ బుద్ధిం బొడముకతన మత్పుణ్యామెట్లుండునో॥ కం॥ ఇవ్విధంబున జింతించు పురుషునింగనుంగొని తదీయ నిశ్చలస్వభావంబును శ్రీహరిపాద లగ్నత్వంబును ననన్యభక్తి ప్రచారంబును మనంబున కుత్సవంబొనంగ సంకల్పించెదానన్నిట్లనియె॥

మ॥ చిదచిద్వ్యాఘ్ర సమగ్రపంకము నము త్సేకంబుతో దాటి భాగ్యోదయు నారాచ్ఛవివేకనిర్దళిత దోషవ్రాతుడై మోక్షసంపదలెల్లన్ విమలీకృతాత్మ ముకురవ్రాతంబునం జూచుచున్ మహీసంసారసుఖంబు ఘోరదేవుడీమాన్యంబు చిత్రంబుగన్॥ మత్కోకిల॥ సారసద్గుణ సంయుతుండయి స్వర్గసౌఖ్యము నెన్నడిం ఘోరదేవుండు భూతివృత్తులకుం జనండు జితేంద్రియుడై దానివృత్తిదగుం బరాపరదర్శనంగొనరించుచున్ ధీరుడీ పురుషుండు సిగ్గుమద్వ్యాహించెను దీనతన్॥ పంచచామరము॥

మునీంద్రులున్ యతీంద్రులున్ సమున్నతిం జెలంగు పావనాత్మలున్ ముముక్షురూపరక్తద్విజావలిన్ మహీసులున్ దపస్విలున్ సమస్థలున్ జగంబులో ఘనుండితండుమించె సాటిగారువీని కెవ్వరున్॥ తరళ॥ శమనుడాగ్రహయంబుజెందును నంచలింతురు తద్భటులు తమకు కీడుదయించునోయని తల్లడింతురు దిక్పతుల్ సమకుటాగ్ని పిశాచరాక్షసకోటి దీనతజెందు శ్రీరమానేవితుడైన వీని నెరంగుజూచి చరిత్రలో॥ క॥ ఉరగమునుజూచి భయపడు పాకశాసనచందమున నాధర్మపుండ్రాంకితులన్ ధర నెరగుండగొని యముకింకరులు తొలంగుదురనుచు కాలక్షము తురగ॥ జగదీశపూజకురీ మంత్రజాపకులను భూతప్రేతపిశాచరక్షోగణములు తొలగిపోవును రోగాదిదోషములు నశించ

చు నసుచును బహువేదశిఖలు దెలుపు॥ వ॥ అనుచు నప్పాతురీ బ్రహ్మవిద్యయందు గానంబడునని సంకల్పుండు మఱియు నిట్లని వితర్కించె॥ లయగ్రాహి॥ పండితశిరోమణి యతండు వసియించు క్షితిమండలమున నెలగు మానవుల నెల్ల ॥ దండనభయంబులు విపద్గణలు రోగములు చండమృగ భీతులు భుజంగమ భయంబుల్ । బెండువడి పాయు భవభీతి దొలఁగుఁ గను ఖండ ముని పూజనముఁ గను దదీయోర్ధ్వ పాదపూజనముదారము ముగ మదినితండు దలపోయు నతులింపు మహోర్వర॥ చ॥

పరమదు వాసుదేవుడపవర్గ మొసంగఁ గలండను పండితోత్త-రము పచింపుచుండ దన్నాకల్పములైన వసుంధరా దివస్ఫురిత సుఖంబు లేటికని బుద్ధిదలంచి యతండు ఘోరసుస్థిరమతులైన యోగులు వసించు పరంపదమార్గమప్పుడు॥ వ॥ కావున సతి గాఢసమాధిసంయుక్తుండై యనన్యశరణ్యుండైన యీవారుహు నిసుధానముఁ బ్రసంబులో నాకరందబిందువును గలుపు చందంబున భగవంతునియందు విభక్తి ప్రకారంబుగా గలిపి ధన్యుండనగు చునసుచు దత్తపురుషుని సమీపంబునకు జని మహాత్మా నీచందంబున ధన్యాత్ముఁ బునవు పరమపురుష దానత్వంబునను దపరుపుషమల సయ్యాదర్ గన లేదనిన బురుషుండు తత్సంకల్పునకు నభ్యర్థనాంభి వందనాదులొనర్చి వినయపూర్వకంబుగా బ్రాంజలియై యిట్లనియె మహానుభావా! అనవధిక వైభవుండవగు నీవు భగవంతుండైన వాసుదేవుండవో తెదనుచరుండవో నిత్యుండవో ముక్తుండవో వేదయాంతరంగుండవో తెలియనాసలయవే యనిన సంకల్పుండిట్లనియె నేను బరమపురుష సంకల్ప నామధేయుండను బరమైకాంతిక శిరో

యుతుండవై చిరప్రార్థిత మదీయ దర్శనుండవై నిశ్చలమతింజెలంగు నిన్ను బహుసుఖదుఃఖనిగళ విదళన సమర్థంబై పరమపద ప్రాప్తికారణంబై భక్తిపరిపాక రూపంబై బరగుపునరావృత్తి రహితశాశ్వత పురుషోత్తమ లోకనివాస సౌఖ్యంబు నీకొసంగం దలంచి నీసమీపంబున కేతెంచితి నీవత్యాసన్నముక్తునై భవుండవగుట నిర్వికారుండవై యుండవలయు రజస్తమోగుణహీనుండవై సత్వగుణ సంపన్నుండవై జితేంద్రియుండవై నిస్సందేహుండవై ప్రబలతర సమాధి సహితుండవై నిర్మల స్వాంతుండవై పరగుటనీయందు బరిపూర్ణంబుగా నైటభకంటక కరుణామృత వర్షంబు వర్షింపందొడంగె నట్లగుట నీకు దుర్ఘటంబు గలదేయనిన బురుషుండిట్లనియె ననన్య శరణ్యుండనైన నేను భగవత్కృపా ప్రేరిత సమాగతుండవగు నిన్ను దర్శించుట వలన కృతార్థుండనైతి భగవదనుగ్రహపాత్రుండగు వానికి సకల వాంఛితంబులు నాయాసంబున సంభవించునని వేదాంత విజ్ఞానులు వచింతురని మఱియు నిట్లనియె ॥మ॥ భవదీయాజ్ఞ సురేంద్రమార్గి సంభింశారావణంబై తగ౯ । భవదీయాంబక సంజ్ఞకర౯ మ్మథటుగా బ్రహ్మాది భీకసుల్ దగ౯ । భువన శ్రేణి జెలంగునీవలన నంభోజాతు సంకల్ప మాధవభక్తుల్ తరియింతురంచు నిగమాంత శ్రేణి [illegible] ॥ మ ॥ హరిసంకల్పుడు [illegible] చోరచన [illegible] జెందితి । త్పురుష శ్రేష్ఠునితోడ నిట్లనె సము[illegible]సికిన్ । ఆత్మహాత్మ్యక్రమొసంగుచు౯ [illegible] భానుర నిర్వాణ సమాధిరూపము వచస్ఫూర్తి[illegible] ల్పుమా ॥గీ॥ అనినబురుషుడిట్టుల నెద

ర్మహాధిసౌఖ్యంబు మదికిసులభమయ్యె గానినోట నుచ్చరిం
ప నాలంబుగాక ప్రాంగుట విన్నవింతుఁ సవధరింపుము. భుజంగప్ర
యాతవృ. త్రిలోకాళిరక్షాపరుండై భక్తా వరుండై ధ్యానగోచ
రుండై జనస్తుత్యుండై శ్రీమయుండై పరిపాలించుమా నా
థుండౌ నీ యదుండై వరిలెం కలంగుచ్చునంబునం ॥గీ॥ అనిసంకల్పు
డిట్లనె నతనితోడ! ననఘయని తరలబ్ధమైనటి సమాధిమహి
మ మహానందమగ్న మానసౌఖ్యునిగఁ జేసె ననవ్య సత్వోద్భూతము
గ ॥ప్రథ్వి॥ నివృత్తిరసవాసనా నిరవశేషితో పప్లవంబపఘ్నువ
రమ శ్రీమాయనవిహారసుత్పుష్టముత్పన పరిపుటితాన్విలో
త్తమ పయస్యమంబై లగెస్ । భవమ్మతి వికల్పనానటనవాహి
వింధాటుచుర్ ॥ ప్రథ్వి ॥ కవిత్వమదపంకముల్ కలుష
కృద్వివాద క్రియల్ । సవర్తవనమిళద్భాస్వ సవాసనాదో
షముల్ । ప్రవృద్ధవిషయస్పృహాల్ ప్రబలశిష్యతాక్రోవిఘుల్
వినతాంతములయ్యె నీనికటమందు ధీరోత్తమా ॥వ॥ అనిన బు
ధుముంజిట్లనిమి దేవానీయనుగ్రహంబున మదీయచేతోవి
వృత్తి భగవదధీనంబై యితరవ్యాపారంబులయందు ఔదాస్య
యమ్యె నీవచింత్యప్రభావుండవని వేదాంతంబులు పచింపం
చునీ వెఱుంగని కార్యంబులుగలవే నిన్ను గ్రియాశక్తివని కొం
దఱు చెప్పుదురు కొందరు దనుజసంహారకుండైన జనార్దనాయు
ధ ప్రాభావుండవని పల్కుదరు కొందఱు పరమేశ్వరుని మన
ప్రత్వంబని పల్కుదురు కొందరు సాక్షాద్విష్ణుమూర్తి వని
పల్కుచురిట్టినీవు మదీయభవబంధనిర్మధనంబు జేయుటకు ప్ర
త్యక్షుండై తివనిన సంకల్పుండిట్లనిమి నిర్విఘ్నంబుగా భగవ
త్కృపనీయందుం బ్రసరించె దత్కృపావశంబున నేనునీకుబ్రత్య

ఖంబై తి దశ్యౄపరు నేననన్యుండను నిరపాయముఖ్యరాగుండవై నిజపక్ష నిర్దిష్టహారితత్వుండవై సుగుణపంజరస్థితుండవై శుకసమానుండవై దివ్యాకృతిగోరుచున్న నిన్ను బంధవిముక్తునింజేసెద భవద్వ్యాపిత్వాల సమాయాతాపవర్గ సిద్ధిప్రకారంబు వివరించెద నాకర్ణింపుమని మఱియునిట్లనియె॥ గ॥ పరిధూతత్రిగుణాంజనుండవగుచుఁ బ్రహ్మానుకంపోదిత। స్థిరపుణ్యాష్టగుణుండవై ప్రబలవృత్తి విష్ణుతుల్యుండవై। ధనోష్మరేడు శేషముఖ్యుల నముద్యత్పూర్తిఁ జేరింబరా। పర భేదాస్వతప్రైనవృత్తిని వహింపంబూని నావిర్యోదఁ॥ గీ॥ సుకృత దుష్కృతఫలంబులీసుతోడ। కలిని బ్రారబ్ధకర్మంబు క్షీణమైన। సమ్భవింతువు తావకీయాప్తరిపుల। కిప్రపరమపదంబున నిలుచువనఘ॥ వ॥ అనిన సంకల్పునితో బురుషుండిట్లనియె। ఉ॥ నీదుయచేతభావి మహనీయసుఖంబు గ్రహించి బుద్ధిమాహాత్మ్యోదముబూన భావనిచయంబులఁగాంగె పునర్భవోరు దుఃఖాదులు క్రమ్మరఁ వినుమదాత్మకు గల్గవటంచు నిత్యముఁ। మోదము జెందనీయదు మనోగతి సంశయవార్ధిఁ మగ్నమై॥ క॥ జ్యోతిర్గ్రామమునన్ వికుంఠనగరస్థుండైన గోవిందునిఁ। బ్రీతిం జేరి సముద్భవాత్మసహజాభిజ్ఞాన సంయుక్తుడై। యాతాయాతములేనితత్పరమ సామ్యంబొంది సంభేద నిర్ముక్తాష్టోరుగుణాస్పదద్బలములు న్నేషంబునం బూనెదనే క॥ అనినఁ సంకల్పుఁ డిట్లనియెన్ సిద్ధించెనీకు నపవర్గము నెమ్మనమున సందేహింపకు। మనఘ తొలంగెను బునర్భవాది భయంబుల్॥ క॥ అవతారతత్త్వవేదివి। దివిజగ్రామాది దివ్యదేశంబులు గోరవు పునరావృత్తివిహీన వికుంఠఫలంబుగ బుగు నరనుతనీకుఁ॥ క॥ శ్రీవరుమని

తునిఁబడి। సేవారాజ్యాధికారసిద్ధియొసంగెగా। భావనుఁడైనవి వేకినిఁగావించెను పరివునిగ జగన్నుతచరితా ॥ శా ॥ ప్రారబ్ధం బుకృశించె సంచితము పూర్ణంబయ్యె నాగామి కర్మారంభం బణగెఁ బవిత్రుండవున్నై నట్లుభావించితిన్। ధీరాగ్రేసర వాసుదేవ కరుణాదేపీసమీపంబునఁ శ్రీవర జిల్లగ విన్నవించెదభవద్వృత్తాంతమాద్యంతమున్ ॥ చ ॥ నిగమశిఖార్చితుండయినసీరజనేత్రునియందు జిత్తమింపుగ వసియింపజేసితివి భూరివివేక భవన్మనోరథం। బొగిఁ దెలియంగఁజేయుము సమాధిఁజెంత వసించుచున్నన। త్వగుణంబులతో నటించు బ్రమదంబున సాతడదృశ్యుఁడై చనెన్ ॥ వ ॥ ఇట్లు సంకల్పుండంతర్హితుండైన సమీపగత శిష్యప్రాయులైన మునులు విస్మయుంత బురుషుండిట్లనియె బాగ్యంబున బుధులచేత వినంబడిన ఘోరాగా పురుషాఘటిత ఘటనాశక్తి ప్రభావంబిప్పుడు ప్రత్యక్షంబయ్యె బహువిధాపరాధసహితుండనైనను ముక్తికారణంబైన భగవదనుగ్రహంబుచేత బరిగృహీతుండనైతి వి ముక్తపూరాణపురుషుండై బహిస్సంచరణంబు గావింపు మజాపల్యంబువహించు మానసస్వభావంబిప్పుడు భగవంతునియందుం బ్రవేశించి యపార మహానంద సముద్రంబున మగ్నంబై యున్నయది యని మఱియునిట్లనియె ॥ చ ॥ ఇలను త్రివర్గవర్తనులకెల్లదినాదికమేగుచుండినం। దొలగు నిజాయువంచు బహుదుఃఖము నెమ్మదినుద్భవించు జం। చలభవసాగరాపరవిశాలతటాంతికవర్తినైననే। నెలమివహింతువాసరము నేగుచుముండిన మోక్షకామినై ॥ చ ॥ దహరగుహాంత రస్థగగుడైవను కూపగతాత్మవత్సను। స్నానము సేయు వానిగతిదాను

శతాధిక నాడిలోపలన్। రతిహీనివహింపజేసిచతురత్వముతో
ననునుద్ధరించిప్ర। త్యహము భయంబులేని స్వపదంబున నిల్పి
ముదంబొసంగుచున్ ౪ మ ౪ పటువిఘ్నంబుల బారదోలెనని
లోకద్వేషకీయుక్తుడై। చటులస్వాంత చలత్వమెల్ల నణచెన్
వర్వాగమాంతోక్తిసంఘటితగ్రంథవిశేషతత్త్వముల మార్గం
బెల్ల దెల్పెన్ బలోత్కటుడై సత్త్వవివేకుడాత్మనుమహోత్కర్షం
బు బూవందగున్ ౪ చ ౪ అనవరతంబు విష్ణుభజనానుభవప్రా
దిత సౌఖ్యముల్ తదాజ్ఞనువిహరించుబుద్ధివిలసద్గతి నాకులభిం
చెదవ్వే। కునిమహిమన్ బరంపదమునుంపత జేసువయమ్యే
విష్ణుభక్తిని సుమతిప్రియుండగు మదీయ వివేకుని జూడగోరె
దన్ ౪ గీ ౪ అనుచు బుధుడుంచు తలపోయు నవసరమున। ద
రూపకులశీలనస్థిత ధ్యానశీత। లోదరి నుపాసనము సేయుచున్న
విష్ణుభక్తినవివేకమైకానబడియెబ్రీతి ౪ వ ౪ విష్ణుభక్తియువి
వేకుండును బురుషసన్నిధానంబున కిట్టివిధంబున నేతెంచి పురుష
డునినుచుండ విష్ణుభక్తి వివేకునితో నిట్లనియె మహాత్మా దైవ
యోగంబున నీచేత గామాదిశత్రువులెల్ల జయింపబడిరి। వివిధ
కామకారణంబై జన్మమరణాది సకలదుఃఖహేతుభూతానా
దికాల చక్రయంత్రభ్రమణక్రియోత్సుకంబై పరగు ప్రకృతిచే
త సిపీడితుండై యిన్నరుమాంసిప్పుడు నివృత్తిబలంబున నిర్ము
క్తుండై పరమపదప్రాసాదంబు విజ్ఞానసిశ్రేణికామార్గంబు
న నారోహింప నుద్యోగించుచున్న వాడన్నాగు టనిన్నన వధిక
సామర్థ్యసంపన్నునిగా దలంచెదనని మఱియు నిట్లనియె ౪
మ ౪ ఘనసత్త్వోండవు చారుమూర్తివి మహోగ్రంభీర చ
ర్యుండవు వాత్సల్యకందాన్విత మానసుండవు సమగ్రాభిజ్ఞయు।

స్తుండవా। నినుసేవించినవారలకు సకలసందేహంబులకు బా
పావనచారిత్రులకతు పుట్టిననిర్మల వర్ణింపగాశక్యమే। శౌ
ర్యోదాత్తుడవైన నీవిలను బాతివ్రత్య సౌశీల్యశ్రేణి। గారోపిత
సుప్రీతితో సుమతినిఁ గల్యాణమై యాగమూలం। శారామంబుల
గ్రీడసెయుదువు శౌర్యస్ఫూర్తితో మోహముఁ। ప్యారిశ్రేణు
లను న్మి కూర్చితివి మోహాసక్తజీవాత్మకుల ॥ చ ॥ అనినవి
వేఁబడిల్లనిమె నచ్యుతభక్తినిజూచి యాజనార్దనుమ వచించె
నీవు సముదంచితవృత్తి మనస్సవసింపకుండిన బరంపదంబున
బటింపగ శక్యము గాదటంచు భామినినీను సన్నుతింపవశమే
మమబోటుల కుర్వీలోపలన్ ॥ గీ ॥ ప్రకృతిచేతను బురుషు
డిప్పటికైన। విడువబడడయ్యెదాన్నైన విడువడయ్యెద ప్రకృ
తిగుణములను సంతతమువిన్ను। విడువకభజించు వానికివ్యాధ
ముదగునే ॥ చ ॥ జ్వలనదివాది పఙ్క్తిలసద్ధనదాయన వత్స
రారుణా। నిలవిధుచంచలాంబుపతినిర్జర నాథవిరించులుగ్రమం
బలరగ జూపుచుం గదురయంబున దద్విరజానదిన్ మహో
జ్వలగతిసీతనిన్ గడవాహనభక్తి తరింపజేయువేఁగిఱు విరజ
దాటిన తరువాత బరమపదము। పురుషునకు గానబడును ద
ద్భూరి సౌఖ్యములకొలందులు వర్ణింప నలవిగాదు। వన
గర్భునకైన శేషునకునైన। చ॥ మలినదశన్ వహించిన సమం
చితరత్నముఁకీతి మాయలో। వలబడియంతరాత్మతన పాళ్భవ
మించుకమాత్రమైనఁగా। నలసరగానలే స్వకృతాదిమకర్మ
ఫలచ్ఛటంబునన్। దెలివిడొలంగ మూర్ఖసభ దీనతనుండు
జుమీ తలోదరీ ॥ క॥ అంతకమున్న చప్పటికి। గాంతామణి
మురళివచ్చి కాంతునిపలుకుల్। సంతసమునవిని యుల్లసి కాం

తరవాపేతులైన సంతాపములలరగ । గీ॥ సంతతము తాపత్రయ
దుఃఖసాగరమున మగ్నులుగ జేయుచుండును మాయ దీని చే
౦ చరితార్థమగు జీవులిట్టిబద్ధులై చరించిన తెలుపవేయు
నను చరిత॥ క॥ అవినవివేకుడు సుమతిం గని యిట్లనె విష
యసుఖవికారంబులు జీవునకు రుచియింపఁజేయును । నవికా
యుష్మాయికిదియు స్వాభావ్యము గద్య॥ వ॥ అనిన వారలతో
విష్ణుభక్తి యిట్లనియె వివేకా నీవివ్వాకంబున జింతింపఁదగదీ
యవసరంబున భగవత్సంకల్పాంతవహ్ని పురుషునిదురితసము
ద్రజలంబు శోషింపంజేసి ప్రారబ్ధకర్మ జలచరంబుల దగ్ధంబు
జేసి ప్రకృతినిర్మాణకల్పంబై మోక్షపర్యంతంబు వసియిం
చుగాని పురుషుని బీడింపంజాలదు తదనంతరంబ నిర్ముక్తుడై
వశించునని వివేకుండు విష్ణుభక్తితో నిట్లనియె దేవిభగ
ద్వచన ప్రకారంబు తథ్యంబు మదీయప్రయత్నంబు సఫలం
బగునని సుమతి వివేకునితో నిట్లనియె విష్ణుభక్తివచనప్రకా
రంబు తథ్యంబగునాయనిన వివేకుండిట్లనియె । సనకసనంద
నాది మహాయోగి పూజితయగు వాసుదేవభక్తి వచియిం
చు వాక్యంబులు వ్యర్థంబులుగావు శచీప్రముఖదేవతాస్త్రీ
లకైన నీతత్పురుష మోచనంబు దులభంబు నీవిట్టిదుర్లభ
కార్యంబునకు బ్రయత్నంబు చేయుచున్న దానవు పరమే
శ్వరానుగ్రహంబున నీప్రయత్నంబు సిద్ధింపంగలదు మదీయ
తాత్పర్యంబునందు నిష్కాపట్యంబున విహరించువారికి సం
తోషహేతువు లుచ్చరించెద సత్యానృతసహితంబైన మనోర
థంబునకు రథికుండనైన నేను బరబ్రహ్మస్థానంబునందు బు
రుషునిం బ్రతిష్ఠించెదనంతశ్శత్రువులవలన నుపద్రవంబులు సం

భవింపకుండ విద్యాప్రవృత్తత వహించి తత్త్వజ్ఞానంబుల నుం
డవేళను సిద్ధార్థులగు శనకాదమునులు పరబ్రహ్మాను డ
లంపుచు నుండవల్లయు బుధపుంగవు ప్రాచీమార్గంబగు సు
రలోకంబున నతుడుదిక్కయింపడు ప్రతీచీ మార్గంబగు జ్యో
తిర్లోకంబునకుం జనండు దక్షిణమార్గంబగు నరకంబు స్వప్నం
బున నైన నందాలింపడు సౌమ్యమార్గ సమన్వితంబైన యుత్తరం
బునకు మోక్షోత్సుకుండై చనుచునుచు వచించుసమయంబున
గగనభాగంబునందు సురదుందుభులు మ్రోగ నందొడంగిన సం
తసించి విష్ణుభక్తి వివేకున కిట్లనియె॥ చ॥ పురుషుడు నిర్జితేం
ద్రియు విభూతి జెలంగుచు నిర్మలాత్ముడై హరిచరణార్పితోర్ఘు
తనిరంతర నిర్జరకఠోరబంధుడై పరమపదంబు జెందు సుఖం
బుగ నీయుడనంచు మింటబంధుర గతి మ్రోగియె జ్యోస్నసుర
దుంధుభి నిర్గళితర్తివర్గమై॥ సీ॥ పురుషుడత్యంత మోదమునదన
చేతను జననాంబుదు హరిభక్తికని వివేక! సుమతులు కెదు రేగ
ను మతితో నాతని జూచి చేకుండు సంపువిరాగ నిజ్ఞనాబ
క్షాంతి వుమాతండతిర్యగ్యా గత వాసుదేవ సంకల్పదితి ప్రా
ర్థనవరోధస్వప్న పూర్వాశ్రమండయు హరిభక్తి జాడంగ రూప
గుడెంచె నపనవహరిభక్తి సూనమతియు నలనిచెంతకరిగి ఎందివ
ముసరించి రవ్వ వేకు! దర్శి భక్తినివేకసం నమ్రవాత్సు డంద
రిక దివెనలొసంగె నాదరమున॥ క॥ అవితరసాధారణదోషఘు
నబలజితలోభ మోహాకామక్రోధాద్యనలసరిపుడైనవివేకు
ని బుదుపుడు కౌగిలించికొని యిట్లనియె॥ ౪

౪౯ ౪ వినుము సనాతనకమారంబున నుప్పుడనైన నన్నుబో
ధితు నింజేసినసుస్న భాగడగమలము నసుచుపై శక్యంబె మోహాశ

ర్వధ్వంసీ ౪ క ౪ ఇతర ఫలాంతరములపై । మతినిల్పక విష్ణు
భక్తి మామక దురితప్రతతి నణంచెను గరుణాన్వితయై నిక్కైతు
కముగ వినుము వేశా ॥ క ॥ అనినం బురుషునితో నిట్లనియె
వివేకుడు మహాత్మ యపవర్గము నీక నుపమ గతిజూపదలంచినవా
న్న గులఘ్నుడని వచింతురు సుజనుల్ ॥ చ ॥ పరిహృతతృష్ణు
డై గళిత పౌరుష గౌరవుడై విముక్తబంధురయశుడై జితేంద్రి
యుగ గుండఁబు భాసిలు మానినైన మెచ్చరు దురాత్ములైన
పరుషన ప్రహాగ్నిన మానవుల్ తిరస్కరణ కుతూహలోత్క
టపిశాచవిపీడితమానసాబ్జులై ౪ క ౪ అనుచు వివేకుడు పలికిన విని
మాధవభక్తి తద్వివేకాదులు నెమ్మనమున ముదమొందగ
బురుషునితో నిట్లనియె మృదువచోరచనదగ ౪ శా ౪ కా
మాదుల్ నిజకుల్యులైనను సమగ్రక్రౌర్య సంయుక్తులై స్వా
మీ నీకు విరోధులౌటననిలో వారిం దయాశూన్యుడై సామ
ర్థ్యంబున జంపి వారికి దిలాంబస్స్నిర మర్పించితివి నా మోదం
బున జూడవచ్చెను వివేకాఖ్యుండు వీక్షింపుమా ౪ వ ౪ అనిన
విష్ణుభక్తితో బురుషుండిట్లనియె దేవి పరిత్యక్త స్వకార్యవై
ప్రత్యుపకారంబపేక్షింపక నన్ను గర్మబంధ విముక్తునిం జేసిన
నిన్ను సుమతి వివేకుల నొక్క వరంబు వేడెద మీరు మువ్వు
రు నన్ను విడువందగదు వినుమివ్వివేకుండు చిదచిదీశ్వరతత్త్వ
నరిపన్నుండు సుమతియనందగు నివ్వధూటి సంసారదోష సం
హారిణి నీవు భగవత్స్వరూపవు మీరు మాత్సమీ
పంబున వర్తించిన నిశ్చయుండనై వర్తించెదనని సుమతి
యిట్లనియె దేవా వివేకునితో నీసమీపంబున వర్తించుట
నాకు పరమానందంబనిన విష్ణుభక్తి పురుషునింజూచి యిట్లని

తా దేవా గుణప్రసాదలబ్ధ దివ్యదృష్టి సంపన్నుండగు మదీయ
హృదయంబు నీకు మోక్షసౌఖ్యం బాసన్నంబయ్యెనని పొటం
బొదంగెనని మఱియు నిట్లనియె॥ మ॥ సుర భేరీరవముల్ దిగం
తముల నుగ్రంబుగా మ్రోయ నిర్జర సందోహము సామగా
నము సముత్సాహంబుతో జేయ భాసురమాతాధ్వము విష్ణు
కింకరులొగ్గి శుభ్రింబుగా జేయ జొచ్చి తటంచుర్ వచియించ
దత్పురుషుడు శ్రేకంబుతో నిట్లనెన్॥ క॥ కృతకృత్యుడనై
తిని మీ యతులకృపామహిమవన్ సద్గతి జేర్పన్ మఱి దల
చిన మీకు శుభవ్రతతులు సిద్ధింపగలవు ప్రణిదివసమునన్॥

సీ॥ స్వార్థచింతలు మాని మహోన్నతుడైన విష్ణుదేవునిపా
దారవింద భజన సంతత మొనర్చుచును సముత్సాహమున
ను బరమపదవికి నరుగుతునై భవముమీర॥ తే॥ మలమూ
త్రాస్థివలాంత్రరక్తరస సంపర్కంబగు కారాస్థితిన్ గలువం
బయ్యెమనంబు సంసృతివనగాత్రంబు వర్జించి నిర్మల సా
ధాన్విత రాజధానికి మహారాజాత్మజుండేగునట్లు లసాంగంబు
బరిత్యజించి హరిగేహంబందు వర్తించెదన్॥ చ॥ పెలుదము
డించినట్టి కుడిపిక్క పయిన్ వలకేలు మోపిడా పలిచరణంబు సా
చిఘని పై నొక సవ్యకరంబు నిప్పి పెద్దలలర శంఖచక్రములు త
క్కిన చేతులబూని వాంఛదేలలు భజియించు భక్తజనులన్ వె
లయించుముకుందు గొల్చెదన్॥ చ॥ త్రిదివధరిత్రులందవరు దే
శికమాళుల కెల్ల మొక్కతగ్గ దనూమతంబునన్ విధిశతక్రతు
ముఖ్యులకైన దుర్లభ్యప్రదమగు విష్ణులోకము ముదంబున
జాదగబోదు వాసుదేవదయ తదీయమార్గణంటి వత్సలతం
బొదచూపుచుందగన్॥ చ॥ విదలిత కామముఖ్య రిపువీరుడ

నై విహరించు నన్నుఁ జాం। పాదవగ నాగమాంత వినుతోజ్జ్వల వతఁ న్నుదై మహోపవాగ్దాదమురబద్ధయా ప్రబలగాంగరఘురీగ రితాపుసంతుడై। సుదశజెలంగునాధముఖసూరిజనాగ్రణులన్ భజించెదన్ ॥వ॥ ఇవ్విధంబున వచియించుచు విష్ణుభక్తి వివేకసుమతులనాదరపూర్వకంబుగా నిరీక్షించి తదనుమతంబున నుత్తరకార్య సాఫల్యంబునకై పురుషుండు నిశ్చలుండయ్యె దదనంతరంబా సుమతి వివేకునకిట్లనియె మోక్షసౌఖ్యంబు ముఖ్యంబుగా గోరుచున్న పురుషునకు మోక్షసౌఖ్యంబు విలంబంబునంగాని లభియింపదా యనిన వివేకుండిట్లనియె ॥గీ॥ విష్ణుభక్తిచేత వినుము నీచేతనా। చేత విఘ్నగతుల నిష్ఫలమయ్యె। గాంక్షితాపవర్గ గతికి విలంబంబు। సంభవింపదంబుజాతనయన॥ గీ॥ నేవివేకుండ సుమతివినీవు నేను। నీవు మదిలోన నట్టిగా నిశ్చయించి। నట్టి కార్యంబునకు గల్గదంతరాయ మింతశీఘ్రంబునను ఫలియించు జుమ్ము॥ క॥ అనినవిని విష్ణుభక్తిం। గని యిట్లనె సుమతి బాలికామణి పురుషుం।డనఘుతనె వచ్చోటవసిం। చునో యనహరిభక్తి పలికె సుమతివినంగన్ ॥ క॥ ఎచ్చోటను రవిగ్రుంకిన। నచ్చోటవసించు యోగ్యుడగు మోక్షగతిం। జెచ్చెరబురుషుండుండును। దచ్చరితము దెలుపవశమె ధాతకునైనన్॥ సీ॥ యాదవశైలంబునందైన శ్రీరంగమునందైన సాకేతమందునైన। మధురయందైన సామజశైలమునందైన వృషభాద్రియందైన వినుము బదరికా। శ్రమమందైన సనితాద్రినైన హరిక్షేత్రమునందైన శ్రీతినాత్మ। యక్షింబు సేయుచు సంగసాతావభృథస్నానమొనరింప దలచి వీనిలోన నాకనాటనిష్కామ మానసాఖ్యు। డగుచు వసియించు

వార్ధికన్యాధినాథ। చరణరాజీవయుగళ విశ్వాససహిత। బు
ద్ధివిభ్రాజమానుడై పురుషుడుండు॥గీ॥ యోగ్యమగు వేళనైన న
నయోగ్యవేళనైన దివ్యస్థలంబులనైన యడవినైన మృత్యువైతె
సభక్తుల నచ్యుతుండు। స్వపదమున నిల్పిరక్షించు సంతతంబు
వ॥ ఇప్పురుషుండీసమయంబున నిఖిలజగదేకదేహియై ని
త్యుండై నిర్దోషుండై చెలంగు భగవంతునిచేత బునరావృ
త్తిరహితంబైన వైకుంఠమార్గంబునందు బ్రవేశింపంజేయబడి
యె నట్లగుట దేవర్షి పితృభూత మర్త్యఋణంబులం బాసి
భగవత్కృపా సమార్జిత భక్తియుక్తుండై యుభయంబున
గురుజన విరాజమాన పరమపదంబునం బ్రవేశించునని మఱి
యునిట్లనియె॥గీ॥ హరికృపామగ్నుడైన యిప్పురుషవరుని।గుం
దజేయవు తెలివితక్కువనుజేయు। దురితములు వాయుపుత్రు
నిర్దోశవహ్ని। దగ్ధముగజేయలేని చందమునసబలున్
చ॥ అనినవివేకుడిట్లనియె నచ్యుతభక్తినిజూచి విష్ణుదర్శ
నము భవద్గృహీతులకు జాలలభింపగజేయు శక్తిగ। ల్గినభవ
దీయశేముషికి లేమయతీంద్రియ వస్తుతత్వద। ర్శనము లభింప
దేమదిని సందియమందగనేల దీనికి॥గీ॥ కాంతనీకంటె నే
వయఃక్రమమువలన। బెద్దనైనను సందేహవృత్తిమాని। య
ఖిలజనపూజనీయవైనట్టికతన। సన్నుతింతు నమస్కార సహి
తముగనున్నచ॥ అనుచువివేకుడింపలర నచ్యుతభక్తికిమ్రొక్కి
యాత్మప। త్నినిగనియిట్లనెం బురుషునిందరియింపగజేయబూ
ని యీ। వనిత యనేకయత్నముల వారితవృత్తినొనర్చె నీవు
ఘం। దనమొసరింపు దీనికిదితత్పరమాత్మ శరీరమేసుమీ
ఉ॥ అనవిని విష్ణుభక్తి ముదమంది వివేకుని మోముజూచి

యుట్లనియె ననాదిసంస్కృతి మహాంబునిధిం బడియున్న యాత్మ
హాత్ముని వశినుద్ధరించి నిజముజ్జ్వలమూర్తి మదగ్రజుండు వినర్త
వినుతి యొనర్చి చేతు పదివేలనమస్కృతు లంచితంబుగన్

చ॥ అనినవివేకుఁడిట్లనె మురాంతకభక్తినిజాదిపద్మలో॥చ
న వినునిన్ను గూడని పిశాలతపో మఖదానముఖ్యపావన
ఘనకర్మబృందము పవర్గ మొసంగగలేదు తజ్జనార్దనుని
లయంబు చేర్తువు పదంపడి నీవసహాయ వైఖరిన్ ॥సీ॥ అనినవివే
కునిగని విష్ణుభక్తియి ట్లనియె మదీయప్రయత్నసరణిన్నైన వే
రొకరీతినైనను బుదుపుంపు మత్సముద్యమున నిర్మమత బూని
నిర్విఘ్నుహారికృపాన్వితుండై యకర్తృత్వసహితుండై ప్రబల
సంసారజలధి దరియించి పరమపదంబున కరుగును విమము
సంశయము వివేకమదిని గురుతుగా నింతకంటెనుగోర్కెనీకు
వేరొకటిగల్గినను దెల్పు వేగముగ ఫలింపజేసెదననుచు బల్కె
నవివేకుడాతలోదనిట్లనుచుబలికె ॥సీ॥ వారిపదస్థవగు
చు నలుసుచేతను రాజు యముస్తనన రాజురీతి దనరుఘుడు
పవర్గ గనుగొంటినామది నింతకంటె గోర్కులిలను గలవె॥

మ॥ భగవద్భక్తి నిరంతరంబితని చేపట్టెన్ మహామోహ
ముఖ్యగుణాక్షేపము లేని చోట నితడుద్యత్స్ఫూర్తితో నుం
డెతివిగసవిప్పుడు వేట్కతోస పునరావృత్తిస్థలిన్ నిర్వికారగ
తిన్ భాసిల్లెన స్వదీప్తిని తముపార్థంబయ్యె వేయేటికిన్ ॥క॥ పు
రుషుడు మోహోసంసారస్ఫురణన్ విలసిల్లె గోకేదపురాణంబ
య్యెన్ దినదినయుని పల్కుచును త్తరివడి నిప్రాంతమయ్యె
వత్రితయంబుల్ ॥చ॥ అనఘులు బ్రహ్మవిద్యాననయుంబు బఠిం
తురు గాత యిష్టి శ్రీని బరిపూర్ణ నిర్మముగ రిష్టగతిన్ వసి

యుంచుగాత నాయ్యాసమురవైరి వాగ్విషయుఁడై కరుణాంబు
ధినై సుసన్నుఁడై, వినయసుభాసుఁడై మునినివేమరు బ్రీతి జెలం
గుగావునన్. శా. వేదాంతప్రతిభా ధురంధర మనోవీథీ చర
దీపనా, నాదిత్యాది భయంకరోజ్జ్వల ధనుర్జ్యావల్లరీనాద
విస్ఫురద చండ వారాశి కన్యోదా
తిష్ఠకుంభము సమ్మోహోరః ప్రదేశాహారి. కస్తుశ్మీ
కమలాక్షు పక్షిరాజధ్వజ హేమాక్షాంతక
సమస్త దేవతాదిత చరణా. మాలిని॥
ముగా నారదస్తోత్రపాత్రీసరమతయమునాథాసం
పాలుపుత్రీ, సురవరవరదా శ్రీసుందరీస్తుత్యగాత్రీ,
మపునయైతన్ ప్రాణవల్లీలవిత్రా. గద్య. ఇది శ్రీవేణు
పాలకరుణాకటాక్షవీక్షణా పరిలబ్ధ సకలసామ్రాజ్య విరా
రావువంశ కలశ పాథోరాశి పరిపూర్ణచంద్ర సమా
శాస్త్ర వాసనాసముదితవిజ్ఞాన శ్రీమన్మహారాజరాజ
శ్రీ వేంకట రంగారాయనరేంద్రపుత్ర రాయరావు ద్వేశ్యాభు
వ్యాదిమహాబిరుదాభేయ సమర విదళితామిత్రరాజ
మహారాజ రాజ తేజోనిధి మహారాజ శ్రీ రాయడప్ప
రాయ నామధేయ ప్రణీతంబైన సంకల్పసూర్యోదయం
బను వేదాంతనాటకంబునందు నిశ్శ్రేయసలాభంబను దశ
మాశ్వాసము. శ్రీరామచంద్రార్పణమస్తు.

సమాప్తము.

Sri Ranga Raya Vilasa Press Printed by
K. Padmanabham Patnayk, BOBBILI. 1905.